

INSTITUTUL REVOLUȚIEI ROMÂNE DIN DECEMBRIE 1989

Alexandru GRIGORIU
(Editor)

BRAȘOV
21-22 DECEMBRIE 1989
MĂRTURII

INSTITUTUL REVOLUȚIEI ROMÂNE DIN DECEMBRIE 1989

Alexandru GRIGORIU
(Editor)

BRAȘOV
21-22 DECEMBRIE 1989
MĂRTURII

Editura IRRD '89
2019

Copertă și tehnoredactare: Alina VLĂSCLEANU
Redactor: Sorin STAICU

© 2019, Editura IRRD '89, București
Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
IRRD '89.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Brașov : 21-22 decembrie 1989 : mărturii / ed.: Alexandru Grigoriu. -
București : Editura Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, 2019

ISBN 978-606-8684-34-5

I. Grigoriu, Alexandru (ed.)
94

CUPRINS

<i>În loc de cuvânt înainte</i>	7
 Braşov: 21-22 decembrie 1989. Studiu	
<i>I. Structurile de forţă ale municipiului Braşov se pregătesc pentru represiune</i>	9
<i>II. Declanşarea protestelor</i>	19
<i>III. Marşul spre oraş. ICA Ghimbav</i>	38
<i>IV. Greva generală</i>	52
<i>V. Preluarea puterii. Securitate, Poligrafie, Comitetul Judeţean</i>	58
<i>V.1. Securitate</i>	67
<i>V.2. Poligrafie</i>	72
<i>V.3. Comitetul Judeţean</i>	76
 <i>Mărturii</i>	 81

În loc de cuvânt înainte

După represiunea care a urmat revoltei muncitorilor de la „Steagu Roșu”, din noiembrie 1987, în Brașov s-a instalat un anumit climat de teamă față de regimul condus de Nicolae Ceaușescu. Sentimentul nu a fost unul general, o parte a brașovenilor, însă, au devenit reticienți la ideea unui nou protest la adresa regimului și, în decembrie 1989, au tratat cu mefiență îndemnul revoluționarilor de a declanșa o nouă sedțiune împotriva conducerii comuniste. Mișcarea de protest declanșată la Timișoara, și nu doar, a reaprins sentimentele de revoltă ale locuitorilor orașului de sub Tâmpa și, la 21 decembrie 1989, în pofida tuturor măsurilor de salvagardare luate de autoritățile locale, au declanșat un amplu protest la adresa conducerii, contribuind astfel la căderea regimului comunist din România. **La 21 decembrie 1989, teama a fost învinsă.**

Care au fost motivele care i-au determinat să iasă în stradă? Cum au acționat și reacționat? Ce anume i-a determinat să persevereze? Ce au simțit și cum au gândit în acele momente? Cum s-au organizat, cum au imaginat viitorul și ce au întreprins pentru a-l pune în aplicare? Cum au văzut brașovenii acel moment și cum au interpretat cele trăite, sunt câteva dintre întrebările ce își găsesc răspuns în memoriile reproduse în acest volum.

Rareori contradictorii, creând un adevărat efect Rașhomon, uneori lacunare și eliptice, iar alteori ample și detaliate, documentele reproduse poartă amprenta autorilor și ne introduc într-o lume revoluționară care, într-o anumită măsură, ne devine familiară, plasându-ne într-unul dintre cele mai importante evenimente din istoria recentă a României, acela al prăbușirii regimului comunist condus de Nicolae Ceaușescu.

Documentele reproduse nu acoperă doar intervalul temporar subsumat titlului lucrării, ci acoperă un interval ce se întinde până la sfârșitul lunii decembrie. Mărturiile editate sunt însoțite de un studiu care analizează momentul de început al revoluției din Brașov, perioada 21-22 decembrie, până la momentul declanșării focului și apariția primelor victime decedate.

Documentele editate fac parte din *Arhiva Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989* și din arhiva *Secretariatului de stat pentru recunoașterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în România în perioada 1945-1989*. Acestea au fost reproduse într-o formă completă, exceptând acele informații care din memorii care ar intra sub incidența legii nr. 190/2018, sau parțial. Fragmentele selectate pentru publicare au fost alese ținând cont de necesitatea acoperirii unui cadru cât mai larg și a unor secvențe cât mai diverse din timpul evenimentelor. Memoriile editate vin să completeze imaginea Revoluției române din decembrie în 1989 care a avut loc la Brașov, oferind surse suplimentare care contribuie la întregirea imaginii acesteia reflectată în lucrări de sinteză precum cea a scriitorului Mircea Brenciu, *Revoluția Luminii*, sau în cel două volume de publicistică, memorialistică și documente cu titlul *Un pas spre libertate. Brașov Decembrie 1989*, publicate de către Marius Petrașcu, Henter Bella, Rodica Stânea, Ionel Milea, Ioan Ursan, vol. I, și Marius Petrașcu, Rodica S. Stânea, Carmina Mareș, Ioan Ursan, Henter Bella, vol. II., precum și a celor de memorii aparținând lui Viorel Tocan sau Laurențiu Neagu.

Editorul mulțumește pe această cale tuturor celor care i-au pus la dispoziție documente: conducerii *Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989* și *Secretariatului de stat pentru recunoașterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în România în perioada 1945-1989*, precum și domnilor, Ioan Demi, Mircea Brenciu, Lucian Sfetea, Milea Ionel, Henter Bella, Mircea și Georgeta Chidioșan, Laurențiu Neagu, Costea Mihai, Ciorbea Dorel. Mulțumiri se cuvin a fi aduse și colegilor din cadrul Institutului: Alina Vlăsceanu, Elena Diaconu și Sorin Staicu. Fără ajutorul acestora lucrarea ar fi avut multe deficiențe. Dacă au rămas, acestea aparțin în totalitate editorului.

BRAȘOV 21-22 DECEMBRIE 1989 STUDIU

I. Structurile de forță ale municipiului Brașov se pregătesc pentru represiune

În orașul Brașov, istoria ultimului deceniu comunist a fost una de rău augur pentru sistemul politic românesc aflat la conducerea țării, după al doilea Război Mondial. Până la prăbușire, regimul a fost marcat de două evenimente majore, de frondă la adresa sa, în orașul de sub Tâmpa. Greva muncitorilor de la Steagul Roșu din 15 noiembrie 1987, și gestul lui Corneliu Liviu Babeș, din 2 martie 1989, vor avea reverberații puternice asupra evenimentelor din ultima lună a regimului comunist din România.

Aceste două evenimente, au reprezentat o sabie cu două tăișuri. Modul în care au reacționat autoritățile față de acestea a creat, în rândul brașovenilor, pe de o parte o anumită mefiență față de posibilitatea reușitei declanșării unor proteste la adresa regimului, iar pe de altă parte a contribuit la acutizarea sentimentului temerar al acestora. La acesta din urmă se adăuga tarele regimului care, așa cum observau autorii lucrării *Un pas spre libertate*, pregătise „populația Brașovului ... pentru revoluție. Fusesse «pregătită» de însăși regimul comunist, de-a lungul a peste 40 de ani de teroare, ca și întreaga populație a țării, și împinsă – de către ceaușism, expresia celui mai dur stalinism din estul Europei, național-comunismul fascistoid – către o degradare totală a demnității umane ce a culminat prin aberantele raționalizări alimentare, de energie electrică și calorică, prin șomajul mascat, ce se manifesta în ultimii ani prin ținerea maselor de muncitori în întreprinderi mari din Brașov, chiar și când zile sau săptămâni în șir nu li se dădea de lucru, asigurându-se și astfel supravegherea totală a populației. Libertatea de gândire, de exprimare, posibilitatea liberei inițiative au fost cu totul anihilate. Se promova nonvaloarea, lichelismul, oportunismul, discriminarea, lenea, nepotismul, teroarea politică, acționându-se împotriva naturii umane, a tuturor celor care doreau o lume liberă și democratică, în

spiritul democrației occidentale, împotriva tradițiilor naționale, a culturii, a credinței în Dumnezeu”¹.

Protestul din noiembrie 1987 și gestul eroic al lui Liviu Corneliu Babeș din martie 1989 transformase Brașovul într-un oraș în care structurile de forță ale regimului se aflau într-o stare de vigilență accentuată. Iar aceasta s-a intensificat odată cu declanșarea manifestărilor anticomuniste din 15 decembrie de la Timișoara.

O comparație cu privire la modul în care structurile de forță din Cluj și cele din Brașov au acționat împotriva manifestațiilor i-a determinat pe cei care au analizat aceste două situații să concluzioneze că: „Spre deosebire de Cluj, unde s-a făcut mult caz de o posibilă intervenție străină, în orașul Brașov s-a stabilit direct că forțele de ordine vor lupta împotriva muncitorimii răsculate, fără echivoc”².

Informarea forțelor represive din orașul Brașov, cu privire la evenimentele care aveau loc la Timișoara, s-a realizat încă din seara din 16 decembrie. În aceea zi, în jurul orelor 17:00-18:00, comandantul Brigăzii de Vânători de Munte, generalul Ion Florea, a fost chemat la telefon de către Ministrul Apărării, generalul-colonel Vasile Milea, care l-a informat de faptul că în orașul de pe Bega, aveau loc „evenimente” descrise drept „o revoltă populară”. În plus, ministrul i-a cerut generalului Ion Florea să ia măsuri suplimentare pentru asigurarea pazei cazărmilor și a principalelor obiective strategice din orașul Brașov³.

În seara aceleiași zile, în jurul orei 20:00, au primit informații și ordine similare și unitățile Ministerului de Interne. Conform relatărilor colonelului Mircea Popeea, comandantul Grupului Județean de Pompieri, la acea oră se afla în biroul șefului Securității Brașov, colonelul Claudiu Bucur, care primise în acel moment un telefon de la București prin care i se comunicase ca la „Brașov să se stăpânească situația”⁴. În urma indicațiilor primite, colonelul Bucur l-a întrebat pe comandantul Mircea Popeea, dacă a înțeles cele comunicate, după care i s-a ordonat să treacă la îndeplinirea măsurilor ce se impuneau. În urma ordinelor primite, colonelul Mircea Popeea a luat următoarele măsuri: alarmarea unității, chemarea cadrelor la unitate și „pregătirea tehnicii pentru eventuala intervenție

¹ Marius Petrașcu, Henter Bella, Rodica Stănea, Ionel Milea, Ioan Ursan, *Un pas spre libertate. Brașov, Decembrie 1989*, vol. I, Fundația „Sfântul Ioan” Brașov, Brașov 2002, p. 80-81.

² Sergiu Nicolaescu, *Lupta pentru putere. Decembrie 1989*, Editura BIC ALL, București, 2005, p. 371.

³ Dumitru Lăcătușu, „Brașov 1989. Armata, securitatea și revoluția”, în *Arhiva Moldaviae*, IX(2017), Iași, 2017, p. 276.

⁴ *Ibidem*.

de restabilire a ordinii publice”⁵. Despre atenționarea privind posibilitatea unei intervenții în cazul apariției unor „dezordini”, a depus mărturie și maiorul Ion (Mihai) Brebenel, șeful Biroului de Pază și Ordine din cadrul Miliției. Acest Birou se înființase în 1989, în baza ordinului 2600 al Ministerului de Interne, ca răspuns la acțiunea muncitorilor brașovenii din noiembrie 1987, și avea un efectiv de 30 de ofițeri și subofițeri, organizați în grupe de zece persoane, la care se adăuga încă cinci cadre de rezervă pentru fiecare grupă. Intervenția acestuia urma a se realiza doar la „alarmarea sa de către inspectorul șef al IJMI”, generalul Gheorghe Zăgoneanu, „în cazul provocării dezordinii stradale, în autobuze și săli de spectacol”⁶.

Amplificarea demonstrațiilor anticomuniste de la Timișoara a avut repercusiuni la nivel național asupra modalității în care autoritățile centrale au gestionat situația. Astfel, la Brașov, „În ziua de 17 decembrie, orele 11.00, la comandamentul UM 01107 Brașov, s-a primit ordin telefonic de la comandamentul A.1, ca începând cu orele 12.00 să se ia măsuri de întărire a pazei unităților și obiectivelor militare subordonate. Prin Nota telefonică nr. 1094, din 17 decembrie 1989, comandantul UM 01107, gl. mr. Florea Ion, a ordonat întărirea sistemului de apărare, de observare și de mascare a cazărmilor, obiectivelor și activităților militare”⁷. Conform informațiilor furnizate de către autorii lucrării *Împușcați-i că nu-s oameni*, „... în ziua de 17 decembrie la orele 15:30, s-a dat unităților militare de pe întreg teritoriul țării ALARMĂ DE EXERCITIU. Acest indicativ punea unitățile militare în situație de luptă, făcându-le capabile să treacă la executarea unei misiuni. Conform acestui indicativ, militarii trebuiau să se echipeze cu echipamentul de război și să aibă asupra lor armamentul din dotare (însă fără muniție de război, care era scoasă în punctele de adunare fără a fi repartizată pe oameni)”⁸. E posibil ca astfel de acțiuni să se fi realizat chiar mai de vreme de ora propusă de către autorii menționați mai sus⁹. Trebuie precizat că

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Raportul comisiei senatoriale privind acțiunile desfășurate în revoluția din decembrie 1989*, p. 577, Constantin Sava, Constantin Monac, *Revoluția Română din decembrie 1989 retrăită prin documente și mărturii*, Editura Axioma Edit, București, 2001, p. 264.

⁸ Victor Eugen, Mihai Lungu, Tit-Liviu Domșa, *Împușcați-i că nu-s oameni. Cluj-Napoca, Decembrie 1989*, Fundația Academia Civică, 2005, p. 54-55.

⁹ Conform informațiilor prezente în lucrarea *Raportul ...*, *op. cit.*, preluate, printre altele, și în Marian Rizea, *22.12.1989 Revo(lu)ția din România. Făcături, Schimbare, Vasalizare, Inaptocrație...*, Editura Mica Valahie București, 2017, „În ziua de 17 decembrie 1989, orele 12.00, unitățile militare au trecut la aplicarea unor măsuri de întărire a pazei și de apărare a obiectivelor. Unitățile MI au trecut la aplicarea măsurilor prevăzute în „Situația nr.2”. Aceste măsuri au fost aplicate din ordinul miniștrilor de resort, ca urmare a informațiilor potrivit

această Alarmă trebuie corelată cu celebrul Ordin în 14 puncte¹⁰, care prevedea în mod expres implicarea membrilor armatei în acte represive. Referindu-se la acesta, Remus Macovei făcea următoarea observație:

„Acest ordin a fost criminal din cel puțin două puncte de vedere:

- identifică inamicul armatei române – demonstrații;
- prevede deschiderea focului împotriva acestora, cu toate că se încălcau grav prevederile legale privind uzul de armă.

Analiza acestui ordin anulează eforturile celor care încearcă să demonstreze că grija principală a conducătorilor armatei era pregătirea în vederea respingerii unei intervenții străine împotriva României. Orice militar cunoaște locul, rolul și importanța fiecărei categorii de arme pe timpul luptei, or, acest ordin prevedea ca „subunitățile de arme să fie pregătite ca infanteriști”. Astfel, vor acționa ca infanteriști – artileriști, geniști, chimiști, radiolocatoriști, aviatori, tanchiști –, dar nu la frontieră, ci în orașele în care aveau loc manifestații de protest¹¹.

Pregătirea structurilor de forță a fost augmentată odată cu emiterea indicativului „Radu cel Frumos”, ceea ce însemna *Alarmă de luptă parțială*. Aceasta presupunea: „Trecerea la o treaptă superioară a capacității de luptă, pregătirea tehnicii de luptă, pentru a fi capabilă de marș în raioanele de alarmare și, ulterior, spre locul de executare a misiunii, și înarmarea militarilor cu muniție de război. În această situație, unitățile trebuiau să-și ridice capacitatea de luptă în cazarmă sau în raioanele de alarmare, sau să se deplaseze de îndată, fără a mai aștepta mobilizarea, spre locul unde acționa inamicul. În ordinele care s-au dat, începând cu ziua de 17 decembrie 1989, s-au făcut referiri exprese ca, în cadrul ridicării capacității de luptă, 10% din efectivele unităților, indiferent de armă (artileriști, tanchiști, rachetiști, etc.) să fie instruiți, intensiv, ca infanteriști capabili să lupte (ca desant de infanterie), pe și în urma mașinilor de luptă, împotriva inamicului”¹².

După ședința CPEx din seara zile de 17 decembrie, a urmat teleconferința la care au participat membrii și membrii supleanți ai CPEx al CC al PCR, prim-secretarii din județe, comandanții garnizoanelor militare și ai inspectoratelor județene ale Ministerului de Interne, în cadrul căreia Nicolae Ceaușescu a dat indicații politice cu privire la modul în care structurile de forță urmau să se poziționeze în raport cu demonstrații. Ordinele sale în acest sens au fost clare: „În primul rând, unitățile care au fost destinate să aplice anumite măsuri au

căroră, exista pericolul unei agresiuni externe”. apud, Marian Rizea, op.cit. p. 334.

¹⁰ Despre conținutul acestui Ordin și controversele din jurul său a se vedea Victor Eugen, Mihai Lungu, Tit-Liviu Domșa, *op. cit.*, p. 42 ș.u, precum și Remus Macovei, „Represiunea armată în decembrie 1989”, în *Caietele Revoluției*, nr. 3(10)/2007, p. 34.

¹¹ Remus Macovei, *art. cit.*, p. 34.

¹² Victor Eugen, Mihai Lungu, Tit-Liviu Domșa, *op. cit.*, p. 55.

fost trimise dezarmate, în imposibilitatea de a acționa. Acum am trimis și sunt la Timișoara toți comandanții; am discutat acum câteva minute cu tovarășul Coman care a sosit la Timișoara cu trupe și au primit muniție de război. Oricine nu se supune la somație... este stare de necesitate! Am dat ordin să se tragă; se somează și dacă nu se supune se trage. S-a făcut greșeala că s-a întors și obrazul celălalt... Începând de azi unitățile de MI, trupele de securitate și grănicerii vor purta armament de luptă, inclusiv gloanțe. Cu respectarea regulamentului și normelor legale potrivit legilor țării, dar oricine atacă un ofițer sau soldat să primească riposta – Fără nici un fel de justificare. Umanismul nu înseamnă pactizare cu dușmanul! Umanismul înseamnă apărarea integrității socialismului, a independenței României. Toate unitățile sunt în stare de alarmă și în această situație au și armament de luptă în dotare, inclusiv muniție. Unitățile de motorizate merg cu armament ușor din dotare. Oricine încearcă o manifestație, este somat, arestat și apoi stăm de vorbă; oricine intră în sediul Comitetului județean de partid, sparge geamuri să fie tratat ca atare... Dacă celelalte județe au înțeles măsurile care trebuie luate din acest punct de vedere? Dacă au nelămuriri? Nu.

Imediat chemați toți comandanții și nu mai așteptați de la București alte dispoziții. Acestea sunt dispozițiile, obligatorii, pentru toată lumea. Cine nu respectă să fie destituit; cine nu acționează în mod corespunzător.

A doua problemă: trebuie neapărat ca gărzile muncitorești să fie bine pregătite și dacă se apelează la ele să meargă cu armament de luptă bine verificat; să se discute foarte serios în toate unitățile economice-sociale, în învățământ, în facultăți, trebuie să se adopte o poziție fermă față de oricine, față de orice manifestare antisocialistă, de denigrare a cuceririlor poporului, pentru că aceasta este acum datoria tuturor, indiferent dacă sunt sau nu membri de partid... Dar atitudine fermă dacă sunt elemente care încearcă să provoace dezordine. Și la noi există elemente care s-au pus în serviciul puterilor străine, împotriva propriului popor, împotriva integrității României! Trebuie să spunem tuturor, să cunoască situația și să avem cu toții o poziție fermă împotriva oricăror încercări de a lovi în cuceririle revoluționare ale poporului român, în libertatea și integritatea țării. Să se prelucreze în toate domeniile.

Comitetele județene de partid trebuie să se considere în stare de alarmă. Fără însă a neglija problema planului. Și atenție la orice manifestare. Nu mai trebuie să spun că cercurile reacționare fac totul pentru a submina independența și integritatea țării. Au făcut și declarații publice și tot ceea ce s-a întâmplat în țările socialiste în ultimul timp are drept scop distrugerea socialismului. Trebuie privite ca o lovitură de stat, antisocialistă”¹³.

¹³ *Revoluția Română din decembrie 1989. Documente.* Ion Calafeteanu (coordonator), Gheorghe

Indicațiile din cadrul teleconferinței au fost aplicate aproape imediat la nivel local¹⁴. În cadrul structurilor armatei s-au realizat prelucrări ale cadrelor cu privire la modul în care acestea urmau să reacționeze față de manifestările ostile ale populației față de regimul politic existent. În acest sens sunt elocvente declarațiile ofițerilor Cornel Vaida și Mihai Rusu. Primul dintre aceștia, colonel, șeful Biroului operații din cadrul Brigăzii Vânători de Munte, preciza că a aflat de la colegii săi – după ce venise în unitate, din concediu, că: „militarii din unitățile Timișoara au fost agresati de persoane care manifestau în oraș și că au fost răniți atât din rândul civililor, cât și al militarilor”¹⁵, iar maiorul Mihai Rusu, la rândul său, declara faptul că generalul Ion Florea, comandantul Brigăzii, le-a „prelucrat motivul alarmei”, adică, „situația turbulentă de la Timișoara, unde acționau elemente ostile regimului și că trebuie să fim pregătiți să intervenim”¹⁶. Aceste prelucrări ale membrilor armatei au continuat și în zilele următoare¹⁷, iar structurile de forță ale regimului trebuiau să fie pregătite pentru orice eventualitate¹⁸.

A doua zi, 18 decembrie, odată cu sosirea la Brașov a lui Gheorghe Pană, a fost convocat Consiliul Județean al Apărării. Întrunirea a fost deschisă de Petre Preoteasa care, după o informare a participanților cu privire la situația existentă în contextul evenimentelor declanșate la Timișoara, a cerut comandanților

Neacșu, Daniela Osiac, Sebastian Rusu, Editura Mega, Cluj-N, 2009, p. 145 s.u.

¹⁴ În acest sens este relevantă mărturia lui Petre Preoteasa care afirma că: „După încheiere (a teleconferinței - n.n.), generalul Zagoneanu (fostul șef al Inspectoratului Județean Brașov - n.n.) a raportat că au primit ordinele pe linia MI și vor acționa în conformitate, iar generalul Florea Ioan (fost comandant al garnizoanei Brașov MApN - n.n.) de asemenea ordinele primite pe linie de armată. Am cerut să se facă o repartizare a activiștilor pe orașe și întreprinderi și să se meargă în teren pentru a lua toate măsurile în vederea desfășurării normale a activității în întreprinderi, cu accent pe buna aprovizionare cu cele necesare producției, iar pentru Direcția Comercială, pentru asigurarea fondului de marfă stabilit. În zilele următoare, personal m-am ocupat de intrările de produse alimentare din alte județe: carne, conserve, ulei, făină etc.” *apud Raportul...*, *op. cit.*, p. 606.

¹⁵ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 278.

¹⁶ *Ibidem*, p. 279.

¹⁷ Colonelul (r) Ioan Radu, fost ofițer la UM 01090 Predeal, menționa că: „Mi-au spus ce trebuie să conțină cuvântarea mea în sensul că la Timișoara nu sunt adevărați demonstrați, care își cer drepturile. Ci sunt niște huligani, iar în situația în care vom fi trimiși într-o misiune, să executăm ordinele scrise. În legătură cu uzul de armă, le-am precizat că trebuie să se respecte prevederile uzului de armă (Regulamentul de gardă și de garnizoană)”. *Ibidem*.

¹⁸ Lt.col. Popea Mircea. „În seara zilei de 17 decembrie 1989 am fost chemat de gl. Zagoneanu care mi-a spus că la Timișoara se trage cu arma și mi-a cerut să fiu pregătit pentru orice eventualitate”, *Raportul.*, *op. cit.*, p. 607.

militari întocmirea unei hărți a municipiului pe care să fie localizate „focarele probabile de revoltă, forțele care intervin pentru blocarea și dislocarea grupurilor revoltate, variante de acțiune și de apărare ale sediului comitetului județean de partid”¹⁹. Faptul că intervenția urma a se realiza împotriva unor manifestații ce protestau la adresa regimului este susținută și de mărturia lt. col. Gheorghe Toma²⁰, șeful Gărzilor Patriotice, care consemna că ședința a avut drept scop „stabilirea măsurilor ce se impuneau atunci, în vederea prevenirii și înnăbușirii unei revolte a maselor din municipiul Brașov sau municipiul Făgăraș, deși despre Făgăraș nu s-a discutat”²¹. De menționat că după revolta muncitorilor brașoveni din noiembrie 1987, la 5 iulie 1988, prin decretul MI 02600, se elaborase Planul Unic de intervenție pentru restabilirea și menținerea ordinii publice, plan completat în baza precizărilor făcute cu prilejul desfășurării Congresului al XIV-lea al PCR. Potrivit declarației maiorului Gheorghe Oprea, de la Inspectoratul Județean al MI, acesta prevedea „concepția întrebuințării forțelor și mijloacelor din Unitățile MI și MApN la un număr de peste 70 de obiective din județ, la care s-ar fi produs acte de dezordine”, iar măsurile ce urmau a fi luate în baza acestui plan includeau: „Ca mod de acțiune era prevăzut în planul inițial să se execute niște cordoane de blocare de-a latul străzilor, pentru a împiedica deplasarea turbulențelor în centrul orașului. După blocarea acestora trebuia să acționeze plutonul de intervenție al miliției (...) pentru împrăștierea turbulențelor și reținerea elementelor mai periculoase sau instigatoare”²².

În cadrul acestei ședințe a Consiliul Județean al Apărării discuțiile s-au purtat în jurul asigurării forțelor de intervenție necesare supravegherii²³ și

¹⁹ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 281.

²⁰ Înaintat în gradul de locotenent colonel prin ordinul MI nr. 02515 din 23.08.1972, apud http://www.cnsas.ro/documente/acte_normative/7397_004%20fila%20283-299.pdf. Consultat la 26.11.2018.

²¹ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 281.

²² *Ibidem*, p. 281-282.

²³ Preoteasa Petre: „S-a raportat de lt. col. Toma (fost șef al Gărzilor Patriotice) că au fost constituite patrurile de gărzi care patrulează pe străzi însoțite de un milițian. La întrebarea pusă de Ghe. Pană, dacă am distribuit muniție la luptătorii din gărzi, eu am răspuns că nu și că ne-am gândit că este mai bine să stea la șeful patrulei, care este lucrător de miliție. Atunci Ghe. Pană a întrebat la București pe Tudor Postelnicu, care a precizat că peste tot gărzile au primit și muniția și noi nu puteam face altfel. În continuare, gl. Zagoneanu a informat pe Gheorghe Pană și pe cei prezenți la ședință, de modul în care a fost organizată apărarea, prezentând o hartă privind cooperarea pe sectoare (zone) ale municipiului Brașov între unitățile de securitate, miliție, gărzi și armată, arătând că au fost luate și măsuri de securitate pentru clădirile din jurul sediului județenei de partid... După cum îmi amintesc, a susținut că urmau să instaleze camere de luat vederi pe aceste clădiri. De asemenea, gl. Zagoneanu spunea că are asigurat la hotelul Capitol, un

suprimării protestelor²⁴ la adresa regimului, prin asigurarea controlului politic asupra acestora²⁵. Excepție par a face cele din cadrul Armatei, care au acționat la ordinele eșaloanelor superioare, acestea nefiind cuprinse în Planul Unic. A fost luată în calcul și posibilitatea apariției de victime. Modalitatea în care urma a se acționa în acest context este relatată de către lt. col. Popeea Mircea, care declara: „gl. Zagoneanu ne-a mai arătat că având în vedere faptul că toate efectivele militare și gărzile patriotice sunt înarmate, să fie atentă toată lumea la modul de mânăuire a armamentului și că dacă va fi nevoie, să se folosească armamentul și dacă vor fi victime acestea să nu fie lăsate în stradă, ci să fie ridicate și să fie transportate imediat de la fața locului; toate cele ce se discută să rămână strict confidențială”²⁶. Prin urmare, la Brașov trebuia evitată situația creată la Timișoara de către structurile de forță²⁷.

Asigurarea forței de intervenție a fost completată și de măsuri de intimidare și disuadare a populației. Lt. col. Gheorghe Toma preciza că

apartament sau o cameră în care oamenii de ordine ai securității aveau acces și puteau interveni la nevoie”, *apud* Raportul..., p. 608; Cpt. Botea Gheorghe ofițer de securitate: „Este adevărat că la 23 August 1989, în conformitate cu Planul Victoria 1989, am fost numit din ordin, împreună cu un locotenent al cărui nume nu-l rețin, pe palatul telefoanelor, eu având la mine un binoclu și cred că am avut și un pistol din dotare, iar locotenentul pușcă cu lunetă carabină (s.n.) pentru a supraveghea modul de desfășurare a demonstrației... Cunosc că pe terasa de la Capitol au mai fost doi ofițeri al căror nume nu mi-l amintesc. De asemenea, pe terasa de la hotelul Carpați au mai fost doi ofițeri pe care nu pot să-i nominalizez, dar toți am fost trecuți cu nume grad și loc în planul de măsuri Victoria 1989”; Lt. Buleandra Dan – ofițer miliție: „cu aproximativ 3-4 zile înaintea datei de 21 decembrie 1989, împreună cu colegul meu lt. maj. Aron Ion, am fost chemați de către șeful Inspectoratului Județean al MI (gl. mr. Zagoneanu), pentru a constata posibilitățile pe care le avem, de a înregistra evenimente sau actele cu caracter antisocial ce ar putea degenera în manifestări cu participarea populației”, *Ibidem*, p. 612, 614.

²⁴ Popică Dumitru, șef al secretariatului tehnic: „Toți comandanții de unități au luat cuvântul și au prezentat potențialul material și uman de care dispun. (Gl. Zagoneanu - n.n.) a asigurat Comitetul Județean al Apărării că dispune de forțe materiale și umane suficiente pentru a interveni în caz de forță majoră și că aceste forțe sunt amplasate conform unui plan bine stabilit.” *Ibidem*, p. 609.

²⁵ Col. Joița Constantin – comandantul Centrului Militar Județean: „În continuare, primul secretar a atras atenția că toate forțele militare din județ, indiferent de ministerul căruia aparțin, inclusiv Gărzile Patriotice și Apărarea Civilă trebuie să execute ordinele lui, fără a mai aștepta aprobări de la București.” *Ibidem*, p. 608.

²⁶ *Ibidem*, p. 609-610.

²⁷ Col. Lupu Gheorghe – comandantul UM 0391 trupe de securitate, „După ședința Consiliului Județean al Apărării a fost convocat la inspectorul șef gl. mr. Zagoneanu Gheorghe care le-a ordonat ca în caz de intervenție a forțelor și mijloacelor, să se folosească armamentul și muniția din dotare, să nu se mai acționeze cum s-a acționat la Timișoara fără muniție de război”. *Ibidem*, p. 610.

printre măsurile ce trebuiau a fi luate în acest sens se regăseau „cercetarea aeriană executată cu elicoptere de către ICA Ghimbav; deplasări de coloane militare pe diferite trasee din municipiu; patrulare ale armatei în principalele zone aglomerate din oraș”²⁸. Nu au fost ignorate nici sursele care ar fi putut conduce la declanșarea unor manifestații de protest la adresa regimului, o situație precum cea din noiembrie 1987, trebuia evitată. Astfel, col. Gheorghe Popescu, enumera pe lângă „(...) Prelungirea măsurilor de pază întărită până după revelion; alungarea străinilor din județ, indiferent de pagube pe linia turism; (...) constituirea unui comandament central județean și municipal pentru conducerea tuturor forțelor; unitățile militare să treacă prin centrul orașului la instrucție; unitatea de elicoptere să execute zboruri asupra orașului Brașov; paza fab. (fabricii) de pâine, ulei; paza căminelor, cinematografelor și a sălilor de teatru”; și „organizarea tp. (transportului) în comun corespunzător nevoilor; interzicerea întreruperii energiei electrice; mărirea debitului de gaze; asigurarea încălzirii locuințelor în mod corespunzător; îmbunătățirea radicală a aprovizionării populației, aducerea de la Constanța a unei cantități de carne, controale riguroase în magazine”²⁹.

Această ședință a Consiliului Județean al Apărării a fost urmată de alte întâlniri ale membrilor săi, toate gravitând în jurul aceleiași idei, suprimarea unei posibile revolte populare. La 19 decembrie, ora 10:00, la Comandamentul UM 01107, a avut loc o nouă întâlnire la care au participat: gen. Mr. Gheorghe Zagoneanu, gen. Ion Florea, comandantul UM 01107, col. Gheorghe Popescu, comandantul UM 01932, lt.col. Iancu Dragnea, Statul Major al Gărzilor patriotice și lt.col. Costică Diaconescu, șeful Statului Major al Apărării Civile³⁰. Cu ocazia acestei întâlniri s-a trecut la realizarea unor planuri de intervenție în cazul izbucnirii unor manifestații de protest. Intitulat „Forțele care intervin pe itinerarii stabilite”, planul cuprindea cinci „ipoteze de intervenție și anume: Consiliul popular județean, IABv (întreprinderea de Autocamioane Brașov), Tractorul, Complexul Studentesc Colină, Complexul Studentesc memorandumului”³¹ și era reprezentat grafic pe o hartă a municipiului Brașov, scara 1:10.000, cu o dimensiune de 700/1.000 mm³². La realizarea acestuia au mai contribuit, pe lângă

²⁸ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 283.

²⁹ *Ibidem*, p. 283.

³⁰ Sergiu Nicolaescu, *op. cit.*, p. 370-371.

³¹ Zonele de acțiune erau: „Varianta 1: Comitetul Județean de Partid, Comitetul Municipal, Poșta; Varianta 2: Întreprinderile de Autocamioane și Metrom; Varianta 3: Întreprinderile Tractorul și Rulmentul; Varianta 4: Complexul studentesc”. *Raportul...*, *op. cit.*, p. 616.

³² Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 285.

cei menționați mai sus, și lt.col. Vaida Aurel Cornel, UM01107, mr. Chiru Ion, UM 01932 și mr. Oprea Gheorghe. Conform mărturiilor oferite de Ioan Băncilă și Dumitru Dudiță, angajați civili la Statul Major de Apărare Civilă din Brașov, planurile au fost finalizate la data de 21 decembrie, ora 13:00, fiind preluate de către mr. Oprea Gheorghe. Acesta a fost prezentat apoi gl. mr. Zagoneanu, care a discutat planul cu alți membrii ai Consiliului Județean de Apărare, apoi a fost multiplicat la 22 decembrie în patru exemplare³³. Pe lângă zonele de intervenție planul mai cuprindea și alte elemente.

Primul dintre acestea, denumit *I. Forțele participante* includea: 1) Subunități MI, 2) Forte MAPN și 3) Gărzi Patriotice. Conform *Raportului...* „Aceste forțe erau nominalizate pentru fiecare variantă în parte” și erau „prevăzute două grade de urgență:

– acțiunea forțelor MI și a Gărzilor Patriotice stabilite în plan – pentru blocare și împrăștiere;
– în cazul în care demonstrații au trecut de barajele executate de forțele MI, acțiunea de blocare și descurajare trebuia continuată de efective aparținând MAPN³⁴.

În cadrul celui de-al doilea element al planului II. *Modul de acțiune* se prevedea:

1. Executarea de cordoane de blocare de-a lungul străzilor, pentru împiedicarea deplasării „turbulenților” spre centrul municipiului.

2. După blocarea străzilor trebuia să acționeze plutonul de intervenție miliție-securitate pentru împrăștierea demonstrațiilor și reținerea elementelor cele mai periculoase sau a instigatorilor. Cu aprobarea șefului Inspectoratului Județean MI sau la ordinul lui, se puteau folosi, jetul de apă al mașinilor de pompieri și substanțele lacrimogene³⁵.

Iar capitolul IV. Alte măsuri, cuprindea:

1. Stabilirea comandamentului central la Comitetul Județean de Partid.
2. Punerea efectivelor în stare de luptă.
3. Stabilirea punctelor de adunare și plecare la acțiune.
4. Stabilirea sistemului de informare al comandamentului central despre evoluția evenimentelor³⁶.

³³ *Raportul..., op. cit.*, p. 618-619.

³⁴ *Ibidem*, p. 617.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*, p. 618.

II. Declanșarea protestelor

Evenimentele de la Timișoara nu au fost cunoscute doar de către reprezentanții structurilor de forță din municipiul Brașov. Prin experiența directă¹, prin intermediul „Radio Europa Liberă” sau „Vocea Americii”, dar și prin intermediul rudelor² și a cunoscuților, sau chiar ca urmare a întâlnirilor realizate cu persoane ce intraseră în contact cu evenimentele de la Timișoara³, brașovenii au aflat despre mișcarea de protest la adresa regimului Ceaușescu din capitala Banatului. Solidarizarea cu timișorenii în orașul de sub Tâmpa s-a realizat sub forma protestelor de masă în cursul zilei de 21 decembrie.

Este de menționat faptul că nu doar revolta de la Timișoara ci și mișcarea de protest de la Sibiu a determinat ieșirea oamenilor în stradă. În acest sens este relevantă mărturia lui Onișor Sorin Ion, care beneficiase, în plus, și de experiența germană în privința manifestărilor de protest la adresa regimului comunist. Rememorând cele întâmplate în RDG, acesta relatează: „În perioada 23 septembrie-10 octombrie am călătorit în scop turistic în republica democrată Germană (vizită la prieteni). În luna octombrie am participat la demonstrațiile de stradă în orașul Leipzig, împotriva regimului comunist. În următoarele zile m-am retras în orașul Halle, unde am urmărit, la televizor, desfășurarea evenimentelor. Entuziasmat de evenimentele care au dus la răsturnarea regimului comunist din Germania, am povestit multor cunoștințe cât de ușor și rapid au putut înlătura de la putere fostul regim comunist din Germania. Am fost foarte dezamăgit când m-am întors și am văzut că la noi nu se întâmplă nimic și totul decurgea normal. În perioada următoare ascultam periodic «Radio

¹ Exemplul lui Paul Habat.

² Serendan Cornel Traian Mihai, menționează că a fost informat despre evenimentele din Timișoara încă din seara de 16 decembrie, prin intermediul fratelui său de la Lugoj, apud Marius Petrașcu, op. cit., vol. I, p. 241; Pitiș Ioan: „În urma vizitei făcute de fratele meu de la Timișoara, în data de 19 decembrie 1989, am putut afla mai concret ceea ce se știa deja: că tiranul a dat ordin să se tragă în populație, că securitatea și armata e pregătită să-i omoare pe toți, am aflat că pe străzile Timișoarei patrulau tancuri și tanchete, că este stare de război. Am aflat că oamenii vor libertate și strigă: «Jos Ceaușescu!»”. Arhiva Secretariatului de Stat pentru Recunoașterea Meritelor Luptătorilor Împotriva Regimului Comunist Instaurat în România în perioada 1945-1989 (în continuare ARHIVA SSPR), Pitiș Ioan, dosar nr. 5.371, f. 60 (Menționez că nu toate dosarele din cadrul Arhivei SSPR au filele numerotate).

³ *Ibidem*, dosar nr. 21.311, f. 14.

Europa Liberă», cu speranța că vor ajunge și la noi evenimentele din restul țării comuniste. Așteptarea mea a luat sfârșit când am auzit la «Radio Europa Liberă» înregistrarea audio a focurilor de armă împotriva demonstranților de la Timișoara⁴. Despre informațiile cu privire la declanșarea unor manifestații de protest la adresa regimului Ceaușescu la Sibiu, fapt ce l-a determinat să iasă în stradă, acesta relatează următoarele: „Pe data de 21.12.1989, aflând că la Sibiu erau mișcări de protest anticomuniste, mi-am luat aparatul de fotografiat și am plecat în oraș cu speranța că și la noi se va întâmpla ceva⁵. „În ziua de 21 decembrie 1989, înainte de orele prânzului, o cunoștință a venit la noi și mi-a spus mie și părinților mei că «Sibiul e în flăcări!». Am rugat pe cineva să-și contacteze rudele de la Sibiu să auzim dacă este adevărat. La scurt timp aceasta ne-a confirmat vestea și ne-a spus că la Sibiu au început mișcările de protest anticomuniste.

Am mobilizat cu cinci prieteni, colegi la clubul studențesc de speologie Styx Brașov, și am condus grupul spre centrul Brașovului. Înainte să ies din casă am luat aparatul de fotografiat⁶.

Nemulțumirile la adresa regimului aveau, cel puțin în unele cazuri, un istoric ce ar putea fi asociat formelor disidente. Toma Gheorghe mărturisea: „Țin să precizez că am fost determinat să fiu un opozant al regimului lui Ceaușescu încă din anul 1982 când mi s-a făcut dosar să fiu trimis la mina de cărbune de la Rovinari, dar care s-a terminat altfel. Luând cuvântul în ședințe de sindicat am criticat guvernul de atunci și mi s-a pus poza cu numele meu la panoul de rușine – «Cu ei nu ne mândrim» – cap de afiș și am fost izgonit și internat la spitalul de boli nervoase de pe strada Eminescu pentru modul meu de gândire, justific această cu acte doveditoare. În anul 1987, din ordinul lui Dincă, ministrul de atunci, am fost dat afară cu preaviz. La acest ordin s-a alăturat «doamna» tov. Cebuc (Maria – n.n.), Șuster (Shuster Elena – n.n.), Marcu care au susținut din nou ideea să merg la mină⁷. Relevante sunt și cazurile lui Mihai Arsene și Vasile Gogea. Acesta din urmă menționa în memoriul său că „În luna ianuarie, în data de 24, în urma unei întâlniri pe care am avut-o la domiciliul scriitorului Leonard Oprea, în Brașov, cu un ziarist francez, Gilles Schiller, de la cotidianul Liberation, am fost arestat împreună cu acesta și gazda noastră de către Securitate... Am fost reținut 24 de ore, după care am fost anchetat de către lucrătorii Securității în fiecare zi, o perioadă de aproximativ trei luni. În luna decembrie am început tipărirea unor manifeste la domiciliu. Matrița

⁴ *Ibidem*, dosar nr. 5556, vol. III, f. 8.

⁵ *Ibidem*, vol. I, f. 15.

⁶ *Ibidem*, vol. II, f. 10.

⁷ *Ibidem*, dosar nr. 5523, vol. I, f. 26.

era confecționată dintr-o bucată de linoleum pe care am decupat-o și prin presare cu un mlauc? Din lemn am tipărit aproximativ 40-50 de manifeste... Am răspândit o parte dintre aceste manifeste cu mesaje anticeaușiste, anticomuniste la poarta uzinei Tractorul, în cutiile poștale din blocurile de locuințe din cartierele muncitorești și în Gara Brașov⁸. Răspândirea manifestelor a început în data de 17.12.1989, datorită izbucnirii revoltei populare de la Timișoara, însă acestea erau tipărite în cursul lunii decembrie și urmau să le distribuim în luna ianuarie 1990, în preajma zilei de 26.01.1990. În noaptea de 18.12.1989, am fost contactat telefonic de Michel Zabro, jurnalist francez la săptămânalul *L'eveniment*, cu care mă întâlnisem pentru un interviu în luna decembrie, în urma evenimentelor de la 15 noiembrie din Brașov. M-a întrebat în legătură cu ceea ce se întâmpla în Timișoara. În timpul convorbirii am redactat o declarație de solidaritate cu evenimentele de la Timișoara și i-am cerut lui Michel Zabro să publice articolul sub numele meu real. M-a surprins faptul că, deși am discutat la telefon o oră, nefiind întreruși și în condiții de recepție foarte bune, nu mi s-a întâmplat nimic în zilele următoare⁹.

La Brașov a existat chiar și o încercare de mobilizare a populației prin intermediul unor fluturași care anunțau o demonstrație care urma să aibă loc în aceeași zi, la ora 17:00, în Piața 23 August¹⁰. Tot despre răspândirea unor fluturași în intervalul 18-19 decembrie aminteste și Câmpeanu Constantin, care declara că aceștia au fost confecționați din litere de ziar pe care scria «Români, treziți-vă!», «Libertate!», «Jos dictatorul!» și pe care i-a răspândit în zona Gării Brașov, Steagul Roșu¹¹.

Pentru preîntâmpinarea declanșării revoltei în rândul brașovenilor, autoritățile locale, prin intermediul celor mai zeloși și loiali membrii – activiștii de partid, a demarat un întreg proces al dezinformării muncitorilor, în acord cu propaganda oficială. În acest proces a fost implicată și mass-media locală. În paginile ziarului „Drum Nou” se consemna: „Condamnăm cu toată hotărârea acțiunile elementelor huliganice, declasate, ce-au încercat să provoace dezordine, în vederea destabilizării situației politice și economice din țara noastră; dar oricât de bine ar fi organizate ele, toate asemenea încercări sunt sortite eșecului, pentru că ele se vor izbi întotdeauna de zidul de netrecut al unității poporului în jurul partidului, al secretarului său general”¹².

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 2097, f. 27.

⁹ *Ibidem*, f. 28-29.

¹⁰ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 229.

¹¹ ARHIVA SSPR, dosar nr. 2097, f. 8.

¹² *Transilvania Expres, Supliment*, miercuri 21 decembrie 1999, p. 4.

În dimineața zilei de 21 decembrie, ora 7:00, la întreprinderea Tractorul Brașov a avut loc o ședință cu muncitorii din schimburile I și II, în timpul căreia acestora li s-a comunicat faptul că la Timișoara „huliganii au devastat orașul”¹³. Petre Florian rememora un episod similar. „În data de 21 decembrie 1989, prezentându-mă la serviciu la SC IMAR SA, am constatat că membrii de partid PCR erau convocați la o ședință pentru blamarea mișcării anticomuniste de la Timișoara – după ce acesta a încercat, prin întreruperea curentului în hală și prin luarea cuvântului să își determine colegii să meargă în centru.

În acel moment s-au întors în hală secretarul de partid și liderul de sindicat și ne-a spus să ne astâmpărăm că la ședința de blamare a mișcării de la Timișoara tovarășul Dăogaru, omul lui Ceaușescu la Brașov după 15 noiembrie 1987, i-a amenințat cu pistolul dacă nu semnează”¹⁴. La fel și Buna Maria: „În data de 21 decembrie 1989, fiind schimbul trei, lucrând la IABv, secția 550, s-a zvonit în secție că vine un grup mare de manifestați din centrul orașului, care cereau schimbarea fostului guvern și a lui Ceaușescu și, șeful secției, secretarul de partid, toți inginerii care au fost chemați de acasă, au spus să stăm liniștiți. Să nu ieșim din secție că vom suporta consecințele, și să stingem luminile din secție, producția fiind oprită. S-au încuiat toate intrările în secție, vestiarele, să nu poată nimeni să se schimbe. Eu m-am strecurat între timp în vestiar, unde mi-am luat hainele de lucru peste ele. În timpul învâlmășelii din secție, am ieșit cu câțiva colegi mai curajoși afară și am văzut grupul de manifestați în fața porții, care era închisă, baricadată și cu cei de la gărzi, pompieri în față să nu iasă nimeni pe poartă. Motivând că am fost schimbul doi și am întârziat din cauza evenimentelor, în secție, am ieșit pe poartă cu colegii mei”¹⁵. Această acțiune nu i-a împiedicat pe o parte a angajaților întreprinderii să se alature, în după amiaza aceleiași zile, mișcării de protest din Brașov¹⁶.

Directorii întreprinderilor din Brașov au recurs la diverse metode pentru a preîntâmpina ieșirea muncitorilor la proteste. La SC Hidromecanica SA, Miron

¹³ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 287.

¹⁴ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5389, f. 44-45.

¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 12.501, f. 34.

¹⁶ Conform declarației maistrului Vlad Vasile, acesta a întrerupt energia electrică în secția unde lucra cerând apoi solidarizarea cu cei de la Timișoara. În urma demersului său, aproximativ 300 de muncitori au plecat, după ora 15:00, spre centrul orașului, apud, *ibidem*. Un merit similar își arogă și Costache I. Nelu, care preciza: „În dimineața zilei de 21 decembrie 1989, în jurul orelor 8:30-9:00, auzind evenimentele din Timișoara, am dat drumul oamenilor din secția T 48, să formeze prima coloană din Întreprinderea Tractorul-Brașov, care s-a deplasat la fostul Comitet Județean Brașov, alăturându-mă lor, împotriva regimului ceaușist”, apud Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 165-166.

Petre menționa că în curtea fabricii erau persoane puse să oprească muncitorii care doreau să iasă la proteste, amenințându-i cu delatiunea la Securitate¹⁷. La întreprinderea Tractorul Brașov au existat amenințări de concediere a celor care doreau să iasă la proteste¹⁸, iar la alte întreprinderi au fost sudate porțile sau ușile secțiilor¹⁹.

Structurile de forță ale județului s-au pregătit, la rândul lor, pentru a preîntâmpina coagularea unor mase de oameni care să declanșeze manifestații de protest la adresa regimului. Astfel, la ordinele lui Gheorghe Zagoneanu, șeful Inspectoratului județean al Ministerului de Interne, i-a ordonat la 21 decembrie, ora 12:00, colonelului Ioan Lupu, să se deplaseze cu plutonul antiterorist și compania de securitate la „reședința companiei securitate-obiective Metrom, pentru a interveni la nevoie în scopul restabilirii ordinii la St.(eagul) Roșu”. Iar Șeful de Stat Major al Trupelor de Securitate, locotenent-colonelul Nicolae Coceanu i-a cerut organizarea unui dispozitiv, format dintr-o altă companie de securitate și forțe ale miliției, în parcul Tractorul pentru menținerea ordinii în acea zonă²⁰. În aceste două zone, Metrom și parcul Tractorul, au fost dispuși câte 100 de militari în termen²¹.

Afluirea spre centrul orașului a coloanelor de muncitori a determinat conducerea locală să întărească dispozitivul de apărare din jurul Comitetului Județean de Partid (CJP). La ora 13:10 de la comandamentul UM 01107 se transmitea telefonic ordinul de a se distribui muniție militarilor de la subunitățile de intervenție. Aproximativ o oră mai târziu, cu aprobarea verbală a ministrului apărării naționale, Vasile Milea, gl. mr. Ion Florea, a ordonat ca 2 subunități de la UM 01199 Ghimbay, batalionul 20 Vânători de Munte, totalizând 125 de militari și 4 camioane, să intervină pentru stoparea celor de la ICA, acestea au ajuns însă la destinație după ce coloana de manifestați trecuse deja.

Pentru apărarea CJP au fost aduse, în jurul orei 14:30, trei companii aparținând trupelor de Securitate de la UM 0391, iar înaintea acestora cu jumătate de oră fusese așezată în dispozitiv și o companie de vânători de munte.

Trupele de Securitate au primit ordin de a realiza dispozitiv în următoarele sectoare:

1. Sector 1: între liceul Unirea și complexul comercial de pe str. N. Bălcescu, cu cinci plutoane.

¹⁷ *Ibidem*, p. 243.

¹⁸ Ioan Gonțea, adjunct de șef de secție, „Tovarăși să nu plecați; dacă plecați vă dau afară”, apud. *Ibidem*, p. 169.

¹⁹ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99, Merlușcă Costache, Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 168.

²⁰ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 288.

²¹ Marian Rizea, *op. cit.*, p. 355.

2. Sector 2: între str. Republicii și parcul Central, cu două plutoane.

3. Sector 3: între restaurantul Cina și parcul Central, cu patru plutoane²².

La formarea dispozitivului de apărare din fața CJP, a contribuit și Școala Militară de Ofițeri. Încă de la ora 8:00, Petre Preoteasa, îi solicita col. Popescu Gheorghe, trimiterea la sediul CJP a 200 de militari pentru asigurarea pazei instituției. Acesta a raportat Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului (CCAT) și a primit aprobarea telefonică de la gl.col. Mocanu Mircea, comandantul CAAT-ului, la ora 13. La CJP au fost trimise 2 subunități de nivel de companie cu armament individual și muniție de război (o jumătate unitate de foc). Acestea au format un dispozitiv circular de apărare, în jurul clădirii CJP, înapoia dispozitivului realizat de trupele aparținând Ministerului de Interne (MI)²³.

Alături de aceste trupe se regăseau și cele care făceau parte din plutonul de intervenție al miliției. Comandantul acesteia, locotenent-colonelul Staicu, i-a ordonat maiorului Ioan Brebenel, șeful plutonului pentru restabilirea ordinii publice, să se deplaseze cu întreg efectivul în zona magazinului Universal²⁴.

În momentul sosirii trupelor în dispozitiv, persoanele aflate pe trotuar, câteva zeci, au început să huiduiască²⁵. În acest moment a avut loc episodul apariției primului banner de protest din Brașov la adresa regimului Ceaușescu. Momentul acela a fost relatat diferit în istoriografia subiectului. Conform filmului documentar realizat de către Maria Petrașcu, „grupul condus de Bălănică Alecsandru, venit dinspre Tîmpa, pe strada Dobrogeanu Gherea, pe lângă magazinul Star, scoate un banner pe care scria „Jos Ceaușescu! Jos comunismul!”²⁶. Acest grup s-a deplasat spre Magazinul Universal, apoi au fost împinși pe trotuarul de lângă Liceul Unirea. Nu s-au mai putut întoarce din fața magazinului Unirea deoarece drumul a fost blocat de scutieri, care i-au întâmpinat cu bastoane, focuri de armă²⁷ și tunuri de apă²⁸. Deschiderea

²² *Ibidem*, p. 356.

²³ *Ibidem*, p. 346.

²⁴ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 290.

²⁵ Arhiva IRRD, fond IV, dosar 15, Revoluția la Brașov.

²⁶ Film documentar „Voi ați tras în noi”. Producție TVS Brașov, publicat în 7 martie 2011, la <https://www.youtube.com/watch?v=zLrjmVOjB2Y>, secvența 6:10, consultat la 12.12.2018, Ioan Neculaie Irimia relatează că pe acel banner scria „Moarte dictatorului”, secvența, 6:56.

²⁷ *Ibidem*, 7:55; „La întoarcere, drumul o fost blocat de scutieri, iar la încercările noastre de a pătrunde printre ei reacția lor a fost bastoane și primele focuri de arme automate... Fiind insistenți și apropiindu-ne prea mult de scutieri reacția puterii a fost împrăștierea huliganilor cu tunurile de apă”. Mărturia lui Ion Ieremie, apud, Marian Rizea, *op. cit.*, p. 368.

²⁸ Tigoiu Tiberiu Mihail, „În dreptul pieței de zarzavat din zona Universal, strada a fost blocată

focului i-a determinat pe unii dintre cei aflați în jurul CJP să părăsească zona, însă numărul celor rămași continuă să crească și se scandează „Libertate!”, „Fără violență!” și „Armata e cu noi!”.

Același eveniment și același mesaj de pe banner a fost menționat și de Tiron Vasile: „În data de 21 decembrie 1989 mă aflam la Modarom împreună cu Bălănică Alexandru, discutând despre evenimentele de la Timișoara. În jurul orei 14, Bălănică mi-a spus că are la el un cearșaf cu o inscripție «Jos comunismul!» În acel moment au apărut și mașinile militare cu scutieri, care s-au desfășurat și au făcut cordon în jurul Consiliului Județean. Tot atunci am plecat cu Bălănică și cu câțiva cetățeni, cu cearceaful desfășurat, iar când am ajuns la intrarea Liceului Unirea am fost bruscați și bătuți de scutieri. Scăpând din mâinile lor ne-am refugiat la Magazinul Universal”²⁹. Mesajul anticomunist de pe bannerul lui Alecsandru Bălănică este reluat, cu rezerve, și de către Nicolae Samson, care preciza: „În jurul orei 1-1:30 un grup de oameni de la Modarom, în frunte cu Bălănică Alexandru, asta reiese și de pe caseta filmată (deja eram filmați de Securitate și se poate vedea în momentul de față, probabil nici nu știau că această casetă va ajunge document istoric, în momentul acela, probabil că se gândeau să facă același lucru pe care l-au făcut la 15 noiembrie 1987), deci, grupul lui Bălănică a scos un drapel, de fapt un cearceaf, pe care scria «Jos comunismul! Vrem libertate! Suntem alături de Timișoara», ceva în genul ăsta”³⁰.

Conform lui Alecsandru Bălănică, pe bannerul său nu scria nici „Jos Ceaușescu!”, nici „Jos comunismul!”. Relatând acele momente acesta preciza în memoriul său următoarele: Lupta multora dintre noi împotriva comunismului a început de mult timp, în forme diferite, unele premeditate, altele întâmplătoare. Ca orice om care dorea libertatea, am început și eu să mă revolt. Dorul de libertate era mai puternic decât cea mai cruntă verigă din lanțul cu care ești încătușat.

După evenimentele de la Timișoara, am luat o hotărâre extremă. «Liber, sau prețul Vieții». M-am hotărât, deci, să aprind focul care mocnea în noi toți, într-un mod foarte riscant, risc de care eram conștient. Pe o pânză, lungă de vreo patru metri și lată de 70 de cm. Am scris cu vopsea următoarele: «Jos cu criminalii!», «Să ne solidarizăm cu frații timișoreni!», «Dacă sunteți români,

de trupe ale M.I. care umăr la umăr veneau înspre noi, moment în care micul nostru grup s-a întors prin fața liceului Unirea, dar aici drumul a fost blocat de U.S.L.A. (trupe de securitate n.n.), care au tras în sus focuri de armă, iar cu bastoanele de cauciuc au lovit câteva persoane. Încercând să manifestam pe strada Nicolae Bălcescu am fost dispersați de două mașini de pompieri care au pus în funcțiune tunurile de apă.” *Ibidem*.

²⁹ ARHIVA SSPR, dosar nr. 21.311, f. 14.

³⁰ Marius Petrașcu..., *op. cit.*, vol. II, p. 324.

veniți cu noi!», «Până când să mai răbdăm» și «Suntem pașnici». Un scris cu litere mari, vizibile de la distanță. Pânza era împachetată în hârtie și o purtam într-o plasă de nailon, ca să nu dea de bănuț. La ora 16 eram în centru, vis-a-vis de actuala Prefectură, le-am spus celor doi foști colegi de muncă de la Steagul Roșu, ca unul dintre ei să apuce de un capăt al pânzei. Mi-au exclamat indignați: «Ești nebun!» Da, atunci eram nebun. Imediat am întâlnit un grup de vreo 5-6 tineri, între care și o fată, soția lui Marius A(nelizibil), parcă. Spuneau celor pe care îi întâlneau: «Hai, măi, fraților, ce faceți!?» Ei coborau spre Teatrul Dramatic. Văzând că cei doi nu vroiau să mă ajute, le-am spus tinerilor «Hai voi cu noi!». «Unde vă duceți încolo?» Marius a fost de acord: «Gata meștere!». Pentru ei am rămas «meșterul». La trecerea de pietoni de la Modarom, le-am spus cum aveam să acționez. Ne-am dus spre Modarom și am scos pânza din sacoșă. Eu nu am mai putut prinde de ea pentru că mi-au smuls-o din mână pur și simplu. La început am pornit un grup de vreo 10-15 oameni. Toți ceilalți se uitau la noi buimăciți. A început să se strige «Venți cu noi! Eram purtătorii celei mai umane Revoluții». Am ajuns în același grup până la Magazinul Universal și ne-am întors. S-au mai atașat câțiva oameni, printre care și un bătrân cu șapcă pe cap. Când am ajuns în fața Liceului Unirea, s-au desfășurat trupele antiteroriste (scutierii). Au început să ne lovească cu bastoanele de cauciuc, cu ură. Bătrânul a căzut. M-am aplecat și l-am ridicat de jos. Scutierii continuau să ne lovească. Ne-am retras, dar nu am cedat. Ne-am retras spre strada care duce spre Tâmpa și s-a continuat să se strige parcă și mai tare. Au intervenit și trupele de pompieri care, în loc să stingă incendiile, au încercat să stingă focul din inimile noastre, care ardea de decenii. Ne-au udat din cap până în picioare. Ne-am adunat mai mulți și am făcut o horă a speranței, «Hora Unirii», hora fraternității³¹.

Mărturia acestuia este parțial susținută și de Onișor Sorin Ion care consemna: „Apoi militarii au blocat și arterele de acces în zona centrală, după ce a apărut un grup de manifestați conduși de Bălănică Alexandru. Manifestații aveau o pânză pe care scria: «Jos cu criminalii!», «Suntem pașnici», «Să ne solidarizăm cu frații timișoreni», «Până când să mai răbdăm». Eu am discutat cu Bălănică ulterior și acesta mi-a spus că a scris pânza de 5m/1m acasă la el cu o zi înainte, pe 20.12.1989. El a avut-o în geantă și când a ajuns în zona Modarom, unde era un grup de studenți, le-a zis acestora despre pânză. În grup era și un cetățean în vârstă care i-a zis: «Scoate, dom'le, pânza cu lozinci!». Și în acel moment s-a format acolo un grup de manifestați cărora m-am alăturat și eu. Nu era nimic organizat și nu era un lider, iar noi nu ne cunoșteam. Noi ne-am deplasat spre clădirea Consiliului Județean Brașov pe latura dinspre facultate

³¹ ARHIVA SSPR, dosar nr. 1689. Fără filă.

și când am ajuns în dreptul scutierilor, aceștia au tras un foc de avertisment în sus. Atunci noi am intrat în panică și am fugit spre Magazinul Universal, fiind urmăriți de scutierii care ne-au lovit cu bastoanele. Grupul nostru era mic, de 20-30 de persoane. Am fugit pe strada Dobrogeanu Gherea, unde ne-am reorganizat, în sensul că ne-am regrupat, și, în fața noastră, am întins pânza cu lozinci și am început să strigăm lozinci: «Fără violență!», «Jos Ceaușescu!» și «Lașilor, lașilor!», pentru cetățenii de pe stradă care nu se alăturau grupului nostru ... apoi a venit o cisternă de apă care ne-a udat”. „Când am ajuns cu grupul meu în centru, în jurul Consiliului Județean, militarii și scutierii se desfășurau în dispozitiv de apărare. Nu veniseră în zonă manifestați, erau numai trecători care priveau desfășurarea forțelor de represiune”³²...

La un moment dat, în zona Modarom a apărut un domn înalt, pe nume Bălănică Alexandru, care a scos din plasă o pânză cu lozinci. Pânza era de 4/1 metru și pe ea scria cu vopsea: «Jos cu criminalii», «Suntem pașnici», «Să ne solidarizăm cu frații timișoreni», «Până când să mai răbdăm». Lui Bălănică i s-a alăturat un domn mai în vârstă și câțiva tineri. În timp ce ne deplasam pe lângă Consiliul Județean spre Liceul Unirea, mi-am condus grupul și l-am alipit de grupul lor, eu prinzând de pânză. În dreptul liceului Unirea ne-am confruntat cu scutierii și soldații. În acest moment aceștia au tras un foc de avertisment în sus, iar scutierii au tăbărit cu bastoanele pe noi. În panica creată eu am căzut, primind o mulțime de bastoane pe spate, reușind în cele din urmă să mă ridic și să fug spre Magazinul Universal.

Profitând de acest moment de panică, scutierii și-au extins dispozitivul până în dreptul străzii Nicolae Bălcescu, pentru a împiedica revenirea noastră spre Consiliul Județean ... Între timp, dispozitivul de scutieri a cuprins intersecția magazinului Universal, unde noi ne-am oprit și am format front. Forțele de represiune ripostau aducând dinspre Consiliul Județean un camion cisternă cu tun de apă. Când s-a apropiat de intersecție a dat drumul la apă pentru a ne împrăștia, moment în care m-am deplasat lateral spre strada Nicolae Bălcescu.

Jetul de apă a udat manifestații, apoi cisterna a virat spre piață. Nu au scăpat de jetul de apă nici trecătorii și nici cei «gură cască», aceștia transformându-se din spectatori în manifestați.

M-am deplasat pe mijlocul străzii Nicolae Bălcescu pentru a mai surprinde un cadru foto. În acel moment a coborât un troleibuz dinspre Poarta Scenei și, la inițiativa mea, am luat doi tineri și am tras sforile în timpul mersului, blocând troleibuzul între demonstrați și scutieri, folosindu-l drept barcadă”³³.

³² *Ibidem*, dosar nr 5.556, vol I. f. 14-15.

³³ *Ibidem*, dosar nr 5.556, vol II. f. 10-11, 21-22.

Oprirea troleului a coincis cu scandarea primelor lozinci pro monarhiste, care au rămas, însă, fără ecou în rândul protestatarilor³⁴.

Momentul scoaterii primului banner de protest la adresa regimului condus de Nicolae Ceaușescu este rememorat de participanți în termeni similari. Emil Ivașcu relatează că în momentul în care au sosit trupe în fața Comitetului Județean i-a întrebat pe aceștia dacă urmează să se comporte ca la Timișoara. A fost apostrofat și amenințat că va fi împușcat. Apoi, descriind momentul alăturării de grupul lui Alecsandru Bălănică, precizează: „Ne-am alăturat împreună cu fratele meu acestui grup și am coborât spre Comitetul Județean al PCR. Imediat, dinspre clădirea Comitetului Județean, au apărut scutierii, care au făcut un cordon, obturând str. Republicii, în dreptul Modarom. Noi am reușit să fugim spre Liceul Unirea. În dreptul cantinei PCR, lângă liceu, am fost blocați de un alt cordon de scutieri care ne loveau cu bastoanele. Unii au reușit să fugă pe strada Postăvarului, iar alții, printre care și eu, am fugit în panică spre Magazinul Universal, oprindu-mă la colțul Străzii Dobrogeanu Gherea cu Bălcescu. Cordonul de scutieri din acea parte a blocat strada la nivelul străzii Nicolae Bălcescu. Eu mă aflam într-un grup de tineri și am început să scandăm pentru susținerea Timișoarei. Nimic mai mult. Din fața cantinei a apărut o autospecială de pompieri care, trecând printre scutieri ne-a udat cu tunul de apă. Noi am fugit spre Tâmpa unde ne-am regrupat. În grup mai mare am coborât spre cordonul de scutieri, apropiindu-ne la câțiva metri de aceștia³⁵. Ivașcu Emil subliniază că cei care demonstra erau tineri, cei mai în vârstă fiind rezervați față de protestul ce lua naștere: „În aceeași zi am realizat că la demonstrație au participat numai tineri, cei mai în vârstă oprindu-se câteva minute pe margini și privind. Aceștia se delimitau clar de mase și nici măcar nu scandau³⁶”.

Conform unor declarații³⁷ ale martorilor, la Brașov au ajuns și protestatari din Timișoara, care doreau să îi mobilizeze pe cei de la Steagul Roșu în vederea

³⁴ „Din cauza numărului mare de manifestați din fața intrării elevilor, pe Nicolae Bălcescu a fost oprit un troleu și cei ce s-au urcat pe acesta au început să strige «Vrem pâine și mălai și pe regele Mihai!» *Ibidem*, dosar nr. 5.429, f. 9.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*, f. 10.

³⁷ „În ziua de 21 decembrie 1989, în jurul orelor 15:30, mă aflam la Modarom, unde un mic grup de tineri (5 persoane), (după alte păreri 15-20 persoane - n.n.), a declanșat începutul demonstrației din centrul orașului Brașov, prin strigarea unor lozinci anticomuniste și anticeaușiste și îndemnând lumea să ni se alăture”, „...am pornit... strigând lozinci – veniți cu noi armata nu va trage ... drumul era blocat de scutieri, iar la încercările noastre de a pătrunde printre ei reacția lor a fost lovituri de bastoane și focuri automate... fiind insistenți și apropiindu-se prea mult de scutieri, reacția puterii a fost împrăștierea huliganilor cu tunurile de apă”, *ibidem*, p. 336.

declanșării unor mișcări de protest. Victor Tofănică preciza, în acest sens, că „Am rămas în fața Consiliului Județean până în jurul orelor 3-4, în noaptea de 21/22.12.1989, când, alături de alți colegi, am plecat spre uzină pentru a-i mobiliza și pe ceilalți salariați din schimburile trei și unu să ni se alătore. În fața cinematografului Tineretului, am întâlnit un grup de 4-5 manifestanți, venind dinspre gară, având asupra lor o cruce. Aceștia ne-au spus că sunt de la Timișoara și că vor să meargă la Steagul Roșu pentru a mobiliza muncitorii. Le-am spus că suntem salariații acelei uzine și mergem la întreprindere cu aceeași intenție. Grupul de timișoreni ni s-a alăturat”³⁸.

Deschiderea focului s-a realizat, conform declarației lui Ivascu Emil, cu muniție reală: „În jurul orelor 15:00, pe 21 decembrie 1989, s-au tras focuri de avertisment împotriva noastră cu muniție reală și am fost loviți cu bastoane de cauciuc de scutieri și udați cu apă”. Focurile trase de către trupele din dispozitiv și din camioanele aflate în zonă au determinat producerea de ricoșeuri ca urmare a impactului cu zidurile clădirii Modarom³⁹. În urma acestora au rezultat victime. Conform unei adrese a Spitalului Clinic Județean de urgențe Brașov, dataată 31.03.2017, către *Asociația luptătorilor, răniților și urmașii eroilor „Brașov-Decembrie 1989”*, în perioada 21-22 decembrie 1989, în evidențele instituției figurau cu diagnosticul „plagă împușcată” următoarele persoane: Vasilache Constantin, Constantin Ion, Cindea Pavel, Vlaicu Constantin, Tamaș Iosif, Cristescu Daniel, Gheorghe Mircea⁴⁰. Un răspuns similar a fost primit și din partea Spitalului Militar de Urgență „Regina Maria”, în a cărei adresă se menționează că: „Din cercetarea amănunțită a documentelor create în acea perioadă a rezultat faptul că în două dintre situații (cuprinse în dosarul 40, volumul 67, nr. inv. 2529, filele 110-116 și 230-235), deși pacienți au fost înregistrați în 23.12.1989, aceștia au consemnat în foile de observații următoarele date: În foaia de intervenție nr. 3910, având data internării 23.12.1989, la „istoricul bolii” sunt consemnate următoarele: „În urmă cu 2 zile bolnavul a suferit un traumatism (împușcare) rezultând la nivelul regiunii sacro-coccigiene o plagă împușcată sângerândă, dureroasă...”. În foaia de intervenție nr. 3903, având data internării 23.12.1989, la «istoricul bolii» sunt consemnate următoarele: În urmă cu 2 zile bolnavul a suferit un traumatism (accident prin împușcare) în urma căruia a prezentat o plagă prin împușcare la nivelul brațului stâng...”⁴¹. Fostul procuror Ioan Dan, menționa în lucrarea „*Dosarul revoluției*”. *Adevărul despre minciuni*,

³⁸ *Ibidem*, dosar nr. 5030.

³⁹ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. 1, p. 99.

⁴⁰ Arhiva IRRD, fond 1, dosar, nr. 99.

⁴¹ *Ibidem*.

fără a oferi niciun exemplu în acest sens, că în Brașov au existat în perioada 21-22 decembrie inclusiv victime decedate prin împușcare⁴².

Încercarea demonstranților de a rupe cordoanele de ordine pare a fi fost una din cauzele care i-a determinat pe soldați să deschidă focul. Curechiu Ioan relatează că: „În jurul orei 16:00 Prefectura a fost încercuită de soldații de la MApN (acei soldați aveau 12 zile de armată). La Modarom și pe strada Republicii în sus, milițienii formau baraje. În zonă și-au făcut prezența și pompierii. Nervozitatea s-a întetși și au apărut replici între noi și soldați, plus ofițerii lor. Se striga «Armata e cu noi!» Numărul oamenilor din zonă a crescut între timp semnificativ și s-a încercat ruperea cordoanelor de soldați. Dar ofițerii, când au observat acest lucru, au dat ordin să se tragă foc de avertisment în sus, la care cei prezenți au amuțit cu toții și incontrolabil, au început, de frică combinat cu spaimă să strige «Fără violență!», «Armata e cu noi!»⁴³. Același motiv a fost amintit și de Petre Florian. „Când s-au văzut înconjuțați de manifestanți, care vroiau să spargă barajul lor, forțele de ordine au început să tragă foc de avertisment în aer și ne-au cerut să ne retragem altfel vor deschide foc în plin pentru că așa aveau ordin. Atunci am început să scandăm «Soldați nu uitați, aveți copii și frați!»; «Fără violență!»⁴⁴. La aceasta se poate adăuga, conform mărturiei lui Emil Ivașcu, și faptul că o parte a demonstranților au început să arunce în forțele de ordine cu pietre: „Tot în aceste momente, din spatele nostru, pe strada Dobrogeanu Gheorghe, unii demonstranți au început să arunce cu pietre pe deasupra noastră în scutieri, împingându-ne din spate spre aceștia. În acest moment am văzut că ofițerul roșcat a trecut personal cu pistolul în mână prin spatele fiecărui scutier și le-a spus ceva la ureche. Imediat scutierii au orientat armele la 45 de grade și au deschis foc în plan vertical»⁴⁵.

Creșterea numărului de protestatari din zona CJP i-a determinat pe cei aflați la conducerea județului să ceară suplimentarea forțelor din dispozitivul de apărare. În jurul orei 17:00, la solicitarea primului secretar al județului, au fost aduse noi forțe de la UM 01199 Ghimbav, UM 010190 Predeal și UM 01932 Brașov pentru apărarea CJP și a Consiliului Popular Municipal (CPM). În total

⁴² „Iată cum se explică teroarea exercitată de „armata nevăzută” a Securității prin uciderea, în cele mai multe cazuri la întâmplare, a unor manifestanți, la Timișoara, în zilele de 17-19 decembrie 1989, la București, în zilele de 21/22 decembrie 1989, la Cluj-Napoca, în ziua de 21 decembrie 1989, la Brașov, în zilele de 21/22 decembrie 1989, precum și în alte localități, în mai mică măsură” Ioan Dan, „*Dosarele Revoluției*”. *Adevărul despre minciuni. Noi probe prezentate de un fost șef al Procuraturilor Militare*, Editura Blassco, București 2015, p. 65.

⁴³ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5591, f. 6.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 47.

⁴⁵ *Ibidem*, dosar nr. 5429, f. 10

au fost mobilizați 456 de militari, cu armament individual și muniție de război (o unitate de foc).

Colonelul Ioan Lupu preciza că „Subunitățile pe care le-am comandat au fost dispuse în punctele: între Modarom și Postăvarul, între liceul unirea și căminul Universității și între construcția din spatele Comitetului Județean de partid până la bifurcația între Gheorghiu Dej și alea din fața Comitetului Județean de partid. În fața Comitetului Județean de partid au acționat plutonul de intervenție al fostei miliții. Între punctele menționate au acționat subunități din școala de ofițeri Leontin Sălăjan și din Brigada de Vânători de Munte. Acest dispozitiv s-a menținut până în ziua de 22.12.1989, când s-a anunțat fuga dictatorului și când toate forțele s-au retras și au permis demonstrațiilor să se grupeze în fața fostului sediu al Comitetului Județean de partid”⁴⁶. Pentru salvagardarea CJP au existat două planuri, realizate de către Zagoneanu și Florea, primul dintre acestea excludea folosirea armelor împotriva protestatarilor, al doilea, însă, prevedea o intervenție directă împotriva acestora dacă „se impunea o asemenea măsură”⁴⁷.

Sosirea muncitorilor de la ICA în fața CJP amplifică starea de nemulțumire a manifestanților. Au fost scandate lozinci precum „Jos asasinii!”, „Noi suntem poporul!”, „Jos cu dictatorul!”, „Fără violență!”, „Pentru Timișoara!”, „Criminalilor!”, „Copii Timișoarei!”.

În jurul orei 17:00 mulțimea adunată în fața CJP începea să aprindă lumânări și să îngenuncheze în memoria celor uciși la Timișoara. S-a deschis din nou focul de avertisment, dar mulțimea nu a cedat. S-a recurs la folosirea tunurilor de apă. În continuare se scandau lozinci la adresa lui Ceaușescu.

În acest interval de timp conducerea județului se pregătea pentru a doua zi. Potrivit declarației maiorului Cornel Rusu, în seara zilei de 21 decembrie, orele 18:00-19:00, locotenent-colonelul Ionel Dumitru Popescu, șeful de stat major al Brigăzii de Vânători de Munte, i-a convocat pe Ion Oprea și Mihai Paul, locotenenți-colonei, și le-a ordonat să se deplaseze la subunitățile din Bartolomeu și să organizeze pentru a doua zi un dispozitiv de luptă pe str. Lungă pentru a opri înaintarea coloanelor de muncitori de la ICA, iar în cazul unui insucces, aveau permisiunea să deschidă focul asupra manifestanților. Aceiași misiune ar fi primit-o și comandantul Batalionului de Vânători de Munte de la Ghimbav, maiorul Corcoțoi⁴⁸.

În jurul orei 19:30 la stația de amplificare din CJP, o persoană care s-a identificat drept Adrian Cioboiu, primarul orașului, s-a adresat manifestanților

⁴⁶ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 289.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 289-290.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 292.

cerându-le să formeze o delegație care să prezinte conducerii doleanțele protestatarilor. Conform mărturiei lui Laurențiu Neagu, cel care a adresat apelul celor din fața CJP, nu a fost Adrian Cioboiu ci Dăogaru Ion⁴⁹, iar motivul pentru care s-a ales această formulă de comunicare, în opinia sa, a fost acela că „Lumea nu prea cunoștea care sunt structurile puterii într-un județ și toți erau convinși că primarul este cea mai mare funcție”⁵⁰.

Momentul primei întâlniri între reprezentanții puterii și demonstrații este relatat diferit de către revoluționari. Uneori acest moment este prezentat diferit de către aceeași persoană. Astfel Gîțu Luca (Lucian) menționa că: „Am strigat să vină primarul, într-adevăr a venit Apreotesei și Dogaru, atunci am intrat eu, Dinu de la IUS și unul Ady, doar atât am reținut, și Kiss Nony, copilul doamnei Kiss de la Secția 203, trimis de mama lui, care abia mai putea să vorbească fiind răgușită. Am mers la primar, am cerut să se încheie o petiție semnată de domnul Dinu, inginer la IUS – un tânăr deștept – urmând ca această petiție să fie trimisă la București prin telex, direct lui Ceaușescu. Ceream destituirea lui Ceaușescu din funcția de președinte (și a clanului Ceaușescu), alegeri libere, renunțarea la raționalizarea alimentelor și a tuturor bunurilor de consum și multe altele. Petiția cred că se mai află la inginerul de la IUS. Această petiție a fost citită în fața tuturor tinerilor adunați, după care poporul a strigat: «Noi de aicea nu plecăm, nu plecăm acasă, până nu ne vom câștiga libertatea noastră!»⁵¹. Într-o altă declarație, Gîțu Luca relatează același moment astfel: „Ajungând acolo cu grupul a venit primarul spunând să vină un reprezentant al revoluționarilor. Desigur eu care am mers tot timpul în fața acestui grup am mers în fața primarului și împreună cu mine un tânăr de la ICA pe nume Demi Ioan. Desigur, ajungând în fața primarului ne-am recomandat, numele și locul de muncă, apoi întrebându-ne ce dorim. În acest timp, când noi discutăm cu primarul a mai apărut un tânăr pe nume Dinu Costică, așadar fiind trei reprezentanți. În acel moment am vrut să se încheie o petiție în care cuprindea: «Azi 21 decembrie 1989, grupul de revoluționari ai Brașovului care cere următoarele: Demiterea lui Ceaușescu din toate funcțiile; alegeri libere; neraționalizarea alimentelor și a tuturor bunurilor de consum; dreptul la mass-media».

⁴⁹ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5.533, f. 5. „În jurul orei 19:30, la o stație de amplificare s-a auzit vocea unui bărbat care se adresa manifestaților, prezentându-se drept primarul orașului Brașov și solicitându-le acestora constituirea unei delegații care să prezinte revendicările demonstrațiilor. Persoana care s-a adresat manifestațiilor am recunoscut-o după voce ca fiind Dăogaru Ion, secretar cu probleme organizatorice la comitetul județean de partid”.

⁵⁰ Laurențiu Neagu, *Secăturile. Dragoste și Revoluție. I.*, Fără editură, Brașov, 2014, p. 344.

⁵¹ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 231.

După încheierea acestei petiții, semnată de subsemnații, a citit-o în fața grupului de revoluționari, după care am scandat «Noi de aici nu plecăm, nu plecăm acasă, până nu ne câștigăm libertatea noastră!»⁵².

Tot despre o decizie colectivă cu privire la conținutul petiției amintea și Neghină Gheorghe: „În jurul orei 21, probabil de către Dinu Costică, s-a redactat o petiție, cu mai multe revendicări. Această petiție a fost întocmită ca urmare a discuției purtate cu lt. col Vasilescu, care ne-a întrebat care erau doleanțele pentru care manifestam. În mijlocul manifestațiilor se crease un nucleu de aproximativ 15 persoane care au participat la crearea petiției și coordonarea manifestațiilor. Dinu Costică s-a oferit să meargă cu petiția la sediul Consiliului, aceasta nefiind, la acel moment, semnată de nimeni”⁵³.

Dinu Costică relatează și el diferit modul în care a decurs întrevederea cu oficialii de la Brașov: „Ajungând în fața magazinului Star, fostul Universal, colț cu Prefectura, împreună cu manifestații am lansat lozinci anticomuniste. Ofițerul care coordona grupul de militari din zonă m-a identificat ca fiind liderul manifestațiilor și m-a chemat după linia de baraj al militarilor în vederea prezentării cererilor și doleanțelor manifestațiilor. Fiind singur, am solicitat ofițerului să deschidă cordonul de soldați pentru a permite și altor manifestații aleși de mine spontan să redactez și să semnez o petiție către guvern. În final am rămas trei persoane. Am fost condus într-o mașină de pompieri unde am redactat și semnat petiția în cinci puncte făcută în două exemplare. Unul l-am înmănat autorităților, iar celălalt exemplar, în mod ascuns, l-am strecurat unui manifestant, considerând pericolul la care m-am expus, având cu aceasta garanția existenței petiției în istorie”⁵⁴. „În seara de 21 am fost chemați de fostul prim secretar al comitetului municipal PCR Brașov, Adrian Cioboiu, să discutăm. Am intrat în mulțime și am întrebat cine are curaj să vină cu mine. S-au oferit în primă instanță două studenți și trei studenți, învățătorul Take Florin și Aurel Cepănariu, pe care-l cunoșteam de când dădusem examen împreună la arte plastice. Am trecut dincolo de cordon, cei trei studenți au dispărut⁵⁵, cele două studenți au venit cu noi, dar le-am simțit ezitând. Le-am spus că dacă se tem pot să renunțe, nu este nicio supărare. Așa au și făcut. Cioboiu a adus o hârtie și împreună cu Take și Cepănariu am urcat într-o mașină de pompieri, unde

⁵² ARHIVA SSPR, dosar nr. 5503, f. 39.

⁵³ *Ibidem*, dosar nr. 12.522, f 8-9.

⁵⁴ *Ibidem*, dosar nr. 16762, f. 24-25.

⁵⁵ Emanuel Ceopănariu afirmă că studenții s-au retras în mulțime în momentul în care au început să fie fotografiați de către Securitate, Marius Petruscu, *op. cit.*, vol. I, p. 238.

pe genunchi, cum se spune, am redactat în două exemplare documentul. Un exemplar i l-am dat lui Cioboiu, al doilea l-am plasat în mulțime, unei femei”⁵⁶.

Take Florentin precizează că în timp ce se afla în fața magazinului Universal, Cepănariu și Dinu Costică au venit și le-au explicat faptul că doreau să realizeze o petiție către autorități, cerându-le concursul în redactarea acesteia. S-a realizat un grup de aproximativ 8-10 persoane, printre care și studenți care, după cele 3 baraje ale forțelor de ordine, s-a redus la trei, el, și cei doi care veniseră pentru a le cere cooperarea. A existat ideea de a mai racola oameni și din partea dinspre parcul Poștei, în final au rămas, însă, doar cei trei. Au fost preluați de o persoană despre care a înțeles că ar fi fost șeful securității, fără a fi sigur de această informație, și au realizat că nu aveau asupra lor coli de hârtie sau obiecte de scris, acestea le-au fost puse la dispoziție, ulterior, de către autoritățile locale. Nu au fost primiți înăuntru deoarece „șeful securității” a motivat „ca nu cumva să vă vadă lumea intrând, să scape momentul în care ați ieșit” și pe urmă să se creeze dispute cu privire la posibila dispariție a celor trei. Le-a fost recomandat să meargă să redacteze petiția într-o mașină de pompieri din fața cantinei partidului, unde au rămas doar cei trei și au redactat petiția, aceasta fiind scrisă de către Tache Florentin⁵⁷.

La rândul său, Dinu Costică mai precizează și faptul că a fost rugat de către căpitanul Vasilescu să se adreseze mulțimii, pentru a-i îndemna pe cei prezenți să nu recurgă la acte de violență deoarece avea ordin să deschidă focul, în plus erau cu toții români. Toate acestea înainte de momentul redactării petiției⁵⁸. Acest eveniment este rememorat și de Pitiș Ioan care precizează că Dinu Costică „S-a recomandat, a urcat pe o tanchetă să se adreseze din partea manifestanților și să ceară primului secretar de partid să solicite la București demisia cuplului Ceaușescu”⁵⁹.

În legătură cu întrevvederea dintre delegația manifestanților și Petre Preoteasa, acesta din urmă mărturisea că: „În data de 21.12.1989, la orele 17:00-18:00, generalul Zagoneanu mi-a spus că trei oameni doresc să stea de vorbă cu mine. I-am primit în biroul meu și le-am cerut să-mi spună ce probleme au. Unul dintre ei mi-a întins o petiție cu 7 revendicări, ultimele două fiind plecarea lui Nicolae Ceaușescu și demisia Guvernului. Le-am răspuns că primele 5 puncte

⁵⁶ *Gazeta de Transilvania*, nr. 77/78 – 22-25 martie 1990, p. 4.

⁵⁷ Interviu acordat autorului de către Take Florentin, la 28 martie 2019.

⁵⁸ „Căpitanul Vasilescu, de la trupele de securitate, m-a rugat să vorbesc de la microfon, încă dinainte de redactarea petiției, mi-a spus că au ordin să tragă, că suntem cu toți români și trebuie să îndemn oamenii să nu comită acte de violență. Așa am și făcut.” ibidem.

⁵⁹ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5640, f. 12-13.

cu referire la problemele sociale (căldură, alimente, lucru) pot fi rezolvate și că ultimele două nu sunt de competența mea să le iau în discuție. (...) Am acceptat ca petiția să fie trimisă la cancelaria lui Nicolae Ceaușescu, însă nu cunosc dacă a fost trimisă”⁶⁰. În declarația lui Emanuel Cepănariu, cei trei membrii care au mers în delegație la Preotesei, au fost Dinu Costică, „domnul Tache (Florentin) ... un adevărat cetățean” și Emanuel Cepănariu⁶¹. Numele și semnătura acestora se regăsește și pe petiția din 21 decembrie. Textul petiției era următorul:

„Către conducerea
Municipiului Brașov

Ca reprezentanți ai populației Brașovului, care în seara zilei de 21.12.1989 au demonstrat pașnic pe străzile orașului, culminând cu marea adunare din fața sediului Comitetului Județean de Partid, dând glas dorinței unanime a celor prezenți, cerem:

1. Demisia din toate funcțiile de partid și de stat a actualului conducător, Nicolae Ceaușescu;

2. Alegeri democratice libere, cuprinzând pe listă atât reprezentanți ai PCR, cât și ai celor fără apartenență politică;

3. Libertatea de exprimare și de expresie, precum și accesul nemijlocit la mijloacele mass-media;

4. Îmbunătățirea condițiilor de viață și desființarea tuturor formelor de raționalizare a alimentelor și bunurilor de consum,

5. Dezvăluirea adevărului legat de demonstrația anterioară de la 15.11.1987.

Semnătura în clar
Brașov

21.12.1989”

Autoritățile, conform relatării lui Cepănariu, nu au fost dispuse să le înlesnească redactarea petiției, refuzându-le acestora accesul într-o cameră unde să redacteze documentul. Aceasta a fost scrisă, la invitația unui ofițer, într-un microbuz care aparținea formației de pompieri. Tot el menționează că studenții care s-au oferit inițial să facă parte din delegație s-au retras în momentul în care

⁶⁰ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 292. Așa cum reiese din textul petiției, au existat 5 și nu 7 puncte așa cum menționează Preoteasa. Este posibil ca acesta să fi făcut o confuzie între conținutul petiției din 21 decembrie cu acel al petiției din 22 decembrie, care avea, într-adevăr, 7 puncte.

⁶¹ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 237.

au fost fotografiați⁶². Preteasa a încercat în acest interval de timp să determine mulțimea adunată în fața CJP să se depresurizeze, cerându-le celor prezenți să plece acasă, deoarece, în dimineața următoare, avea să discute cu fiecare la locurile lor de muncă⁶³.

După terminarea întrevederii dintre primul secretar al județului și reprezentanții manifestaților, își amintea Gheorghită Alungei, cei rămași în fața CJP au fost amenințați: „Noaptea am rămas aproximativ 400-500 de manifestați în fața Consiliului Județean. Dispozitivul trupelor de Securitate era comandat de cpt. Vasilescu, care ne-a zis să manifestăm prin oraș, că el dacă primește ordin să tragă ne lichidează pe toți acolo”⁶⁴. Conform mărturiei lui Gheorghe Neghină, cpt. Vasilescu a avut o atitudine ușor diferită față de cea exprimată de Alungei. Conform relatării acestuia „În momentul în care a fost spart geamul unui chioșc, cpt. Vasilescu, comandantul dispozitivului, ni s-a adresat unui grup de trei persoane din care făceam parte alături de Demi Ioan și Dinu Costică, spunându-ne că are ordin «să intre în noi» și ne-a transmis «să mergem după oameni»⁶⁵.

După sosirea delegației, preciza Ion Milea: „Am discutat împreună cu ceilalți din cordonul de ordine și am stabilit ca să solicităm tuturor celor prezenți: «grevă generală pentru a doua zi și formarea imediat a unor grupuri de demonstrați care să se deplaseze la întreprinderi, pentru a aduce în fața Consiliului județean schimburile II și III. Am transmis aceasta mulțimii care a început să scandeze: «Măine, grevă generală!»”⁶⁶.

Mulțimea rămasă în stradă a început să se disperseze. În fața CJP au rămas mai puțin de 300 de persoane⁶⁷. O parte dintre cei prezenți au decis să

⁶² *Ibidem*, p. 238.

⁶³ Mircea Brenciu, *Revoluția Luminii*, Editura Societății Ziaristilor și oamenilor de cultură „Cincinat Pavelescu” Brașov, Brașov, 2004, p. 107.

⁶⁴ ARHIVA SSPR, dosar nr. 12.510, f. 10.

⁶⁵ Declarație de martor a domnului Neghină Gheorghe, datată 8 decembrie 2017, parte a dosarului nr. 11/P/2014, oferită în fotocopie autorului, f. 3.

⁶⁶ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 208-209.

⁶⁷ Mircea Brenciu, *op. cit.*, p. 107. Milea Ion menționează o cifră diferită: „tot în acel moment am plecat împreună cu Sandu Ion într-un traseu în jurul Consiliului Județean să analizăm situația oamenilor de la Modarom și să le transmitem cele hotărâte de către grupul de ordine creat de demonstrați. La Modarom se aflau aproximativ 200 de persoane în apropierea scutierilor, pe toată lungimea cordonului, până la restaurantul Cina, marea majoritate fiind la Universal, circa 300 de oameni, la ora 22. O parte din cordonul de ordine și-a luat grupuri formate, care au plecat către întreprinderi, astfel, în jurul orei 24, numărul celor aflați la Consiliul Județean a crescut la 10.000”. Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 209; Gheorghită Alungei preciza că: „Noaptea am rămas aproximativ 400-500 de manifestați în fața Consiliului Județean, la <https://romanioliberal.ro/>

meargă în oraș pentru a mobiliza populația pentru o manifestare de amploare în ziua următoare.

Cei rămași în fața CJP au remarcat faptul că s-a încercat demobilizarea manifestanților, precum și identificarea acestora. Conform mărturiei lui Oprea Aurel „În spatele scutierilor a remarcat persoane civile, foarte calme, care supravegheau mulțimea. Își exercitau profesia. În jurul orei 24, persoane civile care ieșeau și intrau în clădire au încercat să-i determine pe manifestanți să plece acasă... „pe la ora 4 în 22.12, un individ rotofei, mic de statură, a ieșit din clădirea CPJ cu un aparat de fotografiat, s-a cățărat pe balustradă și a fotografiat grupul de manifestanți rămași, adunați în jurul focului”⁶⁸.

[special/reportaje/generalul--azi-alaturi-de-activisti--maine-profitor-de-revolutionari-172675, consultat la 16.01.2019.](#)

⁶⁸ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 202. La fel, Boacă Sorin: „Întrucât în data de 21 nu am fost foarte mulți, spre seară s-au format două grupuri care au rămas în zona Consiliului Județean PCR. Unul la magazinul Universal și celălalt în fața clădirii Modarom. Aceste grupuri erau foarte mici, apreciez numărul lor la 200 de persoane, eu aflându-mă în grupul de la Universal unde, tot spre seară, am fost fotografiați de anumite persoane din Securitate”. Arhiva IRRD, fond I, dosar nr. 99.

III. Marșul spre oraș. ICA Ghimbav

Salvgardarea regimului condus de Nicolae Ceaușescu presupunea angrenarea unui întreg complex de mecanisme care să-i asigure continuitatea. O parte dintre acestea nu au reacționat în decembrie 1989 așa cum și-ar fi dorit regimul.

La Brașov, în cadrul Întreprinderii de Construcții Aeronautice Ghimbav (ICA), cea care avea să dea tonul mișcării revoluționare în orașul de sub Tâmpa, conducerea întreprinderii a încercat să-i determine pe unii din angajații săi să acționeze în sensul inhibării oricăror posibile mișcări ce ar fi pus în pericol regimul ceaușist. Încă din amiaza zilei de 19 decembrie, trei persoane din cadrul gărzilor patriotice din ICA au primit ordin să se echipeze și să se înarmeze pentru a patrula pe străzile orașului. Unul dintre cei trei angajați, Ciocoiu Vasile, își amintește nu doar contextul ci și insistența conducerii întreprinderii în această privință: „În data de 19 decembrie 1989, mă aflam la serviciu în cadrul atelierului P41, unde îmi desfășuram activitatea ca proiectant-tehnolog. Pe la orele 14, din acea zi, am fost anunțat împreună cu alți doi colegi de birou, pe nume, Chidioșan Mircea și Zăvoianu Adrian, să ne prezentăm la Comitetul de partid, pentru a primi sarcini și echipament de gărzi patriotice plus armă și muniție, în vederea efectuării de pază pe străzile orașului Brașov (...). Menționez că până la sfârșitul programului mi s-au mai făcut apeluri de a mă prezenta, la care nu am răspuns”¹. Tot el prezintă și motivul care l-a determinat să respingă ordinul primit: „Aflând de la postul de radio „Europa Liberă” de evenimentele ce se desfășurau la Timișoara și de faptul că într-o eventuală situație de intervenție împotriva manifestațiilor să folosesc arma, m-am decis să refuz a mă prezenta”.

Refuzul celor trei angajați de a da curs solicitărilor superiorilor nu a rămas fără repercusiuni. Deși apostrofați, amenințați, atât ei, cât și familiile lor, puși să își dea demisia, cei trei au reușit să reziste în fața presiunilor la care au fost puși. Modul în care au fost tratați de conducerea întreprinderii a rămas unul indelebil. Ciocoiu Vasile descria momentul întâlnirii cu conducerea astfel: „A doua zi, în data de 20 decembrie, când am ajuns la serviciu, pe la orele 8, am fost chemat de urgență, împreună cu ceilalți doi colegi, la directorul tehnic, alături de care au mai venit, directorul general, inginerul șef, secretarul de partid, care,

¹ Arhiva IRRD, Ciocoiu Vasile, Fond I, Dosar 99.

sub amenințări și calomnii, cum că a-și fi sabotat țara, să-mi scriu pe o coală de hârtie cererea de demisie din cadrul unității, pe motiv că refuz să execut ordinele de partid. În această situație, am hotărât să nu dau curs voinței lor și să mă împotrivesc măsurii inumane pe care intenționau să o ia asupra mea. Față de atitudinea ce o aveau asupra mea, tovarășul director general mi-a replicat scurt și tăios că nu am de ales decât două alternative: fie să-mi dau demisia, fie să mă duc în acțiune. Gândindu-mă la cele ce se petreceau la Timișoara nici nu voiam să aud de propunerile lor, după care spiritele s-au încins, mai departe fiind amenințat că voi înfunda pușcăria², iar Zăvoian Adrian mărturia la rândul său: „În dimineața zilei de 19.12.1989 am fost convocat împreună cu colegii mei Chidioșan Mircea și Ciocoiu V, de către conducerea întreprinderii și conducerea PCR, în cabinetul directorului tehnic. Aici ni s-au pus în fața câteva coli de hârtie și după o introducere mai puțin politicoasă legată de ce a făcut fiecare din noi în fabrică (activitatea profesională), ni s-a dictat prin formula „Scrie bă!”, demisia. În demisia dictată trebuia să recunoaștem că suntem contra politicii PCR și a guvernului și să părăsim ICA în 2-3 zile. Am fost primul care a refuzat așa ceva. După o scurtă discuție (amenințări în continuare), colegii mei au fost trimiși înapoi și eu am fost solicitat să rămân și, după ce au aflat că am venit prin repartitie guvernamentală și că am refuzat postul de cercetare din București, am fost lămurit că e mai bine pentru viitorul meu să fac ce mi se spune și am fost trimis la locul de muncă”³. Mircea Chidioșan, precizează și el că: „Conducerea a hotărât să ne dăm demisia și am fost criticat aspru pentru sabotaj împotriva intereselor fabricii și țării. S-a considerat că eram principalul instigator la revoltă și ni s-a cerut în scris demisia, s-a amintit că am familie, copil și părinți care vor suferi din vina mea (...). Am fost amenințat cu pușcăria și amenințată familia mea dacă mai persist în refuz”⁴.

Protestul organizat al muncitorilor din cadrul ICA s-a declanșat la data de 21 decembrie. Stări tensionate, discuții cu privire la evenimentele ce aveau loc la Timișoara erau frecvente în acea perioadă în secțiile întreprinderii. Informația conform căreia două elicoptere urmau să fie trimise la Timișoara⁵ sau București⁶ pentru a înnăbuși mișcarea de protest i-a determinat pe muncitori să declanșeze mișcarea de revoltă. Cauzele revoltei reflectau frustrarea și nemulțumirea mocnită pe care o resimțeau majoritatea românilor din acel moment. Hrimiuc Dumitru precizează în acest sens că „În concluzie și la final de memorii eu, Hrimiuc

² *Ibidem*,

³ *Ibidem*, Zăvoian Adrian.

⁴ *Ibidem*, Mircea Chidioșan.

⁵ *Ibidem*, Memoriul Asociației de Luptători IAR 21 Dec. '89, Fond I, dosar nr. 98, f. 10.

⁶ Marius Petrașcu..., *op. cit.*, vol. I, p. 107.

Dumitru, am ieșit în stradă începând din data de 21-12-1989 (în decembrie '89) pentru o Românie democratică, să ni se dea mai multă căldură, mai multe alimente, să ai de unde alege, pentru că pur și simplu mă săturasem să le văd doar la televizor și în poze”⁷, iar Adetu Sorin sublinia: „La baza acțiunilor mele din data de 21 decembrie 1989 și din zilele ce au urmat s-au aflat nemulțumirea legată de condițiile de viață și muncă nesatisfăcătoare, confruntarea cu lipsurile materiale, lipsa medicamentelor, alimentelor, lipsa posibilităților de realizare pe plan profesional fără implicare ideologică, toate acestea m-au determinat ca în data de 21 decembrie 1989 să mă alătur participanților la adunarea de protest ce a avut loc în curtea întreprinderii IAR-SA”⁸. Solidaritatea cu cei din Timișoara și „condițiile vitrege de viață”⁹, remarca Ciorbea Dorel, i-a scos pe oameni în stradă. Cucu Constantin sintetiza realitatea acelui timp astfel: „În 21 decembrie 1989, fiind plini de propaganda comunistă și de sărăcie”¹⁰.

Cel care a avut rolul catalizator în declanșarea protestelor și, ulterior, și-a asumat rolul de lider al acestora, în cadrul ICA, a fost Ioan Demi. Toate acestea pe fundalul evenimentelor de la Timișoara, dar și a noii situații create la București în timpul mitingului din 21 decembrie 1989. Despre rolul de instigator al lui Ioan Demi în procesul declanșării revoltei la ICA există relatări în majoritatea declarațiilor, interviurilor și mărturiilor celor ce descriu momentul începerii protestelor la ICA. Ciorbea Dorel consemna, în acest sens, următoarele: „În ziua de 21 decembrie a aceluiași an, în jurul orei 12, colegul meu, Demi Ioan, m-a anunțat că la pistă se adună oameni pentru a protesta împotriva trimiterii de elicoptere echipate pentru luptă la Timișoara, cu scopul de a pune capăt evenimentelor de la Timișoara, începută încă din 16-17 decembrie”¹¹, iar Amălinei Aurel precizează și el că: „la prima oră de începere a programului de lucru a venit la noi în secție muncitorul Demi de la Secția 700, cu muncitorul Hâldău Petrică de la Secția 400 și încă câțiva colegi de la alte secții și s-a hotărât ca la ora 9.00 să ieșim cu toții de la toate secțiile pe platforma dintre secția 200 și pista aerodromului (în fața Secției 300), unde să facem un miting de protest pentru a împiedica trimiterea elicopterelor de luptă la Timișoara (Lugoj)”¹².

O contribuție semnificativă în declanșarea protestelor pare să fi avut și modul în care personalul Întreprinderii Aeronautice a recepționat maniera

⁷ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99, Hrimiuc Dumitru.

⁸ *Ibidem*, Adetu Sorin.

⁹ *Ibidem*, Ciorbea Dorel.

¹⁰ *Ibidem*, Cucu Constantin.

¹¹ *Ibidem*, Ciorbea Dorel.

¹² *Ibidem*, Amălinei Aurel.

în care s-a desfășurat mitingul de la București din ziua de 21 decembrie. Oltean Georgeta (Ghidioșan) relatează experiența trăită în momentul în care a sesizat că la București, oamenii adunați pentru a-l ovaționa și susține pe Nicolae Ceaușescu s-au manifestat împotriva acestuia. „La difuzorul instalat pe peretele biroului răsunau metalic cuvintele de îmbărbătare ale conducătorului comunist, și deodată s-a auzit freamăt, huiduieli, emisia s-a întrerupt. Am sărit în sus de bucurie strigând „Bucureștiul s-a revoltat în sfârșit”¹³. Despre impactul produs asupra angajaților ICA de turnura luată de mitingul de la București relatează și Merlușcă Costache: „După transmiterea știrilor în direct a cuvântării tov. Nicolae Ceaușescu privind situația revoltei de la Timișoara am ieșit din secția 300 unde lucram ca muncitor, în curtea întreprinderii”¹⁴. O mărturie similară prezintă și Miron Constantin: „Colegii de la ajustare aveau radio în atelier, ne-au spus că se transmite de la București, adunarea populară și ceva nu e în regulă. Se întrerupe, se aud huiduieli, nu ne venea să credem ce auzim, Ceaușescu era huiduit”¹⁵.

Observarea de către angajații din secții a pregătirii avioanelor de pe pistă și zvonul că acestea urmau a fi trimise pentru a reprima mișcările de protest deja declanșate la Timișoara și București a accelerat procesul declanșării protestelor contribuind la ieșirea acestora din secții. Miron Constantin a surprins momentul astfel: „În zbor era unul sau două elicoptere. Deodată totul a luat altă turnură, am aflat că se fac pregătiri intense pentru echiparea avioanelor de pe pistă, pentru a fi trimise la Timișoara sau București, a ține situația sub control acolo. Dar că piloții, mecanicii, nu doreau acest lucru, singuri nu se pot opune... până am ajuns în fața secției, directorul uzinei venea însoțit de o persoană sau două. În foarte scurt timp a fost înconjurat de colegii din secție, apoi au venit și din alte secții. Noi l-am întrebat dacă e adevărat că aparatele vor fi trimise pentru a înnăbuși revolta de la Timișoara, se auzea că acolo nu intra și nu ieșea nimeni, erau izolați”¹⁶. Directorul ICA relatează în memoriul său că a sesizat manifestări anti-regim în secția 200 încă de la ora 11, acestea constând în discuții și dărâmarea unor lozinci. Tot el a observat și faptul că „strungarul Petrescu de la 300 cu încă cineva probabil că face convocarea”. O altă remarcă interesantă a directorului ICA este și aceea conform căreia mitingul de pe platforma întreprinderii a fost convocat și prin intermediul telefoanelor și că s-a realizat, pentru a da „credibilitate” – susținea acesta, în numele său¹⁷. După audiția înregistrării mitingului de la București, directorul Georgescu mărturisea

¹³ *Ibidem*, Oltean Georgeta (Ghidioșan).

¹⁴ *Ibidem*, Merlușcă Costache.

¹⁵ *Ibidem*, Miron Constantin.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, Georgescu Ion.

că la ora 12.35 – „m-am uitat la ceas”, a ieșit din birou pentru a merge în secția ca urmare a anticipării declanșării unor proteste: „I-am spus lui Cristinariu că nu mai merg la masă, mă duc în fabrică pentru că e „imposibil să nu iasă ceva”. Trecând prin secția 200, directorul s-a confruntat cu prima răzmeriță a muncitorilor: „Domnule director noi nu prea vrem să lucrăm la conducte pentru că vor fi puse pe elicoptere ce ... vor trage în oameni”¹⁸ i-a transmis Mișu Nicula superiorului său în momentul în care acesta din urmă se îndrepta spre secția menționată.

Declanșarea protestului la ICA a atras atenția liderilor regionali. Astfel că gen. Zagoneanu a ordonat dislocarea unei companii de intervenție la întreprindere, iar primul-secretar al Comitetului municipal de partid, Cioboiu Adrian, a cerut forțelor de ordine stopare cu orice preț a coloanelor muncitorești. Intervenția acestora a fost anulată după ce declarațiile liderilor muncitorilor au vorbit despre o demonstrație pașnică¹⁹.

Începând cu ora 12.40, o mare parte a angajaților ICA s-au adunat pe platforma Întreprinderii și s-a inițiat un dialog între aceștia și directorul Georgescu. Conform celor consemnate de către acesta „Primul a vorbit Demi, care a spus: – „Rudele mele de la Timișoara sunt acum poate moarte și noi ne-am adunat aicea să ni se dea socoteală de ce s-a tras în popor, de ce armata a tras în oameni pașnici. De ce Ceaușescu a dat ordin să se tragă? De ce armata a tras. Sunt ofițer și să răspund” (sic). Interpelarea realizată de Demi a fost susținută și întărită de către cei din jur: „Da, să ni se spună!”, „De ce suntem mințiți?”, „Huo!”, „Criminalii să dea socoteală!”²⁰. În continuarea dialogului, directorul ICA precizează că acesta a negat faptul că armata a tras în oameni și că el nu avea cunoștința de situația reală existentă la Timișoara, completând cu argumentul că nu au existat relatări în această privință în cadrul emisiunilor televizate din Italia și Franța.

Din cadrul dialogului ce a urmat, directorul Georgescu, fără a emite pretenția că acestea sunt în ordine cronologică, a consemnat următoarele întrebări și replici:

– „ De ce se merge la Timișoara numai prin București, pentru că orașul este închis!”

– De unde să știu eu, a spus, doar că aveam echipă service la Caransebeș și atunci când se vor întoarce vom afla.

–De ce Ceaușescu ne-a făcut huligani și fasciști?

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Sergiu Nicolaescu, *op. cit.*, pp. 371-372.

²⁰ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99, Georgescu Ion.

–Nu știu, întrebați-l pe el nu pe mine, dar se zice că s-a spart și s-a dat foc în centrul Timișoarei.

– Dumitru de la 400 „De ce banii nu mai au putere de cumpărare?”

– Care bani?

– Banii noștri, leii.

Sfetea de la P12 – „Am fost băgat în spital de boli nervoase din cauza plăcii de sub reductor ...etc. am înțeles că eu sunt de vină.

Sălăvăstru (de la 500, 900, 800) problema lui cu datul afară, cu reangajarea, cu vechimea în muncă, etc. De ce i s-au luat drepturile?

Popa (cel mic de la sudură) – Pentru cine facem elicopterele și de ce trag în popor? I-a răspuns printr-o întrebare „De 20 de ani nu știu pentru cine le facem și de unde am luat banii?”. Vă repet: ARMATA ROMÂNĂ NU A TRAS ȘI NU VA TRAGE ÎN POPOR.

– Cine a dat ordinul să se tragă?

– Să fie pedepsit criminalul!

– Numai Ceaușescu a dat ordinul! El este vinovatul!

– Să se înceteze masacrul de la Timișoara!

La acest dialog am răspuns că în mod sigur vinovăția va fi cu siguranță dovedită, iar adevărul va ieși ca undelemnul la suprafață²¹.

Atmosfera era destul de tensionată, iar întrebările se succedau cu mare repeziciune. Miron Constantin observa că directorul „Nu reușea să facă față, era înconjurat din toate părțile. Deodată a cerut un pahar cu apă, s-a și glumit că arde veteranul. A fost un moment de respiro, după care totul s-a precipitat²². Răspunsurile primite de la Georgescu au fost nesatisfăcătoare. Banciu Leonida face în acest sens următoarea remarcă: „Directorul general al întreprinderii, mr. Ing. Georgescu Ion, care a încercat să ne liniștească, explicând că la Timișoara nu se întâmplă, în fond, nimic²³”.

Au existat întrebări și doleanțe și cu privire la aspecte ce țin de condițiile de viață, tuturor acestora directorul ICA, răspunzându-le favorabil în încercarea de a calma mulțimea: „Promitea, își amintea Georgeta Chidioșan, că nu se întâmplă nimic, că o să ne mai aducă zahăr la cantină, o să primim salarii mai mari, cerând în schimb liniște, reîntoarcerea fiecăruia la locul de muncă²⁴”.

Apariția unui elicopter IAR 316 a încins din nou spiritele, angajații cerând ca acesta, precum și avioanele IAR 823 ce se aflau pe pistă, să fie bătute în hangar, să nu mai zboare și să nu părăsească fabrica până ce nu se vor fi

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*, Miron Constantin.

²³ *Ibidem*, Banciu Leonida.

²⁴ *Ibidem*, Georgeta Chidioșan.

liniștit lucrurile la Timișoara. Lozinca pe care o scandau muncitorii atunci, își amintea Miron Constantin, era: „Noi le facem, noi le distrugem, nu vor fi folosite pentru a-i omorî pe ai noștri”²⁵. A urmat apoi un scurt dialog în care o parte a angajaților acuzau conducerea de faptul că elicopterul IAR 316 ar fi fost înarmat și ar fi avut la bord aparatură de înregistrare foto-video. După ce directorul a infirmat acuzele și a propus ca un reprezentant al angajaților să verifice informațiile oferite de către el, atmosfera s-a mai detensionat, iar oamenii au început să se îndrepte către locurile de muncă. La acel moment Georgescu a surprins următorul aspect: „Sesizând că este pericol ca lumea să se disperseze și să intre în secții, Demi s-a suit pe scară și-mi aduc aminte că a spus: «Fraților, mâine eu voi mai fi sau nu voi mai fi, dar acum cei care au încredere în mine, trebuie să mă urmeze să mergem la județ...» Unii au aclamat și au strigat «Să mergem să ne îmbrăcăm», «să plecăm», «să cadă Ceaușescu!», «să vină Gorbaciov» (lucru care m-a supărat teribil) etc”²⁶.

Mesajul adresat colegilor de către Ioan Demi a avut un ecou pozitiv în rândul salariaților de la ICA, aceștia au decis să se reîntorcă în secții pentru a se îmbrăca în hainele de acasă și apoi să revină pe pistă pentru a porni în marș către oraș. Între timp însă, observând că o parte dintre cei reîntorși în secții nu au mai avut dispoziția sau curajul de a ieși din nou din secții și a pleca spre oraș, un grup de muncitori au decis să acționeze pentru mobilizarea colegilor recurgând pentru aceasta la sunarea sirenei. Amălinei Aurel descria momentul astfel: „Am intrat în vestiar m-am echipat cu ținuta de oraș și împreună cu Tăbăcaru Gheorghe, Mocanu Gheorghe, văzând că totuși muncitorii din secție nu aveau curajul să se mai adune la poartă, la propunerea mea, am hotărât să mergem la centrala termică să sunăm sirena. Ajungând la centrală, ușa de la intrare era încuiată. Atunci am început să batem în ușă și cineva din centrală, până la urmă, a descuiat ușa, noi am intrat, dar nu știam comutatorul de declanșare a sirenei. Unul din muncitori ne-a arătat butonul de declanșare a sirenei. S-a declanșat sirena și am ținut-o declanșată sunând în continuu până ce a coborât din birou directorul Georgescu, venind la noi la centrală și muștrându-ne de ceea ce am făcut, bătând obrazul și ne-a făcut huligani”.

Mobilizarea angajaților ICA pentru un miting de protest în centrul Brașovului a fost primită cu reticență de către directorul ICA. Acesta a militat în cadrul unor discuții cu subalternii pentru o formulă edulcorată comparativ cu ceea ce se întvedea. Respectiv redactarea unei petiții care să fie adresată conducerii județului de către reprezentanți ai muncitorilor. Aceștia au respins

²⁵ *Ibidem*, Miron Constantin.

²⁶ *Ibidem*, Ion Georgescu.

propunerea directorului Georgescu și au decis să continue să realizeze marșul de protest. Angajații au dorit să se informeze totuși cu privire la posibilitatea ca gestul lor să primească o ripostă armată din partea autorităților. Georgescu i-a asigurat că „Nu se va trage” și că afirmația lui este adevărată²⁷. Directorul a refuzat, de asemenea, invitația de a merge alături de muncitori în oraș²⁸.

Au existat și schimburi dure de replici între directorul Georgescu și angajați. Aceștia au fost amenințați că o să ajungă în centru precum cei de la Mărășești, „numai în izmene”²⁹ sau că nu vor ajunge în oraș nici 20, pentru că vor fi împușcați ca urmare a declanșării stării de urgență³⁰.

După ce poarta întreprinderii a fost deschisă de către „nea Rovin – portarul” ca urmare a deciziei directorului – acesta consemna în memoriul său: „Am plecat spre birou, cam în dreptul sudurii cineva m-a întrebat (să fi fost Sultana, să fi fost Popa Ovidiu, cred că Sultana) ce se face cu poarta, i-am spus să-i dea drumul că aici nu-i pușcărie, cine vrea pleacă cine nu rămâne și gata”³¹. Deschiderea porții s-a făcut, însă, la presiunea angajaților deoarece, așa cum relatează Merlușcă Costache: „La ieșirea din întreprindere ne-a întâmpinat domnul director care a dat ordin portarului să nu ne lase să părăsim fabrica. Mulți dintre noi au sărit poarta, iar el văzând aceasta, i-a spus portarului să deschidă porțile că oricum nu ajungem prea departe”³². După acest moment, angajații au început să se îndrepte către oraș.

Un prim potențial obstacol pe care l-a întâmpinat coloana formată din peste 300 de angajați ce se îndrepta spre centrul Brașovului, l-a constituit prezența în echipament de intervenției a corpului de gardă ce asigura paza Întreprinderii. Aceștia nu au reacționat, iar coloana a trecut mai departe. O parte a angajaților ICA își amintesc că din cadrul subunității de pază li s-a transmis; „De la unitatea militară un domn colonel a zis ca să nu mergem că „ne mănâncă lupul”³³ sau „Păcat de voi că sunteți tineri și nu știți ce vă așteaptă”³⁴. Există însă și o versiune conform căreia din dispozitivul de gardă li s-a transmis „Am veni și noi, dar uniformă nu ne lasă”³⁵. A urmat apoi un baraj

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*, Costea Mihai.

²⁹ *Ibidem*, Chidioșan Georgeta, Sfetea Lucian.

³⁰ Marius Petrașcu, *op. cit.*, p. 108.

³¹ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99, Georgescu Ion.

³² *Ibidem*, Merlușcă Costache.

³³ *Ibidem*, Bortofină Dumitru.

³⁴ *Ibidem*, Birloiu Gheorghe.

³⁵ Marius Petrașcu..., *op. cit.*, vol. I, p. 109.

de militari în desfășurare la bifurcația străzilor spre Ghimbav și Stupini. Aici a ajuns o subunitate comandată de locotenentul-major Radu Simion, însoțită de maiorii Gheorghe Vătămanu și Cornel Crac. Faptul că dispozitivul compus din militarii de la vânători de munte ai UM 0119 nu era gata, le-a permis celor de la ICA să-și continue drumul către podul de la Ghimbășel, unde au fost întâmpinați de un baraj mult mai bine dispus și echipat decât precedentele. Deplasarea coloanei spre centrul Brașovului i-a alarmat pe cei din conducere. La 12:30, Zagoneanu îi ordona lui Nicolae Coceanu „ca împreună cu subunitatea din parcul Tractorul să se deplaseze (în direcția Ghimbav) cu misiunea de a împiedica afluirea unor demonstranți de la ICA Ghimbav, către Brașov”³⁶. La Ghimbășel, „avându-l pe neînfricatul Demi”³⁷ în frunte, au avut loc discuții cu comandantul dispozitivului, Nicolae Coceanu. Acesta i-a atenționat pe cei din coloană că are ordin să oprească coloana cu orice preț³⁸, iar din partea muncitorilor, Demi Ioan a precizat că ei doresc să înainteze și nu să se întoarcă³⁹. După un prim foc de avertisment, în urma căreia în cadrul coloanei a apărut un scurt moment de panică care îi va determina pe unii să părăsească coloana fugind fiecare pe unde apuca⁴⁰, Ioan Demi s-a urcat pe parapetul de la balustrada podului și a spus: „Fraților mergem mai departe, că dacă trag în noi nu o să murim toți”⁴¹. În momentul deschiderii focului angajații ICA au crezut că se trage asupra lor. Relatând acel moment Ciorbea Dorel preciza: „Mărturisesc că atunci când aceștia au început să tragă cu muniție de război, m-am gândit că aici vom muri, fără a mai trece podul, și primul lucru dictat din instinct a fost să mă culc în șanțul de la capătul podului”⁴². Când au observat că se trăgea în aer, deși cu gloanțe adevărate, cei de la ICA au început să înainteze până ce i-a determinat pe cei din baraj să se retragă. Aceasta nu înainte ca membrii barajului să deschidă din nou focul în încercarea de a-i intimida pe cei din coloană. După noi dialoguri în care Ioan Demi le-a dat un ultimatum soldaților să se retragă, coloana și-a continuat marșul către cartierul Bartolomeu. Odată ajunși aici, Ciorbea Dorel relatează: „Am ajuns în Bartolomeu strigând lozinci

³⁶ Dumitru Lăcătușu, *art. cit.*, p. 288.

³⁷ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99. Amălinei Aurel.

³⁸ Marius Petrașcu..., *op. cit.*, Vol. I, p. 109.

³⁹ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99. Amălinei Aurel.

⁴⁰ *Ibidem*, Ghioane Ștefan. Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99. Colonescu Emilia, în memoriul său consemna că după momentul deschiderii focului nimeni nu a părăsit coloana: „Atunci nu știam că se trage în aer, ne așteptam să-i vedem pe unii dintre noi căzând. Dar nimeni, absolut nimeni n-a fugit”, *Ibidem*, Colonescu Emilia.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, Ciorbea Aurel.

împotriva regimului comunist, de fraternitate cu timișorenii și de îndemnare a altor cetățeni să se alătore nouă. Aici se știa deja de ieșirea noastră și toată lumea ne întâmpina care cu bucurie, care cu lacrimi în ochi de teamă că vom fi împușcați”⁴³. Pe parcursul marșului, pe lângă momentele în care o parte din membrii coloanei au simțit nevoia să-i însuflețească și să-i încurajeze pe ceilalți membri ai coloanei: „Pe tot parcursul drumului eu, împreună cu Demi Ioan și Ciorbea Costel am încercat să încurajăm oamenii, care erau puțin speriați de ceea ce se întâmplă”⁴⁴ a existat și o grijă permanentă ca marșul să se desfășoare în bune condiții. O parte din angajați au supravegheat și coordonat permanent modul în care coloana înainta către centrul orașului. „Pe drumul spre oraș ne-am organizat oameni de ordine care în permanență urmăream să nu se infiltreze necunoscuți care ne-ar putea provoca la acte de violență”⁴⁵ menționa Ciorbea Dorel; confirmat de Amălinei Aurel: „Mergeam cu toții în coloană ordonați și disciplinați, doar scandând lozinci, dar cu vigilența mărită ca nu cumva să ni se alătore alte persoane în stare de ebrietate sau recalcitrante care să înceapă să facă debandadă sau să spargă vitrine”⁴⁶.

După ce au trecut de barajul de pe Ghimbășel coloana s-a îndreptat pe strada Lânii, str. Lungă, iar în dreptul Centrului Militar Județean lângă Hotelul Caraiman, colț cu str. Morii, au fost întâmpinați de un nou baraj care i-a forțat să devieze pe Strada Școlii apoi pe străzile Avram Iancu, Cuza Vodă, K Marx, prin fața Întreprinderii Hidromecanica, pe bulevardul VI Lenin⁴⁷.

Mărturiile cu privire la modul în care au reacționat muncitorii din cadrul întreprinderilor cărora cei de la ICA le-au cerut să li se alătore sunt diferite. Unele afirmă că o mică parte din aceștia s-au alăturat coloanei sau nu au putut-o face din motive obiective – porțile erau sudate – „noi am continuat traseul până pe strada Lungă la restaurantul Caraiman. Acolo șoseaua era blocată de un TIR și soldați pe lângă el. Atunci am luat-o pe strada Morii și am ieșit pe strada Avram Iancu, aproape de întreprinderea Timpuri Noi și acolo poarta era încuiată. Dintre muncitori vroiau să vină cu noi. Unii au sărit peste poartă. Ne-am continuat drumul până la Hidromecanica. Dar ajunși la ei erau închiși în secție și ușile sudate”. Altele afirmă că muncitorii au refuzat sau li s-a interzis să

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*, Costea Mihai.

⁴⁵ *Ibidem*, Ciorbea Dorel.

⁴⁶ *Ibidem*, Amălinei Aurel.

⁴⁷ Conform datelor prezentate de Mihai M Andreescu, coloana a beneficiat de sprijinul miliției pentru a se deplasa în siguranță spre centrul orașului: „Afluirea demonstranților spre centrul orașului s-a făcut sub supravegherea organelor fostei miliții, care au luat măsuri adecvate de dirijarea circulației autovehiculelor pentru a evita accidentarea participanților la demonstrații”, Mihai M. Andreescu, *Cine a tras în noi în decembrie 1989*, Editura Mega, Cluj Napoca, 2014, p. 63.

părăsească locul de muncă: „Pe parcursul acestui traseu am căutat cu mai mulți colegi să convingem muncitorii de la Întreprinderea Timpuri Noi, Carpatex, Hidromecanica, dar aceștia au refuzat”⁴⁸, „Am mers pe Cuza Vodă, Karl Marx la Întreprinderea Hidromecanica, am încercat să-i scoatem pe muncitori să meargă cu noi, dar un tovarăș cred, comunist înrăit ne-a înjurat și a dat ordin la oameni să intre înăuntru”⁴⁹, argumentând că acolo nu sunt golani⁵⁰. La Hidromecanica Miron Petre și Corneanu Daniel relatează că au fost amenințați de către Pitiș Gelu, cu denunțul la Securitate în cazul în care vor părăsi fabrica pentru a se alătura protestelor⁵¹. Nici la întreprinderea de Tricotaje nu ieșit nimeni alături de cei de la ICA⁵².

Pe parcursul traseului coloana s-a mărit, aceasta și după ce oamenii au reacționat la dovada că asupra celor de la ICA se deschisese focul: „Mergând mai departe pe lângă cinema Patria spre centru, împreună cu Demi Ioan am început să le arătăm oamenilor care treceau pe lângă noi tuburile de la cartușele cu care s-au tras la podul peste Ghimbășel. Acest lucru a determinat multe persoane să se alătore și astfel coloana noastră a început să se mai întinerească”⁵³.

Odată ajunși în față la Modarom atmosfera s-a tensionat și mulțimea a provocat barajul dispus în fața Consiliului Județean determinând trupele care îl formau să deschidă focul⁵⁴. Mulțimea a început să se disperseze, iar cei mai mulți s-au împrăștiat în toate direcțiile. Apoi, relatează Ciorbea Dorel, „După ce ne-am regrupat, am hotărât să ne deplasăm pe str. 7 Noiembrie pentru a ajunge în „Piața Sfatului”. Ajunși acolo, cu ajutorul lui Costea Mihai și a unui tânăr pe

⁴⁸ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99, Merlușcă Costache.

⁴⁹ *Ibidem*, Cucu Constantin.

⁵⁰ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. 1, p. 120.

⁵¹ *Ibidem*, p. 243.

⁵² *Ibidem*, p. 120.

⁵³ Arhiva IRRD, Fond I, Dosar 99. Costea Mihai.

⁵⁴ *Ibidem*, Ciorbea Dorel. Comentând momentul declanșării focului, Amălinei Aurel face următoarea precizare: „Puțin mai jos de Teatrul „Dramatic”, lângă coloana noastră, pe partea stângă (caut să scot în evidență acest fapt întrucât ... cauză a fost deschis focul în față la Municipal în seara de 21.XII.89) unde mă aflam eu, ni s-a alăturat un tânăr handicapat care se afla într-un cărucior cu roțile și era împins de alt tânăr. Acesta a mers paralel cu mine și coloana noastră. În timp ce ne continuam drumul acest tânăr handicapat ajungând în dreptul unui militar din dispozitivul de luptă s-a întins de pe cărucior să-i smulgă arma de luptă a unui soldat, dar în acest timp, căruciorul s-a răsturnat, el căzând pe piciorul soldatului, acesta probabil de frică sau intrând în panică a deschis foc fără comandă. La auzul primului foc de armă, toți militarii au început să tragă rafale de arme în aer, fără comandă. Un subofițer, care era unul din comandanții lor, alerga prin spatele militarilor cu cascheta în mână, cerându-le acestora să înceteze focul”. *Ibidem*, Amălinei Aurel.

nume Gânțu Lucian, care se atașase de noi, m-am urcat pe fântâna arteziană și am spus o rugăciune pentru frații noștri de la Timișoara, mulțimea rugându-se odată cu mine. Prin oameni trimiși să cerceteze zona, am aflat că în zona magazinului „Universal” erau blocați niște studenți protestatari care au fost udați cu tunurile de apă în încercarea autorităților de a-i împrăștia. Am hotărât să ne îndreptăm spre aceștia pe str. Nicolae Bălcescu, deoarece str. Republicii era Blocată”. Odată ajunși acolo, „cu toate că nu ne cunoșteam, am fost primiți cu strigăte de bucurie și îmbrățișări”⁵⁵.

În continuare, o parte a angajaților au plecat apoi să anunțe și alte fabrici să declanșeze greva generală, o altă parte au rămas în centru până a doua zi dimineața, iar o alta a plecat acasă.

Între timp, în seara de 21 decembrie, directorul Georgescu, ca urmare a ordinelor primite de la Gheorghe Pană, și având în minte amenințarea acestuia că se va deschide focul asupra demonstranților, a pus la cale, conform propriei declarații, un scenariu în urma căruia ar fi trebuit să reușească să-i scoată pe membrii ICA din cadrul mulțimii, evitând astfel repercusiuni severe. Acesta mărturisea că: „În drum spre plecare am alunecat. Mi-a venit o idee, să-i dau telefon la fabrică și să-i spun lui Ovidiu să ude pardoseala de la 300, unde nu era forță, nu avea (cuvânt indescifrabil) sau instalații îngropate și deci nu se putea întâmpla nimic, să ude încât să se dea impresia că s-a făcut o inundație datorită unui accident la instalația de apă, iar eu să iau niște băieți care să vadă că a fost apă în secție și, dacă va fi nevoie vreodată, să fie martori. L-am găsit pe Radu Eugen de la P06, l-am rugat să-mi găsească 3-4 băieți că avem o mică inundație la 300 și trebuie să intervenim. Ne-am dat întâlnire la poartă peste 10 minute. Pană era la birou, asculta stația, de fapt știrile erau cele care interesau, i-am cerut voie să telefonez. S-a uitat la mine, nu frumos, a zis: „Telefonează!”. I-am spus lui Ovidiu că trebuie să înceapă să bage apă în secția 300, vin și eu cu băieții care trebuie să-i scot de la manifestație și o să-i explic când ajung”⁵⁶.

Angajații de la ICA au o altă viziune cu privire la motivul real al acțiunii puse la cale de directorul întreprinderii. Conform mărturiei lui Sălăvăstru Ioan, susținută și de alți angajați: „Se știe că în noaptea de 21/22 decembrie cei doi directori au inundat cea mai modernă secție de uzinaj și se vorbește că urma să toarne și benzină pentru a da foc. Scopul acestei acțiuni se cunoaște, trebuia să reiasă că noi, cei care am pornit revoluția în Brașov, am fost niște huligani și că noi am fi provocat aceste stricăciuni. Urmând să ne execute pe toți, dacă revoluția

⁵⁵ *Ibidem*, Ciorbea Dorel.

⁵⁶ *Ibidem*, Georgescu Ion.

nu se câștiga⁵⁷, iar a doua zi, relatează Chidioșan Mircea „în acea dimineață am căutat să salvăm mașinile cu comandă numerică și toate documentele care încă stăteau în apă”⁵⁸.

În dimineața zilei de 22 decembrie, la ICA s-a decis declanșarea Grevei generale. Revendicările greviștilor cuprindeau conform unui memoriu al asociației ICA următoarele puncte:

- „Demisia imediată și necondiționată a președintelui republicii și a guvernului;
- Abrogarea din constituție a articolului privind rolul conducător al partidului;
- Informarea populației asupra evenimentelor din țară;
- Acces liber la presa și mijloacele de informare;
- Anchetarea și condamnarea celor care se fac vinovați de crimele de la Timișoara și celelalte localități din țară;
- Eliberarea deținuților politici;
- Constituirea unui front democratic care să reprezinte interesele poporului;
- Cerem solidaritatea armatei și desființarea formațiunilor de securitate”⁵⁹.

Și de această dată au loc discuții între angajați și directorul Georgescu. Rememorând acel moment acesta facea următoarele remarci: „M-au chemat sus, unde am fost informat că oamenii vor să plece la ora 9.00, am plecat la 400, s-au adunat imediat oamenii, era și ing. Peteu S. Era la mintea oricui că fabrica va ieși din nou să protesteze. Nici nu se discuta. Având în cap amenințarea lui Pană că se va trage și știind ce fel de muniție este în puști, trebuia să fac orice ca să întârzii plecarea până ce voi fi sigur că nu se va trage și am făcut destule, inclusiv umilindu-mă. La 400, ing. Peteu mi-a cerut să le spun, având în vedere relațiile mele cu securitatea și armata, dacă se va trage sau nu. Am spus că nu se va trage și mă angajez să confirm. A urmat organizarea grevei și a demonstrației. În timpul constituirii comitetelor pe secții am urcat sus și m-am dus să-l întreb pe Claudiu care este opinia, se va trage sau nu, mai avea comanda?

Am vorbit cu el și i-am spus că oamenii vor să iasă și că nu se poate schimba hotărârea. Mi-a spus că să-i las să plece fără frică pentru că și el și

⁵⁷ *Ibidem*, Sălăvăstru Ioan.

⁵⁸ *Ibidem*, Chidioșan Mircea.

⁵⁹ *Ibidem*, dosar 98, f. 12. Pelcz Ștefan enumeră la rândul său: „Informarea corectă asupra evenimentelor din Timișoara, demiterea conducerii superioare de partid și de stat, eliberarea deținuților politici, desființarea securității, presa și televiziunea să fie libere, democratizarea societății, etc.” *Ibidem*, Pelcz Ștefan.

generalul Florea, nu vor da ascultare unui astfel de ordin, trupele sunt de partea lor și nu se va trage.

Sus pe scară, când toată lumea era adunată, am spus trei lucruri:

- Opinam că este mai bine să se meargă cu o petiție,
- „Merg cu dumneavoastră dacă mă luați forțat”, mă credeți sau nu, dar am avut intenția de a spune „dacă mi-o cereți”
- „Nu mă judecați după ceea ce fac, căci fac ce-mi cere funcția, nu ceea ce simt”.
- „V-am asigurat că nu se trage și am rugat ca demonstrația să se desfășoare în mod deosebit, fără vandalisme”⁶⁰.

După formarea comitetelor de grevă au fost împărțite materiale volante, steaguri fără stemă, pancarte și stegulețe, iar muncitorii s-au deplasat spre centru pe același traseu ca și în ziua precedentă. În dreptul magazinului Valici de la ferestrele caselor se anunța fuga lui Ceaușescu. Mulțimile au avut o explozie de bucurie.

Declanșarea unei acțiuni de protest în cadrul Întreprinderii de Construcții Aeronautice Ghimbav (ICA) în dimineața de 21 decembrie și decizia unei părți a angajaților acesteia, la îndemnul lui Ioan Demi, de a continua acțiunea în centrul Brașovului a reprezentat evenimentul care a generat un fenomen în lanț ce a contribuit la declanșarea unei greve generale în Brașov. Poate, așa cum preciza Ion Georgescu, directorul acuzat de sabotaj al mișcării revoluționare, „Dacă sediul lui Ceaușescu era la Brașov, ar fi căzut cum a căzut în București”⁶¹. Cei de la ICA nu au fost însă singuri.

⁶⁰ *Ibidem*, Georgescu Ion.

⁶¹ *Ibidem*.

IV. Greva Generală.

În seara zilei de 21 spre 22 decembrie, o parte dintre cei ce se aflau în fața CJP, au format grupuri ce s-au deplasat la marile întreprinderi din oraș pentru mobilizarea muncitorilor din schimburile II și III la un nou protest și la grevă generală. Conform unei mărturii „în jurul orelor 1.30-2.00, am plecat din nou în marș pe străzile orașului, chemând populația pentru a doua zi (22 decembrie 1989, p.n.), scandându-se «mâine nu lucrăm, greva generală». La marș au participat 250-300 persoane și s-a desfășurat pe ruta N.Balcescu – T.Vladimirescu – cartierul Tractorul – parcul Tractorul – Gara călători – Vlăhița – Saturn – Uzina de Autocamioane, unde s-a ajuns la orele 6.30... la orele 7.15. Coloana s-a pus în mișcare... pe Calea București s-a alăturat și Spitalul Județean, cei veniți de la Metrom și Temelia,... Uzina 2 și Tipograful... cei de la Tractorul...”¹.

Mărturiile cu privire la momentul plecării în grupuri către marile întreprinderi din Brașov pentru mobilizarea muncitorilor la grevă generală sunt diferite. Pentru unii mobilizarea a început imediat după sosirea delegației conduse de Dinu Costică cu reprezentanții puterii de la Brașov. Scorțeanu Viorel relatează în acest sens: „După care pe la ora 22 am plecat un grup foarte numeros pe la întreprinderile din oraș”². Dinu Costică amintește și el că: „Totuși, pe la ora 22:30, eram tot mai puțini, ne-ar fi putut împrăștia ușor cu bastoane, de aceea am cerut oamenilor să meargă la uzine, să mai aducem forțe. Căpitanul Vasilescu mi-a spus că ne așteaptă. I-am replicat că nu o să-i lăsăm singuri”³. Același interval de timp este confirmat și de către Curechiu Ioan care precizează că: „La orele 20:30 un grup foarte mare de oameni ne-am deplasat spre uzina Steagul Roșu, pe Calea București la ferestre erau ieșite multe persoane, iar noi «Veniți cu noi!»”⁴.

Pentru alții plecarea grupurilor din fața Consiliului Județean de Partid s-a realizat după miezul nopții. Neghină Gheorghe indică motivul care i-a determinat să plece în oraș pentru mobilizarea populației: „Am continuat

¹ Marian Rizea, *op. cit.*, p. 337.

² ARHIVA SSPR, dosar nr. 4989, f. 15.

³ *Gazeta de Transilvania*, nr. 77/78 – 22-25 martie 1990, p. 4.

⁴ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5591, f. 6.

manifestația până în jurul orei 03:00, când, persoane necunoscute au spart geamurile unui chioșc din apropiere. Temându-ne că forțele de ordine ar profita de acest lucru pentru a interveni în forță, în condițiile în care numărul manifestațiilor scăzuse, împreună cu Demi Ioan am hotărât să plecăm cu ceilalți manifestați prin cartierele muncitorești, pentru a îndemna populația să ni se alăture⁵. Tot după miezul nopții plasează plecarea grupurilor de demonstrați pentru a mobiliza muncitorii din uzinele Brașovene și Tofănică Victor⁶ și Rab Arpad⁷.

Reacțiile surprinse de către cei care au încercat să mobilizeze oameni la protest sunt sugestive. Arnăuși Ciprian observa că în drumul către Steagul Roșu „Oamenii care erau în balcoane și la geamurile blocurilor și caselor, strigând cu disperare să ni se alăture. Foarte mulți, când vedeau grupul, de altfel destul de mic rămas, stingeau luminile și se ascundeau după perdele, lucru care ne-a determinat să strigăm «Rușine!»⁸. Albert Maria Crina consemna și ea faptul că la întoarcerea dinspre Steagul Roșu „Pe traseu am strigat către cei ce ne priveau de la ferestre «Veniți cu noi!», «Nu vă fie frică, Ceaușescu pică!»⁹».

Traseele urmate de către grupurile plecate să mobilizeze populația la protest au fost diferite, cum diferite au fost și reacțiile celor pe care încercau să-i determine să li se alăture. Neghină Gheorghe: „Am plecat pe traseul Bulevardul Lenin, strada Castanilor, Bulevardul Griviței, cartier Tractorul, Gara Brașov, IABv, unde am ajuns în jurul ore 06:00. Am constatat că porțile întreprinderii erau legate și blocate pe interior cu autocamioane. Eu, împreună cu încă unul dintre manifestați, am pătruns în clubul întreprinderii și am pornit stația de radioficare și ne-am adresat lucrătorilor din secții. Timp de aproximativ 10 minute le-am vorbit, îndemnându-i să ni se alăture, după care am constata că firele de la difuzoare au fost tăiate. S-au adunat lucrătorii din schimbul 3¹⁰. Albert Maria Crina: „Împreună cu fratele meu și cu câțiva studenți am format un grup pe care l-am condus spre Metrom; Prefa, Steagul Roșu. Ajunși acolo am discutat cu muncitorii care intrau la schimbul 3, le-am povestit ce se întâmplă

⁵ *Ibidem*, dosar nr. 12.522, f. 8-9.

⁶ „Am rămas în fața Consiliului Județean până în jurul orelor 3-4, în noaptea de 21/22.12.1989, când, alături de alți colegi, am plecat spre uzină pentru a-i mobiliza și pe ceilalți salariați din schimburile trei și unu să ni se alăture.” *Ibidem*, dosar nr. 5030.

⁷ „Am rămas în acel loc până în jurul orei 2:00. După care am decis, împreună cu ceilalți manifestați să plecăm prin oraș pentru a mobiliza populația să ne sprijine”, *Ibidem*, dosar nr. 5467.

⁸ *Ibidem*, dosar nr. 5732, f. 15.

⁹ *Ibidem*, dosar nr. 8533, f. 11-12.

¹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 12.522, f. 8-9.

în centrul oraşului, i-am rugat să intre o parte din ei în uzină și să-și convingă colegii să părăsească locurile de muncă și să vină alături de noi. O mare parte din ei ni s-au alăturat și m-am întors spre centrul oraşului unde demonstrația continua”¹¹. Dinu Costică: „La uzina de autocamioane am mobilizat salariații care erau în interior, închiși, ordonând directorului Ionescu să deschidă porțile, plecând în fruntea lor către clădirea partidului”¹², am luat-o pe Grivița, apoi la cămine, la Tractorul, după în gară, nu mai încăpeam. La IABv, porțile erau blocate, dar, în primă fază, au ieșit puțini oameni. Am vorbit acolo, în parcare, arătând că în 1987 nu am făcut nimic pentru că nu am ieșit cu toții. Am plecat strigând «Lașii, lașii!». Când am ajuns pe Calea București deja nu se mai vedea coada coloanei, lumea se pusese în mișcare. La intersecția cu Zizinului, când i-am văzut pe cei de la Metrom, Șuruburi, Uzina 2, m-au podidit lacrimile”¹³.

Măsurile luate de autorități împotriva celor de la IABv ca urmare a protestelor din 1987, i-a determinat pe o parte din angajații acestei întreprinderi să fie mefienți cu privire la declanșarea unui nou protest la adresa regimului. Relatând modul în care a decurs întâlnirea dintre grupurile ce încercau să îi determine pe muncitorii să li se alătore și reacția acestora Ioan Curechiu face următoarele observații: „Din fabrică ieșeau numai câte două persoane la intervale de timp diferite și fugeau de noi. Le era frică. Ziceau că ei au ieșit în 1987 și s-a văzut ce-au pățit. Când am văzut că nimeni nu ni se alătură, ne-am întors înapoi la prefectură. Când am ajuns mai erau în jur de 100-150 de persoane”¹⁴. „În jurul orei 21 majoritatea manifestanților care ne aflam în față la Universal ne-am deplasat la IABv pentru a-i lua pe muncitorii care ieșeau de la schimbul doi, dar majoritatea dintre cei care ieșeau de la servicii spuneau că ei au ieșit în 1987, acum să ieșim noi, erau foarte speriați”¹⁵. Același Ioan Curechiu amintește și de faptul că împotriva grupului ce încerca scoaterea muncitorilor la protest a fost scos un camion care a încercat să-i intimideze”¹⁶.

Scafariu George: „Erau un grup de fete și băieți din Predeal, care au venit cu noi la Postăvaru (fabrica de stofe) unde paza și cei din conducere ne-au apostrofat cu «golanilor», «derbedeilor». Unii am plecat spre Tractorul, Rulmentul, noi am mers spre Metrom, Steagul Roșu. Același scenariu, nu se

¹¹ *Ibidem*, dosar nr. 8533, f. 11-12.

¹² *Ibidem*, dosar nr. 16762, f. 26.

¹³ *Gazeta de Transilvania*, nr. 77/78 – 22-25 martie 1990, p. 4.

¹⁴ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5591, f. 7.

¹⁵ *Ibidem*, f. 29.

¹⁶ „La un moment dat, puțini descumpăniți de cele ce se întâmplau, a apărut un camion Roman care s-a năpustit asupra noastră (eram în fața porții numărul 2), din fericire nu a pățit nimeni nimic. După care ne-am întors înapoi în fața Clădirii județenei de partid.” *Ibidem*,

dădea voie să se iasă din fabrică, vorbind cu unii colegi la poarta 1 și 2 printre gratii. Dimineața în 22.12.1989 devreme, ne-am organizat. În fața IABv (Steagu) s-au format 3-4 coloane mari și împreună cu cei de la Jenți + Oxigen (conduși de Luana Milea) am plecat spre centrul orașului ... strigând „Nu stați în balcoane că muriți de foame!”¹⁷.

Tofănică Victor rememora și el următorul aspect: „Ne-am deplasat la uzină unde am ajuns în jurul orelor 5/5:30, constatând că porțile erau închise și soldați se aflau în incinta întreprinderii. Am început să scandăm lozinci de mobilizare și muncitorii care soseau pentru a intra în schimbul I, ni s-au alăturat pe platou, în fața uzinei. Revin și arăt că, apropiindu-ne de gardul uzinei, am constatat că cei pe care îi consideram soldați, erau de fapt colegi de-ai noștri, îmbrăcați în haine de gărzi patriotice, înarmați cu ZB-uri”¹⁸.

Orele diferite amintite de participanți demonstrează că mobilizarea muncitorilor s-a făcut de către grupuri separate care au plecat la ore diferite pe trasee distincte. Relevantă în acest sens este mărturia lui Rab Arpad care relatează următoarele: „Ne-am deplasat în fața magazinului Universal unde am rămas până în jur de ora 22:15/22:30 când, la îndemnul unora (am aflat mai târziu că erau Demi Ioan și Dinu Costică), ne-am grupat și am plecat strigând înspre Uzina Astra (fosta Steagu Roșu) unde speram să prindem schimbul II, care ieșea de la lucru.

La intersecția Calea București cu Berzei ne-am întâlnit cu un mic grup de muncitori care ne-au relatat că cei din schimbul II nu pot părăsi uzina deoarece organele de conducere au blocat căile de ieșire.

Ne-am reîntors în față la Universal unde am stat până în jur de ora 2 noaptea după care, deoarece începuseră să cam plece mulți acasă, am plecat grupați prin oraș pe traseul bd. Lenin, Castanilor, 13 Decembrie, Grivița, Tractorul, Gară, Alexandru Vlahuță, Saturn pentru a ajunge în jur de ora 6:30 în fața porților I și II de la Steagul Roșu.

Aici, unii dintre noi (Demi Ioan și alții) au început să le vorbească oamenilor că «cuțitul a ajuns la os», dar se vedea că frica era mai mare, mai ales că unii «activi» nu ezitau să ne amenințe.

Am plecat din față de la Steagul Roșu pe la ora 7 scandând «Timișoara, Timișoara» și se pare că această chemare a rupt zăgazurile oamenilor, între care nu puțini plângeau, și fricii i-a luat locul voința de LIBERTATE¹⁹.

Trasee distincte și mobilizări succesive ale angajaților din întreprinderi sunt menționate și de către Vasilache Constantin în cadrul declarației date în fața

¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 4994, f. 11.

¹⁸ *Ibidem*, dosar nr. 5030.

¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 5467, f. 35-36.

APAR: „Pe la orele 21-22, a plecat acasă, dezamăgit cumva, că nu se întâmplaseră fapte deosebite. Pe 22.12.89, pe la ora 4, a văzut și apoi a fost prins din urmă, un grupă de manifestanți, (50-100), care veneau dinspre IABV, spre gară, scandând lozinci, printre care și «Jos Ceaușescu!». De la gară s-au îndreptat spre cartierul Tractorul, dar la pasajul de la calea ferată s-au întâlnit cu un grup asemănător, care se îndrepta spre centru. Aceștia sperau să li se alătore și muncitori care urmau să intre în schimbul unu. Grupurile s-au unit și au pornit înapoi spre IABV, întrucât la Tractorul erau oamenii la intrări, care să oprească muncitorii să intre la schimb. Pe drum s-au alăturat și alte grupuri, printre care cei de la IUS, condus de Dinu Costică, recunoscut și de alții.

Ajunși la intersecția bulevardul Saturn cu Calea București, pe la ora 6:30, s-au despărțit din nou, o parte mergând spre intrare în IABV pentru a opri intrarea în schimb, iar altă parte, mai numeroasă plecând spre centru. La orele 6:45-5:50 megafoanele exterioare au început să cheme oamenii, care staționau în fața porților, să intre și să ocupe locul de muncă. Pe la 07:15 au început să îndemne oamenii să meargă spre centru, formându-se un prim grup de aproximativ 500 de persoane, grup cu care s-a îndreptat spre centru.

La Spitalul Județean au prins din urmă grupul lui Dinu C., la care s-au alăturat și grupul de la Metrom, cu steaguri și s-au oprit din nou la intrarea Calea București – Zizin – Toamnei, întrucât venea dinspre zona industrială un grup, iar din urmă venea o coloană masivă de la IABV²⁰. De menționat că la IABV și la CITAMA au existat acțiuni directe de stopare a muncitorilor să se alătore protestelor realizate de către directorii generali²¹.

Încercarea de a împiedica oamenii să iasă la proteste s-a realizat și la rafinărie. Conform mărturiei lui Popa Ioan, după ce acesta ajunsese la serviciu, aproximativ în jurul orei 7:30: „La scurt timp centralista m-a informat că sunt probleme la poarta principală. M-am deplasat acolo constatând cu surprindere că porțile erau închise prin interior, cu lanțuri și lacăte. Portarul mi-a spus că porțile au fost închise din dispoziția directoarei Constantin Elena. Revin și arăt că acest lucru mi l-a comunicat nu portarul, ci șeful pazei, Șonfălean Nicolae. La poartă se adunaseră mulți dintre salariații rafinăriei care doreau să iasă. În fața unității noastre, s-a oprit un grup de manifestanți care ne-au reproșat că suntem

²⁰ Marius Petrașcu..., *op. cit.*, vol. I, p. 144-145.

²¹ Despre Săpunaru Simion, director general al CITAMA, și Mateescu Ion, director general al I.A.Bv, se preciza că „Ambii s-au opus la plecarea muncitorilor la demonstrație, luând cuvântul la stația de amplificare în ziua de 22.12.1989”, la <https://mariusmioc.wordpress.com/2014/03/17/brasov-oameni-care-s-au-opus-pe-fata-revolutiei-au-devenit-pest-noapte-activisti-de-frunte-ai-fsn/>, consultat la 10 decembrie 2018.

lași solicitându-ne să deschidem porțile. Am dat dispoziție lui Șonfălean să deschidă porțile, ceea ce a și făcut”²².

Conform unor mărturii au existat și baraje care i-au împiedicat pe cei care încercau să mobilizeze muncitorii să-și îndeplinească obiectivul. Vasile Mardare menționează un astfel de moment: „În data de 21.12.1989, pe la ora 18:30, fiind cu câțiva prieteni, chiar și colegi ne-am alăturat de grupul care venise de la IAR Ghimbav în fața Consiliului Județean Brașov, organizându-ne pe diferite grupuri și am mers să scoatem muncitorii de la întreprinderile Brașovene, eu am mers spre întreprinderea de Autocamioane unde am fost blocați la capătul liniilor de troleibuze 3, 57, 15 și Săcele. Apoi ne-am întors spre centru pe la orele 24”²³.

În noaptea de 21/22 decembrie au fost răspândiți și fluturași. Textul acestora prezenta tarele sistemului comunist și îndemna populația la solidaritate cu timișorenii în declanșarea de proteste la adresa regimului condus de Nicolae Ceaușescu.

„Frați brașoveni

Ne stă în putere să oprim măcelul de la Timișoara, ordonat de un regim care ne-a condamnat pe toți la moarte prin: înfometare – frig – lipsă de medicamente – lipsă de informație, anularea drepturilor elementare ale omului.

Pentru toate acestea și multe altele, români să ne unim pentru totdeauna.

Veniți alături de noi!

Deșteaptă-te române!”²⁴

²² ARHIVA SSPR, dosar nr. 5464, vol. 1, f. 9.

²³ *Ibidem*, dosar nr. 4988.

²⁴ *Ibidem*, dosar nr. 5371, f. 60.

V. Preluarea puterii. Securitate, Poligrafie, Comitetul Județean

Greva generală declanșată datorită efortului grupurilor de manifestații care în noaptea de 21/22 decembrie și dimineața zilei de 22 au mărșăluit prin oraș pentru mobilizarea muncitorilor din marile întreprinderi a determinat gruparea unui număr impresionant de oameni în fața Comitetului Județean în dimineața zilei de 22 decembrie. Muncitori de la IABv, ICA Ghimbav, Metrom, Rulmentul, Tractorul, Uzina 2, Hidromecanica, dar și de la alte unități economice din oraș, s-au coalizat în fața Comitetului Județean de Partid exprimându-și solidaritatea cu timișorenii și cerând demisia lui Nicolae Ceaușescu.

În același timp, în dimineața zilei de 22 decembrie, la ora 07:15, Șeful de stat major al UM 01107, lt.col. Dumitru Popescu Ionel, în urma unei convorbiri cu ministrul apărării era anunțat că unitățile MAPN nu trebuie să recurgă la uzul de arme decât în situația când obiectivele militare sau alte obiective de pază erau atacate. Acest ordin a fost raportat de către generalul Florea și primului secretar, Gheorghe Pană. În urma acestui anunț, comandanții au dispus scoaterea încărcătoarelor cu muniție și păstrarea lor în gențile port-încărcător¹.

Bine organizați, manifestații din fața Comitetului Județean de Partid au creat începând cu ora 8:30 cordoane care să asigure ordinea și să evite confruntări cu forțele de intervenție masate în perimetrul Comitetului Județean. Ca și în seara precedentă, oamenii au aprins torțe confecționate din ziare, „din maculatura cu care am fost îndopați zi de zi”, cum le numea Alecsandru Bălănică². Se scanda: „Pentru Timișoara, luptă toată țara!”, „Pentru sângele vărsat, Ceaușescu judecat”, „Azi în Timișoara, mâine în toată țara!”³; „Brașov, Timișoara și mâine’n toată țara!”⁴. În cadrul înregistrărilor audio-video efectuate în dimineața zilei de 22 decembrie se pot distinge următoarele lozinci: „Libertate, libertate!”, „Jos cu dictatorul!”, „Ceaușescu pică!”, „Nu uitați soldați, aveți copii și frați!”, „Soldați, soldați pe cine apărați?”, „Armata e cu noi!”, „Ceaușescu judecat, judecat și condamnat”, „ A ucis copiii, a ucis copiii!”

¹ *Raportul...*, *op. cit.*, p. 58.

² ARHIVA SSPR, dosar nr. 5009.

³ *Ibidem*, dosar nr. 5009, f. 10.

⁴ *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 46.

„Noi suntem poporul, noi suntem poporul!” „Nu suntem Huligani!” „Facem avioane și murim de foame!” „ Jos cismaru!” „Ceașescu și soția ne-au distrus copilăria!” „Să vină primaru!” „Să iasă primaru!” „Fără violență!” „Ceașescu judecat pentru sângele vărsat!” „Noi de aici nu plecăm, nu plecăm acasă până nu ne câștigăm libertatea noastră!” „Asasinii, asasinii!”. Se cântă „Hora Unirii” iar la scandarea lozincii „Timișoara, Timișoara”, cei prezenți au îngenunchiat. Printre demonstranți trec grupuri cu steaguri, cu și fără stemă decupată, cu prapuri bisericești și pancarte cu mesaje precum: „Fără Vioență!” „Jos vampiru din Carpați!” „Jos Criminalul!” „Vrem Libertate!” „Jos cu Ceașescu!” „Armata e Poporul!” „Apel din Timișoara: trezește Doamne țara!” „Minciună”⁵.

În această perioadă în cadrul mulțimii a apărut inițiativa redactării unei noi petiții către autorități⁶. Conform mărturiei lui Alungei au existat două astfel de petiții redactate în prima parte a zilei de 22 decembrie: „În jurul orei nouă, manifestanții au mai scris o proclamație ce cuprindea aproximativ aceleași revendicări ca cea din 21.12.1989. Mai târziu, în jurul prânzului, s-a mai făcut o petiție la Hotel Capitol, bătută la mașină de către Tâmpa Gabriela (soția doctorului militar stomatolog Tâmpa Vasile) și Violeta Bran”⁷.

Protestele i-au determinat pe cei aflați la conducerea județului să ceară demonstranților să constituie o delegație formată din câte doi reprezentanți de la fiecare întreprindere care să redacteze o petiție în care să se menționeze doleanțele acestora. Conform mărturie lui Gheorghe Neghină, inițiativa reprezentanților puterii, a avut loc în jurul orei 10:00, iar grupul de petiționari număra aproximativ 20 de persoane⁸.

Dinu Costică preciza că nu au reușit să redacteze petiția în interiorul Comitetului Județean, fiindu-le refuzată de către Dăogaru folosirea unei încăperi din interiorul clădirii: „Am intrat în sediu cu o delegație, unde a apărut Dăogaru, cu mâna în buzunar, arogant, spunând că nu poate să ne dea o

⁵ Brașov „Decembrie '89 inedit”, la: <https://www.youtube.com/watch?v=ch6kercWxNs>, consultat la 2.04.2019.

⁶ „Ne-am întâlnit cu cei pe care îi cunoscusem în seara de 21 decembrie și am hotărât să scriem o petiție. Ne-am deplasat la hotelul Capitol, unde am scris petiția formată din 7 puncte, am semnat-o și ne-am dus să o depunem la cei care erau în județeană de partid”, Marius Petrașcu..., *op. cit.*, vol. II, p. 318.

⁷ ARHIVA SSPR, dosar nr. 12510, f. 11

⁸ „În jurul orei 10:00, una dintre persoanele din aparatul de partid de la acea vreme a ieșit din clădire și ne-a transmis să constituim o delegație din doi reprezentanți de la fiecare întreprindere pentru a formula o petiție și pentru a pune pe hârtie cerințele noastre”. Declarație de mator a domnului Neghină Gheorghe, datată 8 decembrie 2017, parte a dosarului nr. 11/P/2014, oferită în copie autorului, f. 4.

cameră unde să redactăm o petiție. Așa că ne-am mutat la Capitol”⁹. Gheorghe Iosif relatează că au fost refuzați pe motiv că sediul era o clădire ce aparținea partidului¹⁰. Refuzul conducerii politice de a le permite utilizarea unei încăperii din interiorul Comitetului Județean, i-a determinat pe petiționari să se îndrepte către Hotelul Capitol, unul din argumentele alegerii acestuia era acela că acolo se afla o mașină de scris¹¹.

În drumul către Hotelul Capitol¹², la megafoanele instalate în piață de către autorități, a fost anunțată sinuciderea „trădătorului” Milea și instituirea Stării de necesitate pe întreg teritoriul țării. Conform mărturiei Crinei Maria Albert, anunțul sinuciderii generalului Milea s-a realizat după întoarcerea delegației, moment în care demonstranții au sesizat o neliniște în rândul militarilor și au început să scandeze „Armata e cu noi!”, „Soldați, soldați, nu vă fie frică, Ceaușescu pică!”¹³. În același interval temporar, conform înregistrărilor, în jurul orei 10:54, mulțimea a început să scandeze „Ceaușescu a căzut!”.

În privința redactării petiției Scafariu George rememora faptul că: „La recepție am fost refuzați (mașină de scris înregistrată la poliție). La ghișeul valutar cu greu a acceptat (o persoană de lângă dânsa a insistat)”¹⁴.

Petiția din ziua de 22 decembrie 1989 era similară celei redactată cu o seară înainte, avea două puncte în plus și următorul conținut:

„Către conducerea municipiului Brașov

Ca reprezentanți ai populației Brașovului, care în ziua de 22 decembrie 1989 au demonstrat pașnic pe străzile orașului culminând cu marea adunare din fața sediului Comitetului Județean de Partid Brașov, dând glas dorinței unanime a celor prezenți cerem:

1. Demisia din toate funcțiile de partid și de stat a actualului conducător, Nicolae Ceaușescu;

⁹ *Gazeta de Transilvania*, nr. 77/78 – 22-25 martie 1990, p. 4.

¹⁰ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5075, f. 17.

¹¹ „Ne-am constituit într-un grup de 15-20 persoane și ne-am deplasat în holul Hotelului Capitol, unde aflasem că se afla o mașină de scris, trecând la compunerea petiției”. Declarație de mator a domnului Neghină Gheorghe, datată 8 decembrie 2017, parte a dosarului nr. 11/P/2014, oferită în copie autorului, f. 4.

¹² „Fac precizarea că în momentul în care intram în hotel, la megafoanele instalate în piață de către autorități s-a anunțat sinuciderea „trădătorului” Milea (ministrul apărării naționale în acel timp) și instituirea stării de necesitate pe întreg teritoriul țării”, *Ibidem*.

¹³ „În puțin timp după întoarcerea grupului de petiționari, a fost anunțată moartea generalului Milea, moment în care am observat în rândul soldaților și ofițerilor un freamăt de neliniște. În acel moment am scandat „«Armata e cu noi!», «Soldați, soldați, nu vă fie frică, Ceaușescu pică!»”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 8533, f. 13.

¹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 4994, f. 12.

2. Alegeri democratice libere, cuprinzând pe listă atât reprezentanți ai P.C.R. cât și ai celor fără apartenență politică;

3. Libertatea de exprimare și de expresie, precum și accesul nemijlocit la mijloacele mass-media;

4. Îmbunătățirea condițiilor de viață și desființarea tuturor formelor de raționalizare a alimentelor și bunurilor de consum;

5. Dezvăluirea adevărului legat de demonstrația anterioară de la 15 noiembrie 1987;

6. Încetarea imediată a urmăririlor penale a participanților la demonstrații și încetarea executării sentințelor date;

7. Publicarea în presa a prezentei scrisori deschise în ziarul local de mâine, 23 .12.1989”¹⁵.

După redactarea petiției, în holul Hotelului Capitol, aproximativ în jurul orei 11:15 delegația de muncitori s-a îndreptat din nou către sediul Comitetului Județean, unde au înmănat petiția. Aceștia nu au fost invitați la dialog imediat, rămânând afară aproximativ 30-45 de minute¹⁶.

În acest timp, manifestanți aflați în stradă scandau în continuare „Ceașescu cine ești?! muncitor din Scornicești”, „Ceașescu Judecat pentru sângele vărsat!”, „Nu suntem fasciști!”, „Armata e poporul”, „Jos cu Ceașescu!”, „Libertate!”, „Ceașescu nu uita va veni și ziua ta!”, „Timișoara, Timișoara!”, „Să moară nebunu, a venit Crăciunu!”, „Noi de aicea nu plecăm, nu plecăm acasă până nu ne câștigăm libertatea noastră!”, „Ceașescu nu uita, nici Armata nu te vrea!”, „Pentru Copii!”, „Noi suntem poporul!”, „Soldații și poporul!”, „Radio București să spună adevărul!”, „Jos criminalul!”, „22 decembrie, 15 noiembrie!”, „Jos Guvernul!”. Tot în acest timp s-au intonat versuri din „Hora Unirii”, iar un grup de oameni cu o pancartă cu portretul lui Nicolae Ceașescu în flăcări a trecut în aplauzele mulțimi prin mijlocul demonstrațiilor.

Din fața comitetului de Partid un grup s-a desprins și a mers în piața 23 August unde preotul ortodox al catedralei a fost chemat pentru a oficia un serviciu religios de pomenire a celor uciși la Timișoara¹⁷.

¹⁵ Marian Rizea, *op. cit.*, p.338.

¹⁶ Viorel Scorțeanu, „La ușă ne-au luat petiția și, după aproape treizeci de minute, ne-au invitat înăuntru...” Marius Petrașcu, vol. II, p. 318 ; Gâțu Luca , „Desigur, după 45 de minute m-a chemat și astfel grupul nostru de 22 petiționari, cu un steag în frunte, am intrat în Prefectură unde am început să dezbatem punctele prevăzute în petiție”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 5503, f. 41.

¹⁷ „În fața Consiliului Județean un grup mare de oameni merg în piața 23 August unde este chemat preotul de la catedrală și acesta oficiază o slujbă în memoria celor morți la Timișoara.” *Ibidem*, dosar nr. 5467, f. 36.

Primirea delegației la dialog de către autorități s-a realizat de pe poziții de forță. Membrii delegației de petiționari au fost amenințați încă de dinaintea începerii negocierilor propriu zise. Petre Florian își amintea că atunci când: „Am intrat în clădirea Consiliului Județean unde tovarășul Dăogaru ne-a întâmpinat zicând: «Bă, voi știți în ce ... ați intrat? Am gloanțe să vă împușc pe toți». Scafariu i-a replicat «Bă, tu știi în ce ... ești tu dacă nu ieșim în 15 minute de aici întregi? Că nu rămâne piatră pe piatră din clădirea asta la câți sunt afară»”¹⁸. Tot un dialog amenințător este rememorat și de către Ivașcu Emil: „În momentul intrării am surprins o discuție la care Dăogaru, de la prezidiu, îi reproșa din picioare lui Dinu Costică: „Cine sunteți voi să cereți abdicarea președintelui? Vă dați seama că de aici nu mai ieșiți?!” La acel prezidiu se mai aflau generalul Florea, îmbrăcat în civil, cu scurtă neagră și căciulă brumărie, Pană și alții pe care nu-i cunosc”¹⁹.

După intrarea delegației la negocieri, autoritățile au tergiversat discutarea cerințelor din cadrul petiției. Acestea sau făcut că nu înțeleg care erau doleanțele demonstranților, au argumentat că cerințele excedeau nivelul de competență și decizie ale conducerii locale, că nu corespundeau realității, încercând în tot acest timp să-i determine pe reprezentanții demonstranților să ceară mulțimii adunate în fața Comitetului Județean să se retragă²⁰. Membrii delegației au insistat asupra faptului că aveau nevoie de răspunsuri cu privire la cerințele prezentate²¹.

În timpul discuțiilor mulțimea adunată în fața Comitetului de Partid a dat semne de neliniște fapt ce i-a determinat pe cei din cadrul forțelor de ordine să permită unor delegații din cadrul demonstranților să verifice în ce situație se aflau semnatarii petiției. În acest sens Emil Ivașcu relatează: „La orele 11:30 un grup a intrat pe ușa din spate dinspre cantină în sediul Comitetului Județean al

¹⁸ *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 47.

¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 5429, f. 10.

²⁰ Gâțu Luca: „După ce am redactat acea petiție, am semnat acea petiție de către noi, adică cei 22 de petiționari. Am dus petiția, când prefectura spunându-ne că ne vor chema ei. Desigur, după 45 de minute m-a chemat și astfel grupul nostru de 22 petiționari, cu un steag în frunte, am intrat în Prefectură unde am început să dezbaterem punctele prevăzute în petiție. Bineînțeles cei de la conducerea prefecturii, făcându-se că nu înțeleg, spunând că nu am avea dreptate, că nouă nu ne lipsește nimic.” *Ibidem*, dosar nr. 5503, f. 41; Neghină Gheorghe. „M-am hotărât să ies și rețin că, până în acel moment, nu se trecuseră de primul punct al petiției, în sensul că revendicările nu se puteau soluționa la nivelul județului, că trebuie trimise la București, că ar fi bine să convingem oamenii să plece acasă, într-un cuvânt, negocierile stagnează.” *Ibidem*, dosar nr. 12522, f. 9-10.

²¹ „Din nou am mers în clădirea Consiliului Județean cu petiția sus amintită, pe care le-am dus la cabinetul Primului secretar, Preoteasa și le-am spus că nu mai plecăm din clădire fără răspuns.” *Ibidem*, dosar nr. 12510, f. 11.

PCR. Am așteptat și am cerut ce e cu petiționarii. Un ofițer a spus să se formeze alt grup de patru demonstranți, care să intre după ei în clădire. Am făcut parte din acest al doilea grup și am fost conduși într-o încăpăre de la parter, de lângă acea ușă”²².

Informări către demonstranți s-au realizat și de către unii din petiționari, astfel Neghină Gheorghe își amintea că: „Un cadru de USLA a intervenit și a cerut ca un reprezentant dintre noi să meargă în stradă și să spună ceva mulțimii, ceva despre discuțiile ce aveau loc, pentru că deveniseră agitați. M-am hotărât să ies și rețin că, până în acel moment, nu se trecuseră de primul punct al petiției, în sensul că revendicările nu se puteau soluționa la nivelul județului, că trebuie trimise la București, că ar fi bine să convingem oamenii să plece acasă, într-un cuvânt, negocierile stagnau. Am ieșit în stradă și m-am apropiat de autospeciala de pompieri care staționa în fața Consiliului Județean al PCR unde am vorbit la megafonul acesteia mulțimii, spunându-le că se desfășoară negocieri. Am mers apoi la cealaltă autospecială, dinspre cantina PCR, și am transmis același mesaj pentru a auzi toți cei dinspre Magazinul Universal. Am revenit în acea încăpăre și am continuat discuțiile cam un sfert de oră”²³. Tot despre un serviciu de mesagerie între demonstranți și masa negocierilor amintește și Petre Florian, care completează cu mențiunea că existase o convenție în rândul masei de protestatari ca în cazul în care petiționari ar fi fost supuși unor represalii, demonstranții să i-a cu asalt clădirea Comitetului Județean de Partid²⁴. Tot el face o mențiune și cu privire la starea de spirit a demonstranților observând că: „Faptul că nimeni nu ne făcea nimic a convins și mai tare manifestanții că Ceaușescu nu mai poate conduce țara și au început să scandeze «Jos Comunismul!»; «Judecare la Brașov»; «15 noiembrie, 22 decembrie» și alte lozinci”²⁵.

La un moment dat, reprezentanții puterii s-au retras pentru a transmite la București cerințele protestatarilor. În acest timp are loc anunțul fugii lui Ceaușescu: „Am fost lăsați să așteptăm în birou și conducerea județului s-a retras în altă cameră, unde vorbeau la telefon cu cei din București. Într-un timp s-a anunța fuga lui Ceaușescu și am văzut și noi acest lucru la televizorul din biroul Primului secretar”²⁶. Gânțu Luca plasa momentul anunțului despre fuga lui Ceaușescu în timpul negocierilor, menționând că „În timp ce noi duceam

²² *Ibidem*, dosar nr. 5429, f. 10.

²³ *Ibidem*, dosar nr. 12522, f. 9-10

²⁴ Petre Florian: „În timpul negocierilor am ținut legătura cu grupul de petiționari și cei de afară cu care convenisem ca în cazul unor măsuri de represalii împotriva petiționarilor să atacăm clădirea Consiliului Județean, indiferent de riscuri.” *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 47.

²⁵ *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 47.

²⁶ *Ibidem*, dosar nr. 12510, f. 11,

muncă de lămurire, a sosit de afară un tânăr spunând că nu mai este nevoie să-i lămurim deoarece Ceaușescu a fugit”²⁷.

Forțele de ordine au înlesnit unuia dintre petiționari accesul la informația privind fuga lui Nicolae Ceaușescu. Neghină Gheorghe își amintea că „În încăperea a pătruns un civil care m-a chemat afară (eu fiind lângă ușa de acces) și am văzut că trupele USLA dispăruseră de pe hol. Acel civil m-a condus la etajul 1 în aceeași aripă și am văzut la televizor anunțul despre fuga soților Ceaușescu. Am revenit în camera de negocieri și am anunțat pe cei ce desfășurau negocieri, după care am fugit la mașina de pompieri de lângă cantină și am anunțat mulțimea. Am impresia că în acel moment nici un demonstrant din stradă nu știa de fuga dictatorilor, ci doar unii militari din cordon. Am revenit imediat în clădire. Am mers la etajul 1, am luat televizorul la care văzusem anunțul și l-am scos la o fereastră a centralei telefonice pentru ca emisiunea să fie văzută de mulțime”²⁸.

Discuțiile avute cu reprezentanții puterii nu au evoluat dincolo de punctul trei al petiției în momentul în care a fost anunțată fuga lui Ceaușescu²⁹. Din acel moment a început dezangajarea forțelor de ordine din perimetrul Comitetului Județean de partid, iar o parte a demonstranților au pătruns în sediul Comitetului Județean. Coloanele de militari, îmbarcați în camioane, au trecut în ovațiile mulțimii prin mijlocul demonstranților care scandau ”Armata e cu noi!”

Cei pătrunși în sediul partidului au încercat să-i găsească pe reprezentanții puterii, fără succes însă, deși, pentru a le facilita părăsirea sediului se crease un culoar special³⁰.

Pentru a informa mulțimea cu privire la ce se întâmpla în sediu, pentru a-i îndemna pe revoluționari să nu mai intre în clădire și să distrugă bunurile, precum și pentru a-i „sfătu” să plece acasă, dar și pentru a difuza informațiile ce erau transmise la radio și televiziune, a fost montată o stație de amplificare la una din ferestrele Comitetului Județean de Partid. Cel care s-a ocupat de acest proces, Paiu Valentin, își amintea în legătură cu acel moment următoarele: „La scurt timp după fuga din București a Dictatorului și acoliții de la Brașov i-au urmat exemplul, fugind din sediul PCR printr-o ieșire dosnică, urmați apoi

²⁷ *Ibidem*, dosar nr. 5503, f. 41.

²⁸ *Ibidem*, dosar nr. 12522, f. 10.

²⁹ Viorel Scorțeanu; „La ușă ne-au luat petiția și, după aproape treizeci de minute, ne-au invitat înăuntru, eram vre-o douăzeci și am început să discutăm fiecare punct în parte, când am ajuns la al treilea punct, vine un participant de afară și ne-a anunțat că nu mai e nevoie să discutăm, că Ceaușescu a fugit cu elicopterul”, Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. II, p. 319.

³⁰ Tache Florentin, *sursa cit.*

și de forțele de represiune. Această veste a produs o imensă bucurie maselor de oameni prezente acolo și o puternică dorință de a pătrunde în bârlogul comunist. Petiționarii, care rămăseseră singuri în clădire, încercau să potolească această dorință a mulțimii înfierbântate, cu scopul de a evita distrugerile așa cum se întâmplase în 15 noiembrie 1987. În această situație era absolut necesar să fie pusă în funcțiune stația de amplificare care fusese instalată acolo de oficialități și care acoperea cu difuzoare întreaga piață, pentru ca revoluționarii aflați în interior să se poată adresa manifestanților, astfel că au solicitat ajutorul celor prezenți în dreptul intrării principale, unde mă găseam și eu. Știind să folosesc astfel de aparatură, m-am oferit să pornesc stația și am fost condus de Scorțeanu Viorel la etajul I, într-o încăpere dinspre Liceul Unirea. Ulterior aflând că era antecamera birourilor celor doi secretari PCR, Shuster și Dăogaru (spaima județului). Aici se afla o persoană care mi-a spus că are în primire stația și că avea ordin să nu o pornească sub nici un motiv, dar că îmi arată modul «special» de punere în funcțiune, doar dacă sunt de acord să îi prezint datele din buletinul de identitate și să-i semnez un proces verbal de predare-primire. La început mi-a fost teamă și am ezitat, dar apoi, văzând demonstrații care forțau intrarea în clădire și rugămintea celor prezenți în încăpere de a porni mai urgent stația, am acceptat asumându-mi tot riscul. În scurt timp am pus în funcțiune aparatura prin intermediul căreia mai mulți dintre cei prezenți acolo s-au adresat mulțimii reușind să o liniștească. Între reprizele de luări de cuvânt făceam legătura cu postul de radio România³¹.

O parte dintre cei care au intrat în sediu aveau de transmis un mesaj celor care se aflau în stradă. Acesta este și cazul lui Milea Ionel. Cu o seară înainte, acesta³², împreună cu Bălănică Alecsandru, redactase un manifest către brașoveni. Motivul redactării acestuia este relatat de Bălănică astfel: „La megafon, primarul și cei de la partid întrebau «ce anume cerem?» și să se trimită o delegație cu reprezentanți ai mulțimii (seara zilei de 21 decembrie n.n.). De fapt nu prea știam ce cerem atunci. Așa s-a născut în mine ideea cu manifestul. Am mers acasă și am început să scriu, la repezeală, acel manifest cu cele 15 puncte. Vroiam ca el să circule din mână în mână și cei care «aveau idei», să șteargă, să completeze sau să adauge puncte. Ajungând la «reprezentanții» noștri nu mai era nici un dubiu că nu știm ce cerem³³. Bălănică nu a reușit să intre în clădire³⁴, însă Ionel Milea da. Acesta a mers la etajul 1 al Comitetului

³¹ Arhiva IRRD, fond 1, dosar, 99, Paiu Valentin.

³² „La mine acasă am mâncat și, cu Bălănică, am conceput un protest al cetățenilor care a devenit proclamația de la Brașov, care avea 15 puncte”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 4990, f. 8.

³³ *Ibidem*, dosar nr. 1689.

³⁴ „Am ajuns în centru și după puțin timp s-a anunțat că a fugit Ceaușescu. S-a intrat în

Județean de partid și de la stația amplasată acolo de către revoluționari a dat citire manifestului către brașoveni:

„Manifestul de la Brașov

Cetățenii județului Brașov cer următoarele:

1. Abolirea monarhiei Ceaușescu,
2. Instituirea unui guvern militar (**provizoriu**) până la restabilirea ordinii în țară,
3. Desființarea securității actuale a statului,
4. Judecarea și condamnarea vinovaților pentru masacrul de la Timișoara și a celor dispăruți la 15 nov. 1987 la Brașov,
5. Reîntoarcerea în Brașov a celor **deportați** la 15 nov. 1987 și sărbătorirea lor printr-o adunare populară,
6. Libertatea mass-mediei și libertatea la cuvânt,
7. Votul liber, nu impus, pentru toți cetățenii României care au împlinit vârsta de 18 ani,
8. Formarea unui guvern (comitet) democratic pe bază de alegeri libere,
9. Asigurarea unor condiții optime de muncă, viață și trai,
10. Destituirea, judecarea și pedepsirea celor ce au făcut parte din organele locale de partid ce au făcut abuz de putere, iar dacă faptele nu sunt grave, să fie trimiși la munca de jos,
11. Anularea actualei sistematizări a țării,
12. Permitea de a se întoarce în țară a celor care sunt în exil,
13. Dreptul cetățeanului român de a pleca oriunde vrea,
14. Alegeri libere și democratice în organele locale și de stat fără să se țină seama de apartenența politică,
15. Desființarea comitetului de partid de la conducerea întreprinderilor și a altor instituții”³⁵.

Reacția celor aflați în fața județenei de partid a fost pozitivă, după cum rememorează Alecsandru Bălănică: „Oamenii au fost încântați de ce auzeau”³⁶.

Au existat încercări de temperare a celor din stradă și s-au creat baraje la intrare pentru a opri intrarea haotică a mulțimii în, de acum, fostul

prefectură. Am vrut să intru și eu, dar nu a fost posibil. Am ajuns totuși până la ușă și i-am întins manifestul lui Milea Ionel. Manifestul a fost citit chiar de către el”, *ibidem*, Milea Ionel mărturisea că Bălănică nu a dorit să intre în sediu afirmând că. „Pe la orele 13, s-a solicitat printr-o stație montată în clădirea Consiliului Județean, la etajul 1, la biroul lui Dăogaru, ca din fiecare întreprindere să intre câte 2 reprezentanți. În acel moment eu cu Bălănică și cu Curcan Mihai, ne-am îndreptat spre intrarea în clădire, moment în care Bălănică mi-a zis că el nu intră, întrucât era în conflict politic cu autoritățile”. *Ibidem*, dosar nr. 4990, f. 8.

³⁵ *Ibidem*, dosar nr. 4990, f. 15.

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 1689.

sediul al Comitetului Județean de Partid. Cei care luau cuvântul se adresau revoluționarilor cerându-le să nu mai intre în clădire și să nu mai distrugă bunurile³⁷.

V.1. Securitate

În cadrul înregistrărilor audio-video, la scurt timp după dezangajarea trupelor de ordine din obiectiv³⁸, pe un fundal în care revoluționarii strigau „Libertate, Libertate”, revoluționarilor rămași în fața Comitetului de Partid le era comunicat următorul mesaj: „Atenție! Toată lumea să se îndrepte spre Securitate, spre sediul Securității! Înconjuțați sediul, nu distrugeți nimic!... Atenție! Toată lumea merge spre Securitate!”³⁹. În apel se menționa și că în cadrul Securității existau dosare compromițătoare și se cerea celor care urmau a se deplasa către această instituție să nu provoace distrugerii. Cel care lansase acest apel era Achiriloaie Petru-Valeriu. Un alt motiv pentru care revoluționarii erau îndemnați să meargă către Sediul Securității a fost și acela de a împiedica angajații acestei instituții represive să se organizeze împotriva revoluționarilor⁴⁰.

Spre sediul Securității au plecat un număr mare de revoluționari. O parte dintre aceștia s-au deplasat cu ajutorul unui camion militar⁴¹, iar o altă parte pe jos⁴². La Securitate, conform mărturiei lui Rab Arpad, revoluționarii au fost

³⁷ „De la o stație instalată de Paiu și Pospai, manifestații erau sfătuiți să plece acasă... Și eu am luat cuvântul, m-am adresat manifestațiilor de la fereastra consiliului cerându-le să nu mai intre în clădire și să nu mai distrugă bunurile.” *Ibidem*, dosar nr. 12510, f. 11.

³⁸ Prin nota telefonică nr. 197, semnată de comandantul CAAT, gl. col. Mircea Mocanu, Școala Militară de ofițeri a primit ordin de dezangajare. Această notă a fost completată la ora 11:50 de un ordin de retragere în cazărni venit din partea comandantului A1, comandantului UM 01107 Brașov. Prin două note venite apoi la ora 12:30, respectiv 12:40, tot din partea gl.col. Mircea Mocanu, se ordona ca militarii aflați în dispozitiv să rămână pe loc și să nu facă uz de armă. Ulterior la ora 14:30 sosea și nota nr. 37, semnată de către gl. Lt. Ilie Ceaușescu, prin care se ordona trecerea la aplicarea măsurilor impuse de „starea de necesitate” ce implica executarea ordinelor venite din partea comandantului suprem. apud Marian Rizea, *op. cit.*, p 349-350.

³⁹ „Brașov, Decembrie '89 inedit”, la: <https://www.youtube.com/watch?v=ch6kerCWxNs>, consultat la 2.04.2019. „Numitul Archiriloaie a apărut la balconul fostului C.J.P. și a lansat chemarea ca manifestații să se deplaseze la sediul securității”, Apud, Marian Rizea, *op.cit.*, p. 340.

⁴⁰ ARHIVA SSPR, dosar nr. 4991, vol. I, f. 16.

⁴¹ Sarmași Ioan Dezideriu menționa: „Ne-am urcat într-un camion militar mai mulți manifestații și ne-am deplasat la sediul securității.” *Ibidem*.

⁴² Petre Florian: „Atunci am început să scandăm «La Securitate, la Securitate!» și, în fruntea coloanei de manifestații, ținând în mână un steag tricolor de pe care rupsesem stema și pe care l-am luat din clădirea Consiliului Județean de Partid, am plecat înspre sediul Securității, situat în spatele Liceului Șaguna”, *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 48; Rab Arpad: „Atunci împreună cu doi

întâmpinați de către un grup de ofițeri, cărora li s-a cerut să predea necondiționat sediul⁴³. Alte mărturii relatează faptul că nu li s-a permis accesul și au fost nevoiți să sară gardul unității și să deschidă porțile pentru a permite accesul revoluționarilor⁴⁴. Trebuie menționat că diferențele cu privire la descrierea momentului în care revoluționarii au ajuns la sediul Securității provin și din faptul că nu toți revoluționarii au intrat în sediul și curtea instituției prin același loc. O parte a acestora a intrat și prin spate, așa cum relatează Lungu Gheorghe: „Cu grupul meu am plecat spre sediul Securității, intrarea din spate – garajul. Am intrat în curte, am forțat ușile, am intrat în sediu”⁴⁵. În discuțiile purtate între revoluționarii și cadrele de Securitate, acestea din urmă au precizat că nu erau înarmate și că doreau ca revoluționarii să formeze o delegație care să prezinte doleanțele mulțimii. Deși la început mulțimea nu a fost de acord, motivând că un număr restrâns de persoane care ar fi intrat în clădirea Securității ar fi putut fi ușor neutralizat de către cadrele Securității, în cele din urmă s-a realizat un comitet care a fost condus de col. Bucur în clădirile Securității⁴⁶.

În interiorul sediului Securității au fost găsite aproximativ 60-70 de cadre ale Securității. Conform mărturiei lui Sarmași Ioan Dezideriu, cu excepția comandantului Bucur, care avea asupra sa un pistol Makarov, celelalte cadre erau neînarmate⁴⁷. Achiriloaiei Valeriu-Petru, relatează însă, că revoluționarii au întâlnit în sediu și cadre înarmate, care au depus armele și care au rămas sub paza revoluționarilor.⁴⁸ A fost întocmită și o listă cu membrii ai Securității vecini de ai mei, Stancu Sorin și Benea Marian, am fugit pe strada N. Bălcescu înspre Schei. La Poarta Schei m-am oprit și i-am lăsat pe cei doi să dirijeze lumea care venea în fugă înspre cele două intrări ale Securității. Între timp am fost ajuns de un tânăr (Nica Ștefan), care mi-a spus că a fost trimis de Comitetul de Salvare Națională Brașov (care se formase din petiționarii intrați în Consiliu) pentru a sigila Arhiva Securității”, *Ibidem*, dosar nr.5467, f. 36.

⁴³ „Aici am fost întâmpinați la intrare de un grup de ofițeri (col. Bucur, col. Nițu și alții) cărora le-am cerut să ne predea incintele sediului, necondiționat.” *Ibidem*, dosar nr. 5467, f. 6. În cadrul aceleiași declarații Arpad prezintă momentul dialogului cu membrii Securității în alți termeni, precizând în acest sens că: „Am ajuns la poarta securității, ne-am prezentat și l-am chemat pe comandantul Securității, col. Bucur să ne predea cheile de la arhivă. Acesta, inițial, a refuzat, după o încercare infructuoasă de a vorbi oamenilor, apoi ne-am retras, împreună cu toți ofițerii și încă un grup de manifestați în corpul «B» al Securității.” *Ibidem*, f. 36.

⁴⁴ Petre Florian relatează că: „Ajunși aici, deși nu ni s-a permis intrarea, am sărit gardul unității de Securitate împreună cu Cătălin Doroftei, Bejgu Adrian, Bejgu Cristian, Sarmași Dezideriu, Popovici Pompiliu, etc. și am deschis toate părțile unității ca să intre coloanele de manifestați”, *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 48.

⁴⁵ *Ibidem*, dosar nr. 5245, f. 8.

⁴⁶ Arhiva IRRD, fond I, dosar 99, Achiriloaie Petru-Valeriu.

⁴⁷ ARHIVA SSPR, dosar nr. 4991, vol. I, f. 16.

⁴⁸ Arhiva IRRD, fond I, dosar, 99, Achiriloaie Petru-Valeriu.

care lipseau din sediu la acel moment⁴⁹. Conform mărturiei lui Constantin Câmpeanu au fost găsite și documente rupte aruncate în butoaie de plastic⁵⁰.

Odată pătrunși în clădirea Securității o parte dintre revoluționari au început să distrugă și să fure dintre obiectele găsite în birouri⁵¹. Au fost aruncate pe fereastră și distruse materialele de propagandă, tablouri care îi reprezentau pe liderii comuniști, precum și cărțile acestora⁵². La fel s-a întâmplat și cu alimentele găsite în birourile cadrelor Securității⁵³. Din sediul Securității s-au furat și arme⁵⁴. Mulțimea a fost potolită atunci când li s-a comunicat că generalul Florea devenise comandantul forțelor revoluționare și că acesta urma să ajungă

⁴⁹ Comănici Ioan: „Am organizat un consiliu de preluarea și am sigilat Arhiva scrisă și Arhiva audio, i-am strâns pe toți ofițerii care erau în sediu în sala de ședințe și am întocmit o listă cu cei care lipseau”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 5413, f. 7. O mărturie identică apare și în cadrul mărturiei lui Rab Arpad: „Am organizat un consiliu de preluare și am sigilat Arhiva scrisă și Arhiva audio, i-am strâns pe toți ofițerii care erau în sediu în sala de ședințe și am întocmit o listă cu cei care lipseau”, *Ibidem*, dosar nr. 5467, f. 6.

⁵⁰ *Ibidem*, dosar nr. 2097, Constantin Câmpeanu.

⁵¹ Petre Daniel: „După căderea regimului am pornit împreună cu un grup mare la Securitate. Ajunși acolo, mulțimea s-a apucat de spart și de furat”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 5416, f. 15; Rab Arpad: „În ciuda tuturor insistențelor noastre de a nu se sustrage nimic, se pare că lumea odată dezlănțuită nu mai poate fi oprită așa ușor, lumea a spart corpul «A» și se pare că «au dispărut» cam multe”, *Ibidem*, dosar nr. 5467, f. 37. Chițu Corneliu relatează în mărturia dată către APAR Brașov, că a văzut inclusiv un individ care încerca să fure un magnetofon, Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 100.

⁵² „Unii aruncau steaguri și tablouri”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 5245, f. 8.

⁵³ Toma Gheorghe: „Domnul Sfințes a intrat în clădire și, împreună cu el, am intrat și am aruncat niște alimente și cărți cu operele lui Hitler traduse în limba română, și anume: «Național Socialismul», «Mein Kampf» și operele scrise de Nicolae Ceaușescu și două pistoale vechi, care cred că erau ornamentale, și am strigat către mulțime să nu se atingă de alimente că sunt otrăvite. Niște parizer, pui de găină, brânză”, *Ibidem*, dosar nr. 5523, vol. I, f. 12.

⁵⁴ „Mulțimea intra în clădire, au început devastările, s-au furat alimente. După aproximativ 1 oră, am observat că ușa magaziei de armament a fost forțată și civilii și-au însușit arme. Eu personal am dezarmat 2 persoane.. care aveau vârsta sub 18 ani și care erau înarmați cu 1 pistol mitralieră și 1 pistol Carpați... s-a constituit un comitet pentru menținerea ordinii... chiar eu am văzut de la una din ferestrele sediului 2 civili care ieșeau cu arme (pistoale mitralieră) din incinta sediului...”, „... în jurul orelor 13:30 am confiscat 3 pistoale încărcate aflate în posesia a 3 tineri care nu aveau mai mult de 14 ani... în jurul orei 14:30 într-un grup de clădire, deasupra sălii de mese se afla un dormitor, în care se aflau căști de metal, salopete kaki, arme de foc, arme albe, spray-uri, bastoane etc.”, „o parte din mulțime a spart magazia de muniție și armament în jurul orei 14:30. La o mare parte din aceștia am reușit să le confiscăm (armele)... 50% din ei fiind adolescenți de 16-17 ani...”, „menționez că în ciuda eforturilor depuse, multe încăperi au fost devastate dispărând... sume de bani, țigări, pachete de cafea și chiar arme și muniție”, *apud*, Marian Rizea, *op. cit.*, p. 340-341.

la Securitate, ceea ce s-a și întâmplat⁵⁵. De altfel existase o cerere venită chiar de la mulțimea adunată în curtea instituției ca Armata să preia controlul asupra Securității⁵⁶. Generalul Florea a ajuns la Securitate după ce fusese înștiințat, la ora 17:00, de către lt.col. Dumitru Popescu Ionel, că se primise de la comandamentul A1 o comunicare telefonică privind trecerea Securității în subordinea MApN. Însoțit de o gardă și un grup de ofițeri sub comanda căpitanului Petre Toader, generalul Florea a dispus, după ajungerea la sediul Securității, să se dubleze paza MI și a reușit să calmeze manifestații din curtea instituției. Colonelul Claudiu Bucur raporta la acel moment că lipseau aproximativ 40 de ofițeri, care se găseau din dimineața acelei zile în misiune⁵⁷.

Una din primele inițiative ale celor care au pătruns în sediul Securității a fost aceea de a verifica dacă în arestul acesteia existau reținuți. De la una din ferestrele sediului Securității un revoluționar adresa celor prezenți în curtea instituției următoarea întrebare: „Care dintre dumneavoastră lucrează la Securitate și știe că sunt deținuți aicea?”, adresându-le apoi rugămintea: „Vă rog frumos! Păstrați ordinea și liniștea!”⁵⁸. Cei care au pătruns în interior le-au cerut ofițerilor de Securitate să le arate arestul. Nu au găsit niciun reținut⁵⁹. În clădire au fost găsiți ofițeri înarmați din cadrul Ministerului de Interne, care au fost dezarmați și cărora li s-a permis să plece din clădire în haine în civil⁶⁰. A urmat, apoi, o întâlnire a revoluționarilor în cadrul sălii de ședințe a Securității unde s-a decis ca persoanele cu antecedente penale, tinerii care nu aveau efectuat stagiul militar și persoanele în vârstă să părăsească sediul pentru ca cei rămași să se poată organiza mai bine și să asigure paza sediului și a cadrelor securității⁶¹.

⁵⁵ „Cu greu am reușit să îi potolim, anunțându-i că la Brașov generalul Florea a fost numit comandant al forțelor revoluționare și că va veni în unitate. Generalul Florea a venit și a anunțat manifestații că s-a stabilit ordinea și să se întoarcă acasă”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 5389, f. 48.

⁵⁶ Arhiva IRRD, fond I. dosar 99, Achiriloaie Petru-Valeriu.

⁵⁷ *Armata Română în Revoluția din decembrie 1989, ediția a II-a revăzută și adăugită*, coord. Costache Codrescu, Editura Militară, București, 1998 P. 266-267.

⁵⁸ „Brașov, Decembrie '89 inedit”, la: <https://www.youtube.com/watch?v=ch6kerCWxNs>, consultat la 2.04.2019.

⁵⁹ „Am intrat în imobil și le-am solicitat cadrelor Securității să ne arate arestul pentru a ne asigura că nu există persoane reținute din rândul manifestațiilor. În celule nu se aflau persoane reținute din rândul manifestațiilor”, ARHIVA SSPR, dosar nr. 4991, vol. I, f. 16.

⁶⁰ Bejgu Adrian, „Am dezarmat trupele USLA.” *Ibidem*, dosar nr. 20994, f. 17.

⁶¹ Sarmași Ioan Dezideriu „S-a luat decizia pentru a întâmpina distrugerea altor bunuri decât cele de propagandă, de a constitui un comitat revoluționar care să funcționeze în incinta Securității și a îndepărta numărul mare de oameni din imobil care se dădeau la acte de violență. Inițial am rămas în imobil aproximativ 100 de persoane, iar în urma verificărilor efectuate a identificat în clădirea popotei un număr de 12-15 persoane, bărbați, îmbrăcați în haine kaki, înarmați

La propunerea revoluționarilor și cu acordul generalului Florea, o parte din alimentele găsite în depozitele Securității, dar și alte bunuri, au fost direcționate către spitale, case de copii și azile de bătrâni⁶². Deoarece alimentele nu aveau aprobarea Direcției sanitare, acestea au fost refuzate de către instituțiile cărora revoluționarii au dorit să le predea. În cele din urmă au fost lăsate la Spitalul Județean. În același timp, cei care au realizat transportul de alimente au fost însărcinați de către generalul Florea și cu transmiterea unui comunicat de presă către redacția ziarului „Drum Nou”, dar și cu verificarea în cadrul OGA (Oficiul de Gospodărire a Apelor) a zvonurilor cu privire la otrăvirea apei, zvon infirmat de către angajații instituției⁶³.

cu pistoale mitralieră și pistoale Carpați care afirmau că sunt cadre al Miliției. Aceștia au fost dezarmați și li s-a dat ... să părăsească imobilul în haine civile. După aceasta am hotărât ca toți revoluționarii să ne adunăm în sala de ședințe, unde am decis de comun acord ca persoanele cu antecedente penale, tinerii ce nu aveau satisfăcut stagiul militar și persoanele în vârstă să părăsească sediul clădirii pentru o mai bună organizare și pentru asigurarea pazei imobilului precum și a cadrelor securității. În incinta clădirii se aflau un număr de aproximativ 60-70 de cadre de Securitate. Care, însă, nu erau înarmați. Doar comandantul Securității, colonelul Bucur, având asupra sa un pistol Makarov. Comitetul revoluționarilor era alcătuit din șase membrii și s-au constituit un număr de 8 grupe a câte (5-6) persoane fiecare care au procedat la asigurarea pazei și protecția diferitelor obiective din incinta securității și zonele imediat apropiate.” *Ibidem*, dosar nr. 4991, vol. I, f. 16.

⁶² Bejgu Adrian: „Am dezarmat trupele USLA, am inventariat depozitul de alimente, trimițând câteva camioane cu mâncare către spitale”. *Ibidem*, dosar nr. 20.994, f. 17; Comănici Ioan: „Am sigilat Arhiva, am sigilat depozitul de muniție, am transportat o parte din alimentele găsite în depozitul de alimente la maternitate și la Spitalul județean,” *Ibidem*, dosar nr. 5431, f. 37; George Maier: „Între timp, dat fiind faptul că magazia de alimente a Securității era supraalimentată, am căzut de acord cu alți colegi să transportăm o parte din alimentele existente în anumite puncte – unde credeam că ar fi nevoie. Maternitate, creșe de copii și azilul de bătrâni de pe strada C-tin. Lacea, unde am distribuit alimente, apă și pături.” *Ibidem*, dosar nr. 5016, f. 47.

⁶³ Petre Florian: „Întrucât în magazia unității se găsea foarte multă mâncare am cerut generalului Florea să ne permită să o ducem orfanilor și bătrânilor de la azil. Acesta a fost de acord și m-a însărcinat să duc și un comunicat de presă la sediul ziarului «Drum Nou» către populația orașului Brașov și, pentru că se anunța că apa este otrăvită, să verific situația la OGA (Oficiul de Gospodărire a Apelor n.n.) și să comunic dacă informațiile sunt reale. Am încărcat mâncarea într-un camion pe care l-a condus Petre Daniel și ne-am deplasat la leagănul de copii, lângă cinematograful Patria. Aici, cadrele sanitare care erau în sediu ne-au comunicat că nu pot primi mâncarea fără avizul Direcției sanitare și nu au primit decât lămâi pentru copii și ne-au anunțat că nu are rost să mai mergem la azilul de bătrâni pentru că nici acolo cadrele sanitare nu vor accepta mâncarea fără avizul Direcției sanitare. Așa că ne-am deplasat la sediul aflat în curtea Spitalului Județean. Aici i-am predat mâncarea doctorei Molene?, care era atunci șefa Direcției Sanitare Brașov. După aceasta am mers la redacția ziarului «Drum Nou» și am înmănat comunicatul de presă unui ofițer de armată, așa cum promisem dispoziție. După aceea m-am deplasat la sediul OGA unde angajații întreprinderii mi-au demonstrat că zvonurile cu otrăvirea apei potabile, întrucât apa care intra în oraș alimenta și niște acvarii cu pești, care ar fi

Nu doar alimentele din cadrul depozitelor Securității au fost transportate către unitățile sanitare, ci și porcul „tăiat proaspăt” pentru generalul Zagoneanu care fusese adus la sediul Securității și care, ca și cele transportate mai înainte, a ajuns la Spitalul Județean după un periplu pe la Spitalul neuropsihic, Maternitate și Spitalul Tractorul⁶⁴.

Cei care au ocupat sediul Securității au dorit să informeze și prin intermediul radioului faptul că această instituție se afla sub controlul revoluționarilor. Rab Arpad rememora că : „Seara, pe la ora 19-19:30, s-a propus ca cineva să meargă la sediul Radiodifuziunii Brașov și la Comitetul de Salvare Națională (instalat la Consiliu) și să anunțe că arhiva Securității a fost sigilată și la Securitate e liniște. M-am oferit eu împreună cu Nica Ștefan și am plecat pe traseul Poarta Schei, Piața 23 August, Piața Enescu, unde am vorbit cu o femeie de la Radiodifuziune care ne-a spus că nu poate introduce nimic pe post fără semnătura directorului de la telecomunicații. Ne-am deplasat la sediul Telefoanelor unde am fost asigurați că apelul nostru va intra pe post – după care ne-am deplasat la Consiliu”⁶⁵.

În noaptea de 22 spre 23 decembrie revoluționarii rămași în sediul Securității s-au organizat pe grupe asigurând paza Instituției și a cadrelor Securității.

V. 2. Poligrafie

După anunțul părăsirii de către Ceaușescu a clădirii CC al PCR, o parte a angajaților Întreprinderii Poligrafice care participaseră la mișcarea de protest – grupați lângă magazinul Star, la începutul străzii Dobrogeanu Gherea⁶⁶ – s-au deplasat către locurile de muncă pentru a scoate, așa cum se exprima Vasile Gogea, „un ziar liber”⁶⁷. Mihai Arsene, relatează în memoriul său că inițial s-au deplasat către Poligrafie, cu ajutorul lui Sergiu Vîlcu, care le-a pus la dispoziție autoturismul personal, el împreună cu A. Brumar, Vasile Gogea și soții Petrașcu, Marius și Maria. Mai târziu, conform aceleiași mărturii, a apărut și

fost afectați înaintea oamenilor, iar angajații OGA ar fi sîstat imediat livrarea apei potabile. Am mers la Consiliul Județean și am comunicat rezultatele.” *Ibidem*, dosar nr. 5389, f. 49-50.

⁶⁴ Lungu Gheorghe, „Pe la 20:30 a venit o Dacie papuc cu un porc tăiat proaspăt pentru Zagoneanu – șeful Securității. Eu am primit indicația să-l duc la un spital ca aliment. Am urcat la etaj, am lăsat arma și am plecat cu Dacia papuc albă pe traseul Spitalul neuropsihic, maternitate, spitalul Tractorul, Spitalul Județean, unde am reușit să las porcul.” *Ibidem*, dosar nr. 5245, f. 8.

⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 5467.

⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr. 5371, f. 17.

⁶⁷ *Ibidem*, dosar nr. 2097, f. 29.

Doru Munteanu împreună cu câțiva studenți, dar și mai mulți tipografi printre care Mihai Curcan, Mihai Dumitru, Pitiș, Bunia(?), Sfetea, Zöldi, Câmpeanu și alții angajați din cadrul Poligrafiei, aproximativ 30-40 de oameni. Arsene observa că cei veniți „Erau însă ceea ce ne trebuia: linotipiști, zețari, paginatori, zincografi, tipar înalt de la rotativă, complex de meseriași ce ne facilita editarea și tipărirea ziarului”⁶⁸.

Pentru a pătrunde în Poligrafie cei veniți au fost nevoiți să forțeze lacătele care asigurau porțile de la intrare. Directorul Întreprinderii Poligrafice, Marin Obretin, a fost primul care a opus rezistență echipei de revoluționari⁶⁹. După ce au pătruns în tipografie acestuia i s-a cerut să predea biroul și „cheile aferente, dar și listele operative cu angajați”, după care, rememora Vasile Gogea, „l-am eliberat din funcție”, iar apoi, angajați ai Poligrafiei au fost sunați acasă pentru a veni la serviciu⁷⁰.

Mihai Arsene relatează în memoriul său că el a fost cel însărcinat să conceapă „atât în conținut, cât și în formă” suplimentul „Libertatea” al Revistei „ATRA”⁷¹. Tot el este cel care, conform propriei mărturii, „a fost cel care a dat dispoziție la zincografie ca portretul lui Ceaușescu să fie barat cu gratii, cerând direct astfel, prin acest proces grafiulo-tehnologic, arestarea și judecarea dictatorilor”. Același Mihai Arsene, „a scris și editorialul din «Libertatea» ca și, mai apoi, mult evocatul articol de fond «În numele cui guvernăm?»”⁷².

Cei aflați în tipografie au fost contactați în jurul orei 16 de către reprezentanții FSN pentru a tipări un fluturaș cu îndemnuri la calm și ordine. De tipărirea acestora s-au ocupat cei de la tipar înalt, conduși de maestrul Ioan Pitiș⁷³. Tipărirea acestora, preciza maestrul Pitiș, s-a realizat fără viza obligatorie, cu toate riscurile de rigoare. Au fost implicate în realizarea acestora trei echipe. Una de cules, una de paginatori și una de tipografi, fiind tipăriți aproximativ

⁶⁸ *Ibidem*, dosar nr. 5722, vol. 1. Marius Petrașcu relatează și el că: „Între timp și-a făcut apariția și o echipă de la fostul ziar, «Drum nou», din care făcea parte, Iancu Obeală, Emil Rădulescu și Adrian Teacă. Ulterior a venit și Liviu Munteanu și un grup de colegi de la Brassói Lapok și Karpatenrundschau (...) Pe la 17:30 a sunat la telefon redactorul șef al revistei ASTRA, Daniel Drăgan, aflat de mai multe zile în concediu medical, și a întrebat dacă ne poate ajuta. Am acceptat și a venit în tipografie cu mașina sa personală, Oltcit, cred că împreună cu colegul Ion I. Daniel Drăgan”, *Ibidem*, dosar nr. 1796.

⁶⁹ *Ibidem*, dosar nr. 5722, vol. 1.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 2097, f. 29.

⁷¹ *Ibidem*, dosar nr. 5722, vol. 1.

⁷² *Ibidem*, vol. II, f.12.

⁷³ *Ibidem*, dosar nr. 1796.

8.000 -10.000 de fluturași⁷⁴. Aceștia au fost preluați de la Tipografie de către mr. Traian Dârlău în jurul orei 18, de predarea acestora ocupându-se Marius Petrașcu.

Vasile Gogea menționa că după ce a aflat că la conducerea Comitetului Județean Provizoriu se afla generalul Florea, l-a conectat telefonic pe acesta, comunicându-i că el este cel care se va ocupa de tipărirea noilor ziare, fiindu-i conferită în acel moment calitatea de membru al noului organism de putere. Cu ocazia convorbirii telefonice, a fost însărcinat și cu tipărirea unor manifeste cu apeluri la ordinea publică pe care să le răspândească în mulțimea aflată în fața Comitetului. Manifestul a fost conceput în urma ideilor oferite de către Florea și cuprindea îndemnuri la calm, întoarcerea la locurile de muncă și apărarea acestora, acțiuni fără violență, etc⁷⁵.

Aproximativ în același interval orar, după revenirea la serviciu a redactorului șef al revistei ASTRA, Daniel Drăgan, acesta, împreună cu Sergiu Vâlcu și cu Vasile Gogea s-au deplasat la Comitetul județean unde a avut loc o întrevedere cu generalul Florea. Cu acea ocazie i s-a prezentat lui Florea și textul comunicatelor tipărite, cu care acesta a fost de acord⁷⁶. În același timp celor de la tipografie li s-a comunicat că vor rămâne la dispoziția sa și că erau însărcinați cu apariția unui nou ziar a doua zi, dar și cu tipărirea de legitimații diferențiate pentru membrii Comitetului Provizoriu și pentru alți manifestanți din clădire⁷⁷.

La sugestia lui Ioan Popa, noul ziar ce urma a fi tipărit își va schimba denumirea din „Drum Nou” în Gazeta de Transilvania⁷⁸ și va cunoaște un moment de impas atunci când la sediul tipografiei și-au făcut simțită prezența maiorul Bolat și Oprîță Daniel. Cei doi intraseră în tipografie cu „ajutorul” Mariei Petrașcu, care mărturisea că: „Între timp soțul meu se duse la zețarie să urmărească și să îndrume paginația, iar pe mine m-au sunat de la poarta tipografiei că a venit un individ, Oprîță, împuternicit al FSN, însoțit de maiorul Bolat, prieten cu Daniel Drăgan, și responsabil al Securității de presa brașoveană din partea Securității. Oprîță mi-a arătat o legitimație de FSN, specială, prinsă la gât cu un lănișor și eu, încrezătoare, i-am dus la tipografie”⁷⁹. Conform aceiași mărturii odată intrați în tipografie cei doi „au început să dea ordine și

⁷⁴ *Ibidem*, dosar nr. 5371, f. 19.

⁷⁵ *Ibidem*, dosar nr. 2097, f. 29.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 29.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 29-30.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 30. Noua denumire a ziarului circula, conform mărturiei lui Milea Ionel, încă din timpul manifestației, *Ibidem*, dosar nr. 4990, f. 9.

⁷⁹ ARHIVA SSPR, dosar nr. 5025, vol. II, Merlușcă Costache, f. 25.

să-i ia la rost pe redactori privind textele din Libertatea⁸⁰. Discuțiile celor doi s-au purtat în principal cu fostul director Obretin, care, între timp, revenise în tipografie. Acest aspect a trezit suspiciunea angajaților, iar Marius Petrașcu i-a cerut soției sale să i-a legătura cu Televiziunea Română și să anunțe că în tipografia din Brașov au pătruns securiști. Totodată a luat legătura telefonică cu generalul Florea căruia i-a comunicat că „elemente” ale Securității se infiltraseră în Tipografie. Răspunsul generalului a fost scurt: „A răspuns că nu are nici-un fel de trupe disponibile și mi-a închis telefonul”⁸¹. După convorbirea cu Florea, Marius Petrașcu l-a sunat pe Ioan Popa, redactorul șef al ziarului „Drum Nou”, pe care l-a rugat să-l contacteze pe generalul Florea pentru a-i cere sprijinul. Din discuția auzită la telefon dintre Popa și Florea, rezulta că generalul Florea se arăta indignat atât de prezența lui Bolat la Tipografie, cât și de indicațiile lui Oprîță ca revoluționarii să poarte banderole roșii pe braț, consemnul revoluționarilor era acela de a purta banderole tricolore⁸². Între timp Maria Petrașcu încerca să pună în aplicare cerința soțului. Conform mărturiei acesteia „Eu personal am încercat de mai multe ori să prind la telefon Televiziunea Română și, nereușind, am sunat-o pe soția lui Adrian Teacă de la «Drum nou», Lena Teacă, rugându-o pe ea să sune în continuare la București, la televiziune și să anunțe că la tipografia din Brașov, în care sunt ziariști și tipografi, sunt și teroriști și că armata n-a venit să intervină aici”⁸³.

În momentul în care la televiziune se transmiteau informațiile despre ocuparea de către teroriști a tipografiei de la Brașov, Iancu Obeadă, părăsea în fugă sediul tipografiei, unde va reveni abia peste 3 ore. Motivația fugii a fost aceea că îi auzise pe Bolat și Oprîță vorbind la telefon și anunțând că în Tipografie sunt numai 30 de persoane care pot fi lichidate ușor⁸⁴.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 25-26. Ioan Pitiș relatează, la rândul său, că: „Securistul Bolat a venit în secția de imprimare, tipar înalt, chiar la mașina la care se tipăreau fluturașii și l-a întrebat pe Ghivrean Laurențiu dacă are aprobare pentru ce tipărește, pentru că este ilegal ce facem”. *Ibidem*, dosar nr. 5371, f. 22.

⁸¹ *Ibidem*, dosar nr. 1796.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ *Ibidem*, dosar nr. 5025, vol. II, f. 26.

⁸⁴ *Ibidem*, 1796. Mihai Curcan relatează și el că Bolat vorbea la telefon oferind informații cu privire la numărul celor prezenți în Tipografie și la activitatea desfășurată de aceștia, *Ibidem*, dosar nr. 5422, f. 24. Ioan Pitiș preciza că după venirea lui Bolat și Oprîță, Iancu Obeadă i-a cerut să numere „Toți tipografii, inclusiv redactorii, de la revista ASTRA și Drum nou, deci absolut toți... eram 42 de persoane”. *Ibidem*, dosar nr. 5371, f. 20. Mihai Arsene preciza în legătură cu acest eveniment următoarele: „Acolo, Iancu Obeadă, fostul secretar general de redacție de la fostul «Drum nou», mi-a spus că la magazie sunt teroriști și că Bolat ar fi declarat lui Oprîță că nu am fi toți decât vreo 30, care pot fi ușor lichidați. Mi-a strigat «Fugi!», apoi el a fugit spre hala de

După acest eveniment la Poligrafie au fost trimise trupe de la vânătorii de munte aparținând UM 01199 Ghimbav, și elevii ai școlii Militare din Brașov, conduse de căpitanii Venecz Emric și G. Dobrescu⁸⁵. În cursul aceleiași nopți, trupele de la vânători de munte au fost retrase și dislocate pentru apărarea rafinării.

Încercarea lui Marius Petrașcu de a-i reține pentru cercetări pe Bolat și Opriță – după ce îi supuseseră în prealabil la un mic interogatoriu – nu a avut succes întrucât militarii au decis să îi lase să plece liberi⁸⁶. De altfel, Opriță Daniel, afirma în declarația către APAR Brașov, că el fusese nominalizat de la un muncitor de la ICA Ghimbav pentru a supraveghea ce se întâmplă la Poligrafie împreună cu maiorul Bolat și că banderola roșiei i-a fost sugerată de către cei care îl delegaseră. Iar în privința discuțiilor cu redactorii despre textele ce urmau să apară în noul ziar, acesta afirma că el s-a exprimat în ideea ca acestea trebuiau scrise „cu sufletul, nu cu mintea”⁸⁷.

În noaptea de 22 spre 23 decembrie în cadrul Întreprinderii poligrafice s-a depus un efort susținut pentru a realiza primul ziar liber de la Brașov, Gazeta de Transilvania, care avea parte de un redivivus în care Ioan Popa consemna: „Am apucat să vedem și ziua aceasta. Primul ziar românesc «Gazeta de Transilvania», înființată la 1883 de George Bariț și slujit apoi cu dreaptă credință de Mureșeni, își reia numele și menirea. Cât am visat la această clipă a redeșteptării! La această clipă când vom putea spune adevărul, când vom fi noi înșine nemutilați de slogane și minciună. Ziar al redeșteptării naționale, «Gazeta de Transilvania» în noua ei serie, va sluji noua, minunata pagină din viața politică și socială a României, adevărata democrație. «Gazeta» e acum în mâinile poporului, și va fi un ziar viu, ce va da glas aspirațiilor noastre cele mai înalte, va fi o tribună de exprimare liberă a opiniilor. Să fie într-un ceas bun”⁸⁸.

V. 3. Comitetul Județean

Pătrunderea revoluționarilor din primele rânduri în sediul Comitetului Județean de Partid, la care se adăugau cei intrați pentru negocieri cu reprezentanții puterii locale, nu a coincis cu realizarea rapidă a unei formule de conducere. Adunați în sala de ședințe numărul 120 din cadrul Comitetului Județean revoluționarii au încercat să se organizeze, fără a reuși însă inițial să

gravare și de acolo peste gard.” *Ibidem*, dosar nr. 5722 vol. I, f. 23.24.

⁸⁵ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 289.

⁸⁶ Marius Petrașcu Octavian, ARHIVA SSPR, dosar nr. 1796.

⁸⁷ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. I, p. 204.

⁸⁸ *Gazeta de Transilvania*, Anul CLI, Nr. 13960, Sâmbătă, 23 decembrie 1989.

ajungă la un consens cu privire la o formulă de conducere⁸⁹, atmosfera fiind una de „confuzie” care „a durat inexplicabil de mult”⁹⁰. Cei adunați în sală după anunțul lui Ion Iliescu, nu se cunoșteau între ei și s-au certat⁹¹. Cele aproximativ 100⁹² de persoane adunate pentru constituirea FSN acționau ca reprezentanți ai întreprinderilor brașovene. Inițial, colonelul Staicu, șeful miliției județene, a încercat să preia inițiativa organizării unei noi structuri de putere autopropunându-se ca urmare a calităților conferite de funcția deținută, lider al acesteia⁹³. Deși a fost respins de către cei prezenți în sală la momentul în care acesta a fost interogat cu privire la propria persoană⁹⁴, Staicu a continuat să facă propuneri. Milea Ionel relatează în acest sens că: „Văzând că nu era agreat, Staicu a început să facă propuneri, respectiv să fie numit Dumitrache (activist de partid la județ), apoi Dăogaru (activist de partid de grad înalt), pe care noi i-am respins”⁹⁵.

Între timp, la stația de amplificare amplasată la fereastra camerei 105 diferite persoane se adresau mulțimii, cerându-le revoluționarilor să păstreze liniștea, să nu distrugă bunurile publice, să fie pregătiți pentru greva generală, să nu se manifeste haotic ci să se organizeze, etc⁹⁶. Lt. Col. Gheorghe Toma, șeful

⁸⁹ Neghină Gheorghe: „Am încercat să ne organizăm în interior, nu am reușit să găsim o formulă de conducere.” ARHIVA SSPR, dosar nr. 12522, f. 10.

⁹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 5608, f. 48.

⁹¹ „Ne-am strâns cu toții în sala 120 ca să fondăm FSN. Nu știam nimic despre acest organism. Nu ne cunoșteam între noi și la propuneri ne-am certat.” *Ibidem*, dosar nr. 12.510, f. 11.

⁹² Numărul celor prezenți în sală variază. O sinteză a acțiunii desfășurate de către Gărzile Patriotice în timpul Revoluției estimează numărul celor prezenți în sala numărul 120 la aproximativ 50-60 de persoane, apud, Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. II, p. 259.

⁹³ „Tovarăși, ținând cont că sunt comandantul Miliției, vă asigur că sunt un bun organizator și vă pot coordona eu, pentru că am experiență”, la <http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/Arhivarev/docs/16.htm>, consultat la data de 12.05.2019.

⁹⁴ ARHIVA SSPR, dosar nr. 4990, Milea Ionel, f. 8.

⁹⁵ *Ibidem*, f. 8-9. Dorin Lazăr Maior confirmă mărturia lui Milea afirmând că: „Lt. col Staicu a făcut propunerea ca noile structuri să fie conduse de secretarul Dăogaru, încercându-se astfel, reactivarea vechilor cadre de partid.” Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. II, p. 314.

⁹⁶ O voce feminină: „Cetățeni, oameni care constituiți poporul, trebuie să păstrăm liniștea și să fim bine organizați! Dumneavoastră nu susțineți decât dezorganizarea dacă țipați și... trebuie să ne organizăm! Suntem liberi! Alegem noi... Înțelegeți!” O voce masculină „Armata să rămână pe loc. Măine este declarată grevă generală. La aceeași oră, toată lumea aici. Atenție mare la ordinea publică! Nu dorește nimeni să strice bunurile publice”, apud, Brașov, Decembrie '89 inedit”, la: <https://www.youtube.com/watch?v=ch6kerCWxNs>, consultat la 2.04.2019. Alungei Gheorghită: „Și eu am luat cuvântul, m-am adresat manifestaților de la fereastra consiliului cerându-le să nu mai intre în clădire și să nu mai distrugă bunurile”, ARHIVA SSPR, dosar nr.

Gărzilor Patriotice, s-a adresat maselor cerându-le acestora, printre altele, să treacă la păzirea unităților economice unde își desfășurau activitatea⁹⁷.

Eșecul stabilirii unui for de conducere civil i-a determinat pe o parte a revoluționarilor să îi ceară generalului Florea să devină președinte al FSN. Cel care a propus numirea lui Florea, a fost lt. col. Toma, iar propunerea sa, în urma argumentelor enumerate, a fost acceptată de către cei din sala de ședințe nr. 120⁹⁸. Câteva sute de persoane s-au deplasat în fața UM 01107 și au format o delegație de 10 persoane care i-au cerut acestuia să preia conducerea noului for de conducere. După obținerea acordului din partea eșaloanelor superioare, generalul Florea a acceptat funcția propusă, lăsându-l la comanda mării unități de vânători de munte pe locotenent-colonelul Ionel Dumitru Popescu⁹⁹. Conform mărturiilor motivul care i-a determinat pe revoluționari să ceară ajutorul armatei a fost reprezentat de situația existentă în Consiliul Județean: „Datorită (sic) dezordinii care s-a produs am format un grup de 10 persoane și ne-am deplasat la garnizoana militară a Vânătorilor de Munte. Aici am fost primiți de comandamentul garnizoanei și șeful statului major, col. Popa, cărora le-am cerut să ocupe sediul CJP pentru a introduce ordinea și a se împiedica distrugerea bunurilor existente”¹⁰⁰.

A urmat apoi un moment în care s-a încercat formarea unei delegații care să reprezinte Brașovul în cadrul noii structuri de putere. În timpul desfășurării ședinței, lt. col Gheorghe Toma îi anunța pe cei prezenți în sală de inițiativa lui Ion Iliescu de constituire a noilor organe de putere, prin care se cerea trimiterea la București a unei delegații. S-a decis astfel formarea unei delegații alcătuită din cinci persoane¹⁰¹. Au existat mai multe variante ale echipei care urma să îndeplinească acest rol. Tiron Vasile reține în memoriul său că au existat patru echipe propuse și dizolvate¹⁰². Milea Ionel preciza că una din echipe îl includea și pe el: „În cele din urmă a luat cuvântul Sergiu Vâlcu, care a propus o delegație de cinci persoane, conform cererii lui Ion Iliescu, care să se deplaseze la București, pentru constituirea FSN. Era în jur de ora 17 când în delegație am fost ales

12.510, Alungei Gheorghită, f. 11.

⁹⁷ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. II, p. 258-259.

⁹⁸ ARHIVA SSPR, dosar nr. 12.510, Alungei Gheorghită, f. 11.

⁹⁹ *Armata Română în...*, *op. cit.*, p. 277.

¹⁰⁰ Raportul ..., *op. cit.*, p. 566.

¹⁰¹ Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. II, p. 259.

¹⁰² Tiron Vasile: „Sau format vreo patru comisii pentru București, care au fost dizolvate de cei din sală. S-a propus o nouă comisie cu reprezentanți din întreprinderile mari. Din ultima comisie făceau parte: subsemnatul, Tiron Vasile, Milea Ionel, Sergiu Vâlcu, Popa Dumitru, Demi Ioan și o asistentă”, Tiron Vasile, ARHIVA SSPR, dosar nr. 21.311, f. 17.

eu (pentru că aveam proclamația și reprezentam întreprinderea Roman), Tiron Vasile, de la Hidromecanica, Popa Dumitru, de la Tractorul, Demi Ioan de la Ghimbav, Sergiu Vâlcu plus o asistentă medicală de la spital¹⁰³. La rândul ei, Crina Albert Matei consemna o altă echipă, una ce îi avea în componența sa pe Neagu Laurențiu, inginer la Trustul de Construcții, Scorțeanu Viorel, muncitor la CFR, înlocuit apoi cu inginerul Maior Lazăr, Crina Albert, dr. Săndoiu Gabriel și generalul Florea¹⁰⁴.

Tot în acest timp, și tot în timpul ședinței revoluționarilor, aproximativ în jurul orei 15:00, au apărut primele zvonuri cu privire la otrăvirea apei. Acest fapt l-a determinat pe lt. col Toma să ceară verificarea acestei informații¹⁰⁵. Tot el a contactat în jurul orei 15:45 directorii principalelor întreprinderi din oraș cerându-le să cheme șefii de state majore și să le ordone să treacă la paza și apărarea acestora cu luptători îmbrăcați în uniformă și înarmați¹⁰⁶.

După sosire generalului Florea la Comitetul Județean s-a luat decizia eliberării de legitimații pentru cei aflați în interiorul clădirii. Cel care s-a ocupat de această activitate, Cărăușu Victor, preciza în legătură cu acest moment următoarele: „Eu am scris aceste legitimații, iar Buna Monica consemna într-un tabel pe cei care primiseră legitimații. Acestea erau legitimații de acces în clădire aduse de Rădulescu Gheorghe la cererea noastră, iar după completarea acestora, se semna și trasam o linie oblică cu un marker roz, ca element de siguranță. În cursul acelei serii am completat aproximativ 120 de astfel de legitimații, dar întrucât se zvonea că printre noi sunt infiltrați și oameni devotați regimului, am hotărât împreună cu Buna Monica să completăm numerele de înregistrare până la 130, fără a folosi numerele de înregistrare de la 100 la 110, astfel încât dacă ar fi apărut legitimații înregistrate la aceste 10 poziții am fi știut că sunt false¹⁰⁷.

Primirea în jurul orei 18:00 a unui telefon pe TO de la București care anunța deschiderea focului în capitală¹⁰⁸, apoi anunțurile de la televiziune și zvonurile privind otrăvirea apei și atacarea Comitetului de către forțe loiale lui Nicolae Ceaușescu¹⁰⁹ a determinat noua conducere să decidă păzirea noului

¹⁰³ *Ibidem*, dosar nr. 4990, f. 9.

¹⁰⁴ *Ibidem*, dosar nr. 8533, f. 15.

¹⁰⁵ Marius Petrașcu, *op. cit.*, , vol. II, p. 259.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 260.

¹⁰⁷ ARHIVA SSPR, dosar nr. 12.367. Cărăușu Victor, f. 12.

¹⁰⁸ *Ibidem*, dosar nr. 4990, f. 9.

¹⁰⁹ Viorel Scorțeanu: „Am ieșit din camera în care ne aflam la parter și am urcat la etajul I, nimerind chiar în camera primului secretar PCR. Am deschis geamul ce dădea în fața clădirii și atunci a sunat un telefon de pe masa de serviciu, și eu, fiind mai aproape, am ridicat și-o voce mai groasă a spus: «Aici Preoteasa, să știți că cei care ați intrat în birou nu o să mai ieșiți vii»”

centru de putere cu unități ale Armatei¹¹⁰. Au fost aduse eșalonat efective de la UM 01107 Brașov (11 cadre și 60 de militari în termen), UM 01199 Brașov (24 cadre și 260 militari în termen), UM 01090 Predeal (10 cadre și 236 militari în termen) și UM 01028 (10 cadre și 99 de militari în termen) cărora li s-a adăugat începând cu ora 18:30 o companie de militari în termen redus de la Școala de ofițeri Activi de Artilerie Antiaerian și Rachete¹¹¹. Acest efectiv militar a fost suplimentat în jurul orei 19:00 cu 24 de membrii ai gărzilor patriotice de la IABv¹¹². Gheorghe Iosif preciza în memoriul său că la inițiativa maiorului Viorel Tocan s-au împărțit arme civililor înainte de deschiderea focului¹¹³, fapt infirmat de sinteza activității Gărzilor Patriotice¹¹⁴.

În noaptea de 22 spre 23 decembrie, în centrul orașului Brașov au existat un număr considerabil de persoane înarmate care în perioada următoare au fost angajate în schimburi de focuri în urma cărora au rezultat numeroase victime.

Pregătirea atentă și minuțioasă a mijloacelor de represiune împotriva celor care urmau să demonstreze împotriva regimului comunist condus de Nicolae Ceaușescu demonstrează că, cel puțin în cazul Brașovului, sistemul represiv din țară nu era dispus să renunțe la putere. Doar curajul și jertfa revoluționarilor a fost capabile să înlăture de la putere un regim care își juca în ultima decadă a lunii decembrie puținele cărți care îi mai rămăseseră. Protestele declanșate la ICA Ghimbav în dimineața zilei de 21 decembrie și continuarea acestora în centrul orașului în după amiaza aceleiași zile și cea următoare au demonstrat că brașovenii își luaseră revanșa față de ceea ce începuse în noiembrie 1987 și contribuiseră la dărâmarea regimului comunist.

Marius Petrașcu, *op. cit.*, vol. II, p. 318-319.

¹¹⁰ Viorel Scorțeanu: „A venit generalul Florea în biroul primului secretar, unde mă aflam și eu, și pe la ora 20:00, a spus să camuflăm geamurile camerei, că o să înceapă să se tragă, ceea ce s-a întâmplat, pe la ora 2:20”, *ibidem*.

¹¹¹ *Armata Română în...*, *op. cit.*, , p. 277.

¹¹² Marius Petrașcu..., *op. cit.*, vol. II, p. 260-261

¹¹³ Gheorghe Iosif, ARHIVA SSPR, dosar nr. 5075, f. 16.

¹¹⁴ Marius Petrașcu..., *op. cit.*, vol. II, p. 261.

MĂRTURII

Bălănică Alecsandru

Lupta multora dintre noi împotriva comunismului a început de mult timp, în forme diferite, unele premeditate, altele întâmplătoare. Ca orice om care dorea libertatea, am început și eu să mă revolt. Dorul de libertate era mai puternic decât cea mai cruntă verigă din lanțul cu care ești încătușat.

După evenimentele de la Timișoara, am luat o hotărâre extremă. „Liber, sau prețul Vieții”. M-am hotărât, deci, să aprind focul care mocnea în noi toți, într-un mod foarte riscant, risc de care eram conștient. Pe o pânză, lungă de vreo patru metri și lată de 70 de cm. Am scris cu vopsea următoarele: „Jos cu criminalii!”, „Să ne solidarizăm cu frații timișoreni!”, „Dacă sunteți români, veniți cu noi!”, „Până când să mai răbdăm” și „Suntem pașnici”. Un scris cu litere mari, vizibile de la distanță. Pânza era împachetată în hârtie și o purtam într-o plasă de nailon, ca să nu dea de bănuț. La ora 16 eram în centru, vis-a-vis de actuala Prefectură, le-am spus celor doi foști colegi de muncă de la Steagul Roșu, ca unul dintre ei să apuce de un capăt al pânzei. Mi-au exclamat indignați: „Ești nebun?” Da, atunci eram nebun. Imediat am întâlnit un grup de vreo 5-6 tineri, între care și o fată, soția lui Marius A(nelizibil), parcă. Spuneau celor pe care îi întâlneau: «Hai, măi, fraților, ce faceți!?!». Ei coborau spre Teatrul Dramatic. Văzând că cei doi nu vroiau să mă ajute, le-am spus tinerilor „Hai voi cu noi!” „Unde vă duceți încolo?” Marius a fost de acord: „Gata meștere!” pentru ei am rămas „meșterul”. La trecerea de pietoni de la Modarom, le-am spus cum aveam să acționez. Ne-am dus spre Modarom și am scos pânza din sacoșă. Eu nu am mai putut prinde de ea pentru că mi-au smuls-o din mână pur și simplu. La început am pornit un grup de vreo 10-15 oameni. Toți ceilalți se uitau la noi buimăciți. A început să se strige „Veniți cu noi! Eram purtătorii celei mai umane Revoluții”. Am ajuns în același grup până la Magazinul Universal și ne-am întors. S-au mai atașat câțiva oameni, printre care și un bătrân cu șapcă pe cap. Când am ajuns în fața Liceului Unirea, s-au desfășurat trupele antiteroriste (scutierii). Au început să ne lovească cu bastoanele de cauciucuri, cu ură. Bătrânul a căzut. M-am aplecat și l-am ridicat de jos. Scutierii continuau să ne lovească. Ne-am retras, dar nu am cedat. Ne-am retras spre strada care duce spre Tâmpa și s-a

continuat să se strige parcă și mai tare. Au intervenit și trupele de pompieri care, în loc să stingă incendiile, au încercat să stingă focul din inimile noastre, care ardea de decenii. Ne-au udat din cap până în picioare. Ne-am adunat mai mulți și am făcut o horă a speranței, „Hora Unirii”, hora fraternității.

Momente de reculegere și lacrimi pentru martirii de la Timișoara. Au început să tragă focuri de avertizare. Doamne, ce sinistru era acel răpăit de mitralieră! Continua să se strige „Suntem gata să murim!”, „Aveți și voi copii!”, „Aveți și voi părinți!”

Grupul a început să se mărească și după lăsatul serii s-au adunat foarte mulți oameni. S-au aprins torțe din maculatura cu care am fost îndopați zi de zi. Revoluția începuse cu adevărat. Atunci mi-am dat seama. La megafon, primarul și cei de la partid întrebau „ce anume cerem?” și să se trimită o delegație cu reprezentanți ai mulțimii. De fapt nu prea știam ce cerem atunci. Așa s-a născut în mine ideea cu manifestul. Am mers acasă și am început să scriu, la repezeală, acel manifest cu cele 15 puncte. Vroiam ca el să circule din mână în mână și cei care „aveau idei”, să șteargă, să completeze sau să adauge puncte. Ajungând la „reprezentanții” noștri nu mai era nici un dubiu că nu știm ce cerem. Era dimineața lui 22 decembrie 1989. Am ajuns în centru și după puțin timp s-a anunțat că a fugit Ceaușescu. S-a intrat în prefectură. Am vrut să intru și eu, dar nu a fost posibil. Am ajuns totuși până la ușă și i-am întins manifestul lui Milea Ionel. Manifestul a fost citit chiar de către el. Oamenii au fost încântați de ce auzeau.

Brenciu-Freund Mircea Aurel,

În baza depoziției declarațiilor a patru martori, anexate prezentului, subsemnatul declară că în perioada sus-menționată, fără a fi fost îndemnat de persoane, grupări sau instituții, am participat din proprie inițiativă la momentele importante ale Revoluției la Brașov, riscându-mi chiar viața, susținând, organizând și luptând pentru cauza dreaptă a eliberării românilor de sub dictatura comunistă. Astfel, voi reda succint unele din contribuțiile mele modeste la cauza Revoluției.

1. Aflându-mă în revizie de gestiune la restaurantul „Postăvarul”, din Brașov (la acea dată funcționam ca revizor principal de gestiuni la ONT. „Carpați”), am fost extrem de apropiat de zona în care se desfășurau primele evenimente din 21 decembrie 1989, respectiv în proximitatea imediată față de clădirea fostului Comitet județean PCR. Sosirea primelor coloane de manifestați m-a atras ca un magnet și m-am alăturat imediat mulțimii care scanda „Jos Ceaușescu!”. Am abandonat lucrările de inventariere și m-am dedicat trup

și suflet mișcării populare din acea zi. Deși situația generală era deosebit de ambiguă, iar o mare parte din cetățeni nu îndrăzneau să se alătore grupurilor de muncitori ieșiți în fața județenei de partid, în ciuda chiar a amenințărilor unor aparate de filmat și fotografiat, care înregistrau tot, eu am participat efectiv la scandări, la proteste. Apoi, m-am îndreptat spre sediul ONT „Carpați” din str. 7 Noiembrie (actualmente str. Mureșenilor), unde aveam biroul, și am încercat să-i scot pe toți colegii în stradă. Din păcate, foarte puțin s-au alăturat entuziasmului meu. De asemenea, pot declara că încă de la începutul revoltei de la Timișoara, eu mi-am exprimat public acordul cu ceea ce se întâmpla în Banat, încercând să influențez într-un sens pozitiv colectivul de la întreprinderea la care lucram. Trebuie să menționez că la ONT „Carpați” era de notorietate faptul că mulți dintre angajați erau colaboratori ai securității și poliției din cauza specificului din turism și alimentație publică, așa încât reacțiilor mele de solidarizare cu Timișoara li se răspundea cu reticență, frică și e chiar cu amenințări. Aveam certitudinea că venise timpul mării schimbări, iar felul meu de a gândi era anticomunist prin educația familiară, (bunicul dinspre mamă a fost ziarist și ofițer în armata regală, iar tatăl meu a luptat pe front împotriva bolșevicilor).

2. Pe data de 22 decembrie mă găseam în biroul șefului de unitate unde făceam inventarul și de la televizorul căruia am văzut fuga cu heliicopterul al dictatorului. În acea clipă am ieșit în stradă pentru a striga de bucurie, Cum am mai spus, cum mă găseam imediat lângă fostul Comitet județean de partid, m-am trezit că sunt printre primii cetățeni care au năvălit spre aceea clădire. Erau cu mine sub 100 de oameni, dar la scurt timp piața din fața clădirii s-a umplut ochi cu câteva mii de muncitori. Armata, care venise cu o zi înainte, nu mai era atât de distantă față de noi, civilii. Astfel am aflat că la conducerea județului fusese numit generalul Florea Ioan, cu care mă cunoșteam cu mulți ani înainte. Am dorit să urc la el, dar ușile de la Consiliu erau încă închise. Nici pe ușile laterale nu se putea intra, dar între timp cineva a deschis ușile din față, așa încât, cum eram în primele rânduri, am pătruns în clădire. Acolo, pe scări am fost întâmpinați, din loc în loc, de tineri civili care aveau pe braț panglici tricolore. Nu le-am dat importanță și am suit la etaj cu gândul să-l întâlnesc pe general. Eram împreună cu avocatul Pavel Bucuraș (în prezent decedat) și cu jurnalistul Romulus Pleșa. Pe holuri pătrunseseră zeci de oameni și ceea ce m-a speriat a fost faptul că unii intraseră să jefuiască. Deși nu am văzut pe nimeni să plece cu bunuri, am observat în schimb că se încep devastările și distrugerile, mai ales ale unor documente. Personal am dat jos vreo două tablouri de-ale lui Ceaușescu și le-am călcat în picioare. Nu le puteam arunca afară deoarece aveau geam pe ele și riscam să rănesc pe cineva. Pe holuri m-a întâlnit cu juristul

Mihai Tunaru, care mi-a propus să ne organizăm și să evităm producerea de distrugerii inutile. Era haos general și mi-era teamă că o să înceapă represaliile. Până să ajung la ușa generalului, un tânăr cu banderolă, pe care îl cunoșteam și îl bănuiam că putea fi ofițer de securitate, m-a salutat jovial și mi-a spus confidențial că e mai bine să plec, pentru că în consiliu va fi jale mai târziu, iar generalul nu era oricum pe moment în sediu. Am realizat că e mult mai util să fac ceva pozitiv, în sprijinul Revoluției, la mine la întreprindere, de unde urma să-l caut telefonic pe general. Am ieșit din clădire cu mare efort, deoarece ușile se încinseseră, iar cei care pătrunseseră în clădire se aflau prinși ca într-o cușcă. Mi s-a dat drumul să ies sub pretextul că trebuie să cumpăr alimente pentru cei care vor rămâne peste noapte. Era aproape ora 18, iar eu stătusem în sediu mai bine de patru ore.

3. La sediul ONT nu mai era nimeni dintre angajați. Toată lumea plecase acasă. Acolo l-am găsit pe colegul meu de birou Neagoș Andrei, care rămăsese peste program pentru a-și încheia o lucrare restantă. I-am povestit tot ce s-a întâmplat și l-am rugat să mi se alăture. Acesta a răspuns destul de entuziast la propunerea mea. Am sunat la consiliu și am reușit să-l gădesc pe generalul Florea. I-am povestit că l-am căutat la județeană și m-a felicitat că nu am rămas acolo, sfătuindu-mă să fac ordine la mine la întreprindere. Mi-a spus că trebuie să avem grijă ca întreprinderea să funcționeze normal, iar eu l-am întrebat dacă e bine să destituim toată conducerea ONT-ului. Mi-a spus că directorul Burtea e un băiat cumsecade, dar în legătura cu destituirea să fac cum cred eu că e mai bine. Am sunat-o apoi de secretara directorului și i-am spus să anunțe toată conducerea ONT-ului că este destituită. Ea m-a întrebat cine a dispus această măsură, iar eu i-am răspuns că hotărârea am luat-o noi, revoluționarii, în numele cărora răspund eu. Noi revoluționarii eram doar doi, la care s-au alăturat a doua zi încă câțiva. Ceea ce este important de spus e că din acea clipă nici unul din cei trei directori nu s-a mai prezentat la serviciu decât după 15 ianuarie 1990, când au avut alegerile pentru noul Consiliu de administrație. Până la acea dată eu, împreună cu un grup restrâns, am condus această întreprindere deosebit de importantă, care a găzduit o seamă de evenimente dramatice din timpul Revoluției. Am purces apoi la sigilarea birourilor directorilor, a biroului cărților de muncă și am instituit pază severă la poarta întreprinderii, chemând de la unități picoli și ospătari care să se alăture portarului. Le-am pus la toți pe braț panglici tricolore și i-am anunțat că eu conduc din această clipă întreprinderea. Apoi, împreună cu mașina personală a colegului Neagoș ne-am deplasat în Poiana Brașov, unde am convocat o ședință cu șefii de unități la restaurantul „Alpin”. Aici am anunțat noutățile legate de conducerea întreprinderii, rugând

pe toată lumea să acționeze cu toată energia pentru victoria Revoluției. Nu știu câți dintre cei care m-au ascultat și mi s-au alăturat din prima clipă, avându-se în vedere, că, de pildă, hotelul „Alpin” la care ne găseam atunci, era locația preferată a lui Nicu Ceaușescu, iar printre angajați era imposibil să nu fie și oameni de-ai lui. Eram foarte conștient de riscuri, puteam fi chiar atunci lichidat, dar aveam un curaj nebun, pe care nici azi nu mi-l pot explica. Ceea ce este cert e că oamenii din Poiana Brașov nu înțelegeau deplin ceea ce se întâmplă în țară. Să nu uităm că foarte mulți din ei o duceau bine, aveau venituri extra-salariale de invidiat pentru acele vremuri. Asemenea oameni nu puteau aprecia, la fel ca și amărății de muncitori, situația reală și sărăcirea extremă a populației. Cu toate acestea, prin felul meu entuziast, argumentat și curajos, am obținut promisiunea tuturor că se vor alătura cauzei Revoluției.

3. A doua zi am organizat în fugă noile măsuri ce trebuiau luate într-o întreprindere cu multe unități în zona centrală a Brașovului, mai ales hoteluri, unde puteau fi cazați diverși indivizi potriviți Revoluției. Ceea ce s-a și întâmplat de fapt peste voința noastră, fiindcă, iată, din hotelurile „Capitol”, „Postăvarul”, „Parc” s-a tras din plin. Iar aceste clădiri au avut, la rândul lor, pagube însemnate datorate schimbului de focuri dintre militari, civili și anonimii care făceau diversiuni din incinta clădirilor noastre. Acești anonimi erau ceea ce generic s-a numit a fi teroriștii. Primeam telefoane de la diverși inși care mă anunțau că se trage din clădirile O.N.T.-ului. Au fost ceasuri groaznice, la care eu nu aveam nici o explicație și nici nu puteam lua vreo măsură, iar șefii de unități erau ori depășiți de evenimente, ori nu răspundeau apelurilor mele. Momentul greu a fost când s-a anunțat că din Poiană vin teroriștii. Am luat legătura cu toți șefii de unități, care mi-au promis că scot armele de vânatoare pentru a se păzi ei, în primul rând. Atunci am aflat că directorul Burtea e în Poiană și participă și el la paza Poienii. La sediu nu a îndrăznit să calce, deși nu ar fi avut nici un motiv de teamă. Fusese doar destituit, și asta pentru că toți directorii de dinainte de 21 decembrie 1989 fuseseră numiți de partid, iar partidul fusese desființat de Revoluție. Era, deci, logic să-i destituim. În ziua aceea de 23 decembrie am înființat, printre primele întreprinderi din Brașov, celebrul cont „Libertatea”, în urma apelurilor Televiziunii Române, devenite între timp Libere. Am înființat organizația ONT „Carpați” a Frontului de Salvare Națională împreună cu câțiva colegi din trust care mi s-au alăturat. Pot afirma că mulți dintre angajați au fost de acord cu mine, dar majoritatea au acționat prudent, sau deloc. Dar nu mi s-au opus, asta a fost important. Am trimis prin fax la București Apelul organizației F.S.N., care a fost citit de Theodor Brateș la televiziune, adăugând aproximativ cam așa: „iată, în sfârșit, un mesaj venit de la brașoveni”, ceea ce

dovedea că apelul nostru a fost primul venit dinspre Braşov. În altă ordine de idei, întrucât primiserăm din oraş zvonuri precum că printre soldaţi au fost cazuri de toxiinfecţie alimentară şi chiar de otrăvire (soldaţii primeau diverse alimente de la populaţie), l-am sunat pe generalul Florea pentru a-i cere aprobarea să alimentez eu, (ONT-ul desigur) trupele de militari amplasate la obiectivele din centrul oraşului. După aprobarea primită de la general am dat o circulară tuturor restaurantelor din centru să se prepare ceai cald, sandviciuri şi apă minerală de trei ori pe zi şi să fie date, pe bază de liste, militarilor. Listele aveau în conţinutul lor numărul de porţii şi semnătura de primire a ofiţerilor pentru a putea fi scăzute din gestiune şi trecute pe cheltuiala întreprinderii. Acest sistem a funcţionat până la data la care armata s-a retras în cazărmi. O altă acţiune mai deosebită a fost următoarea: la cerea unor colegi am sigilat o încăpere de la etajul doi, acolo unde ştiam că este biroul securistului. Într-adevăr, când am intrat am văzut aparatura de înregistrare şi multe casete audio. Am sigilat de urgenţă încăperea, pentru că acolo existau probe deosebite ale activităţii organelor de represiune. La doar cinci minute după sigilare, im pluton de vreo 12 vânători de munte au pătruns în clădire şi după câteva investigaţii printre angajaţi s-au apropiat de mine şi, sub ameninţarea armelor, m-au obligat să mă culc la podea cu mâinile la ceafă. Împreună cu mine au fost obligaţi şi ceilalţi colegi care întâmplător erau lângă mine. Militarii respectivi nu păreau a fi din acea categorie a militarilor în termen. Erau solizi, bine hrăniţi şi, ciudat, nu aveau grade. După circa o jumătate de oră le-a venit un ordin şi ne-au permis să ne ridicăm. La întrebarea mea de ce ne-au ameninţat, ei au răspuns că cineva i-a chemat fiindcă s-a tras din clădire. Eu bănuiesc că s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat ca represalii la îndrăzneala noastră de a pătrunde în încăperea aceea secretă, unde se făceau înregistrările audio.

4. Zona din faţa judeţenei de partid se transformase într-un adevărat câmp de luptă, iar ca loc de desfăşurare a ostilităţilor, erau spaţiile libere din faţa clădirilor oficiale şi a hotelurilor ONT „Carpaţi” Braşov. În ziua de 24 decembrie, urmare a unor împuşcături venite din direcţia hotelului „Capitol”, militarii au deschis focul cu obuze AG. Un astfel de obuz a lovit în plin etajul superior al clădirii, făcând o gaură imensă la nivelul a două apartamente. De asemenea, podul hotelului „Parc” luase foc din motive necunoscute. Pizzeria „Postăvarul” înregistrase o spargere, urmată de furtul a unei cantităţi însemnate de băutură, mâncare şi ţigări, iar şefii de unitate urlau că nu mai pot controla unităţile, personalul fugind acasă. În aceste condiţii am organizat o grupă de angajaţi TESA pentru a inspecta şi a lua măsurile ce se cuveneau la faţa locului. Din păcate, personalul TESA se prezentase la serviciu sub un procent 20%, iar

din aceștia dacă am reușit să conving vreo trei oameni care să mă urmeze. În această situație, m-am văzut nevoit să fac personal aceste inspecții și evaluări, iar pe ceilalți i-am trimis în unitățile la care nu mai aveam timp să mă deplasez. Menționez că în noaptea precedentă se înregistrase cel mai mare număr de morți în oraș, iar zona centrală a orașului era un adevărat front de război. Ziua încă se mai trăgea, dar răzleț, însă pericolul era deosebit de mare pentru orice pieton care se aventura în acel areal deosebit de expus. După ce am inspectat „Capitolul”, unde am văzut mult sânge pretutindeni și pagube deosebit de însemnate, am traversat bulevardul pentru a merge spre hotelul „Parc”. În zona din fața hotelului, actualmente acolo se află amplasat Cimitirul Eroilor Revoluției, în timp ce mă grăbeam să ajung la hotel, s-a tras în direcția mea și nici acum nu îmi dau seama cum de am reușit să scap. Am auzit pe lângă urechi șfichiul cumplit al gloanțelor și am simțit mirosul încins de metal chiar lângă obraji. Ofițerul din amplasamentul „Parc” a deschis urgent ușa hotelului pentru a-mi asigura accesul în clădire. Fusese anunțat telefonic că vin în inspecție. Exact în acea zonă, cu două nopți înainte fuseseră împușcați 10 militari. Mai târziu, din discuțiile purtate cu generalul Florea, acesta mi-a dat următoarele explicații: militarii care mă ținuseră la podea o jumătate de oră nu erau vânători lui de munte, iar în ceea ce privește pășania din parc, mi-a spus că am scăpat cu viață fiindcă cel (cei) care a tras se afla ori într-o situație (poziție) precară și nu a putut ochi bine, ori a tras din mișcare, altfel nu aș fi avut nici o șansă. Mi-a spus că am avut un mare noroc.

Desigur, sunt foarte multe de redat în legătură cu cele întâmplate în zilele acelea. Sunt foarte multe activitățile pe care nu mi le mai amintesc, dar ceea ce pot declara este că faptelor mele, cu siguranță, organele de represiune le-ar fi răspuns cu o sentință de condamnarea la moarte dacă Ceaușescu ar fi revenit la putere. Știam prea bine în ce mă băgasem, dar pentru mine nu mai era altă ieșire. Succesiunea celor redade de mine în memoriu poate avea unele carențe de memorie, dar în esență acestea sunt faptele cele mai importante pe care mi ie amintesc, de care răspund și care sunt atestate de declarațiile martorilor.

Activitatea mea din zilele Revoluției am continuat-o și ca ziarist, întrucât la alegerile generale din întreprindere am fost marginalizat. Atunci a fost ales ca director general unul din foștii directori adjuncți demiși de mine. Uzitând cu ironie o zicală celebră („Maurul și-a făcut datoria!”), am conchis că trebuie să plec. Nu pentru că aș fi dorit vreo funcție mare, compensatorie, ci pentru că asistasem la ignoranța și ipocrizia unor colegi care au ales trecutul. Celor de la O.N.T.”Carpați” (nu zic acest lucru despre toți colegii), Revoluția nu le era necesară, ei trăiau bine și înainte. Abia atunci am realizat grozăvia și curajul

faptelor mele în raport cu inerția acestor oameni, cărora nu le puteam cere să facă ceea ce nebunește am făcut eu. Important este că m-au lăsat, totuși, să ajut Revoluția așa cum am crezut eu mai bine. Și eu cred că mi-am făcut datoria și că am contribuit și eu cu ceva, mult mai modest decât alții, la victoria acestui uriaș eveniment pentru români.

Banciu Leonida

Directorul general al întreprinderii, mr. Ing. Georgescu Ion, care a încercat să ne liniștească, explicând că la Timișoara nu se întâmplă, în fond, nimic.

Ne-am continuat drumul – de la Ghimbășel – spre Bartolomeu și mai departe spre strada Lungă spre Centru. În dreptul Centrului Militar, am fost din nou, întâmpinați de un cordon de militari și deviați pe str. Școlii, unde ne-am continuat marșul pe str. Avram Iancu, K. Marx, prin fața întreprinderii Hidromecanica și ne-am îndreptat spre Centru.

Ciocoiu Vasile

În data de 19 decembrie 1989, mă aflam la serviciu în cadrul atelierului P41, unde îmi desfășuram activitatea ca proiectant-tehnolog.

Pe la orele 14, din acea zi, am fost anunțat împreună cu alți doi colegi de birou, pe nume, Chidioșan Mircea și Zăvoianu Adrian, să ne prezentăm la Comitetul de partid, pentru a primi sarcini și echipament de gărzi patriotice, plus armă și muniție, în vederea efectuării de pază pe străzile orașului Brașov. Aflând de la postul de radio „Europa Liberă” de evenimentele ce se desfășurau la Timișoara și de faptul că într-o eventuală situație de intervenție împotriva manifestanților să folosesc arma, m-am decis să refuz a mă prezenta.

Menționez că până la sfârșitul programului mi s-au mai făcut apeluri de a mă prezenta, la care nu am răspuns.

A doua zi, în data de 20 decembrie, când am ajuns la serviciu, pe la orele 8, am fost chemat de urgență, împreună cu ceilalți doi colegi, la directorul tehnic, alături de care au mai venit, directorul general, inginerul șef, secretarul de partid, care, sub amenințări și calomnii, cum că a-și fi sabotat țara, să-mi scriu pe o coală de hârtie cererea de demisie din cadrul unității, pe motiv că refuz să execut ordinele de partid.

În această situație, am hotărât să nu dau curs voinței lor și să mă împotrivesc măsurii inumane pe care intenționau să o ia asupra mea. Față de atitudinea ce o aveau asupra mea, tovarășul director general mi-a replicat scurt și tăios că nu am de ales decât două alternative: fie să-mi dau demisia, fie să mă duc în acțiune. Gândindu-mă la cele ce se petreceau la Timișoara nici nu voiam să aud

de propunerile lor, după care spiritele s-au încins, mai departe fiind amenințat că voi înfunda pușcăria. Între timp am fost trimis la locul de muncă, având grijă să fiu pus sub supraveghere, considerată de ei ca o persoană incomodă.

Sfetea Lucian

Ieșise aproape toată fabrica la poartă. Nu sunt sigur dacă de la început s-a strigat „Jos Ceaușescu!”, dar erau auzite „urări” care-ți mergeau la inimă.

La un moment dat, Demi Ioan, l-a întrebat pe director ce este la Timișoara. A început să o scalde și atunci Demi a propus să mergem în oraș și eventual să încercăm să ajutăm Timișoara

Cineva a avut buna inspirație să tragă sirena fabricii (era în jurul orei 13) ... (imediat după aceea bănuiesc că sirena fabricii a fost demontată și nu a mai sunat câteva zile).

Dl. director, m-a tras deoparte m-a amenințat că sunt unul din principalii răspunzători ptr. „porcăria asta” și că o să dau socoteală și că nu o să ajungem nici măcar până la podul de pe Ghimbășel, și dacă ajungem, vom ajunge ca „cei de la Mărășești, numai în izmene”.

Militarii s-au „Basculat” din camioane și ne-au privit de la câțiva zeci de metri cum o luăm spre Stupini. Cred că de atunci a apărut lozinca „Armata e cu noi!” și „Facem avioane și murim de foame!”. Eram bucuroși că nu s-a legat armata de noi, cineva avea un clarinet (în orice caz era un instrument de suflat), s-a cântat foarte mult „Deșteaptă-te române!”, „Tricolorul”, etc.

După ce am luat curba de la Stupini înspre Bartolomeu și căminele de pe Lâniei, am văzut podul de pe Ghimbășel.

Am mers în continuare pe la cămine, unde s-au mai atașat oameni, alții ne priveau de pe trotuar și plângeau și am ajuns la Bartolomeu ... Am luat-o pe strada lungă în sus.. când am trecut prin fața comisariatului, se dădea rapid câte o perdea la o parte și vedeam străngeri de mâini și încurajări. Undeva în dreptul străzii Nicopole erau două rânduri de scutieri conduși de un sergent, dar subțiri.

La secția de tricotaj nu a ieșit nimeni.

După „încinsa” de la podul Ghimbășel am observat lângă mine o colegă pe Georgescu Oana, care era și foarte vizibil gravidă.

La fosta Cibo am bătut degeaba – au porți și garduri foarte solide. Am luat-o pe la Ceasul rău și pe la Nivea până la Strungu în speranța că o să scoatem Hidro 1. Slabe speranțe.

La Consiliul popular și Modarom era armata, pe mai multe șiruri. Ne-am oprit, am început să scandăm lozinci, am fost somați și au început salve de avertisment în aer, în așa fel încât din coloanele de la Modarom ieșeau jerbe de scânteii.

Cucu Constantin

În 21 decembrie 1989, fiind plini de propaganda Comunistă și de sărăcie.

.....
La un moment dat Demi Ion de la montaj ne-a zis să mergem în oraș la primărie fiindcă la Timișoara, mor oameni, iar noi stăm cu mâinile-n sân.

La corpul de gardă era o subunitate de militari, dar nu a intervenit, la intersecția cu drumul care merge spre Ghimbav era un pluton de soldați, dar nici aceștia nu au intervenit.

Ne-am continuat drumul spre strada Lânii, ... pe Strada Lungă, la Caraiman, colț cu Strada Morii ne-au întâmpinat o baricadă de soldați, dar noi am deviat traseul pe strada Morii, scandând lozinci: „Jos Ceaușescu!”, „Jos dictatura!” și multe altele. Pe Str. Avram Iancu ieșeau femei și copiii la ferestre cu pâine plângând și le ofereau spunând: „Cinste vouă!”

Am mers pe Cuza Vodă, Karl Marx la Întreprinderea Hidromecanica, am încercat să-i scoatem pe muncitori să meargă cu noi, dar un tovarăș cred, comunist înrăit ne-a înjurat și a dat ordin la oameni să intre înăuntru.

Am mers pe strada Lenin, la Teatru Dramatic, mai bine zis pe partea stângă, era cordon de milițieni, iar în zona primăriei se trăgea foc de arme în sus. Am deviat un pic prin parc. Grupul nostru și-a continuat drumul împreună cu alți muncitori, de la alte uzine, pe 7 Noiembrie până-n Piața 23 August, acolo s-au ținut discursuri cu diverse probleme organizatorice.

Am coborât în jos pe N. Bălcescu la Universal. Acolo ne așteptau tunurile cu apă, dar nu au fost folosite, doar amenințări.

Hrimiuc Dumitru

În concluzie și la final de memorii eu, Hrimiuc Dumitru, am ieșit în stradă începând din data de 21-12-1989 (în decembrie 89) pentru o Românie democratică, să ni se dea mai multă căldură, mai multe alimente, să ai de unde alege, pentru că pur și simplu mă săturasem să le văd doar la televizor și în poze.

Merlușcă Costache

După transmiterea știrilor în direct a cuvântării tov. Nicolae Ceaușescu privind situația revoltei de la Timișoara am ieși din secția 300 unde lucram ca muncitor, în curtea întreprinderii. Aici s-au mai adunat și alți colegi din alte secții, iar după discuțiile avute s-a hotărât să întrerupem lucrul și să plecăm către oraș într-un marș de protest. La ieșirea din întreprindere ne-a întâmpinat domnul director care a dat ordin portarului să nu ne lase să părăsim fabrica. Mulți dintre noi au sărit poarta, iar el văzând aceasta, i-a spus portarului să deschidă porțile că oricum nu ajungem prea departe.

Podul peste Ghimbășel. După discuțiile purtate între noi și comandantul respectivei unități, acesta ne-a solicitat să-l lăsăm câteva minute pentru a-și retrage unitatea, noi am rămas pe pod, iar respectiva unitate s-a retras circa 50-100 m spre mașinile cu care venise, au tras în aer muniția pe care o aveau, s-au urcat în mașini și au plecat spre Brașov.

Noi ne-am continuat marșul și, după trecerea căii ferate din Bartolomeu spre strada Lungă, în dreptul garnizoanei Brașov, strada era blocat de scutieri. Neavând acces pe strada Lungă spre oraș, am deviat pe str. Morii, Mijloc, Avram Iancu, Karl Marx, pe b-dul VI Lenin. Pe parcursul acestui traseu am căutat cu mai mulți colegi să convingem muncitorii de la Întreprinderea Timpuri Noi, Carpatex, Hidromecanica, dar aceștia au refuzat.

Mergând pe b-dul VI Lenin în zona Modarom-Poștă ne-au întâmpinat trupe ale ministerului apărării și ale ministerului de interne cu focuri de pistol mitralieră trase în plan vertical.

Vasile Iacob

În jurul orei 17:40 o mare parte din coloana din fața Prefecturii și Hotelului „Capitol” au început un marș spre Piața Sfatului. Pe traseu s-au scandat lozincile: „Veniți cu noi!”, „Fără violență!”. Ajunși în Piața Sfatului, în jurul fântânii arteziene s-a cântat „Deșteaptă-te române!”, după care coloana a mers în continuare pe strada Republicii înapoi în fața Consiliului Popular (Prefectură) și în față la magazinul „Universal”. Aici se scandau lozincile: „Armata e cu noi!”, „Jos Ceaușescu!”, „Jos dictatura!”, „Fără Violență!”, „Nu vă fie frică, Ceaușescu pică!”

Iar în jurul orei 24:00, din mai multe lumânări, pe caldarâm s-a făcut o cruce, toată lumea s-a așezat în genunchi și s-a spus *Tatăl nostru*. Cei care aveau cunoștințe în locuințele din jurul Prefecturii ne aduceau veștii despre ce se spune la posturile de radio „Vocea Americii” și „Europa Liberă”.

Dimineața zilei de 22.12.1989, în jurul orei 8-9, cei de la restaurantele „Poiana”, „Capitol” și autoservirea „Poiana” au adus ceai soldaților, iar unii dintre noi am făcut rost de scânduri și am făcut un sicriu și am împodobit un pom cu pantofi și bocanci și se scandau lozinci ca „Ceaușescu anul nou îl vei face în cavou!”

Chirvăsuță Gheorghe

Printre soldați am observat și un ofițer lt. maj., iar lângă ei era un lt.col. pe numele de Ceocanu, după un scurt dialog cu cei doi ofițeri ei zicând că au ordin să tragă atunci noi ne-am apropiat și soldații au început să se retragă, după care au tras focurile de avertisment. Văzând că nu au ce face au tras până ce nu

mai aveau muniție și lt.col Coceanu a spus să le dăm 10 minute să se urce în mașini și să plece, după care noi am continuat traseul până pe strada Lungă la restaurantul Caraiman. Acolo șoseaua era blocată de un TIR și soldați pe lângă el. Atunci am luat-o pe strada Morii și am ieșit pe strada Avram Iancu, aproape de întreprinderea Timpuri Noi și acolo poarta era încuiată. Dintre muncitori vroiau să vină cu noi. Unii au sărit peste poartă.

Ne-am continuat drumul până la Hidromecanica. Dar ajunși la ei erau închiși în secție și ușile sudate.

Ciubotaru Ioan Florin.

Subsemnatul Ciubotaru Ioan-Florin, domiciliat în Brașov..., pilot șef la IAR-SA Brașov, relatez următoarele:

În ziua de 20.12. 1989 am desfășurat activitate de zbor cu colegii din compartimentul de încercări, împreună cu un pilot rus prezent în fabrică pentru programul de cooperare elicopter Ka-126. În jurul orei 14:30 am fost solicitat să fac încercările în zbor cu un avion IAR-823, care era pregătit pentru export și avea montat sistemul de ochire pentru armamentul de bord. Aflând de intenția de a fi trimis la Caransebeș, cu acest avion, am cerut demontarea colimatorului și am procedat la controlul la sol al aparatului. În cadrul controlului am găsit câteva probleme în lanțul de comenzi ale motorului, probleme create de personalul tehnic. Am refuzat să zbor cu acest avion cerând remedierea defecțiunilor, fapt care a condus la depășirea timpului fizic în care mai puteam decola pentru Caransebeș.

Am plecat de la uzină în jurul orei 20:00 după audierea și vizionarea comunicatului lui Ceaușescu transmis de programul de televiziune. Am fost pus în gardă de acest discurs cu faptul că la Timișoara se (lecțiune incertă)

În drum spre casă m-am oprit la Vasile Aramă unde am auzit la „Vocea Americii” realitatea despre cele ce se desfășurau la Timișoara și faptul că se trăgea în oameni. Ajuns acasă în jurul orei 21:30, eram așteptat de colegul P Sorin, pilot la Aviația Utilitară și de Cornel M, pilot la „Tarom”, care m-au întrebat ce se întâmplă. Le-am povestit cele auzite la radio și faptul că mi s-a cerut să plec la Caransebeș, intenționez să aterizez în Ungaria sau Iugoslavia, funcție de posibilitățile ce le voi avea.

În ziua de 21.12.1989, venind la uzină, am luat legătura cu pilotul rus, despre care am amintit, cerându-i să oprim programul de zbor care urma să-l desfășurăm împreună, pentru a nu fi obligați să efectuăm și alte misiuni. A fost o opinie comună în cadrul colectivului nostru. Înainte de plecarea organizată

a manifestanților din uzină, am luat legătura cu Lupașcu Gheorghe din cadrul compartimentului de control pistă, căruia i-am cerut să indisponibilizeze cele două elicoptere aflate în programul de încercare și să lase un om care să cunoască aceasta în situația că elicopterele vor fi necesare pentru sprijinul uzinei și a revoluției care deja fusese declanșată la ICA.

După plecarea manifestanților din uzină, personalul navigant ne-am retras în turnul de comandă al zborului. Acolo am asistat la cererea telefonică făcută de primul secretar al județului către pilotul șef Dumitru Ioan, de a face cu elicopterele zboruri de intimidare deasupra (lecțiune incertă)..... misiuni, după care am coborât din turn, și l-am pus în gardă și pe șeful asigurării tehnice a zborului, lt.col., Georgescu Alexandru, de faptul că aparatele au fost făcute indisponibile și că răspunsul pozitiv la ceastă cerere ar fi o mare greșală făcută de colegii din uzină care deja erau în centrul orașului și nu au fost speriați de salvele de avertisment cu care i-a întâmpinat armata la podul Ghimbășelului.

În ziua de 22.12.1989, venind la uzină, am fost oprit de Beșchia Lucian, pe aleea din fața pavilionului nostru care m-a întrebat dacă intenționăm să zburăm. Înțelegând substratul întrebării, i-am răspuns că vom proceda ca în zilele anterioare (20-21.12. 1989) și că poate conta oricând pe sprijinul nostru. Am participat la mitingul organizat în fața halei de montaj general, pentru a cunoaște programul comitetului de grevă și pentru a da încredere celor din fabrică, care inițial în zilele anterioare au avut rezerve față de noi. După miting, am invitat toți piloții prezenți în biroul pilotului șef, pentru a purta o discuție. Discuția, practic, a fost un plan de acțiune pentru a putea fi disponibili la orice solicitare a comitetului de grevă și de negăsit pentru cei care ar dori să ne folosească în alte scopuri. Practic, am cerut colegilor să își părăsească locuințele împreună cu familia și să dea unui singur coleg telefonul sau adresa la care pot fi găsiți, astfel între noi exista un lanț prin care ne puteam aduna. Am părăsit uzina în jurul orei 14:00 pentru a ne organiza cele propuse. La ora 15:30 am fost chemat telefonic de Vasile Aramă, la fabrică. Am plecat cu autoturismul personal, l-am luat și pe el și am ajuns la ICA. La aerodrom ne-am întâlnit cei doi amintiți, Albu Mihai, Dumitru Ioan și Merlușcă Ioan. Ni s-a cerut să facem o misiune de transport sânge la Sibiu pe aeroport și să supraveghem barajul lacului Târlug și uzina de apă. Albu M. și Dumitru I. s-au oferit să facă misiunea de la Sibiu cu „Puma-55”, iar eu cu Aramă V. împreună cu Urdă V. mecanic

Obiectivelor amintite cu elicopterul IAR-316 B-04 care avea armament la bord. Detaliile acestei misiuni se regăsesc și în rapoartele de luptă pe care le anexez. În jurul orei 20:00, am părăsit uzina. La ora 02:30 în ziua de 23.12.89, am

fost anunțat telefonic de Aramă Vasile, că suntem solicitați de cei din uzină. Am plecat cu autoturismul personal, l-am luat pe cel amintit, de pe str. Aurel Vlaicu, l-am luat pe Albu Mihai și, după o călătorie nu prea comodă, în jurul orei 03:30, ne-am prezentat la biroul directorului, unde, în afară de acesta, erau prezenți cei din comitetul de grevă constituit în ziua anterioară. Ni s-a cerut să decolăm cu elicopterul „94” și cu proiectile reactive nedirijate să lovim etajul superior al clădirii „Modarom” de unde se trăgea în Piață asupra manifestanților. Având în vedere parametrii de precizie ai armamentului menționat, condițiile de noapte și ceață, am considerat că misiunea constituie un hazard și, consultându-ne cu cei trei piloți, singurii prezenți, am refuzat să decolăm. A fost prima întâlnire între entuziasm ieftin, interese ascunse și profesionalism responsabil. Am rămas în uzină. În jurul orei 10:00, am fost solicitați să executăm o misiune cu „Puma-55” pentru a aduce muniție de la depozitul poligonului din Cincu. Cunoscând mai bine decât restul colegilor piloți această zonă, m-am oferit să fac această misiune. Am făcut această misiune cu Aramă V, P. A., mecanic de bord și un grup de trăgători din cadrul secției de armament. Am decolat în condiții de ceață, am oprit camionul și microbuzul fabricii în zona Perșani, pentru ai proteja de „teroriștii” care veneau de la Sibiu, după informațiile celor care ne-au cerut această misiune, iar în jurul orei 13:30, au aterizat cu bine și două tone de muniție în curtea uzinei.

În jurul orei 15:30, s-a reclamat executarea unei misiuni cu elicopterul „IAR-316 B-94” care avea armament la bord. M-am oferit să fac..... am fost dirijați să facem observare în zona Rafinării și Dealului Melcilor, după care am fost dirijați în zona „Iepure” pe Valea Răcădăului, unde am executat „foc de intimidare” cu tot armamentul de la bord. În cursul acestei misiuni s-a tras asupra noastră de pe Dealul Melcilor și de pe un bloc din zona Spitalului Județean cu armament automat. Nu am fost atinși datorită înălțimii de zbor pe care am luat-o după executarea tragerii din zona „Iepure”. După aceasta, pe timpul apropierii de aerodrom, ni s-a cerut să facem o misiune de observare în zona Șinca Veche, unde a fost semnalat un elicopter la sol. Am cerut realimentarea cu muniție, dar am fost refuzați, așa că ne-am deplasat în zona cerută identificând în curtea unității de la Șinca Veche, nu un elicopter, ci un „TAB” camuflat. Am aterizat cu bine și de această dată, după o cercetare la joasă înălțime a împrejurimilor aerodromului. După aterizare am rămas în uzină și am luat o carabină cu 40 de cartușe din depozitul gărzilor patriotice. Am rămas în uzină până în data de 25.12.1989. După Anul Nou, am fost solicitați să facem un transport de răniți la București. Datorită condițiilor meteo, nu am executat această misiune, decât în data de 08.01.1990 când, în condiții de vreme proastă am decolat cu „Puma-55”, împreună cu Aramă V. și Urdă V. mecanic navigant. Am preluat un ofițer în

stare critică din curtea Spitalului Județean și l-am transportat la Spitalul Militar București.

Am scris aceste fapte numai acum, crezând în '90, că odată cu această revoluție se vor schimba și oamenii. Nu a fost chiar așa, dar eu cred că dacă nu din partea societății, din partea lui Dumnezeu, fiecare v-a primi ceea ce merită pentru tot ce a făcut atât înainte de Decembrie '89, cât și la sfârșitul lui Decembrie '89 și mai apoi.

Borfotină Dumitru

De la unitatea militară un domn colonel a zis ca să nu mergem că „ne mănâncă lupul” la podul de pe Ghimbășel, și într-adevăr acolo ne așteptau soldați înarmați și cu câini lupi. La pod au început să tragă în aer, iar noi ne tot împingeam în ei până am ajuns la stația (facultativă). La pod cineva dintre noi a vorbit cu soldații să ne lase să trecem și după multe momente de încordare s-au urcat în mașini și au plecat, nu însă fără să facă din nou „risipă” de cartușe, iar noi credeam că sunt de manevră, dar ne-am înșelat.

Adetu Sorin

La baza acțiunilor mele din data de 21 decembrie 1989 și din zilele ce au urmat s-au aflat nemulțumirea legată de condițiile de viață și muncă nesatisfăcătoare, confruntarea cu lipsurile materiale, lipsa medicamentelor, alimentelor, lipsa posibilităților de realizare pe plan profesional fără implicare ideologică, toate acestea m-au determinat ca în data de 21 decembrie 1989 să mă alătur participanților la adunarea de protest ce a avut loc în curtea întreprinderii IAR-SA. Acțiune declanșată în semn de solidaritate cu cei care au avut curajul să protesteze în fața regimului totalitar la Timișoara și București.

La apropierea noastră au tras focuri de avertisment, crezând că se folosesc gloanțe de manevră ne-am apropiat împingând acest cordon puțin câte puțin încercând să trecem de el, aceștia au început să tragă din nou focuri de avertisment, manifestanții observând că dintr-un copac aflat pe marginea străzii au început să cadă ramuri, dovedind că muniția folosită era muniție de război.

Dugăiașu Cristian Pelcz Ștefan

Anul 1989 a reprezentat un an foarte greu pentru cetățenii României.

Lipsa alimentelor, a îmbrăcăminte, a căldurii, a energiei electrice, a informațiilor, a oricărui viitor făceau viața foarte dificilă. Toate acestea, coroborate cu zvonurile despre căderea sistemelor totalitare comuniste din țările Europei de Est, ne demonstau cu fiecare zi scursă, marile curențe, ineficiența sistemului în care trăiam, ne-au determinat să dorim schimbarea,

libertatea. Dar totul părea un vis frumos, în condițiile sistemului polițienesc de la noi. Evenimentele de la TIMIȘOARA au demonstrat că visul poate deveni realitate. Deși mediatizarea acelor evenimente pe posturile naționale de radio și televiziune era aproape inexistentă și deformată, am simțit că sfârșitul dictaturii ceaușiste este aproape. Pentru a reuși era nevoie să fim uniți, perseverenți, disciplinați. Doream să ajutăm Timișoara.

Acest lucru s-a întâmplat în data de 21 decembrie '89, când salariații ICA au luat hotărârea de a dezechipa elicopterele pregătite de luptă și intervenție la Timișoara. Acest fapt, combinat și cu incidentul de la București, din Piața Palatului, precum și întreruperea emisiei TV de la acel eveniment, a dus la declanșarea unei MANIFESTAȚII DE PROTEST în incinta ICA, urmată de tragerea sirenei întreprinderii, care chema toți salariații la un MARȘ DE PROTEST spre Brașov. În acele momente, un elicopter IAR-316B, făcea manevre de decolare spre Brașov, lucru care ne-a iritat foarte mult pe toți cei adunați lângă pista de decolare și care doream aducerea acestuia la sol în vederea anulării zborului, lucru care s-a și întâmplat.

Aceste evenimente, precum și MARȘUL DE PROTEST spre Brașov, au fost primele manifestări împotriva regimului comunist organizate la BRAȘOV în DECEMBRIE 1989.

Subsemnatul, împreună cu colegii de birou, având în vedere valoarea dotării tehnice de la locul de muncă, am luat hotărârea opririi activității și asigurarea pazei contra unor eventuale tentative de distrugere sau sabotaj. Lucru de altfel bine venit, pentru că acte de sabotaj au avut loc în noaptea de 21-22, când secția uzinaj S300 a fost inundată intenționat, urmând ca cei care au participat la MARȘ să fie declarați sabotori și pedepsiți exemplar.

În dimineața zilei de 22 decembrie 1989 s-a hotărât declanșarea grevei generale, lucru de fapt unic până atunci în istoria evenimentelor brașovene. Revendicările greviștilor erau multe, printre care se pot enumera: informarea corectă asupra evenimentelor din Timișoara, demiterea conducerii superioare de partid și de stat, eliberarea deținuților politici, desființarea securității, presa și televiziunea să fie libere, democratizarea societății, etc.

După ce s-a format comitetul de grevă și s-au împărțit materiale volante, steaguri fără stemă, pancarte, stegulețe tricolore, salariații, în număr foarte mare (aprox. 2000) au pornit în marș organizat către Brașov. S-au scandat lozinci antiprezidențiale, anticomuniste, „Armata e cu noi!” (în momentul când coloana a trecut pe lângă Comisariatul militar de pe str. Lungă). S-a cântat „Deșteaptă-te române!”. Mulți trecători se atașau la coloana noastră. Alții ne spuneau să fim cuminiți că altfel ne vor împușca ca pe cei de la Timișoara, iar alții plângeau din cauza emoției.

Înaintând pe str. Lungă în sus am aflat de fuga soților Ceaușescu. Oamenii de la case puneau televizoarele și aparatele radio în geam ca să ne arate acest lucru și ne îndemneau să continuăm. Coloana s-a deplasat până în centrul orașului unde ne-am întâlnit și cu salariații de la alte întreprinderi brașovene. Acolo se aflau și soldați MApN, care nu au ripostat.

În zilele următoare, în cadrul întreprinderii s-au format echipe și pichete pentru paza și securitatea bunurilor precum și a unor puncte strategice. Paza obiectivelor s-a făcut armat, armamentul fiind distribuit pe bază de tabel celor aflați în post, 24 ore din 24. În perioada 23-25 decembrie 1989, am participat la aceste acțiuni în obiectivul S300-uzinaj, atelier comanda numerică, din cadrul întreprinderii. Cea mai dificilă perioadă a fost ziua de 24 dec., și mai ales noaptea de 24 spre 25. În acea zi de duminică. Zvonurile despre atacuri iminente asupra întreprinderii circulau permanent, alături de cele despre căderea unor obiective din împrejurimi (inclusiv unități militare). Apogeul s-a atins după miezul nopții. În jurul orei 2 noaptea atacul teroriștilor asupra fabricii devenise, conform zvonurilor, iminent. Atunci s-a creat un moment de panică, datorat și oboselii și încordării acumulate până atunci, toată lumea fiind pregătită de luptă (se introduseseră gloanțe pe țevile armelor) și când exista riscul unor accidente grave, ținând cont că alături de noi se aflau alți colegi, și ei înarmați, împreună cu alți doi colegi am luat hotărârea să descărcăm armele cu gloanțe pe țevă și să înființăm un post de pază și în fața secției. Împreună cu colegii Dan Cristian și Dan Lăzăroiu am asigurat paza secției până la venirea schimbului I, aprox. ora 7 dimineața a zilei de 25 decembrie. Paza a continuat până la executarea dictatorului, când victoria noastră devenise o certitudine,

Ghioane Ștefan

Din acel moment lumea s-a retras de pe pistă, iar un coleg pe nume Demi ș-a urcat pe treptele exterioare ale unei scări de la acea clădire și ne-a spus: „Fraților de acum nu mai avem ce face, trebuie să plecăm în oraș”. Pe la ora 11 a sunat sirena întreprinderii și ne-am adunat la poartă. Am plecat din întreprindere peste 1000-1500 de salariați. Unii s-au mai pierdut pe drum chiar de la plecare. În dreptul corpului de gardă al întreprinderii am văzut un pluton de scutieri stând deoparte, fără să ne zică nimic. La intersecția spre Ghimbav, lateral dreapta de drumul nostru 2 sau 3 camioane militare cu soldați.

La capătul celălalt al podului peste Ghimbășel ne-am trezit cu drumul blocat de scutierii de la miliție în primul rând și de militari de la armată în spatele lor. Ca să ne intimideze au început să tragă cu automatele ce la aveau asupra lor. Ne-am speriat că trag în noi, dar trăgeau în aer. Ne-am culcat la pământ. Unii au luat-o la fugă pe unde au apucat. Acel Demi s-a urcat pe balustrada podului

și ne-a spus: „Fraților mergem mai departe, că dacă trag în noi nu o să murim toți”. Coloana s-a pus în mișcare cu cei care au mai rămas 22

Pe urmă am început să rupem lozincile și portretele ceaușiste de pe pereți.

Bîrloiu Gheorghe

Începând deplasarea spre oraș am observat că din clădirea administrației eram urmăriți și fotografiați, iar lângă corpul de gardă eram așteptați de un pluton de scutieri și un ofițer superior a exclamat: „Păcat de voi că sunteți tineri și nu știți ce vă așteaptă”.

Miron Constantin

În data de 21 decembrie 1989 eram angajat al aceleiași întreprinderi, funcție și secție (secția 3000, frezor). Fiind schimbul 1, discutam cu colegii apropiați despre revolta de la Timișoara, despre ce se transmitea noaptea la postul de radio Europa Liberă. Mă gândeam că va fi ca în 15 noiembrie 1987 la Brașov, că vor rămâne singuri, izolați și vor suporta aceleași represalii ca și stegarii. Am aflat că nu aveam voie să părăsim locul de muncă fără aprobare.

Colegii de la ajustare aveau radio în atelier, ne-au spus că se transmite de la București, adunarea populară și ceva nu e în regulă. Se întrerupe se aud huiduieli, nu ne venea să credem ce auzim, Ceaușescu era huiduit. Atmosfera din secție devenise apăsătoare, secția fiind lângă aeroport, vedeam pregătiri intense pentru echiparea unor aparate. În zbor erau unul sau două elicoptere. ... deodată totul a luat altă turnură, am aflat că se fac pregătiri intense pentru echiparea avioanelor de pe pistă, pentru a fi trimise la Timișoara sau București, a ține situația sub control acolo. Dar că piloții, mecanicii, nu doreau acest lucru, singuri nu se pot opune... până am ajuns în fața secției, directorul uzinei venea însoțit de o persoană sau două. În foarte scurt timp a fost înconjurat de colegii din secție, apoi au venit și din alte secții. Noi l-am întrebat dacă e adevărat că aparatele vor fi trimise ptr. a înăbuși revolta de la Timișoara, se auzea că acolo nu intra și nu ieșea nimeni, erau izolați.

Dumnealui ne cunoștea pe mulți și încerca să ne explice câte ceva. Întrebările curgeau una după alta. Nu reușea să facă față, era înconjurat din toate părțile. Deodată a cerut un pahar cu apă, s-a și glumit că arde veteranul. A fost un moment de respiro, după care totul s-a precipitat. Răspunsurile directorului nu ne mulțumeau. Am strigat să fie aduse la sol aparatele, să mergem pe pistă unde și celelalte aparate erau în pregătire. Între timp, un coleg, ulterior am aflat de Demi, a spus că nu poate lua legătura cu fratele său din Timișoara.

Ne-am îndreptat pe aleea ce duce spre aeroport amenințând că vor fi distruse cele de la sol. „Noi le facem, noi le distrugem, nu vor fi folosite pentru a-i omorî pe ai noștri”, se striga continuu. Situația era foarte tensionată, cineva a luat legătura cu turnul de control, să revină la sol elicopterul ce survola în acel moment Brașovul. Între timp au venit militarii de la corpul de pază al fabricii și ei erau foarte speriați, asta ne-a întăritat mai mult. Eram decizi să nu cedăm. Le-am strigat că nu avem nimic cu ei, dar nici un aparat nu va pleca de la uzină spre Timișoara pentru a-i ucide pe ai noștii

Costea Mihai

În data de 21 decembrie, în jurul orei 12, ca urmare a evenimentelor de la Timișoara, s-a dat dispoziție de trimitere de elicoptere în zonele unde erau tulburări. Aflând de aceste dispoziții, câteva sute de angajați de la ICA, printre care și eu, ne-am împotrivit, cerând chemarea elicopterelor la sol și dezarmarea lor. După obținerea acestor cereri ne-am îndreptat spre poarta întreprinderii și ne-am hotărât să mergem în oraș pentru a demonstra împotriva regimului comunist, a lui Ceaușescu și a celor ce se întâmplau la Timișoara. Deoarece datorită intervenției directorului întreprinderii, col. Ion Georgescu, care cerea oamenilor să intre din nou în fabrică, unora a început să le fie frică, eu am început să-i încurajez spunându-le că acum este momentul să facem ceva pentru a răsturna tirania lui Ceaușescu.

Eu i-am cerut directorului să vină cu noi în oraș, dar el m-a amenințat că dacă nu mă liniștesc și o să plec în oraș nu am să ajung, și că cei care se vor lua după unul ca Demi și ca mine („vagabond pletos”) nu o să ajungă prea departe.

Cu toate aceste amenințări am reușit ca împreună cu circa 400-500 de persoane să plecăm spre oraș. Pe tot parcursul drumului eu, împreună cu Demi Ioan și Ciorbea Costel am încercat să încurajăm oamenii, care erau puțin speriați de ceea ce se întâmplă. Îndreptându-ne spre oraș, la podul peste Ghimbășel am fost opriți de un baraj al trupelor de securitate și am fost somați să ne întoarcem deoarece au ordin să nu ne lase să trecem. Aflându-mă în primul rând am început să înaintăm pas cu pas până la un moment dat când, aflându-mă intercalat printre soldați, s-a ordonat foc de avertisment. Am crezut că până aici ne-a fost și am crezut că nu o să-mi mai văd niciodată copilul care avea câteva luni. După o discuție cu comandantul trupelor căruia i-am promis că nu vom face altceva decât să demonstrăm pașnic, am fost lăsați să trecem. Ne-am îndreptat spre oraș pe str. Lânii și apoi pe Agricultorilor unde, un bătrânel care stătea la poartă m-a întrebat dacă nu voiam un steag. Am intrat în curtea de unde bătrânelul mi-a dat un steag tricolor cu care am alergat și aproape de calea ferată am ajuns în fruntea coloanei. Pe str. Lungă, deoarece eu mă ocupam cu

menținerea coloanei cât mai compactă și alergam din față în spatele coloanei și încurajam oamenii, i-am înmănat acel steag colegului meu Ciorbea Dorel care l-a purtat mai departe. Din câte știu despre situația din Brașov de la acea oră, acel steag a fost primul steag al revoluției brașovene. Înaintând spre centrul orașului, am mers pe str. Lungă și cum dincolo de restaurantul Caraiman era blocată, am luat-o la stânga pe strada Morii. La întreprinderea Timpuri Noi, am încercat să intru pentru a convinge. Dar am fost dat afară și au închis poarta. La fel s-a întâmplat la poarta uzinei Hidromecanica, care era închisă și nu am avut posibilitatea să luăm legătura cu oamenii din uzină.

Mergând mai departe pe lângă cinema Patria spre centru, împreună cu Demi Ioan am început să le arătăm oamenilor care treceau pe lângă noi tuburile de la cartușe cu care s-a tras la podul peste Ghimbășel. Acest lucru a determinat multe persoane să se alăture și astfel coloana noastră a început să se mai întinerească. Ajunși în dreptul hotelului Capitol am fost întâmpinați de focuri de armă trase în aer. Ne-am continuat drumul pe str. 7 noiembrie, coborând apoi pe str. N Bălcescu spre mag. Universal, unde drumul spre clădirea județenei de partid era blocat și acolo am găsit câteva grupuri de studenți, care ne-au întâmpinat cu bucurie. Am stat în acea zonă până spre dimineață când am plecat pentru a merge la serviciu ca să încerc să conving și alți oameni să vină cu noi. Oamenii erau hotărâți să vină și astfel, cu coloana de la ICA am venit din nou în oraș, unde, de această dată, ieșiseră mii de oameni.

În data de 22 decembrie 1989 în jurul orelor 17, împreună cu Ciorbea Dorel și Petru Sextil, am intrat în sediul actualei Prefecturi ca reprezentanți din partea „ICA Ghimbav”, unde l-am întâlnit din nou pe colegul nostru Demi Ion. Din acest moment și până în data de 26 decembrie 1989, împreună cu Ciorbea Dorel, am participat la apărarea sediului actualei Prefecturi și a zonelor: ModaRom, Unirea, Cinema Patria. Am făcut parte din primul „Consiliu Județean de Salvare Națională Brașov” conform legitimației nr. 35.

Ciorbea Dorel

În anul 1989 eram angajat la „ICA Ghimbav”, actualmente „SC IAR SA”.

În ziua de 21 decembrie a aceluiași an, în jurul orei 12, colegul meu, Demi Ioan, m-a anunțat că la pistă se adună oameni pentru a protesta împotriva trimiterii de elicoptere echipate pentru luptă la Timișoara, cu scopul de a pune capăt evenimentelor de la Timișoara, începute încă din 16-17 decembrie. Aceste evenimente, chiar dacă nu erau anunțate oficial, la noi se cunoșteau atât prin intermediul postului de radio „Europa Liberă”, cât și a acelor care aveau rude la Timișoara și țineau legătura prin telefon. Atunci am hotărât că este cazul

ca și la Brașov să fie cineva care protestează împotriva regimului comunist și a condițiilor vitrege de viață. Așa cum au făcut atunci timișorenii și cum s-a întâmplat cu cei de la uzina „Steagul Roșu” la 15 noiembrie 1987.

M-am deplasat cu Costea Mihai, care era coleg de formație cu mine, la pistă unde erau adunați deja o mulțime de angajați.

Acolo, după ce s-a renunțat la trimiterea de elicoptere la Timișoara în urma adunării spontane, am hotărât să ne îndreptăm spre oraș.

Cu toată încercarea conducerii societății și a secretarului de partid de a ne împiedica, împreună cu Demi Ioan și Costea Mihai ne-am organizat grupul de câteva sute de oameni și în jurul orei 13:00 am pornit spre Brașov.

Între timp cei de la conducerea județeană de partid au început să ia imediat măsuri împotriva noastră. Anunțați fiind de directorul societății, la bifurcația străzilor spre Ghimbav și Stupini, deja ajunseseră două camioane cu vânători de munte de la UM 01199 Ghimbav. Menționez că aceștia nu au intervenit, lăsându-ne să ne continuăm drumul spre cartierul Bartolomeu. Când am ajuns la podul peste Ghimbășel, ne aștepta primul baraj de militari care aveau ordin să ne oprească pentru a nu ajunge în oraș.

Mărturisesc că atunci când aceștia au început să tragă cu muniție de război, m-am gândit că aici vom muri, fără a mai trece podul, și primul lucru dictat din instinct a fost să mă culc în șanțul de la capătul podului. Dar când am observat că se trage în aer, am realizat că militarii erau conduși de niște oameni care gândeau și care, după ce am purtat mai multe negocieri cu ei, ne-au lăsat să ne continuăm deplasarea, cu condiția să nu producem spargeri și pagube în oraș.

Am ajuns în Bartolomeu strigând lozinci împotriva regimului comunist, de fraternitate cu timișorenii și de îndemnare a altor cetățeni să se alătore nouă. Aici se știa deja de ieșirea noastră și toată lumea ne întâmpina care cu bucurie, care cu lacrimi în ochi de teamă că vom fi împușcați.

Pe drumul spre oraș ne-am organizat oameni de ordine care în permanență urmăream să nu se infiltreze necunoscuți care ne-ar putea provoca la acte de violență.

Din zona complexului Bartolomeu am luat de la colegul Costea Mihai un steag tricolor primit de la un bătrân, pe care l-am purtat până a doua zi, acesta fiind primul steag al revoluției la Brașov

În deplasarea noastră, un al doilea baraj ne-a fost pregătit în apropierea CMJ, lângă restaurantul Caraiman. Cum pe strada Lungă nu mai puteam continua deplasarea, ne-am îndreptat pe traseul str. Morii, str. Avram Iancu, str. Cuza Vodă și Karl Marx spre uzina „Hidromecanica”, cu gândul de a-i mobiliza

și pe muncitorii de acolo să se alăture coloanei noastre care între timp crescuse ca număr.

Când am ajuns la uzina „Hidromecanica”, eu am sărit și am deschis poarta principală, îndemnând angajații de aici să ne urmeze, dar aceștia erau încuiați în secții, după cum am aflat mai târziu.

După o scurtă consfătuire cu colegii mei, am hotărât că nu putem să ne deplasăm spre uzina „Steagu-Roșu” pentru a-i mobiliza pe cei de acolo. Întrucât venea seara, ne-am deplasat către centrul orașului.

Cu steagul fluturând în fruntea coloanei, care între timp ajunsese la câteva mii de oameni, strigând în continuare lozinci anticomuniste și anticeaușiste, am ajuns în centrul orașului, unde clădirea Consiliului Județean era înconjurată de militari înarmați.

La un moment dat, în fața clădirii „ModaRom”, militarii provocați și de mulțimea pe care nu o mai puteau controla au început să tragă în aer și cu greu am reușit să-i liniștesc interpunându-mă cu steagul între aceștia și demonstranți. A fost un moment de panică în care mulți din cei prezenți s-au împrăștiat în toate direcțiile. După ce ne-am regrupat, am hotărât să ne deplasăm pe str. 7 Noiembrie pentru a ajunge în „Piața Sfatului”. Ajunși acolo, cu ajutorul lui Costea Mihai și a unui tânăr pe nume Gânțu Lucian, care se atașase de noi, m-am urcat pe fântâna arteziană și am spus o rugăciune pentru frații noștri de la Timișoara, mulțimea rugându-se odată cu mine. Atunci am văzut că s-au alăturat celor care am plecat de la „ICA Ghimbav” atâți brașoveni încât piața era aproape plină.

Prin oameni trimiși să cerceteze zona, am aflat că în zona magazinului „Universal” erau blocați niște studenți protestatari care au fost udați cu tunurile de apă în încercarea autorităților de a-i împrăștia. Am hotărât să ne îndreptăm spre aceștia pe str. Nicolae Bălcescu, deoarece str. Republicii era blocată.

Când am ajuns acolo, cu toate că nu ne cunoșteam, am fost primiți cu strigăte de bucurie și îmbrățișări.

Autoritățile au încercat să negocieze cu noi și să ne convingă să mergem la casele noastre, dar am rămas acolo până dimineața, iar Gânțu Lucian și cu Dinu Costică, care se alipise și el grupului, ne-au reprezentat în fața autorităților cu revendicările noastre.

A doua zi dimineața m-am întors la „ICA Ghimbav” unde, împreună cu Costea Mihai, Peteu Sextil și Beșchea Lucian, am înființat un comitet de grevă și am declarat grevă generală. Am împărțit angajaților fluturași pe care era tipărit cântecul „Deșteaptă-te române!”, care ulterior a devenit Imnul național, și am plecat, de această dată mult mai bine organizați, spre oraș.

Pe traseu am fost înștiințați despre moartea generalului Milea și fuga soților Ceaușescu și atunci am realizat că regimul comunist s-a sfârșit în România. Ajungând plini de euforie în centrul orașului, am fost întâmpinați de miile de brașoveni care ieșiseră și din celelalte întreprinderi brașovene și de armata care fraternizase cu poporul.

Împreună cu Costea Mihai și Peteu Sextil am intrat în clădirea Consiliului Județean ca reprezentanți din partea „ICA Ghimbav”, unde, împreună cu angajați de la alte uzine brașovene am hotărât să trimitem la București niște reprezentanți ai noștri, iar ceilalți să organizăm apărarea acestui punct strategic cu arme luate de la subsolul clădirii, existând multe zvonuri că vom fi atacați de trupe de Securitate.

Ne-am organizat apărarea obiectivului în mici grupuri, pe corpuri de clădire și etaje, purtând banderole tricolore și legitimații pentru recunoaștere și ne-am stabilit parole. Evitând astfel atât infiltrarea necunoscuților cât și riscul de a ne împușca între noi.

În jurul orei unu noaptea s-au auzit primele focuri de armă și nici acum nu pot spune cine a tras primul foc, fiindcă zvonurile erau diverse. Cert este faptul că nimeni nu era atunci cu capul limpede pentru a controla totul, chiar dacă controlul clădirii a fost preluat de Armată prin generalul Florea. Lângă noi erau militari în termen care nici nu știau bine să mânuiască o armă și nu cred că aveau ce căuta acolo. Dar cu dezinformarea care era atunci nimeni nu mai știa ce este bine și ce este rău.

În acea noapte am văzut primi morți ai revoluției în Brașov și mă întreb dacă sângele lor nu a fost vărsat din alte motive decât ceea ce visam atunci.

Am organizat imediat la parterul clădirii un mic punct de ajutor pentru a ajuta răniții din jur, pentru că mai departe de clădire riscam oricând să fim împușcați în haosul care domnea acolo.

Am rămas în clădirea Consiliului Județean până în data de 27 decembrie, în frig și ger, printre soldați și arme, petrecând primul Crăciun liber cu speranța într-un viitor mai bun, executând patrule în zonele Cinema „Patria”, magazinul Universal, ModaRom.

Sper ca timpul și istoria să facă lumină privitor la evenimentul din decembrie 1989 și sper ca un regim comunist să nu mai fie niciodată în România.

Amălinei Aurel

La prima oră de începere a programului de lucru a venit la noi în secție muncitorul Demi de la Secția 700, cu muncitorul Hăldău Petrică de la Secția 400 și încă câțiva colegi de la alte secții și s-a hotărât ca la ora 9.00 să ieșim cu toții de la toate secțiile pe platforma dintre secția 200 și pista aerodromului

(în fața Secției 300), unde să facem un miting de protest pentru a împiedica trimiterea elicopterelor de luptă la Timișoara (Lugoj).

.....
Atunci, la această adunare și cu contribuția mai mare a muncitorului Demi, s-a hotărât să intrăm în secție și să mergem la vestiar, să ne îmbrăcăm cu hainele de acasă și să plecăm în oraș pentru un marș demonstrativ.

Am intrat în vestiar m-am echipat cu ținuta de oraș și împreună cu Tăbăcaru Gheorghe, Mocanu Gheorghe, văzând că totuși muncitorii din secție nu aveau curajul să se mai adune la poarta, la propunerea mea, am hotărât să mergem la centrala termică să sunăm sirena.

Ajungând la centrală, ușa de la intrare era încuiată. Atunci am început să batem în ușă și cineva din centrală, până la urmă, a descuiat ușa, noi am intrat, dar nu știam comutatorul de declanșare a sirenei. Unul din muncitori ne-a arătat butonul de declanșare a sirenei. S-a declanșat sirena și am ținut-o declanșată sunând în continuu până ce a coborât din birou directorul Georgescu, venind la noi la centrală și muștrându-ne de ceea ce am făcut, bătând obrazul.

În declarația din 12.06.2006. acesta completează... și ne-a făcut huligani.

Primul baraj de oprire a noastră a fost la corpul de gardă al întreprinderii, dar pentru noi a fost ne semnificativ, n-au putut să ne oprească, al II-lea baraj a fost la bifurcația șoselelor Stupini cu Ghimbav, dar armata a ajuns târziu, noi când am ajuns la intersecție militarii atunci debarcau din camioane, intenționând să ocupe dispozitiv de luptă, dar n-au avut succes.

Pe pod coloana noastră a fost oprită și un colonel a încercat să stea de vorbă cu noi demonstrații, încercând să ne convingă să ne întoarcem înapoi din drum. Dar în fruntea demonstrațiilor avându-l pe neînfricatul Demi, le-am spus că țelul nostru este de a merge înainte și nu acela de a ne întoarce înapoi, scandând din nou lozinci: „Armata e cu noi!”, începând să înaintăm.

Atunci comandantul militarilor a ordonat „Foc!” și militarii au ascultat comanda, dar focul a fost tras în aer, noi continuând înaintarea, iar militarii retragerea.

Eu mă aflu în coloană pe primul rând din partea stângă cam al doilea flanc, mergeam cu toți în coloană ordonați și disciplinați, doar scandând lozinci, dar cu vigilența mărită ca nu cumva să ni se alătore alte persoane în stare de ebrietate sau recalcitrante care să înceapă să facă debandadă sau să spargă vitrine. Puțin mai jos de Teatrul „Dramatic”, lângă coloana noastră, pe partea stângă (caut să scot în evidență acest fapt întrucât ... cauză a fost deschis focul în față la Municipal în seara de 21XII'89) unde mă aflu eu, ni s-a alăturat un tânăr handicapat care se afla într-un cărucior cu roțile și era împins de alt tânăr. Acesta a mers paralel cu mine și coloana noastră.

În timp ce ne continuam drumul acest tânăr handicapat ajungând în dreptul unui militar din dispozitivul de luptă s-a întins de pe cărucior să-i smulgă arma de luptă a unui soldat, dar în acest timp, căruciorul s-a răsturnat, el căzând pe piciorul soldatului, acesta probabil de frică sau intrând în panică a deschis foc fără comandă. La auzul primului foc de armă, toți militarii au început să tragă rafale de arme în aer, fără comandă.

Un subofițer, care era unul din comandanții lor, alerga prin spatele militarilor cu cascheta în mână, cerându-le acestora să înceteze focul.

Oltean Georgeta, Ghidioșan

Din 18 decembrie 1989 peste tot, în întregul birou, se instalase o atmosferă de neliniște și agitație. Aflasem de la Radio Europa Liberă despre evenimentele de la Timișoara și eram neliniștiți cu toții, așteptând parcă să se întâmple ceva și la Brașov, în apărarea celor curajoși.

În ziua de 21 decembrie 1989, de dimineață, am început activitatea la serviciu plină de indignare față de nepăsarea celor care mă înconjurau. Am avut în birou multe discuții cu colegii, nici unuia nu îi stătea gândul la problemele de serviciu.

La difuzorul instalat pe peretele biroului răsunau metalic cuvintele de îmbărbătare ale conducătorului comunist, și deodată s-a auzit freamăt, huiduieli, emisia s-a întrerupt. Am sărit în sus de bucurie strigând „Bucureștiul s-a revoltat „în sfârșit”. Am reușit să mobilizez mai mulți colegi și am ieșit pe coridor încercând să scot din birouri cât mai multă lume. Aflasem că în fața secției uzinaj sunt adunați oameni și am plecat acolo.

Directorul era deja acolo înconjurat de o mare masă de muncitori, încercând să îi convingă cu disperare să se întoarcă la locurile de muncă. Promitea că nu se întâmplă nimic, că o să ne mai aducă zahăr la cantină, o să primim salarii mai mari, cerând în schimb liniște, reîntoarcerea fiecăruia la locul de muncă. Am strigat la director că nu sunt de acord cu el, cu viața mizeră pe care o trăiam de atâta vreme și, de asemenea, am cerut cu insistență întoarcerea elicopterului IAR 316, care era pregătit de plecare în oraș. Pentru că eram cu toții foarte hotărâți, directorul renunță pentru moment și cere reîntoarcerea elicopterului. Era prima mică victorie, dar nu era totul. Cerem mobilizarea tuturor într-un marș de protest spre Brașov. Am cerut imediat colegilor: Sfetea Lucian, Pelin Gabriela, Nicolae Postu... Constantin, Ciorbea Dorel, Georgescu Oana să ne organizăm și să plecăm să protestăm la Județeană de Partid Brașov. Să venim în ajutorul celor de la Timișoara și București. Am reușit să mobilizez din birouri mai mulți colegi.

Am plecat spre poartă plină de curaj, fără violență, încrezătoare că va fi mai bine.

La poartă directorul mai încearcă să ne înduplece să nu plecăm. „O să ajungeți în izmene”. Dar noi eram hotărâți. Am organizat coloana cu mai mulți muncitori și ingineri din mers, cerând un marș de protest fără violență.

La unitatea militară care asigura paza întreprinderii, comandantul ne spune că nu știm ce ne așteaptă. Ulterior acest comandant mă recunoaște printre organizatorii coloanei.

La prima intersecție pe partea dreaptă se afla staționat un camion cu soldați înarmați.

Le-am cerut celor din coloană să meargă pașnic, fără violență. Am început să cântăm „Deșteaptă-te române!”, atât cât știam fiecare. Strigam: „Fără violență!”, „Armata e cu noi!”

Am continuat, parcă, mai veseli drumul, dar, în apropierea podului Ghimbășel, am văzut barat drumul de niște soldați înarmați cu căști, scuturi și puști mitralieră, gata de atac. Eram în față cu mai mulți colegi și am încercat să ne mai strângem rândurile ca să putem face față... Să conversăm. Împreună cu Sfetea Lucian și Demi Ioan, am discutat cu comandantul subunității de securitate. Se discuta relativ pașnic, voiam să îi facem să înțeleagă că nu eram niște derbedei, ci oameni care își strigau suferințele îndurate ani și ani, ... de un regim nebunesc. Am cerut tot timpul colegilor să fie pașnici, să nu instige militarii, să nu îi jignească, pentru că și ei erau la fel de năpăstuiți de soartă ca și noi.

Comandantul a ordonat militarilor să își descarce armele, moment în care am rămas împietrită în picioare. Vedeam cum curg crengile din pomi, totul în jur vuia de zgomotul armelor, al gloanțelor trase și nu realizam dacă se trage în noi sau în aer.. un coleg mă trage disperat cerându-mi să iau poziția „pe burtă, culcat”. Atunci am realizat că am trecut pe lângă moarte. Acesta a fost primul atac armat deschis în 21 decembrie 1989 în Brașov, ordonat împotriva unor demonstranți pașnici, neînarmați. La ordin, soldații au părăsit apoi dispozitivul, s-au urcat în camioane și au plecat, iar noi, puțin amețiți, ne-am ridicat și am continuat drumul pe jos, spre oraș. Comandantul, ulterior, recunoaște pe câțiva dintre organizatori, printre care sunt și eu.

În zona străzii Lânii, oamenii au ieșit în fața noastră, întrebându-ne cu lacrimi în ochi, câți răniți avem, dacă sunt morți.

Am mers înainte cerând mereu colegilor mare atenție la toți care ne înconjoară, să nu se infiltreze instigatori sau răufăcători printre noi.

Un coleg a cerut un steag pentru a avea un aspect de coloană bine organizată. Pe stradă au fost oameni care s-au alăturat nouă.

La intrarea pe strada Lungă lumea ne privea înmărmurită, unii ne aplaudau, își făceau cruce, cred că se rugau pentru noi.

Mai sus, la Comisariat, strada era din nou blocată, de data aceasta de un TAB și un microbuz. Un pluton de scutieri..., dar avem drum liber pe strada Morii, la stânga. Era al doilea moment critic cu adevăra prin care treceam în viața mea. Era din ce în ce mai primejdios, dar noi am continuat îmbărbătându-ne unii pe alții.

Prin dreptul meu a trecut un ARO militar. Un colonel din dreapta șoferului mă întreabă de unde venim, când află îmi transmite strângeri de mâini și încurajări și să mergem înainte.

La Ceasu Rău, coloana începuse să se mai restrângă, dar nu arăta rău. Am încercat la mai multe fabrici din zonă să mobilizăm muncitorii, dar aveau ușile blocate. Cineva dintre noi strigă că au ieșit studenții și atunci cu toții am prins curaj.

S-a intrat pe strada Lenin, unde ni s-au mai alăturat mai mulți oameni de pe stradă. La consiliu Județean de Partid era deja un baraj de soldați înarmați, eram destul de speriați, se auzeau niște împușcături, focuri de avertismente. Am strâns rândurile și am mers spre Rectorat, pe strada 7 Noiembrie, și ne-am oprit în centrul orașului Brașov.

Unul dintre lideri, Chidioșan Mircea, cere tuturor de la ICA să facem o rugăciune la fântâna Brașovului, pentru morții de la Timișoara. Am plecat spre sediul CJBv alături de colegii mei, rămânând în proximitatea Județenei de Partid, ulterior s-au alăturat și colegii sosiți de la...

În ziua de 22 decembrie 1989 de dimineață am ajuns la ICA având teama că nu știam ce represalii mă așteaptă. Ceaușescu era încă la putere. Șeful meu mă puse pe lista sabotorilor, a celor care au părăsit locul de muncă în 21 decembrie. Dar la scurt timp s-a anunțat declanșarea grevei generale. Era primul protest de acest gen din țară „GREVĂ GENERALĂ!”

Am fost numită în comitetul de organizare, alături de alți colegi de la marș și am întocmit listele cu participanți. Făcând același traseu din 21 decembrie: ICA – Str. Lânii – Str. Lungă – Modarom – Consiliu Județean de Partid.

Am plecat, de data aceasta în număr mai mare, am continuat drumul de data trecută, asta fără soldați, baraje și muniții.

La jumătatea străzii Lungi oamenii, în număr mare, ieșiți din case, ne-au anunțat că Ceaușescu a fugit. Unii chiar au scos pe geam televizoarele să ne arate „A fugit dictatorul!”

Am început să strigăm „Jos Ceaușescu!” Am prins curaj, alături de mai mulți colegi. Am urcat la sediul Securității din Brașov, unde am văzut că nu

mai era nimeni. Era o mare victorie a noastră împotriva regimului totalitar și împotriva dictatorului.

În ziua de 23 decembrie 1989, la întreprindere deja se formaseră brigăzi de pază, la mine în birou, colegii erau toți mobilizați înăuntru, dar fără apă și mâncare.

La solicitarea șefului de birou ... în după amiaza zilei de 23 decembrie ... împreună cu o mașină cu Godeanu ... Nicolae , ... Gavril pentru a le duce la ICA de mâncare, ceai, apă în zona Pasajului Griviței se trăgea puternic, iar în centrul Stupini o patrulă militară ne-a legitimat, cerându-ne să ne întoarcem în Brașov, pe acolo nu se putea trece.

Am insistat susținând că mergem fără arme, cu mâncare la colegii noștri, ne-au luat buletinele, ne-au percheziționat și ne-au cerut să ne întoarcem cât mai repede.

A fost o alta zi de coșmar după 21, 22 decembrie, din nou înfruntasem moartea.

În următoarele zile am menținut permanent legătura cu colegii până în momentul condamnării dictatorului, după care situația s-a mai liniștit.

Ulterior acestor zile, șeful meu de birou a recunoscut implicarea mea directă în declanșarea, organizarea acțiunilor de protest din zilele de 21, 22 și 23 decembrie 1989.

Ion Georgescu

Duminică 17 decembrie ora 19:30-20:00, un prieten primește telefon de la Timișoara că acolo se trage în stradă. Mă anunță eventual să iau unele măsuri la uzină. Nu găsesc de cuviință să iau măsuri deosebite.

Marți 19 decembrie – dimineața aflu că la Timișoara sunt manifestări de simpatie față de un preot protestant care trebuia evacuat din Timișoara din dispoziția șefului lui pe linie preoțească.

Marți 19 decembrie – seara – aflu de la un martor ocular că la Timișoara este groasă, tancurile sunt pe stradă și centrul este făcut praf, nici poveste de a rămâne la nivelul simpatiei față de preot ci este mișcare de protest față de regim.

Miercuri 20 decembrie, anchetă ordonată de Elena Ceaușescu privitor la antene, toată ziua mi-a fost ocupată.

Miercuri 20 decembrie, seara – comunicatul lui Ceaușescu.

Aparatul meu de radio nu prinde decât programul 1, nu Europa Liberă, nu Vocea Americii (se poate verifica), informațiile de la televiziunea italiană și cea franceză erau alertante (sic), dar incerte, nicio imagine reală, câțiva iugoslavi „scăpați”, dar evident fără... Și cred că am subliniat fără armament.

Miercuri 20 decembrie – noaptea – în Brașov nimic, am fost prin oraș, liniște și pace la ora 22-23:30.

Joi 21 decembrie – până la ora 11: în fabrică frig, grupuri, grupuri care cred că comentau, prin secția 200 câteva lozinci date jos, m-am făcut că nul le bag în seamă, la autoclavă strungarul Petrescu de la 300 cu încă cineva probabil că făcea convocarea. Am vorbit cu CA.M și mi s-a cerut (f. dur) conducte și să pregătesc în vederea livrării 3 avioane IAR 823 înarmate. Ceva nu era în regulă. Am spus că avioane... am, dar n-am instalațiile speciale (mințeam)..am dat dispoziție să pregătească trei avioane în vederea...

Ora 11-11:30: S-au dat telefoane de convocare a unui miting de protest pe platformă la ora 13. Ca să dea „credibilitate”, mitingul a fost convocat în numele meu, dar nu l-am convocat eu, am aflat abia pe la ora 12 și practic nu am crezut, așa că nu m-am alertat.

Ora 11:30-12:00: Dau un telefon unui prieten la București să-l avertizez de ancheta cu antenele și să aibă grijă să nu i le „umfle” și ca să mă creadă i-am subliniat: „vezi că ancheta este ordonată de coana Leana”. Mi-a răspuns: „dăi în p... măsii, n-o să mai aibă timp să ni le ia”. „Ce vrei să zici?”, l-am întrebat. „Ai să vezi tu, zilele asta. Salut!, n-am timp”. Și mi-a închis telefonul. Am fost un pic șocat de conținutul convorbirii și de modul brusc în care a întrerupt convorbirea, omul fiind foarte politicos de obicei.

Ora 12: Ovidiu Popa îmi spune că a început miting televizat la București unde vorbește Ceaușescu, i-am spus „Dă-l domnule în p... măsii, nu mă interesează circurile astea!”. Ovidiu mi-a spus: „Știți că nici pe mine nu mă trage așa, dar mă uit să vedem dacă ne spune ceva în plus de Timișoara”. Este adevărat și garantez că lui Ovidiu îi plăceau circurile astea cum îi place unui motan varza acră.

Ora 12:20-12:25: Citeam corespondența, a intrat Ovidiu foarte agitat și mi-a spus și sunt sigur cu multă satisfacție: „-L-au huiduit la miting! –„Pe cine domnule, zi-mi și mie mai clar!” – „Pe el, pe Ceaușescu!” – „Iote domle, și eu am pierdut, nu se dă reluarea!” – „Serios, mi-a zis Ovidiu, haideți la sindicat unde am înregistrat pe magnetofon!”. M-am dus și s-a confirmat. Am rămas la televizor la contabilul șef.

Ora 12:35: (m-am uitat la ceas). I-am spus lui Cristinariu că nu mai merg la masă, mă duc în fabrică pentru că e „imposibil să nu iasă ceva”, iar dacă se duc la masă s-o facă pe rând, încât să rămână cineva la telefoane. Am plecat prin 200, direct la conducte, în drum Mișu Nicula, care parcă mă aștepta, mi-a spus: – „Domnule director noi nu prea vrem să lucrăm la conducte pentru că vor fi puse pe elicoptere ce ...vor trage în oameni”. Eu i-am zis: – „Fii om serios, cum poți tu să crezi că vor trage elicopterele în oameni”.

– „Domnule director, nu vă supărați, acesta-i punctul nostru de vedere.”
– „Bine Mișule, hai să vedem totuși care-i situația cu ele”. La conducte nu se lucra, i-am rugat pe oameni să facem conducte, are armata nevoie de ele, mă

rog, în final nimeni, se vedea, că nu este dispus să facă conduite, cred că în gând oamenii mi-au zis destule.

Ora 12:40: Am văzut că pe platou au apărut primii oameni, cred că am întrebat oare ce se întâmplă și m-am îndreptat prin normalizate, fără să alerg spre platformă (cât am făcut? Maximum 30 de secunde). Nu voi face o descriere literară, dar trebuie să dau unele detalii, se venea în grup mare compact de la 400, de la 300 și P12, din stânga mea de la 200, 700 și din spatele meu de la normalizate, încât pozițiile erau ca în schița de mai jos.

Deci în aceste momente și în acea poziție am întrebat: – „Măi oameni buni, ce s-a întâmplat, de ce v-ați adunat?” (Parcă eu nu știam de ce s-au adunat). În spatele meu s-a aflat Sandor de la aprovizionare care tot timpul a încercat să pondereze pe cei care vroiau să se apropie, să avem un spațiu în care să respirăm (cred că i-a fost frică că vor fi unii care să mă cârpească, mie nu mi-a fost frică) și care să pună întrebări pe rând. Chiar am gândit și m-am amuzat în sinea mea „un credincios apărător, un comunist!”. Revin. Primul a vorbit Demi care a spus: – „Rudele mele de la Timișoara sunt acum poate moarte și noi ne-am adunat aicea să ni se dea socoteală de ce s-a tras în popor, de ce armata a tras în oameni pașnici. De ce Ceaușescu a dat ordin să se tragă? De ce armata a tras? Sunt ofițer și să răspund”. Cei din jur l-au aprobat, fiecare și-a spus aprobarea simultan, îmi amintesc că se spunea: „Da, să ni se spună!”, „De ce suntem mințiți?”, „Huo!”, „Criminalii să dea socoteală!”, mă rog și altele. Când s-a făcut un moment de liniște am spus: „Dacă faceți liniște și îmi spuneți problemele pe rând vă dau cuvântul meu de onoare că vă răspund cu toată sinceritatea tot ce știu” și am continuat: „Știu că la Timișoara sunt probleme, am ascultat cu toții comunicatul, dar nu știu exact ce este acolo, la telejurnalele de la italieni și francezi nu s-a dat nici-o imagine. Armata NU A TRAS și nici nu va trage, în acele tulburări sunt implicate mai multe servicii de contrainformații din est și din vest”. A urmat un dialog comun: – „Armata a Tras!” – „Ba nu a tras și nu va trage în popor” – „Rudele mele, frații noștri poate sunt morți acum!” – „Dacă ai fi avut rude moarte le-ai fi bocit, nu ai fi fost aici!” etc.

Parcă David de la 300 a zis: „Vrea să ne împuște ca pe câini, ce suntem noi!” – „Taci mă din gură că nu te împușcă nici dracu!”.

Tot aici mai rețin dialogurile de mai jos, dar nu în ordine cronologică

– „De ce se merge la Timișoara numai prin București, pentru că orașul este închis?”

– „De unde să știu eu, a spus, doar că aveam echipă service la Caransebeș și atunci când se vor întoarce vom afla”.

– „De ce Ceaușescu ne-a făcut huligani și fasciști?”

– „Nu știu, întrebați-l pe el nu pe mine, dar se zice că s-a spart și s-a dat foc în centrul Timișoarei”.

– Dumitru de la 400, „De ce banii nu mai au putere de cumpărare?”
”Care bani?”

– „Banii noștri, leii”.

Sfetea de la P12 – „Am fost băgat în spital de boli nervoase din cauza plăcii de sub reductor... etc. Am înțeles că eu sunt de vină.

Sălăvăstru (de la 500, 900, 800) problema lui cu datul afară, cu reangajarea, cu vechimea în muncă, etc. De ce i s-au luat drepturile?

Popa (cel mic de la sudură). Pentru cine facem elicopterele și de ce trag în popor? I-a răspuns printr-o întrebare „De 20 de ani nu știu pentru cine le facem și de unde am luat banii?”. Vă repet: ARMATA ROMÂNĂ NU A TRAS ȘI NU VA TRAGE ÎN POPOR.

– Cine a dat ordinul să se tragă?

– Să fie pedepsit criminalul!

– Numai Ceaușescu a dat ordinul! El este vinovatul!

– Să se înceteze masacrul de la Timișoara!

La acest dialog am răspuns că în mod sigur vinovăția va fi cu siguranță dovedită, iar adevărul va ieși ca undelemnul la suprafață.

Au urmat o serie de întrebări referitoare la case, rații, norme, căldură, copii, probleme pe care le cunoșteam. Nu mai țin minte ce răspunsuri am dat, dar nu cred să fi spus că oamenii... Era o refulare a tuturor greutăților și necazurilor acumulate de unii mai mult timp, de alții de mai puțin timp, dar în mod sigur că era mai mult disperarea oamenilor care văd că problemele lor nu au șanse de rezolvare. Era de înțeles.

S-a mai discutat despre raportarea recoltelor, comentarea tuturor problemelor acute, etc. Ene Constantin de la P13 a vorbit etc.

Între timp a venit elicopterul IAR 316 care trebuia să plece în aceeași zi la Buzău, echipa tehnică era venită cu o zi înainte. Pe 24.12.89 erau salariile. În acest moment toată atenția a fost îndreptată spre elicopter, s-a huiduit și s-a pornit către pistă (H2).

Văzând oamenii că se îndreaptă spre pistă, cei de la turn nu l-au lăsat să aterizeze, tocmai să nu se facă acte necugetate. Cam ce am gândit în acele momente? La pistă era VIP 155 la compensare, nu se prea vedea, cele trei IAR 823, albe în dreapta, alimentate fiecare cu 300 de litri de benzină, nr. 94 venea la H2, pentru că oricum trebuia să aterizeze.

Dacă se va atinge cineva de nr. 94 în mod sigur că aceeași soartă o vor avea și avioanele IAR 823, ori cele 900 de litri de benzină vor da naștere la

explozie ceea ce ar fi însemnat victime în mod sigur. Ce va face garda militară care avea în sarcină să păzească avioanele de la pistă, va trage focuri de avertisment sau nu, dacă ar fi tras, cred că pe fondul foarte tensionat existent, elicopterul și avioanele nu ar mai fi avut nici o șansă să scape. Nu aveam de ales, trebuia să intervin și să opresc această pornire. Cei care au fost acolo vor confirma că la 3 metri de poarta dinspre pistă, în interiorul aerodromului ne-am oprit. Am cerut lui Ovidiu Popa să meargă și să spună militarilor de la gardă, pe care deja îi văzusem în colțul de la zebra, să plece, să nu facă nimic, ceea ce se întâmplă este treaba noastră, nu a lor.

În „prima linie” a oamenilor erau cei de la sudură, cărora le-am adresat rugămintea că... este munca noastră, etc.

Dânșii mi-au spus că „dacă-mi dau cuvântul de onoare că băgăm elicopterele în hangar și nu vor mai zbura sau pleca din fabrică până se vor liniștii (termina) lucrurile la Timișoara, atunci nu se va întâmpla nimic”. – „Îmi dau cuvântul dacă mi-l dați și dumneavoastră” – „Ni-l dăm”. Am cerut să vină elicopterul la aterizare. Până când a venit elicopterul a mai fost un dialog legat de echiparea lui, în frunte era Sălăvăstru (800) care poate confirma.

S-a întrebat de ce este înarmat elicopterul ca să tragă în oameni? Am spus că elicopterul nu are muniție, nici nu este muniție în fabrică.

Atunci înseamnă că ne-a fotografiat sau filmat

Nu are nici aparat de filmat sau foto.

La sosirea elicopterului eu am cerut, ca să nu fie dubii, să fie controlat elicopterul. L-a controlat Sălăvăstru, a confirmat cele spuse de mine. Am dat ordin să se hangareze toate aparatele și să se oprească zborul. Așa s-a făcut, mecanicii s-au apucat de treabă. A intervenit inginerul Codlean (300) care a spus, dacă directorul s-a ținut de cuvânt este cazul să ne ținem și noi de cuvânt și să ne retragem. Greu. Mai erau unii care insistau să se atace elicopterele. Totuși oamenii se retrăgeau spre locurile de muncă. Eu în urma lor. Cam la breteaua de beton ce merge la scara de la... vrut să spună, dar știu că „s-a aprins” foarte tare, o frică grozavă m-a apucat, mă gândeam că dacă omul cade, cei care erau mai în spate (pentru că din nou se făcuse cerc în jurul nostru) ar fi crezut că eu l-am pocnit și atunci în mod sigur că aș fi fost linșat, în loc de elicopter era bun și un director. Din fericire omul și-a revenit.

Sesizând că este pericol ca lumea să se disperseze și să intre în secții, Demi s-a suit pe scară și-mi aduc aminte că a spus: „Fraților, mâine eu voi mai fi sau nu voi mai fi, dar acum cei care au încredere în mine, trebuie să mă urmeze să mergem la județ...”. Unii au aclamat și au strigat „Să mergem să ne îmbrăcăm!”, „Să plecăm!”, „Să cadă Ceaușescu!”, „Să vină Gorbaciov!” (lucru care m-a supărat teribil) etc. Alții s-au dus spre locurile de muncă.

Am întrebat pe mai mulți oameni care erau spre secția 300 (cred că erau de la 300, era și ing. Ciornei de la 700), – „Ce vreți să faceți?” – „Să mergem la județ să spunem ce ne doare” – „Nu faceți bine!” – „Ce ai face dumneata?” Am răspuns: – „Aș face o petiție și împreună cu o delegație eu aș duce-o la prim secretar” să mi se spună adevărul de la Timișoara, cineva a spus să se desființeze rațiile, eu am spus – „Nu, eu aș cere să se mărească rațiile și să se desființeze treptat”, – „Nu, s-a spus, să se desființeze”. Cineva a spus că totuși cel mai bine este să se plece să nu... să opresc atâta lume. Am plecat spre birou, cam în dreptul sudurii cineva m-a întrebat (să fi fost Sultana, să fi fost Popa Ovidiu, cred că Sultana) ce se face cu poarta, i-am spus să-i dea drumul că aici nu-i pușcărie, cine vrea pleacă cine nu rămâne și gata.

Eram mulțumit că nu se întâmplase nici o pagubă, că aparatele erau întregi, că nici un om nu a avut vreo zgârietură, dar eram extrem de supărat pentru că ce era la noi, era un alt 15 noiembrie 1987 și că vor urma repercusiuni a doua zi. Afară nu prea fuseseră șefii, probabil, nu reproșez dar asta-i situația, era mai bine să nu se implice. Am intrat pe la sudură, i-am rugat pe oameni să nu plece, alții erau nehotărâți, etc. Popa (cel mic) m-a întrebat: – „Se va trage în noi dacă plecăm?” – „Nu se va trage”. Mi-a mai zis el ceva de am înțeles că eu mint. – „Eu nu mint, i-am spus”.

Când am ieșit din sudură prin ușa dinspre poarta mare, uitându-mă în lungul aleii, am văzut 4 oameni de la 200 cred, care au forțat ușa de la centrala termică și au tras sirena. Era ora 14:30, m-am uitat la ceas. Cam 300 de persoane au ieșit pe poartă, o parte, zic eu, au plecat la mașini, ceilalți au plecat, primii erau la cantină, ultimii la poartă. Trei înși s-au întors „să pună mâna” pe mine și să mă ia cu dumnealor, nu am... înalt brunet, cu mustață, fâș albastru, de la CTC, cu care ulterior ne-am strâns mâinile și ne-am împăcat. O chestie amuzantă cu el, când a ieșit la poartă, eu eram lângă el, s-a oprit și a strigat tare „Jos Ceaușescu!”, eu, din obișnuință, bineînțeles, i-am spus: „Taci mă dracului că te aude cineva!”, iar el mi-a zis: „nu mă aude!” și a continuat să strige „Jos Ceaușescu!”, „Jos regimul!”, etc.

Este posibil să fi spus: „Nu fiți huligani!”, sau așa ceva, este adevărat, dar și eu am primit în contra partidă câteva bune înjurături. Eu nu sunt supărat.

Când am intrat în curte înapoi, l-am găsit pe prim secretarul Cioban de la municipiu, când a venit, cum a venit, nu știu. Eu fusesem jos, nu i-am dat nicio explicație, nici nu era nevoie, mi-a cerut să mergem pe o clădire mai mare să vedem ce se întâmplă cu grupul care a plecat. Am propus să mergem sus la radio. Am urcat la radio cu Ciobanu și Liszka, urcând repede, nici nu se putea vorbi. Ne-a deschis Șerban Nicolae, i-am cerut să ne deschidă terasa, nu avem cheia. Acolo știu că m-a întrebat: „Cine au fost, sau de unde au apărut?” cam așa

ceva. I-am răspuns: „Ca niște derbedei, ca de obicei, fără să dau vre-un nume, a auzit Iasu Vincențiu care era în apropiere. Nu s-a găsit cheia de la ușă, am hotărât să ieșim pe o fereastră, am pus mâinile să mă... împușcătura, prima, au fost mai multe, nu știu. În acel moment am intrat în panică, l-am lăsat pe primar cu Liszka și am coborât ca din „pușcă” și m-am dus la telefon și l-am sunat pe Claudiu Bucur i-am spus că s-a tras un foc, unii spun că mai multe, l-am auzit cum a dat ordin prin stația lor „Sunt 705, vă ordon să nu se tragă nici un foc!, nici de avertisment. Ce facem dacă vin demonstrații?, a întrebat cineva din dispozitiv, „Vă retrageți!”, „Până unde?”, „Până în Centru”.

Am coborât, era aproape 15:30, cei care nu pleaseră erau în curte. Am discutat cu mai mulți oameni, despre situația creată. S-a zvonit că nu vin autobuzele, am spus oamenilor că vor veni prin Ghimbav.

Primarul m-a sfătuit să merg să încerc să-i opresc să nu ajungă în centru. În astfel de situații sfatul este ordin. Și am plecat să îndeplinesc ordinul ... pe jos. În intersecție a venit Vecezan de la 300, era schimbul II, l-am rugat să mergem până la Bartolomeu. Am fost. Nimic. Ne-am întors, cam la casa lui Pitiș ne-am intersectat cu Băjenaru (400) și m-am întors cu el la Bartolomeu. Am mers pe strada Lungă (pe jos) până în dreptul str. Morii. Nu se vedea nimic pe Lungă. La întoarcere, pe la gospodăria anexă, ne-am intersectat cu primarul. Am oprit și i-am spus că oamenii mei nu sunt pe strada Lungă, dar că este agitație mare în...

Am urcat sus în birouri, în sala de consiliu erau mulți din șefii de secții și servicii. Eu eram negru de supărare, neștiind ce va urma îmi închipuiam ce o să urmeze după „tipicul” obișnuit. În sala de consiliu am spus: „Făcurăm ce făcurăm și ne-am făcut de râs în municipiu, dar mă rog, am făcut-o, am făcut-o. Să vedem ce avem de făcut ca mâine să ieșim cât mai ieftin”. Am întrebat (de unde) când a venit Cioban și am hotărât să nu scoatem la iveală secvența de la pistă. Tot acum s-a stabilit să se scoată forța din toată fabrica, să se verifice să nu avem surprize. L-am trimis pe domnul inginer Popescu să verifice încă odată sus la proiectare să nu fie reșouri, surse de foc și s-a hotărât ca la ora 18:00 să se plece cu microbuzul, lucru care s-a și întâmplat. Totuși, a mai rămas directorul tehnic, inginerul șef, Adi C..., Neagoe, căpitanul MI, nu mai știu cine, pentru că am plecat ulterior, rămânând numai Adi și Ovidiu Popa și ofițerii de serviciu.

Am ieșit în curte cu cei cu care am plecat cu microbuzul, la întoarcere, deci cam pe la 18:30, poate 19:00, Ovidiu mi-a spus că m-a căutat prim secretarul Preoteasa, să-l sun. L-am sunat. Mi-a cerut să merg acolo. Am încerca să amân „întâlnirea” și am întrebat cum o să pot pătrunde acolo. „Spui la cordonul de militari că te-am chemat și îți dă drumul”. În primul moment nu am vrut să... lipsă de curaj, fugă de răspundere etc., ori amorul meu propriu nu suporta, nu

sunt un laș. M-am îmbrăcat civil, mi-am luat la revedere de la cei prezenți, l-am întrebat pe Ovidiu în glumă „oare unde o să ne «repartizeze»” (vezi 1987 – Conducerea Steagul Roșu). În mașină i-am spus lui Adi: „Hai Adi că de data asta-i cu tăiere de cap. Ce-o fi, o fi p... mășii și gata”.

Tot drumul m-am rugat să nu pot pătrunde acolo. Am lăsat cu Adi mașina lângă Poștă, în dreapta restaurantului Parc. Am ieșit la Poștă în dreptul ceasului care se învâрте. Pe trotuarul opus, până la Modarom, era cordon de vânători de munte, cam la 1 m distanță un soldat.

Pe bulevard în stânga, la colțul fostului comitet județean, se scanda „Jos Ceaușescu!”, „Jos guvernul!” și se trăgeau focuri de avertisment în sus. Am mai stat. M-am dus spre Teatru Dramatic, să caut pe cineva să mă documentez, să mă informez. Nu am găsit pe nimeni.

Ora, să zicem, 20-20:15: Îmi iau inima în dinți și traversez. Mă prezint la un căpitan de vânători de munte. Mă prezint, îi prezint buletinul și i-l las. Trec de cordon, înspre Universal și văd pe secretarul Dăogaru și primarul Ciobanu. Mă îndrept spre ei. În drum mă oprește maiorul Danciu de la Miliție, care mi-a ... de sus este pornită rău pe mine și m-a îmbărbătat cât a putut el.

M-am dus spre Dăogaru și Cioban. Înspre Universal era cordon între gardul de la Unirea și telefonul public din dreptul stației de taxiuri. Cordonul era format din soldați cu scuturi. Demonstrații erau la un metru de scuturile soldaților și am văzut că existau doi băieți care patrulau pe acest „culoar”. „Atmosfera” era ca și în partea cealaltă, adică se scanda, însă nu se trăgea. M-am prezentat la Dăogaru, era negru de supărare. Mi-a zis: „Hai sus!”. Am urcat pe culoarul de la etajul unu. Mi-a reproșat: „Să știi că de la tine a pornit!”. Am tăcut, ce era să fac, nu aici era judecata.

Am intrat în secretariat, semiîntuneric. Una sau două veioze puse pe dușumea, venea mai multă lumină de afară decât din interior. L-am recunoscut pe directorul adjunct al băncii, Dumitru, șeful de cabinet și mai erau cred că 2-3 necunoscuți, tineri, cu ținută sportivă. Cred că erau din garda lui Gh. Pană. Am intrat în cabinet în urma lui Dăogaru. Înăuntru erau doi indivizi mai zdraveni decât mine, nu-i cunoșteam, cred că erau activiști de la București. Generalul Zagoneanu stătea pe bancheta din partea stângă, lângă biroul primarului, și asculta discuția dintre Preoteasa și Dinu (cel... era îmbrăcat în cojoc maro. Dinu are părul scurt și cărunț). La discuție era și un individ cu spatele, mic de statură, spre care s-a îndreptat Dăogaru. La intrarea mea nu l-am văzut pe generalul Florea, dar la ieșire, în mod sigur, l-am văzut lângă fereastră.

Atmosfera înăuntru era foarte apăsătoare, înnăbușitoare. O veioză de birou pusă pe dușumea era singura sursă de lumină. Înăuntru mai erau cel puțin

două persoane pe care nu le-am recunoscut. Precum și mișcare destulă între secretariat și cabinet. Am terminat discuția cu Dinu care, în final, a spus ceva de soiul: „noi nu acceptăm decât așa, altfel nu se poate”, și a plecat. Terminând discuția cu Dinu, cel cu spatele s-a întors spre mine, l-am recunoscut pe Gheorghe Pană, pe care toată lumea îl cunoștea pentru „delicatețea și gingășia” măsurilor pe care le lua. Îl știam și eu de la București. Preoteasa era obosit, congestionat, lipsit de vlagă, speriat cred de ce o să pățească a doua zi. O clipă, chiar am avut impresia că Preoteasa este arestat. Prezența lui Pană nu se explica decât prin faptul că s-a considerat la București că nu este destul de „ferm” să stăpânească situația.

Pană, în schimb, era ca un leu în cușcă. Cred că era în stare să-l împuște și pe frati-su, numai să poată ... a doua zi ...

M-am prezentat

– Sunt maiorul Georgescu de la ICA

– Bă maiorule, să nu spui că 2000 de oameni de la tine au plecat fără știrea ta. Tu i-ai organizat! Ce mama dracului a-ți făcut acolo? Ați dormit? V-o găsiți voi cu mine!

– Tovarășe...

– Sunt Pană!, mi-a zis foarte scurt și dur.

– V-am recunoscut, știi cine sunteți și vă raportează că pe poartă în jurul orei 14:30 au ieșit 2-3 sute de persoane, jumătate au plecat cu mașinile lor și nu cred să fi ajuns în centru mai mult de 40 de oameni.

– Las că știm noi câți au fost și cine i-a instigat, n-am timp acum de discuții. Dacă sunt câți spui (evident nu credea) du-te jos și scoate-i și du-i acasă (trimite-i acasă).

– Mă duc, am spus cu jumătate din gură, dar să știți că nu au fost decât... (voiam să-l conving că cele 2000 de persoane nu erau toate de la ICA).

– N-auzi domle că n-am timp acum, o să discutăm noi altădată.

– A intervenit Preoteasa favorabil pentru mine.

– Înseamnă că de la Bartolomeu la ai lui s-au mai alăturat și alții și s-au strâns pe Lungă.

– Cred că așa a fost, m-am trezit și eu spunând.

– Armata ce-a făcut mă acolo? M-au trecut ... transpirațiile. Am crezut că vrea să...

– Care armată? Am făcut eu pe prostul.

– Cum Preoteasa, n-ați băgat armata la el?

– Nu, nu ne-am așteptat să-nceapă acolo, e și în afara orașului. A încercat să se scuze Preoteasa. Era clar că Pană este cel ce comanda în acel moment la județul PCR Brașov.

– Vezi Preoteasa, asta-i o greșeală mare. Trebuia să le bagi armata în poartă. Nici musca să nu iasă. Mâine să le bagi armata.

– Crezi că ai nevoie mâine de armată sau reintri în normal? M-a întrebat Preoteasa.

– Normal, cred că va fi normal.

– Să intervenim să nu-ți vină convențiile?

– Nu. Cred că cel mai bine este să vină.... Ne vom desfășura activitatea normal, vă asigur (mă angajez).

– Prin stație se auzeau transmis de miliție că la Steagul Roșu este normal, la Tractorul la fel (nu știam că acolo era băgată armata).

– Să fie ordine bă, auzi, să nu ți-i prind prin oraș că se trage. Să-ți fie clar.

– Du-te, mi-a zis Preoteasa, i-ați oamenii și vezi ce faci mâine.

– Fii atent, mai ai pe cineva la fabrică, ai schimbul III?

– Nu, este doar directorul tehnic.

– Îi dai telefon de aici, te duci și tu acolo și le faci (faceți) ceva în noaptea asta, mâine să nu aibă nimeni chef de oraș (chef de ieșire!?) ...

M-am uitat întrebător spre preoteasa care mi-a (răspuns) spus, dând din umeri (am înțeles un fel de „na-i ce face”).

– Du-te, scoate-ți oamenii de acolo, te gândești, te întorci și să ne spui și nouă. Am ieșit. M-am așezat pe scările de la ușa principală în dreptul milițianului și mi-am făcut următoarea socoteală:

1. Când se va raporta la București, se va raporta că ICA Ghimbav este principala vinovată, fiindu-mi clar că „acarul Păun” a fost găsit. Steagul nu se mișcase, Tractorul nu se mișcase. (Așa rezulta de sus).

2. Dacă trimite armata în fabrică toată lumea va crede că eu am chemat-o, cu toate consecințele.

3. Dacă plec fără să mă întorc „sus” să le spun la ce m-am gândit, era riscant, mă gândeam ori trimit ei pe cineva, ori mâine dimineața ne trezim cu armata. Repet încă o dată. În acel moment sus între demonstranți, numai ICA era nominalizată ca întreprindere. Într-o eventuală istorie a revoluției, acest lucru ar trebui bine subliniat.

4. Oare ce mi-a cerut să fac? Să stric, nu a rezultat de nicăieri, iar dacă stric ceva, sau demontez ceva mâine, în afară de demonstrație o să-mi pună în cârcă și paguba și instigarea oamenilor. Probabil că asta vrea și cu ocazia aceasta îmi plătește vreo poliță la MApN. Dacă nu mă întorc va trimite armata, în acea noapte sau dimineață. Nu știam ce să fac, mă învârteam...

Nu m-am găsit în viața mea într-o situație asemănătoare.

Nu-mi dau seama cât am stat pe scări, 5 minute sau 10 minute. M-am ridicat și m-am dus înspre Universal. În partea cealaltă se trăgea. Nu m-am băgat acolo. La Universal l-am căutat pe Demi. Nu l-am găsit. Voiam să-i spun că a doua zi va fi groasă. Dacă rămâne cu oamenii de la ICA în oraș să aibă grijă pentru că bănuiesc că vor fi luate măsuri dure. De asemenea, să-l avertizez că nu-i exclus să se știe de el și să nu vină la fabrică a doua zi.

Nici o idee. Negăsindu-l, am hotărât să mă întorc sus să spun că nu mai este niciun om de la ICA și că nu am înțeles ce am de făcut

În drum spre plecare am alunecat. Mi-a venit o idee, să-i dau telefon la fabrică și să-i spun lui Ovidiu să ude pardoseala de la 300, unde nu era forță, nu avea subsol sau instalații îngropate și deci nu se putea întâmpla nimic, să ude încât să se dea impresia că s-a făcut o inundație datorită unui accident la instalația de apă, iar eu să iau niște băieți care să vadă că a fost apă în secție și, dacă va fi nevoie vreodată, să fie martori.

Sunt convins că Pană credea că de frică voi da dovadă de exces de zel și voi lua niște măsuri care să-l asigure că a doua zi la ICA va fi liniște.

M-am reîntors la Universal (nu am urcat sus cum... găsească pe cineva de la ICA).

L-au găsit pe Radu Eugen de la P06, l-am rugat să-mi găsească 3-4 băieți că avem o mică inundație la 300 și trebuie să intervenim. Ne-am dat întâlnire la poartă peste 10 minute.

Am urcat sus și am raportat primului secretar Preoteasa:

– De la ICA nu mai este nimeni, cum bănuiam! Nu cred că-l interesa.

– Mai sunt mulți afară?

– Nu, am zis, o să-i împrăștie oboseala. Sunt niște copii.

În tot comitetul plutea o singură întrebare: la ieșire, va veni sau nu va veni în centru schimbul II de la Steagu și Tractorul?

Prin stație se raporta de la Steagu că grupuri de tineri încearcă să i-a legătura cu muncitorii, au intrat pe poarta 2. A luat legătura pe TEO cu Steagu. Ofițerul de permanență raporta că nu este așa.

S-au enervat.

Eu m-am dus la Cioban, venise și el sus, și i-am spus că am găsit o soluție care împacă și capra și varza (îl consideram pe Cioban ca fiindu-mi favorabil). Voi da dispoziție să ude în secția 300 unde nu se poate întâmpla nimic, iau și băieții de afară să verificăm să nu se întâmple nimic. Cioban mi-a spus: „Fii atent să nu ai necazuri!”. „Nu se întâmplă nimic”. Mi-a dat ordin să fac ceva, asta-i soluția cea...

Până era la birou, asculta stația, de fapt știrile erau cele care interesau, i-am cerut voie să telefonez. S-a uitat la mine, nu frumos, a zis: „Telefonează!”.

I-am spus lui Ovidiu că trebuie să înceapă să bage apă în secția 300, vin și eu cu băieții pe care trebuie să-i scot de la manifestație și o să-i explic când ajung.

Sunt convins că a auzit ce am vorbit. Nu s-a pronunțat în nici un fel.

Dându-se cu apă pe pardoseală, oricând se putea proba că i-am îndeplinit ordinul, iar dacă avea de gând să-mi impută pagubele, neexistând nu avea ce-mi face. Dar în acel moment s-a îndepărtat complet problema cu trimiterea de armată la fabrică și, mă rog, și tribunalul militar.

M-am dus, am luat băieții și am plecat valvârtej spre fabrică. În mașină unul din băieți a spus: „totuși, să știți că la Timișoara s-a tras în oameni”. M-am uitat la ceas, era 21:17.

Le-am spus: „Dacă-mi dați cuvântul de onoare că nu comentați ce vedeți, la ora 21.30 este telegenul la italieni. Ne-am uitat, nici acum nu au transmis nici o imagine concretă, doar comentarii neconfirmate.

Ne-am uitat până la 21:45. La fabrică am ajuns înainte de ora 22:00. Am mers la secția 300, unde se udase, nu mai mult decât pentru un spălat. Mai erau încă zone uscate, destul de mari. I-am spus în câteva cuvinte că nu am avut încotro și... într-o jumătate de oră cu băieții facem curățenia și terminăm. L-am informat că a doua zi vom avea neazuri mari și că bine nu va fi, să se ducă să se odihnească că ne-o fi de ajuns.

Le-am dat băieților o explicație că eu am fost informat că este mai grav, dar că nu mai este nevoie de ei și dacă mă așteaptă să dau un telefon nevastă-mii la București, îi duc cu mașina în oraș. Am sunat-o pe nevastă-mea și i-am spus că „Am neazuri, iar mâine vor fi și mai mari, dacă nu telefonez înseamnă că-i gravă. M-a întrebat ce s-a întâmplat. Nu i-am spus. I-am spus că o să-i spun altădată.

Am luat băieții și i-am dus înapoi la poștă. Adi a rămas în același loc la Parc. Eu m-am dus din nou la Universal, unde am stat cam două ore. N-am dat de Demi. Am dat de Popa (de la sudură), după care am plecat la fabrică unde am ajuns în jurul orei 1:00 în data de 22.12.1989.

Vineri 22 decembrie, ora 6:30- 7:00. Toate autobuzele au sosit la vreme și pline.

Ora 7:30 am ajuns la secția 300. Florea mi-a spus că s-au verificat toate mașinile și totul este neatins. Vor termina curățenia repede. Mi-era rușine în sinea mea față de băieți, dar nu era timp să dau explicații, care a...

Sincer să fiu, am crezut tot timpul că acestui incident i se va cuveni un loc în discuțiile noastre, făcându-se glume pe seama lui.

Aș vrea să menționez că nu am spus nici un nume și nu am încercat să mă disculp dând vina pe subordonații mei. Tot timpul m-am făcut solidar cu acțiunile fabricii.

De la secția 300 am plecat la 700 unde am avut discuții cu oamenii. Le-am spus să lase oameni de pază să avem grijă de elicoptere și că-i rog să nu strice nimic, fiind bunurile noastre.

M-au chemat sus, unde am fost informat că oamenii vor să plece la ora 9:00, am plecat la 400, s-au adunat imediat oamenii, era și ing. Peteu S.

Era la mîntea oricui că fabrica va ieși din nou să protesteze. Nici nu se discuta.

Având în cap amenințarea lui Pană că se va trage și știind ce fel de muniție este în puști, trebuia să fac orice ca să întârzi plecarea până ce voi fi sigur că nu se va trage și am făcut destule, inclusiv umilindu-mă.

La 400, ing. Peteu mi-a cerut să le spun, având în vedere relațiile mele cu securitatea și armata, dacă se va trage sau nu.

Am spus că nu se va trage și mă angajez să confirme.

Tot aici am spus, Gosveanu? Bebe să-și aducă aminte; „Ori plecați, ori nu, pe mine tot mă schimbă”.....

A urmat organizarea grevei și a demonstrației. În timpul constituirii comitetelor pe secții am urcat sus și m-am dus să-l întreb pe Claudiu care este opinia, se va trage sau nu, mai avea comanda?

Am vorbit cu el și i-am spus că oamenii vor să iasă și că nu se poate schimba hotărârea. Mi-a spus că să-i las să plece fără frică pentru că și el și generalul Florea, nu vor da ascultare unui astfel de ordin, trupele sunt de partea lor și nu se va trage.

Sus pe scară, când toată lumea era adunată, am spus trei lucruri:

- Opinam că este mai bine să se meargă cu o petiție,
- „Merg cu dumneavoastră dacă mă luați forțat”, mă credeți sau nu, dar am avut intenția de a spune „dacă mi-o cereți”
- „Nu mă judecați după ceea ce fac, căci fac ce-mi cere funcția, nu ceea ce simt”.

V-am asigurat că nu se trage și am rugat ca demonstrația să se desfășoare în mod deosebit, fără vandalisme.

Nu am rămas în fabrică pentru că mi-ar fi fost frică că-mi RISC funcția și o pierd, era deja pierdută, soarta mea fusese decisă în 21.12.1989 la ora 21:00. trebuia să rămân în fabrică să păzesc integritatea ei. Asta îmi cerea funcția...

La ora 12:20 a căzut Ceaușescu.

Ne-am bucurat și noi, cei rămași, ca toată țara, toți românii cinstiți care-și iubesc țara. Poate chiar mai mult, ținând cont că la „pasiv” eu aveam la „dosar” câteva lucruri care nu erau deloc „comode”.

După amiază cu ajutorul ofițerilor de serviciu am convocat și adus pe cei de la GP – Neagoe – comandantul (nu celălalt), Alexandrescu, statul major, Spineanu Bogdan, și luptătorii pe care i-am găsit.

Am constatat că suntem total nepregătiți să apărăm întreprinderea; nu aveam arme, nu aveam muniție, nu aveam luptători. Noroc că nu am avut nici adversari. Am organizat o schemă minimă, nu de apărare ci mai mult de observație, greu-l ducându-l lt-maj. Chirvăsuță cu soldații lui și puținul sprijin pe care l-am cerut și primit de la vânătorii de munte.

În 22.12.'89 ora 15:40-16:00, fără aprobarea nimănui, pe cont propriu, am scos IAR-ul 55 și l-am trimis să transporte sânge la Sibiu, acolo unde se dădeau lupte grele. Pe IAR 316 și 94 (vi-l aduceți aminte) să facă supravegherea lacului de la Târlung, pentru că se răspândise zvonul apei otrăvite.

A doua zi am făcut rost de 300 de arme automate și două camioane de muniție pe... serioasă de apărare a întreprinderii.

Am intervenit și cu greu am făcut rost de muniție pentru elicoptere. Sub conducerea lui Popa Ovidiu s-au înarmat și disponibilizat tot ce se putea în fabrică.

În seara de 23.12.1989 am baricadat la plopi șoseaua cu macaraua și s-au instituit posturi de control și de pază. Deoarece vânătorii de munte au primit alte ordine, toată apărarea a rămas în sarcina soldaților lui Chirvăsuță și a gărzilor noastre patriotice.

În acea seară, pe la ora 21:00, a venit fostul nostru coleg Verse să vadă dacă nu avem nevoie de ceva și să-mi spună că este în front la județ, avea și o legitimație. A stat cam 5 minute.

Tot în 23.12.'89, pe la ora 20:00, mi-a telefonat domnul Radu Păunescu, fostul secretar cu probleme economice, care m-a rugat să-l aduc la fabrică, că acasă nu se simte în siguranță.

M-am făcut că plouă, chiar am adormit. Pe la ora 23:00 a revenit cu telefonul, mi-era rușine să-l refuz, eu îl apreciez mult pentru nivelul lui de cunoaștere. L-am sunat pe generalul Florea la front. I-am raportat de cererea lui Păunescu și mi-a dat ordin să-l aduc la fabrică. Pe la ora 24 cred că ajunsese. A urmat pe la ora 1:00-02:00 acea scenă de groază, în care am înțeles cam ce simte un...

Cunoaște dl. Beșchea L. și Olteanu Emil.

Am făcut tot ce se putea face pentru apărarea fabricii. Mai mult, pentru a ajuta și orașul, am dat ordin ca elicopterele să lupte împotriva forțelor teroriste, deși un astfel de ordin este de competența numai a ministrului forțelor armate.

Mi-am asumat responsabilitatea aceasta deosebită și fără să facem o tragedie. Dar teroriștii au fost în Brașov (glonțul din elicopter este o certitudine). De murit se pare că n-au murit. De prins, nici asta. Deci ei există. Or, din ordinul meu s-a tras puternic împotriva lor, oare n-au cumva vreun gând de răzbunare? Mă rog, asta este problema mea.

Eu am plecat din fabrică abia în 29.12.'89, seara.

O problemă care pentru mine a rămas nelămurită. Într-una din nopți, nu când era să mă împuște Chirvăsuță din greșală, cred că în 25.12.'89, printr-un telefon fals, mi s-a cerut să trimit 300 de luptători (toată paza fabricii) la Cristian. Oare au fost teroriști sau s-a creat o capcană prin care să dau o decizie greșită, încât a doua zi să fiu ridicat ca „trădător”, lăsând fabrica fără pază?

În data de 06.01.'89, în lipsa mea, s-a comunicat domnului ministru Necula de la MICM, Sergiu Nicolaescu, prezenți la ICA, că în situația în care nu-mi cer schimbarea din funcție și va declanșa grevă. Din dorința ca să... fabricii și pentru a da posibilitatea ca oamenii din ICA să-și aleagă conducătorii, care să le dea certitudine și încredere, am acceptat. Eu făcusem o astfel de cerere încă din 24-25.12.1989.

Dar, domnilor, după ședința din 06.01.1990 a Comitetului frontului, din păcate, persoane neautorizate au dat interpretări „incidentului” de la 300, tendențioase. Urmărind înlăturarea mea din fabrică și, de ce să nu spun, să mă priveze de posibilitatea de a lucra în aviație, branșă pe care am servit-o cinstit de 21 de ani.

Este adevărat că nu am dat (dar nici nu mi s-a cerut) toate detaliile scrise de 21.12.1989, deoarece doream ca la procesul lui Pană, dacă mi se va cere, să fiu martor și să arăt că a fost trimis la Brașov să ia orice măsură în vederea înăbușirii mișcărilor de revoltă, dar articolul din „Adevărul” a făcut să-l avertizeze.

Din dorința sinceră de a arăta adevărul, am redactat două materiale. Unul în care arăt activitatea mea până în 21.12.'89, activitatea profesională, politică și dacă vreți, sau nu, după părerea mea, activitatea ANTISISTEM. Al doilea material în detaliu.

Sălăvăstru Ioan

Se știe că în noaptea de 21/22 decembrie cei doi directori au inundat cea mai modernă secție de uzină și se vorbește că urma să toarne și benzină pentru a da foc.

Scopul acestei acțiuni se cunoaște, trebuia să reiasă că noi, cei care am pornit revoluția în Brașov, am fost niște huligani și că noi am fi provocat aceste stricăciuni. Urmând să ne execute pe toți, dacă revoluția nu se câștiga.

Chidioșan Mircea

Conducerea a hotărât să ne dăm demisia și am fost criticat aspru pentru sabotaj împotriva intereselor fabricii și țării. S-a considerat că eram principalul instigator la revoltă și mi s-a cerut în scris demisia, s-a amintit că am familie, copil și părinți care vor suferi din vina mea. ... Am fost amenințat cu pușcăria și amenințată familia mea dacă mai persist în refuz.

Ajunși în Piața Sfatului, coloana de demonstrații era foarte mare. Aici am cerut tuturor participanților de lângă fântâna arteziană să îngenuncheze și să ne rugăm pentru morții de la Timișoara.

În acea dimineață am căutat să salvăm mașinile cu comandă numerică și toate documentele care încă stăteau în apă.

Zăvoianu Adrian

În decembrie 1989 am fost solicitat ca împreună cu domnii Chidioșan Mircea și Ciocoiu Vasile, să efectuăm paza în orașul Brașov, în calitate de gărzi patriotice, în perioada 21-22 decembrie. Am refuzat această activitate și am fost amenințat de către conducerea organizației de bază a PCR-ICA cu diverse sancțiuni. Am fost chemat și solicitat pentru această pază, atât de șeful de compartiment din acea perioadă, cât și de conducerea PCR corespunzătoare acelui compartiment. Am continuat să refuz și mi s-a spus că voi fi convocat de conducerea întreprinderii. Aceste lucruri aveau loc în data de 18.12.1989.

În dimineața zilei de 19.12.1989 am fost convocat împreună cu colegii mei Chidioșan Mircea și Ciocoiu V, de către conducerea întreprinderii și conducerea PCR, în cabinetul directorului tehnic. Aici ni s-au pus în fața câteva coli de hârtie și după o introducere mai puțin politicoasă legată de ce a făcut fiecare din noi în fabrică (activitatea profesională), ni s-a dictat prin formula „scrie bă!”, demisia. În demisia dictată trebuia să recunoaștem că suntem contra politicii PCR și a guvernului și să părăsim ICA în 2-3 zile. Am fost primul care a refuzat așa ceva. După o scurtă discuție (amenințări în continuare), colegii mei au fost trimiși înapoi și eu am fost solicitat să rămân și după ce au aflat că am venit prin repartitie guvernamentală și că am refuzat postul de cercetare din București, am fost lămurit că e mai bine pentru viitorul meu să fac ce mi se spune și am fost trimis la locul de muncă.

Boacă Sorin

Înainte de 1989 ascultam Europa Liberă, Vocea Americii pentru a mă informa. De acolo am aflat despre cele întâmplate la Timișoara. Precizez că pe

data de 19-20 decembrie 1989, a venit o cunoștință de la Arad care era șofer pe camion. La o discuție mi-a spus că la Timișoara se moare, e mai rău ca în '87 la Brașov.

Pe data de 25 august 1989, în urma anchetelor și supravegherii, mi-a fost întocmit dosar de urmărit de securitatea comunistă a lui Nicolae Ceaușescu. Am fost urmărit pentru următoarele motive: că aduc injurii Partidului Comunist Român; că aduc injurii unor personalități din conducerea superioară de partid și de stat, cum ar fi soții Ceaușescu; că vreau să trec fraudulos frontiera; că am elogiat sistemul capitalist, drepturile și libertățile din occident.

În jurul orelor 11-12 din data de 21 decembrie 1989, m-am deplasat în fața Consiliului Județean PCR pentru a protesta împotriva regimului ceaușisto-comunist. Acolo se aflau pâlcuri mici de oameni, formate din 2-3 persoane. În jurul orelor 13 a apărut primul camion cu soldați cu haine închise la culoare, ulterior am aflat că erau de la Antitero-USLA.

Au sărit din camion și au făcut un cordon între Liceul Unirea și Consiliul Județean al PCR. Ne aflam câteva grupulețe de câteva persoane în fața lor. Am fost luați la înjurături și la bastoane și împinși către magazinul Universal cu apelativul „Părăsiți zona!”, „Plecați acasă!”.

În după amiaza acelei zile de 21 decembrie 1989, s-a apropiat de Consiliul Județean PCR o masă mai mare de oameni, erau cei de la ICA Ghimbav. Am strigat împreună cu ei lozinci anticomuniste, anticeaușiste.

În același perimetru, Liceul Unirea, Consiliul Județean PCR, au fost altercații între manifestanți și forțele de represiune – acestea folosind din nou bastonul, dar și tunuri cu apă și gloanțe de război, care au fost trase în plan vertical.

Am manifestat pe toată perioada zilei de 21 decembrie, spunând lozinci anticomuniste, anticeaușiste. M-am ocupat atât cât m-am priceput de organizarea oamenilor de a rămâne pe loc. Întrucât în data de 21 nu am fost foarte mulți, spre seară s-au format două grupuri care au rămas în zona Consiliului Județean PCR. Unul la magazinul Universal și celălalt în fața clădirii ModaRom. Aceste grupuri erau foarte mici, apreciez numărul lor la 200 de persoane, eu aflându-mă în grupul de la Universal unde, tot spre seară, am fost fotografiați de anumite persoane din Securitate.

În data de 22 decembrie 1989, dis-de dimineață, mă aflam în fața Consiliului Județean PCR. În această zi, la Brașov au ieșit toate întreprinderile în stradă. Am manifestat în continuare până la fuga dictatorului Ceaușescu, ora 12 și ceva. O parte din manifestanți au intrat în Consiliul Județean PCR. Eu aflându-mă la intrare pentru a identifica și a nu lăsa să intre persoane dubioase,

ce puteau fi securiști, pe mulți cunoscându-i din anchete. În scurt timp, la interval de nici o oră, s-a anunțat că la Securitate se ard dosare și sunt deținuți politici. Considerând că am cucerit Consiliul Județean PCR, am luat drumul Securității, și cu gândul de al găsi pe cel care m-a anchetat cu câteva luni înainte de revoluție. Personajul se numește Paraschiv Nicolae, fost maior de Securitate, în prezent secretarul Primăriei Brașov.

Paiu Valentin Dan

Începând cu data de 15.12.1989, mă aflam în concediu legal de odihnă (lucram ca inginer la întreprinderea Hidromecanica) și din ziua de 17 decembrie, când am aflat de evenimentele ce erau în plină desfășurare la Timișoara, starea de spirit în care mă găseam era foarte asemănătoare cu cea trăită la 15 noiembrie 1987, când am fost martor la revolta muncitorilor de la „Steagul Roșu”.

Pe fondul unei puternice încărcături emoționale, în ziua de 21 decembrie, în jurul orelor 16, auzind că în fața Consiliului Județean PCR este adunată multă lume care demonstrează împotriva regimului ceaușist, am plecat și eu împreună cu soția. Aici, în zona situată în dreapta clădirii (spre Poștă), am constituit împreună cu câțiva cunoscuți, colegi de uzină și persoane aflate în apropiere, un grup destul de numeros și activ care a scandat continuu lozinci anticeaușiste și anticomuniste. În jurul orei 23 numărul celor prezenți s-a micșorat considerabil, din cauza frigului și a oboselii, dar și a zvonului că, devenind mai puțini, vom fi ușor de arestat. Înainte de plecare, ne-am promis unii altora ca a doua zi să revenim în același loc.

În data de 22 decembrie, pe la ora 8, m-am dus din nou în fața Consiliului Județean unde m-am reîntâlnit cu unii din cei prezenți în seara trecută, iar mai târziu cu colegii de la Hidromecanica, care veniseră cu tot schimbul I la Marea Demonstrație, împreună cu celelalte întreprinderi brașovene. Zecile de mii de oameni care erau prezenți scandau fără oprire lozinci și amenințări la adresa conducerii centrale și locale de partid. Din rândul demonstrațiilor s-a alcătuit o delegație care a înaintat o Petiție cu revendicări „organelor” aflate în interiorul Județenei de Partid.

La scurt timp după fuga din București a Dictatorului și acoliții de la Brașov i-au urmat exemplul, fugind din sediul PCR printr-o ieșire dosnică, urmați apoi și de forțele de represiune. Această veste a produs o imensă bucurie maselor de oameni prezente acolo și o puternică dorință de a pătrunde în bârlogul comunist. Petiționarii, care rămăseseră singuri în clădire, încercau să potolească această dorință a mulțimii înfierbântate, cu scopul de a evita distrugerile așa cum se întâmplase în 15 noiembrie 1987. În această situație era absolut necesar să fie pusă în funcțiune stația de amplificare care fusese instalată acolo de

oficialități și care acoperea cu difuzoare întreaga piață, pentru ca revoluționarii aflați în interior să se poată adresa manifestanților, astfel că au solicitat ajutorul celor prezenți în dreptul intrării principale, unde mă găseam și eu. Știind să folosesc astfel de aparatură, m-am oferit să pornesc stația și am fost condus de Scorțeanu Viorel la etajul I, într-o încăpere dinspre Liceul Unirea. Ulterior aflând că era antecamera birourilor celor doi secretari PCR, Shuster și Dăogaru (spaima județului). Aici se afla o persoană care mi-a spus că are în primire stația și că avea ordin să nu o pornească sub nici un motiv, dar că îmi arată modul „special” de punere în funcțiune, doar dacă sunt de acord să îi prezint datele din buletinul de identitate și să-i semnez un proces verbal de predare-primire. La început mi-a fost teamă și am ezitat, dar apoi, văzând demonstranții care forțau intrarea în clădire și rugămintea celor prezenți în încăpere de a porni mai urgent stația, am acceptat asumându-mi tot riscul. În scurt timp am pus în funcțiune aparatura prin intermediul căreia mai mulți dintre cei prezenți acolo s-au adresat mulțimii reușind să o liniștească. Între reprizele de luări de cuvânt făceam legătura cu postul de radio România.

După intrarea mea în Consiliul Județean au mai pătruns și alte persoane care împreună cu cei deja prezenți în clădire, am participat în primele ore ale după-amiezii la o ședință de organizare imediat următoare și alegerea unor reprezentanți ce urmau să plece la București. În ce mă privește am fost repartizat să mă ocup în continuare de funcționarea stației de amplificare pe care o luasem în primire prin semnătură, prin intermediul căreia comunicam celor strânși în fața Consiliului Județean știrile pe care le recepționam la radio și televiziunea națională, cât și anunțurile primite din partea conducerii locale provizorii. În aceeași încăpere cu mine au mai fost repartizați Pospai Doru, Tiron Vasile și Nagy Arpad (ultimii doi erau muncitori la Hidromecanica) care aveau sarcina de a răspunde la telefonul existent acolo, la care sunau conducerile întreprinderilor și localităților din județ, dar și persoane particulare care cereau sau dădeau informații diverse care erau aduse la cunoștința conducerii operative din acel moment (generalul Florea Ion cu subordonații săi și un grup de revoluționari). Menționez că în acea perioadă, în biroul alăturat se afla reținut fostul secretar cu probleme de propagandă – Dăogaru, care era păzit de câțiva revoluționari și un soldat înarmat.

La lăsarea serii, în fața Consiliului Județean se găseau mai puțin de o mie de persoane, astfel că m-am gândit că ar fi o idee bună să instalez pe pervazul ferestrei un televizor care să capteze atenția celor prezenți afară. Pentru a face posibilă și audiția imaginilor transmise de Televiziunea Națională am fost nevoit să țin microfonul stației în fața difuzorului televizorului stând astfel atârnat peste

pervaz preț de câteva ore. Ideea a avut efect imediat, în fața geamului adunându-se un grup numeros și compact.

În jurul orelor 2:30-2:45 ale nopții de 23 decembrie, când mă aflam pe pervazul ferestrei, lângă televizor și cu microfonul în mână, am auzit o plesnitură în dreptul pieptului, pe pervazul de tablă și, la scurt timp, a urmat ceva asemănător, dar cu zgomot mai înfundat, de lemn, care venea dinspre cutia televizorului. M-am uitat și am văzut urmele făcute de primele gloanțe ale Revoluției din Brașov. Primul glonț a rămas înfipt în pervazul-tocul geamului, exact în dreptul meu, iar al doilea, a trecut prin carcasa televizorului s-a oprit în peretele de lângă una din uși. Realizând ce s-a petrecut și auzind în continuare mai multe focuri de armă, precum și strigătele de durere ale celor împușcați și vacarmul produs de cei aflați afară, m-am trântit la podea și am scos din priză televizorul, lăsând în funcțiune stația prin care am făcut apel către cei prezenți în fața clădirii să părăsească zona respectivă care era supusă unui puternic tir (acolo se găseau și mama și soția mea), rezultând numeroase victime. Un adevărat coșmar.

Trebuie menționat faptul că înainte de miezul nopții mi s-a comunicat de către cei aflați în apropierea generalului Florea că este foarte probabil să fim atacați de forțe necunoscute, motiv pentru care s-au făcut numeroase apeluri prin intermediul stației de amplificare, al telefoanelor și chiar al Televiziunii naționale, ca populația orașului să vină să susțină și să aperse la nevoie pe cei prezenți în sediul PCR. Din păcate numărul celor din piață scăzuse în loc să crească, astfel că în momentul deschiderii focului se mai găseau câteva sute.

Tot în acest context, o mare parte dintre revoluționari au intrat în posesia unor arme găsite într-un depozit aflat în clădire și pe care le-au folosit în cursul nopții împotriva atacatorilor. În timpul nopții au fost mai multe reprize de schimburi de focuri, atât în afara clădirii (în zona apropiată și în întreg orașul), dar și în interior, pentru că s-a încercat pătrunderea prin geamurile de la parter a teroriștilor care au reușit incendierea arhivei. Tensiunea era colosală pentru că nu știam cine era Dușmanul și ne așteptam în orice moment să fim atacați și din interior. Împreună cu Pospai Doru, Tiron Vasile și Nagy Arpad, care aveau arme, am blocat ușa de la intrare cu un birou și eram deciși, în caz de nevoie, să ne vindem scump pielea.

La ivirea zorilor, când a încetat să se mai tragă, am acordat ajutor celor răniți care se găseau în apropierea camerei unde mă găseam, până când a fost posibilă transportarea lor în siguranță la spitale.

Pe parcursul zilei de 23 decembrie am continuat să mă ocup de buna funcționare a stației (în timpul nopții, urmare a schimburilor de focuri, au fost afectate legăturile de la unele difuzoare care erau montate pe stâlpii din piață

și pe care le-am refăcut ajutat de militari) cu ajutorul căreia se retransmitea emisiunea postului național de radio. De asemenea, am primit dispoziția de a ține legătura telefonică cu unele întreprinderi foarte importante.

În cursul zilei de 23 decembrie a fost eliberat secretarul Dăogaru, biroul său fiind ocupat de militari care aveau misiunea de a asigura paza pe latura dinspre Liceul Unirea (încăperea fiind chiar pe colțul clădirii).

În timpul următoarelor 24 de ore, mai ales în timpul nopții, s-au mai înregistrat schimburi de focuri chiar și în interiorul sediului PCR, existând morți și răniți, motiv pentru care am fost adunați toți civilii pe culoarul de la etajul 1. Sub paza soldaților înarmați am fost ținuți cu mâinile sus și perchezitionați, s-au strâns toate armele de la cei care le aveau și am fost amenințați că vom fi lichidați dacă nu respectăm ordinele primite sau nu vom fi loiali cauzei Revoluției. Tot atunci am primit consemnul să nu părăsim locurile repartizate fără o aprobare prealabilă, în caz contrar urma să suportăm consecințe foarte dure.

Trebuie menționat faptul că numărul civililor aflați în acel moment în Consiliu Județean se micșorase mult în comparație cu ziua de 22 decembrie. În acea perioadă fiecare civil sau grup de civili, era supravegheat de unul sau mai mulți militari înarmați, senzația noastră fiind că ne aflam în stare de rețineră.

În cursul nopții de 24 spre 25 decembrie am rămas în continuare la postul încredințat împreună cu câțiva militari conduși de căpitanul Mircea Ștefan, fiind prima noapte mai liniștită, când am avut curajul să ațipesc puțin cu capul pe un birou.

În ziua de 25 decembrie, prima zi de Crăciun, pe la prânz, am primit permisiunea de a putea merge acasă pentru câteva ore, întorcându-mă în jurul orelor 16, constatând că nu toți cei plecați s-au mai reîntors.

În cursul zilelor următoare, odată cu constituirea comisiilor pe probleme în cadrul Frontului de Salvare Națională, am fost repartizat să particip la diferite Adunări generale, de la diverse întreprinderi, activitatea mea încetând în ultima zi a anului 1989 când am epuizat ultima zi de concediu legal. Menționez că am avut legitimația FSN cu numărul 23.

Hrecinuc Sorin-Ioan

În data de 21.12.1989, încadrat fiind la ICA Brașov, nu am participat la marșul de protest al salariaților ICA Brașov, spre și în municipiul Brașov, rămânând cu restul salariaților în incinta întreprinderii până la sfârșitul programului normal.

În data de 22.12.1989 m-am prezentat la întreprindere unde era o atmosferă de agitație și confuzie. După mitingul de la pistă, am luat loc în coloana fabricii, cu care am urmat itinerarul știut până în fața fostului

Consiliului Județean al PCR. De unde am plecat, însoțit de soție, la părinții mei domiciliați în b-dul Vlahuță, unde am stat între orele 15 și 17. În jurul orei 17 am primit telefon de la ing. Popescu Spiridon ca să mă prezint la fabrică, în virtutea planului de urgență al Gărzilor patriotice, unde aveam o funcție pe linie de artilerie, fiind sublocotenent în rezervă.

Din bariera-Bartolomeu am fost duși mai mulți salariați la fabrică, unde ne-au dat arme, însă fără muniție. Cu timpul, în fabrică au sosit mai mulți salariați care au fost împărțiți pe zone de apărare, probabil conform unui plan dinainte stabilit.

După ce am fost repartizat în mai multe locuri din fabrică, am participat la patrulare-pază în zona Mec.; cf-sculărie, cu sediul pe platforma din S.100.

Ulterior, la insistențele noastre, ni s-au distribuit cartușe. Personal mi-a fost repartizată o carabină ZB și două cutii de cartușe de luptă.

Ne-am organizat în patrule în zona respectivă, prin rotații vizionând și programul TV. Curând s-au făcut auzite multe focuri de armă din Brașov, iar la scurt timp după aceasta am fost solicitați voluntari pentru oraș, prin apel telefonic de la ing. șef Cristinariu. Din cei 15-20 de luptători de gărzi, doar doi am plecat spre locul de întâlnire, poarta 1.

Acolo am rămas puțin dezamăgit văzând că ne-am strâns doar 13 voluntari pentru oraș. După suplimentarea muniției, a urmat ordinul ing. șef Cristinariu (cadru militar atunci): să ne punem la dispoziție armatei fidele revoluției, să acționăm sub comanda cadrelor de armată. Comandant a fost numit d-ul Mihai Neagoe, care deținea funcția de responsabil pe întreprindere cu pregătirea gărzilor patriotice.

Între orele 2-3 ne-am imbarcat într-un microbuz al fabricii, luând drumul Stupinului și ajungând fără incidente la Brigadă, de unde am fost îndrumați spre mag. Universal. Debarcarea din microbuz s-a făcut în dreptul Policlinicii cu plată, de unde am urmat traseul str. Pictor Pop, mag Universal. Menționez că în timpul acesta se auzeau focuri de armă dinspre centrul orașului.

Din spatele Mag. Universal am trecut în scuarul (sic.) de joacă pentru copii, unde am făcut joncțiunea cu armata.

Militarii au fost înștiințați de unde suntem și, în scurt timp, un locotenent sau lt. maj. de vânători ne-a solicitat să mergem cu el.

Dintre cei care se aflau într-o parte mai întunecoasă a parcului a venit replica: „Nu putem alerga așa repede ca vânătorii de munte”. Auzind aceasta m-am adresat lui Mihai Neagoe, cerându-i permisiunea să-i însoțesc pe militari. Coloana de militari s-a pus în mișcare și am plecat cu ei, nemaivând nicio legătură cu grupul ICA. Coloana a fost formată din circa un pluton de militari în

termen, arma vânători de munte, probabil din Predeal, (necunoscând Braşovul). Am stat tot timpul împrejurul ofiţerului ce îi comanda, gradul locotenent sau lt.maj., numele fiindu-mi confuz, probabil Druţă.

Am mers pe traseul blocuri piaţa teatrului Cina, unde am luat dispozitiv de luptă pe trotuar în zona construcţiei din spatele ex. jud. PCR. M-a frapat poziţia de luptă comandată: culcat pe spate, ca pentru atac aerian(?!). au avut loc schimburi de focuri, la un moment dat în triunghiul Cina-Modarom-Poştă, în situaţia de confuzie creată s-a dat ordinul să se tragă numai la comandă, justificat şi cu ţintă precisă, premisă care a stat la baza evoluţiei mele ulterioare.

De la Cina, atunci când s-a luminat, am mers cu plutonul spre Patria, prin mulţimea adunată deja pe aliniamentul Vlad Ţepeş. Am fost întorşi înapoi de un căpitan cu trupe, locotenentul primind ordin să se deplaseze la căminul studentesc de lângă Universal. Ofiţerul şi-a pus plutonul la adăpost în pasajul de la florăria Centrului şi, însoţit de un bărbat îmbrăcat în gărzi ca şi mine, a vrut să intre în cămin. Era în jurul orei 8. S-a semnalat foc de armă înspre noi, din direcţia Tâmppei. Am intrat înapoi în cămin, unde erau câţiva cetăţeni şi un subofiţer de armată, care am înţeles că se ocupa cu o rezervă de muniţie.

La sesizările cetăţenilor am verificat clădirea căminului, fiind suspectată prezenţa unor terorişti (termen pe care l-am auzit prima oară atunci, cei care deschiseseră focul în timpul nopţii fiind numiţi până atunci „securişti”).

Am fost solicitaţi să ducem muniţie pentru soldaţii din fostul sediu al jud. PCR, luându-o prin uşa din spate a căminului, pe lângă zidul Cantinei partidului. După această acţiune, împreună cu locotenentul, am făcut joncţiunea cu plutonul şi am urmat traseul Spitalul militar – Parcul din faţa spitalului (înaintare la adăpostul copacilor) – benzinărie – Castelului, luându-o prima la dreapta, pe peretele stâng de clădiri. Căpitanul amintit mai sus trăgea foc cu foc în direcţia str. Bălăcescu, fiind adăpostit în poarta mare a curţii liceului Unirea. I-a ordonat locotenentului să se deplasase pe str. Postăvarului în sus, deoarece se semnalează focuri de armă dintr-un imobil situat pe str. Bălcescu, iar un tânăr în civil a spus că se poate ajunge la acea casă şi prin str. Postăvarului. Căpitanul a traversat în fugă str. Politehnicii cu intenţia să se acopere, dar a alunecat pe piatra cubică, fiind încălţat în cizme. A dat cu arma de pământ, aceasta descărcându-se. Din ricoşeu nu a fost atins nimeni.

În timpul acesta le-am atras atenţia soldaţilor că e bine să ne acoperim şi noi înşine, fiind pregătiţi fiecare să ripostăm într-o anumită direcţie. Băieţii s-au mai destins, deoarece atât locotenentul, cât şi eu, le vorbeam surprinzător de calm pentru momentele acelea.

Sub acoperirea căpitanului mai sus amintit și a celor care-l însoțeau, am traversat str. N Bălcescu, am urmat str. Politehnicii până la str. Postăvarul, urcând pe această stradă din poartă în poartă, în poziție ghemuit.

În colțul str. Politehnicii cu str. Postăvarul, m-am întâlnit cu Mitroi Dorin, atunci handbalist la Tractorul Bv, fost coleg de handbal în juniorat la CSS Dinamo Brașov și St. Roșu. Era în civil și era înarmat cu o carabină ZB.

Ne-am așezat în genunchi cu spatele proptit de perete, am dat mâna, mi-a spus că are copil mic, ne-am urat noroc și am plecat în sus pe stradă, după soldații de pe postăvarului, care aveau 20-50 de m avans. Atunci s-a auzit o salvă de armă, lucru care m-a determinat să execut salt înainte, adăpostindu-mă între țarcul de sticle goale din spatele hotelului restaurant Postăvarul și o Skodă galbenă cu parbrizul din spate spart. L-am auzit pe Dorin gemând și l-am întrebat unde e lovit, neavând contact vizual cu el. Mi-a răspuns că e lovit în piept și nu-și simte picioarele. I-am spus să stea liniștit că vin să-l iau. O bătrânică a ieșit în poarta de vizavi (sic.), văitându-se la care am strigat ca să intre în casă. Am strigat apoi la soldații care merseseră în susul străzii Postăvarul, dar erau blocați de spaimă. Câțiva tineri care se adăpostiseră în curtea de peste drum s-au făcut auziți și l-am rugat pe unul dintre ei să-mi prindă arma când i-o arunc. M-am răzgândit, fiindu-mi vie în minte întâmplarea cu căpitanul de mai devreme, eu nevoind să periclitez viața cuiva, dintre ai noștri. I-am spus unui băiat de (20-22 ani) să vină să iau rănitul, să mă ajute să-l scot din intersecție. Mi-am spus că e bine să mă adăpostesc după un tomberon răsturnat în timp ce înaintam, dar mi-am dat seama curând că nu-mi oferă niciun adăpost. Am făcut salt înainte cu arma în cumpănire până la rănit, tânărul din curte ajutându-mă să luăm rănitul din intersecție și să-l ducem în curtea unde între timp venise și locotenentul cu soldații săi.

Era între orele 9 și 10 l-am așezat pe Mitroi pe o ușă masivă pe post de targă, fiind încă conștient. L-am transportat într-o bucătărie din curte, cred că ultima din stânga, unde i-am dat primul ajutor: locot., la rana din piept, iar eu la rana de sub genunchi. La scurt timp a fost semnalată deschiderea focului spre curte și locot. a ordonat să urcăm în pod și împreună cu el s-a identificat direcția din care se trăgea: Hotel Postăvarul. Un observator dintre militari dădea locul de unde probabil că se trăgea, iar noi răspundeam din pod. Deci această acțiune s-a dus sub comanda unui ofițer și la indicațiile unui observator.

În acest timp, Mitroi a fost dus la spital, decedând în scurt timp. Rănile au fost toate în partea dreaptă, deci cel ce a tras, cu toate că eu eram îmbrăcat în manta de gărzi, fără măcar să someze, a vrut să ne prindă pe amândoi în tirul său.

În jurul orelor 11-12 prezența ofițerului nu s-a mai făcut simțită și focurile au încetat treptat. Jos în curte am chemat soldații rămași, circa o grupă,

și le-am spus că având în vedere că nu au ofițer, iar eu fiind sublocotenent în rezervă, îmi revine datoria de a-i duce la fosta județeană de partid, unde aflasem că se află subunitatea lor și ofițerii. Înainte de a părăsi curtea, m-a impresionat gestul locatarilor care ne-au oferit ceai și sanvișuri, insistând să stăm un minut să mâncăm.

Am înaintat apoi în capul grupei de soldați pe strada dintre Corpul N și liceul Unirea, făcând semne și strigând către soldații din fața județenei de partid să nu tragă.

Am predat soldații comandanților lor, apoi am luat poziție culcat pe aliniamentul tragere din fața jud. PCR până când s-a dat ordin să se tragă asupra podului corpului N. Comanda de începere a focului s-a auzit, dar cea de încetare a focului nu, astfel încât s-a mai tras un timp de 3-4 minute. După încetarea focului, în jurul amiezii, am hotărât că e bine să iau legătura cu fabrica, să se știe de soarta mea, având în vedere că mă separasem de grupul ICA în noaptea anterioară, înarmat fiind și posedând muniție. Am luat legătura cu căpitanul Oancea pe care-l cunoșteam de la gărzi, i-am spus situația mea, și d-ul m-a ajutat să pătrund în comitetul județean PCR, de unde am încercat să iau legătura cu fabrica. În acest timp în încăpere se mai afla un ofițer și un soldat care discutau despre o posibilă intervenție armat sovietică și despre faptul că teroriștii prinși erau în beciurile procuraturii.

Nereușind să iau legătura cu conducerea fabricii, m-am adresat căpitanului Oancea în sensul că e normal să se știe de activitatea mea izolată de grupul de gărzi de la ICA, și i-am raportat că încerc să ajung la fabrică. Dumnezeu mi-a atras atenția că în zona Bartolomeu probabil se trage. Am urmat traseul K Marx – str. Al. I. Cuza, în care intersecție am luat o mașină pe care o conducea un civil, mai găsindu-se înăuntru un subofițer și un soldat rănit ușor. Această mașină ne-a dus până la comisariat, de unde am observat că nu se putea înainta spre Bartolomeu, având loc schimburi de focuri. Am ajuns pe str. De Mijloc, unde, la un baraj al cetățenilor, am aflat că se trage în zona Rafinări.

Știindu-mi soția și părinții în vârstă fără apărare în apartamentul din str. Vlahuță, am ajuns cu mașina până la intersecția Vlahuță-Harman, unde se auzeau focuri de armă.

Am urcat în apartamentul părinților de unde am luat legătura cu fabrica, aflând că soția este la ICA, fiind una din puținele femei care au fost la fabrică în 23.12.1989.

Coborând în stradă cu intenția de a ajunge la ICA, am fost solicitat de doi elevi de la școala de ofițeri pentru a urmări pe cei ce trăgeau din Rafinărie și CPL. După scurt timp, am văzut că urmărirea nu dă niciun rezultat, am oprit o

mașină care m-a dus până aproape de întreprindere. Acolo m-am prezentat la ing. șef Cristinariu, i-am raportat ce executasem, iar acesta mi-a ordonat să plec acasă să mă odihnesc. L-am rugat să mă lase la fabrică până a doua zi dimineața, doleanță acceptată cu condiția să rămân în corpul central în zona birourilor celor din conducere.

Am executat pază în corpul central până în dimineața de 24.12.1989, când în jurul orei 9 am predat armamentul și muniția.

Am plecat în capitală în după-amiază zilei de 24, interesându-mă de soarta rudelor noastre de acolo.

Cu părinți lui Mitroi Dorin am luat legătura abia în 30-12-1989, după ce l-au înmormântat. Asupra morții lui Mitroi și a evenimentelor și a tensiunii în care am acționat.

Bărbulescu Dorin

Bărbulescu Dorin 23.12.1989. După coborârea de la Universal pe la ora 7-7:30 mă găseam în zona hotel Parc-Poștă. Un ofițer MI, același cu cel care a întâmpinat demonstrații la podul peste Ghimbășel pe data de 21.12.'89, comanda acum un grup de soldați și deținea o pușcă cu lunetă. Lt. Maj. a intrat în biserică după ce se trăsese din turlă, dar nu a găsit nimic. Între timp, începând să se tragă de la etajul 1 al casei de la cimitirul de pe Iorga din fața terasei Parc, au început să se tragă spre ferestrele casei de la etajul 1. Situat în partea din față a terasei, „Parc”, am început la rândul-mi tragerea spre acele ferestre, înțelegându-mă din semne cu ofițerul, care tocmai ajunsese cu câțiva soldați sub zidurile casei. În acest moment, rămânând fără muniție, am alergat repede la scările de urcare spre Eminescu, unde mi-am revăzut câțiva colegi și mi-am reîncărcat încărcătoarele. Tocmai începuse să se tragă din prima și a doua casă de pe Iorga de vis a vis cu ADAS.

Un pluton de soldați, venind dinspre culoarul dintre Poștă și Municipiu, a deschis imediat foc asupra celor două obiective, care a avut ca rezultat părăsirea de către un civil blond a celei de-a doua case. Respectivul a urcat prin grădină până la str. Eminescu, de unde a alergat spre cimitir. La nici ½ h tipul era adus de un grup de soldați, tras de umeri și cu picioarele aproape atârând. Era blond, de talie medie, cu haină de culoare închisă, și în apropierea de Poștă a fost imediat prins în tirul loviturilor unora dintre civili. Protejat cât de cât de soldați, a fost urcat într-un microbuz. După 10 minute revenind în zonă și cocoțat pe gard l-am revăzut, de data aceasta în curtea interioară a Poștei, gemând sub loviturile unui grup de soldați, care l-au măcelărit. Unii dintre civili spuneau că ar fi poștaș-securist.

Am plecat apoi din zona poștei am trecut de ADAS și m-am oprit la colțul clădirii primăriei cu parcul central, în zona străzii N Iorga. Se trăgea de la etajele superioare. Doi soldați MI m-au rugat să acopăr intervenția lor pentru scoaterea unui rănit la picior de lângă gardul viu din fața trotuarului (lângă WC-ul public). M-am deplasat într-acolo, m-am postat după primul copac lângă WC și am început tragerea automată asupra etajelor 4,5.....

Transportat din zonă. Au apărut apoi un ofițer MI, cu un grup de soldați care au deschis și ei foc asupra hotelului.

În timpul tragerii un tânăr civil, vecin de copac, a fost rănit în coapsă. Și-a făcut apariția dinspre zona Iorga un autoturism camion cu platformă joasă care înainta cu spatele spre Capitol. În drept cu noi a fost nevoit să coboare și să se adăpostească în fața mașinii de tirul pornit asupra mașinii sale. În acest moment s-a tras de pe Eminescu cu AG-7 de către plutonul amplasat acolo, spre etajul 5. După lovitura de AG-7 s-a anunțat prin portavoce de la Județeană să se oprească focul. Autocamionul și-a reînceput rulajul cu spatele spre Capitol. Șoferul, odată ajuns acolo fără a se trage asupra lui, i-a făcut semn ofițerului de MI că poate traversa spre Capitol. Împreună cu ei am traversat rapid bulevardul și am pătruns în incinta recepției hotelului. În hol în partea din stânga la recepție, un tip cu chelie stătea timid, privind absent pe cei care ieșeau din Shop cu brațele pline de cartușe de țigări sau sticle de băutură. Dincolo în partea dreaptă, un grup prea numeros de civili, printre care și țigani, controlaseră deja bagajele străinilor ce fuseseră coborâți acolo și tocmai îi scoteau pentru a evacua clădirea. Mi s-a ordonat să rămân în hol cu atenție la lift și scări pentru a nu coborî persoane suspecte. După maxim 1/2 h, ofițerul și soldații au coborât cu un tip tuns scurt, ten măsliniu, căruia i se ridicase arma cu lunetă de proveniență străină, după care în hol a apărut un lt.col. de MApN cu părul alb, care a primit raportul de la ofițerul MI cum că a îndeplinit misiunea. În acest moment, înrăiți, civilii din hol au tăbărât pe străin care mai de care încercând să-l lovească. Soldații au încercat să-l scoată din holul hotelului spre ieșire, unde au fost întâmpinați de alte grupuri de demonstranți din care mulți au sărit pe terorist și l-au omorât cu lovituri. Aceiași soldați au mai îndeplinit formalitatea de a transporta cadavrul mutilat la prefectura de astăzi. Focul fiind încetat în toată zona am plecat să-i caut pe colegi pentru a ne regrupa. I-am regăsit pe câțiva la coborâre spre str. Lungă.

Colonescu Constantin

Subsemnatul Colonescu Constantin, domiciliat în Brașov, str. Toamnei nr.22, bL2, sc. C. apt. 22, declar ca am participat, punându-mi în pericol viața, sănătatea și libertatea, la Revoluția Româna, începând cu 21 Decembrie.

Pe 21 Decembrie, am fost prezent în primele rânduri și din primele momente, în grupul de angajați ai ICA Brașov care au cerut directorului sa dea ordin de aterizare elicopterului IAR-316 despre care se știa că are misiuni de intimidare și represiune. În timpul discuțiilor ce au atins momente extrem de tensionate, a apărut dl. Demi Ioan, care a cerut celor prezenți în curtea întreprinderii, ca peste cca. 30' să se deplaseze în oraș pentru a protesta împotriva autorităților comuniste care desfășurau o represiune sângeroasă în Timișoara. M-am alăturat coloanei de demonstrații care în 21 Decembrie a părăsit ICA și s-a îndreptat către oraș. Coloana nu a putut fi oprită de către plutoanele de intimidare postate pe șoseaua către Ghimbav, nici de plutonul de trăgători ce i-a barat drumul la podul peste Ghimbășel.

În momentul în care demonstrații au zărit trupele, de la distanță, au început să cânte „Deșteapta-te Române”, cântec ce va deveni apoi Imnul National al României. Pe tot parcursul deplasării către oraș s-a scandat: „Jos Ceaușescu!”, „Jos Comunismul!”. Primul moment critic a fost când soldații au început să tragă foc automat în aer. Ne-am dat seama că aveau muniție de război în momentul când au început să cadă crengi retezate din copacii de pe marginea drumului. După parlamentări între soldați și cei din primele rânduri ale coloanei, conduși de Demi Ioan, armata s-a retras și coloana și-a continuat drumul către oraș. Deplasarea s-a făcut pe str. Lungă, apoi coloana a fost deviată de către un baraj de scutieri (imaginea ce o ofereau scutierii era șocantă, pentru prima dată vedeam de aproape, pe viu, astfel de trupe). Am fost în coloană până în Piața 23 August, până seara la ora 21.

A doua zi la întreprindere, unele persoane mi-au spus că fusesem filmat în timpul acțiunilor din ziua precedentă și că numele meu se afla pe o listă cu cei ce urmau a fi arestați de către Securitate. Acest lucru era perfect credibil, datorită conflictelor mele anterioare cu persoane importante din conducerea de partid la nivel de întreprindere și de municipiu.

În timp ce îmi organizam fuga din oraș împreună cu familia, am aflat că lumea se adună din nou, pe platforma de lângă secția montaj. M-am deplasat acolo, unde d-nul Beschea și Peteu Sextil au dat citire declarației de grevă, grevă ce avea ca principal obiectiv căderea lui Ceaușescu. Apoi s-au ales comitetele de greva. Am făcut parte din Comitetul de Grevă al Compartimentului Proiectare, care mai târziu s-a dovedit a fi un comitet revoluționar. Ziua de 22 Decembrie a însemnat un nou marș către Brașov, dar acum cu o coloana mult mai numeroasă. În seara zilei 22 Decembrie am fost convocat la întreprindere pentru a constitui apărarea civilă a întreprinderii.

În noaptea 22-23 Decembrie, fiind înștiințat că în întreprindere, în cabinetul directorului, se găsește tov. Păunescu, fost secretar cu probleme

economice la Comitetul Județean de Partid, am bănuit un complot al lui cu directorul Georgescu. Atunci i-am arestat pe amândoi sub amenințarea armei până când ofițerul de serviciu, dl. Marius Oniga a telefonat la Comitetul Revoluției de la Prefectură. Prin telefon mi s-a transmis din anturajul gen. Florea ca să-l lăsăm pe tov. Păunescu să stea în fabrică până dimineața. I-am eliberat deci pe cei doi. Nu știu nici azi dacă am făcut bine sau nu. Ulterior am aflat că arestatul de atunci a căpătat acum o funcție importantă. Dacă într-un fel sau altul acest memoriu va ajunge sub ochii lui, țin să-i mulțumesc că de atunci nu mi-a dat nici un semn de viață! În timpul episodului cu arestarea, în cabinetul directorului au mai venit dnii. Beschea Lucian și Olteanu Emil.

În următoarele zile am făcut de paza la întreprindere, alternativ, cu scurte intervale de odihna acasă, când de fapt păzeam blocul de locuințe de pe str. Toamnei.

Ulterior am fost desemnat reprezentant al ICA în Consiliul Municipal FSN, devenit apoi CPUN. Am deținut funcția de Vicepreședinte.

Neagoe Mihai

Subsemnatul Neagoe Mihai cu funcția de Șef de Stat Major al Gărzilor Patriotice ale întreprinderii la aceea dată de 22-23 decembrie 1989, declar următoarele:

În urma solicitării din partea administrației de la „Telefoane” de a-i sprijini cu 5 luptători înarmați din gărzile noastre, ne-am grăbit să onorăm această rugămintă și ne-am deplasat imediat cu un TV până acolo. Cei cinci de la ICA au fost imediat repartizați alături de soldați în posturi de pază la intrările principale spre clădirea Telefoanelor.

După ce am revenit la ICA, nu cred să fi trecut o oră când un nou telefon făcea apel disperat să intervenim pentru a-i ajuta pe cei de la „Telefoane” care erau atacați cu foc.

Am racolat în această acțiune 12 voluntari, am luat muniție și ne-am deplasat spre Brașov pe o ceață densă care îngreuna circulația. Neștiind care este situația exactă în centrul orașului, convenisem să ne punem la ordinele maiorului Vaida de la brigada de lângă cinema Patria. Ajunși la unitatea de pe Tânăra Gardă, i-am găsit pe cei de acolo foarte alertați. Încercam să ne convingă să renunțăm și să ne întoarcem la întreprindere. Maiorul Vaida plecase cu niște subunități spre Universal și am hotărât să mergem să-l căutăm. Microbuzul ne-a lăsat pe strada Al. Moghioroș, lângă policlinică, și de aici am înaintat pe niște străduțe prin spatele Spitalului militar și ne-am oprit în spatele Universalului. Erau prezente aici grupe de militari de la UM 01199 Ghimbav și oameni

înarmați pare-se de la Steagu-Roșu Bv. Domnul maior Vaida ajunsese în fostul Consiliu Județean, iar nouă ne era interzis să înaintăm spre parcare de Taxi din fața Universalului, sub adevăratul motiv că zona era sub o perdea de foc. Scopul celor de aici era de a întâmpina un probabil atac dinspre Tâmpa. Dar fiindcă noi încercam să ajungem la Telefoane, singura soluție era să ocolim pe Vlad Tepeș-K Marx și să ajungem undeva în zona Parc Central. Ne-am decis să plecăm de aici cu prima grupă de militari care ar fi urmat același traseu. După un timp, a apărut într-adevăr o grupă de soldați venind din strada unde e situat service-ul studentesc. S-au oprit și ei și controlau civilii care circulau prin zonă. Au prins pe unul... de la Patria. În întineric am putut observa doar că era tânăr și purta geacă de fâș. În jurul orei 6:30 după ce căutasem zadarnic doi din colegii noștri, ajutați de doi tineri care duceau muniția am coborât spre teatrul Dramatic. În parcare din zona spitalului militar am fost întâmpinați cu foc automat de la o mitralieră montată la unul din etajele spitalului. Și aceasta, după ce preavizasem un ofițer de trecerea noastră, pe acolo. Ne-am aruncat pe lângă turismele parcate, strigându-le să înceteze focul. Într-adevăr după câteva rafale mitraliera a tăcut și ne-am putut continua marșul scăpați cu toții teferi. Am mai făcut apoi un ocol pentru a ajunge în b-dul Lenin și abia după aceea am trecut pe strada Vlad Tepeș prin mulțimea de oameni adunată la confluența acestor străzi cu str. N Bălcescu și str. Piața Teatrului. De pe Vlad Tepeș am cotit la stânga pe K Marx și am continuat să înaintăm, de data aceasta prudent, în urma avertismentelor primite cum că s-ar fi tras din clopotnița bisericii din fața hotelului Parc. În momentul în care am ajuns în fața hotelului și a trebuit să străbatem o mulțime de oameni grupați pe un perimetru restrâns (din cauza schimburilor de focuri), ne-am dispersat, fiecare din noi fiind cooptat în diverse acțiuni în urma datelor pe care le primeam de la cei de acolo. Astfel la un moment dat cineva din mulțime ne-a făcut atenți că cineva ieșise dintr-o casă de pe str. Iorga și escaladând garduri încerca să ajungă în strada Eminescu. Am urcat repede dar tipul s-a furișat rapid prin dreapta străzii Eminescu și a urcat spre Cetate de unde ne ținea la distanță cu scurte rafale. În încercarea de a-i lua urma împreună eu 2 militari, unul din MI, altul din MApN, ne-am văzut apostrofați cu o rafală la un metru de noi, care a spulberat câteva țigle din acoperișul foarte coborât al casei din colțul din dreapta al străzii Eminescu. Din instinct ne-am aruncat prin ușa deschisă în curtea acelei case unde dacă am dorit să urcam spre Cetate prin grădină o nouă rafală ne-a pus la punct obligându-ne să rămânem adăpostiți. Bănuiam doar direcția de unde se trage dar nu puteam observa nimic. Ne-am retras apoi, mie îmi dispăruse întreaga cantitate de muniție de ZB și mă simțeam responsabil. Acum, pe strada Eminescu, o grupă de vânători de munte luaseră aliniament în zona gardului de grădini și executau foc la comanda unui ofițer spre Capitol.

Printre ei am observat un coleg și m-am apropiat de ei. Se trăgea din Capitol de la ultimul sau penultimul etaj, dar toate încercările de a observa vreo armă la unul din geamuri s-au dovedit zadarnice. La un moment dat două camere au izbucnit în flăcări, jos un TAB s-a apropiat și a tras și el spre acele etaje superioare. De la casele de pe Eminescu, mai precis din două mansarde, două puști mitralieră, trăgeau îndrăcit în aceeași direcție. După un timp însă cea din planul îndepărtat nouă a amuțit definitiv cineva a chemat în ajutor soldații și de jos a sosit în grabă o tânără curajoasă la dese apeluri făcute pentru a veni un cadru sanitar. Puțin după aceea patru soldați au scos un corp într-o pătură și împreună cu fata au plecat probabil spre spitalul Mîrzescu. Tânărul fusese lovit în braț și în coapsă. Dar, dialogul focului a continuat de data aceasta din mansarda încă neatinsă. Noi cei de dedesubt nu eram atenționați decât de crenguțele, bucățile de zid și plumbii care cădeau ca ploaia. Ploua cu gloanțe cu adevărat, când tirul armei aceleia cu zgomot ascuțit s-a concentrat exclusiv pe mansarda casei de lângă noi. Puteam observa de jos că rareori gloanțe din fascicolele de rafală mușcau din zidul din apropierea ferestrei, fascicolul principal pătrundea în mansardă. Bineînțeles că în atari condiții să continui să răspunzi cu foc însemna curată sinucidere. Mai ales că, derutați de ecou, militarii din Poșta au început să tragă și ei asupra noastră, dar s-au oprit la strigătele noastre disperate. Cei doi din mansardă au scăpat culcându-se la pământ. Când au ieșit, aveam să constat că ajutorul mitraliorului era unul din tinerii care însoțiseră grupa noastră și trecuse ad-hoc pe post de încărcător muniție. Din muniția pe care o căutasem atât, avea doar jumătate. Pe jos plumbii de 5.6 mm cap tron-conic se completau cu cei de 7.62 mm ale armelor automate. Am coborât apoi în str. N Iorga și am intrat în parc să-l caut pe Dorin Bărbulescu. Știam că plecase spre zona aceasta.

Soldații, mulți din ei din MI, mai erau încă la posturi în spatele pomilor, căsuțelor de la Orașelul Copiilor. Cei pe care i-am întrebat nu-l văzuseră pe Dorin, așa că am revenit în față la ADAS unde, câți ne-am mai găsit am pornit-o pe jos spre str. Lungă pentru a ajunge la ICA.

Nici acum nu-i cunoșteam pe nume pe cei care rămăseseră din grup. În noaptea precedentă, la plecarea de la ICA, în întunericul de camuflaj de acolo, nici la față nu ne-am văzut, ne-am numărat doar, în microbuz. Este și motivul pentru care mai târziu, n-am reușit să-i găsim pe toți cei care au făcut voluntariat în această acțiune, trei dintre ei rămânând în anonim.

Pentru faptul că prezența noastră în zona Universal nu a fost semnificativă, cronologic ca desfășurare a activităților am menționat-o doar eu, ceilalți începându-și relatarea din momentul în care am ajuns în zona Hotel Parc.

Din cei 13 care au fost prezenți în mod organizat, am reținut numele a doar zece dintre ei;

Hreciniuc Sorin
Barbuleseu Dorin
Ghineț Mihai
Crăciun Nicolae
Merlușcă Constantin
Bulmagă Florin
Neagoe Mihai
Adeaconiței Gheorghe
Hermenean Marian .
Lazar Marcel

și prezentăm declarații doar de la 7 participanți, unul fiind bolnav, iar ultimii doi din listă fiind plecați din întreprindere.

Cei cinci care au fost în primul serviciu la telefoane sunt următorii:

Voinea Gheorghe
Burcuș Ioan
Acatrinei Constantin
Constantin Teodor
David Constantin

Ulterior serviciul la telefoane a continuat, ICA afectând pe mai departe cinci luptători înarmați pentru fiecare schimb de 12 ore, dar nu s-au mai înregistrat evenimente deosebite.

Rândețean Miron

Memoriu. Referitor la activitatea subsemnatului în perioada 20.12.89 – 11.01.1990.

20.12.'89. În urma consultării reciproce a întregului grup de piloți de încercare, de comun acord am hotărât refuzul de a executa misiunea de deplasare cu patru avioane IAR-823 la Caransebeș.

21.12.'89. Am participat la mitingul spontan realizat de majoritatea salariaților întreprinderii, pe platforma din fața secției 400 – montaj general.

23.12.'89. Între orele 9:50-11:00 am executat prima misiune de cercetare a căilor de acces spre Brașov și tragere reală cu PRND și mitralierele de bord asupra obiectivelor indicate de Comandamentul județean al trupelor terestre Brașov cu elicopterul IAR-316, nr. 94. S-au semnalat tiruri adverse asupra elicopterului cu intercalare de proiectile trasoare.

23.12.'89. Între orele 15:35-16:30 am executat a doua misiune de cercetare a obiectivelor și căilor de acces, cu tragere reală, cu elicopterul IAR-317, nr. 01. Din nou s-au înregistrat tiruri adverse asupra elicopterului cu mitraliere de

calibru mare, din mai multe puncte ale orașului. În ambele misiuni prezentate mai sus, elicopterul nu a fost atins.

24.12.89. Între orele 10:00-10:35 am executat tragere reală cu PRND și mitralierele de bord asupra unei grupări teroriste care, conform indicațiilor comandamentului județean, trăgeau asupra depozitului de carburanți Cristian, din pădurea de la sud de acesta. Elicopterul IAR-317. Menționez că înainte de a părăsi sala ... pentru a mă deplasa la elicopter împreună cu coechipierul meu, Merlușcă Ioan, am cerut conducătorului de zbor Zorz Gheorghe, să-mi confirme în mod precis dacă a fost informat comandamentul depozitului despre misiunea pe care urma să o executăm. Conducătorul de zbor mi-a comunicat cu multă fermitate că misiunea a fost anunțată telefonic comandantului depozitului și necesitatea decolării urgente. La obiectiv am executat tragere simultană cu tot armamentul de bord asupra zonei marginale a pădurii de la sud de depozit. În urma redresării din picaj, cu degajare prin viraj dreapta, în momentul când ne pregăteam să luăm cap compas spre aerodrom, a început un tir puternic și dens asupra elicopterului. Am executat o manevră rapidă pentru intrare în zbor razant, după care tirul a încetat. În apropiere de comuna Ghimbav, determinând că elicopterul funcționează normal, am urcat la înălțimea de 200 de m, în zbor spre aerodrom. La intersecția Cristian-Ghimbav și Brașov-Ghimbav am mai recepționat câteva rafale cu armament ușor. După aterizare s-au observat 4 perforații în palele rotorului principal și 7 în structura centrală și grinda de coadă. Nu a fost atins nici-un organ vital al elicopterului, lucru ce a permis ajungerea la aerodrom și aterizarea în condiții normale. În urma deplasării la Cristian, cu mașina, a MM Onufrei Ioan și ing. recepție Răcăian Liviu s-a constatat faptul că nimeni din conducerea depozitului și a apărării acestuia, nu cunoștea despre misiunea elicopterului. În concluzie, gruparea noastră de apărare a depozitului, formată din militari și luptători civili (în număr de aprox. 250) au tras simultan asupra elicopterului, convinși fiind că elicopterul este terorist.

Albert Maria Crina,

Dintr-un nucleu de cetățeni aflat lângă scutieri, nucleu care a hotărât declanșarea grevei, amintesc pe Dinu Costică, Cîntu Luca, Mangaru Jean, Samnson Nicolae, Tiron Vasile, Sandu Ion, Demi Ioan, Milea Ionel, Scafariu George s.a.

Imediat am hotărât formarea de grupuri din rândurile demonstranților care să se deplaseze către întreprinderile brașovene să anunțe greva generală și să scoată schimburile 2 și 3 în stradă. Împreună cu fratele meu și cu câțiva studenți am format un grup pe care l-am condus spre Metrom; Prefa, Steagul Roșu. Ajunși acolo am discutat cu muncitorii care intrau la schimbul 3, le-am povestit

ce se întâmplă în centrul oraşului, i-am rugat să intre o parte din ei în uzină şi să-şi convingă colegii să părăsească locurile de muncă şi să vină alături de noi. O mare parte din ei ni s-au alăturat şi m-am întors spre centrul oraşului unde demonstraţia continua. Pe traseu am strigat către cei ce ne priveau de la ferestre Veniţi cu noi!, Nu vă fie frică, Ceauşescu pică! Ajunşi la magazinul *Universal*, am continuat să demonstrăm până în dimineaţa zilei de 22 decembrie 1989.

În jurul orei 10:30, din rândurile noastre s-a format un grup de petiţionari care au format o petiţie în 7 puncte, aceasta fiind înaintată conducerii de partid de către semnatari. În puţin timp după întoarcerea grupului de petiţionari, a fost anunţată moartea generalului Milea, moment în care am observat în rândul soldaţilor şi ofiţerilor un freamăt de nelinişte. În acel moment am scandat Armata e cu noi!, Soldaţi, soldaţi, nu vă fie frică, Ceauşescu pică!

M-am deplasat la etajul 1, împreună cu fratele meu şi cu Maior şi am scos un televizor la una din ferestrele dinspre Liceul Unirea.

După miezul nopţii, în jurul orelor 2:35, dimineaţa zilei de 23.12.1989, s-a deschis foc asupra clădirii dinspre Modarom şi Hotel Capitol. În acel moment au căzut primii răniţi şi morţi din rândul cetăţenilor şi soldaţilor aflaţi în faţa clădirii. După scurt timp, când focul a încetat, m-am deplasat împreună cu fratele meu şi Maior Lazăr Dorin la intrarea clădirii şi le-am cerut celor de acolo să deschidă uşile să putem aduce în interior răniţii şi morţii, cât şi civilii aflaţi în pericol să fie împuşcaţi.

În jurul orei 5 dimineaţa, când focul a încetat, generalul Florea a dat dispoziţie celor din interior, care nu aveau legitimaţie, să părăsească clădirea, iar nouă, să ajutăm la transportul răniţilor şi morţilor în salvările sosite la intrarea dinspre Liceul Unirea. Am plecat cu o salvare... M-am întors cu salvarea înapoi la Consiliu, iar când am încercat să intru în interior mi s-a cerut legitimaţia de către soldaţii de la poartă şi mi s-a spus să aştept. Unul dintre soldaţi a plecat cu legitimaţia la secretariat. După câteva minute s-a întors şi mi-a comunicat că nu mai am acces în clădire.

Din delegaţia pentru Bucureşti Neagu Laurenţiu, inginer la Trustul de Construcţii, Scorţeanu Viorel, muncitor la CFR, înlocuit apoi cu inginerul Maior Lazăr, Crina Albert, dr. Săndoiu Gabriel şi generalul Florea.

Milea Ionel

La mine acasă am mâncat şi cu Bălănică am conceput un protest al cetăţenilor care a devenit proclamaţia de la Braşov, care avea 15 puncte.

Pe la orele 13, s-a solicitat printr-o staţie montată în clădirea Consiliului Judeţean, la etajul 1, la biroul lui Dăogaru, ca din fiecare întreprindere să intre

câte 2 reprezentanți. În acel moment eu cu Bălănică și cu Curcan Mihai, ne-am îndreptat spre intrarea în clădire, moment în care Bălănică mi-a zis că el nu intră, întrucât era în conflict politic cu autoritățile, iar Curcan Mihai, lucrător la tipografie, mi-a spus că el merge să scoată primul ziar liber, și i-a pronunțat și numele – Gazeta de Transilvania. Având asupra mea Proclamația, am intrat în clădire și m-am îndreptat către stația amplasată la etajul 1 și am citit-o manifestanților din fața Consiliului Județean. Apoi am mers în camera 130, unde era o sală de ședințe, în care se strânseseră în jur de 100 de reprezentanți ai întreprinderilor din Brașov, pentru constituirea Frontului Salvării Naționale. Această adunare era dirijată de către colonelul Staicu, care s-a autopropus că să organizeze și să conducă. Cei din sală l-au întrebat cine era și el a spus că el era șeful miliției județene, motiv pentru care cei din sală l-au huiduit. Văzând că nu era agreat, Staicu a început să facă propuneri, respectiv să fie numit Dumitrache (activist de partid la județ), apoi Dăogaru (activist de partid de grad înalt), pe care noi i-am respins. În cele din urmă a luat cuvântul Sergiu Vâlcu, care a propus o delegație de cinci persoane, conform cererii lui Ion Iliescu, care să se deplaseze la București, pentru constituirea FSN. Era în jur de ora 17 când în delegație am fost ales eu (pentru că aveam proclamația și reprezentam întreprinderea Roman), Tiron Vasile, de la Hidromecanica, Popa Dumitru, de la Tractorul, Demi Ioan de la Ghimbav, Sergiu Vâlcu plus o asistentă medicală de la spital. În jurul orei 18 s-a primit telefon, pe TO, de la București, că asupra manifestanților s-a deschis focul. Demi a refuzat și l-a propus în locul lui pe directorul Georgescu. Cineva a solicitat ca să vină generalul Florea.

Din acel moment (după sosirea generalului Florea n.n.) civilii prezenți, am fost chemați la secretariat unde am primit legitimații pe baza buletinului de identitate. Aceste legitimații au fost scrise și semnate de Cărăuși Victor, secretar UTC, Rădulescu Gheorghe, de la Gospodăria de partid (era șef).

24 decembrie, Când am ieșit împreună cu Tiron Vasile din secretariat l-am întâlnit pe Frigător Leonard, care era reprezentantul civililor la generalul Florea. I-am comunicat informația că un civil trăsesse în civili și militari și că pe trăgător îl chema Tibescu Tiberiu. Atunci Frigător, după ce a înghițit pastila, nu a comentat și a plecat spre cabinetul generalului Florea. Am venit în obiectivul meu la etajul 1. După aproximativ o oră, locotenent major Sionom, împreună cu câțiva soldați, a scos toți civilii din încăperi, inclusiv pe mine și colegii cu care eram, am fost amenințați cu armele și obligați să ridicăm mâinile la ceafă. Civilii cu armament au fost dezarmați și sub pază militară am fost obligați să stăm într-o cameră de lângă comandament. Am fost reținuți ilegal în jur de 25 de civili și amenințați de către lt.col. Diaconescu și lt. Maj. Simon, că au gloanțe suficiente pentru noi și pentru rudele noastre până la gradul 5 și că au ordin să

fim împuşcați dacă facem o mişcare. Am aflat că ordinul venise de la generalul Florea. Eram păziți de militari înarmați și la toaletă. Am fost lipsiți de libertate ilegal până pe data de 26.12.1989 când generalul Florea a venit însoțit de col. Diaconescu și lt. maj. Şimon și ne-a spus că ar fi bine să colaborăm cu armata și să alegem un lider pentru formarea unei echipe care să meargă la întreprinderi ca să înființeze FSN... la nivel de atelier, secție și întreprindere.

„Manifestul de la Braşov

Cetățenii județului Braşov cer următoarele:

1. Abolirea monarhiei Ceauşescu;
2. Instituirea unui guvern militar (**provizoriu**) până la restabilirea ordinii în țară;
3. Desființarea securității actuale a statului;
4. Judecarea și condamnarea vinovaților pentru masacrul de la Timișoara și a celor dispăruți la 15 nov. 1987 la Braşov;
5. Reîntoarcerea în Braşov a celor **deportați** la 15 nov. 1987 și sărbătorirea lor printr-o adunare populară;
6. Libertatea mass-mediei și libertatea la cuvânt;
7. Votul liber, nu impus, pentru toți cetățenii României care au împlinit vârsta de 18 ani;
8. Formarea unui guvern (comitet) democratic pe bază de alegeri libere;
9. Asigurarea unor condiții optime de muncă, viață și trai;
10. Destituirea, judecarea și pedepsirea celor ce au făcut parte din organele locale de partid ce au făcut abuz de putere, iar dacă faptele nu sunt grave, să fie trimiși la munca de jos;
11. Anularea actualei sistematizări a țării;
12. Permitearea de a se întoarce în țară a celor care sunt în exil;
13. Dreptul cetățeanului român de a pleca oriunde vrea;
14. Alegeri libere și democratice în organele locale și de stat fără să se țină seama de apartenența politică;
15. Desființarea comitetului de partid de la conducerea întreprinderilor și a altor instituții.

Cărașu Victor

Preotul Coman a ținut o slujbă de binecuvântare a manifestațiilor, cărora m-am alăturat și eu. Am distribuit ziare și am aprins torțe în memoria victimelor de la Timișoara.

În 22.12.1989, în jurul orei 6, în timp ce mă aflam la domiciliu, am auzit coloane de manifestații care se îndreptau spre centrul orașului.

În jurul orei 18 am reușit să intru în clădirea Consiliului prin intermediul unei cunoștințe, Nagy Arpad, care împreună cu alți civili asigurau paza intrărilor.

Eu am scris aceste legitimații, iar Buna Monica consemna într-un tabel pe cei care primiseră legitimații.

Iar ulterior, în jurul orei 12.30, am aflat de fuga soților Ceaușescu.

Acestea erau legitimații de acces în clădire aduse de Rădulescu Gheorghe la cererea noastră, iar după completarea acestora, se semna și trasam o linie oblică cu un marker roz, ca element de siguranță. În cursul acelei seri am completat aproximativ 120 de astfel de legitimații, dar întrucât se zvonea că printre noi sunt infiltrați și oameni devotați regimului, am hotărât împreună cu Buna Monica să completăm numerele de înregistrare până la 130, fără a folosi numerele de înregistrare de la 100 la 110, astfel încât dacă ar fi apărut legitimații înregistrate la aceste 10 poziții am fi știut că sunt false.

Răspunzând la telefon. Colonelul Lupu (șeful trupelor de securitate) mi-a spus că o subunitate a MAPN, condusă de maiorul Lala, a încercuit unitatea sa și a amplasat un tun în direcția porții unității și că dacă acesta deschide focul asupra sa el va riposta, și a menționat că are suficient armament în dotare.

Încă din seara de 22.12.1989, l-am văzut în biroul generalului Florea pe lt.col. Diaconescu, care pe timpul desfășurării evenimentelor s-a aflat în permanență lângă generalul Florea. Însă în mai multe rânduri acesta a dat ordine sau dispoziții fără a se consulta cu generalul Florea, fapt care mi-a întărit convingerea că între cei doi nu era un raport de subordonare.

Telefoane care anunțau prezența teroriștilor. De cele mai multe ori, aceste informații s-au dovedit a fi false... Aceste zvonuri ne-au determinat să ne gândim că se intenționa slăbirea dispozitivului de apărare al sediului Consiliului.

În jurul orei 4, în urma unei inițiative colective, am hotărât formarea unui comandament din militari și civili, pentru o mai bună coordonare a activităților. A fost ales comandamentul din doi militari și patru civili, generalul Florea, lt. Col Diaconescu, eu, Burtea Vasile, Frigător Leonard și Vilcu Sergiu. Frigător a fost îndepărtat deoarece era agitat și nu mai făcea față situației (răspundea la telefoane). Acest comandament avea rolul de a coordona acțiunile militarilor și civililor, fără o delimitare concretă cu privire la cine comanda acțiunile, atât a militarilor, cât și a civililor.

Militarii îl agresau fizic pe acesta pentru a-l determina să vorbească. Îi puseseră între degetele de la mâini cartușe netrase și îl strângeau, iar altul îl lovea peste laba piciorului. Acesta nu a spus nimic și nici nu părea că simte durerea. Le-am spus să înceteze, m-am dus într-o încăpere alăturată. Am scos încărcătorul din pistolul TT, pe care îl luasem din biroul generalului Florea,

unde erau mai multe arme abandonate, și l-am înlocuit cu unul gol. Am revenit în încăperea și l-am amenințat cu pistolul sub barbă că dacă nu-mi spune de ce a tras îl voi împușca. Acesta a avut o atitudine impasibilă și o privire pierdută, nerostind niciun cuvânt. L-am chestionat aproximativ 20 de minute.

Arnăuși Ciprian

În drum spre Steagul Roșu – Oamenii care erau în balcoane și la geamurile blocurilor și caselor, strigând cu disperare să ni se alăture. Foarte mulți, când vedeau grupul, de altfel destul de mic rămas, stingeau luminile și se ascundeau după perdele, lucru care ne-a determinat să strigăm Rușine!

Persoane suspecte pe care le-am predat armatei.

Câmpeanu Constantin

În ziua de 18-19 decembrie 1989 a împărțit fluturași confecționați din litere de ziar pe care scria: „Români, treziți-vă!”; „Libertate!”; „Jos dictatorul!” în zona Gării Brașov, Steagul Roșu.

În Piața Sfatului, personal am intrat în catedrală și l-am rugat pe preot să iasă să spună o rugăciune.

La securitate – documente rupte depozitate în butoaie de plastic.

Dinu Costică

Ajungând în fața magazinului Star, fostul Universal, colț cu Prefectura, împreună cu manifestații, am lansat lozinci anticomuniste. Ofițerul care coordona grupul de militari din zonă m-a identificat ca fiind liderul manifestațiilor și m-a chemat după linia de baraj a militarilor în vederea prezentării cererilor și doleanțelor manifestațiilor. Fiind singur, am solicitat ofițerului să deschidă cordonul de soldați pentru a permite și altor manifestații aleși de mine spontan să redactez și să semnez o petiție către guvern. În final am rămas trei persoane. Am fost condus într-o mașină de pompieri unde am redactat și semnat petiția în cinci puncte făcută în două exemplare. Unul l-am înmănat autorităților, iar celălalt exemplar, în mod ascuns, l-am strecurat unui manifestant, considerând pericolul la care m-am expus, având cu aceasta garanția existenței petiției în istorie.

La uzina de autocamioane am mobilizat salariații care erau în interior, închiși, ordonând directorului „Ionescu” să deschidă porțile, plecând în fruntea lor către clădirea partidului.

În seara de 21 am fost chemați de fostul prim secretar al comitetului municipal PCR Brașov, Adrian Cioboiu, să discutăm. Am intrat în mulțime și am întrebat cine are curaj să vină cu mine. S-au oferit în primă instanță două

studente și trei studenți, învățătorul Take Florin și Aurel Cepănariu, pe care-l cunoșteam de când dădusem examen împreună la arte plastice. Am trecut dincolo de cordon, cei trei studenți au dispărut, cele două studente au venit cu noi, dar le-am simțit ezitând. Le-am spus că dacă se tem pot să renunțe, nu este nicio supărare. Așa au și făcut. Cioboiiu a adus o hârtie și împreună cu Take și Cepănariu am urcat într-o mașină de pompieri, unde pe genunchi, cum se spune, am redactat în două exemplare documentul. Un exemplar i l-am dat lui Cioboiiu, al doilea l-am plasat în mulțime, unei femei.

Căpitanul Vasilescu, de la trupele de securitate, m-a rugat să vorbesc de la microfon, încă dinainte de redactarea petiției, mi-a spus că au ordin să tragă, că suntem cu toți români și trebuie să îndemn oamenii să nu comită acte de violență. Așa am și făcut. Totuși, pe la ora 22:30, eram tot mai puțini, ne-ar fi putut împrăștia ușor cu bastoane, de aceea am cerut oamenilor să meargă la uzine, să mai aducem forțe. Căpitanul Vasilescu mi-a spus că ne așteaptă. I-am replicat că nu o să-i lăsăm singuri. Am luat-o pe Grivița, apoi la cămine, la Tractorul, după în gară, nu mai încăpeam. La IABv, porțile erau blocate, dar, în primă fază, au ieșit puțini oameni. Am vorbit acolo, în parcare, arătând că în 1987 nu am făcut nimic pentru că nu am ieșit cu toții. Am plecat strigând „Lașii, lașii!”. Când am ajuns pe Calea București deja nu se mai vedea coada coloanei, lumea se puse în mișcare. La intersecția cu Zizinului, când i-am văzut pe cei de la Metrom, Șuruburi, Uzina 2, m-au podidit lacrimile.

Am intrat în sediu cu o delegație, unde a apărut Dăogaru, cu mâna în buzunar, arogant, spunând că nu poate să ne dea o cameră unde să redactăm o petiție. Așa că ne-am mutat la Capitol. Gazeta de Transilvania, nr. 77/78 – 22-25 martie 1990.

Gheorghe Iosif

Civili au solicitat arme generalului Florea și acesta a aprobat împărțirea armelor. Maiorul Tocan, de la Gărzile patriotice, a distribuit armament civililor.

S-au împărțit arme când încă nu se trăgea.

La scrierea petiției din 22 am fost refuzați pe motiv că era clădirea partidului.

La un moment dat, o persoană îmbrăcată în negru, cu o cagulă pe față, și-a pus arma pe tocul ferestrei, încercând să intre, moment în care soldatul a tras în el.

Ivașcu Emil

Am spus unor militari MApN, care coborau din camioane, ce căutau în stradă, dacă vor să facă ca la Timișoara și unul m-a înjurat și mi-a spus că mă împușcă.

Ne-am alăturat împreună cu fratele meu acestui grup și am coborât spre Comitetul Județean al PCR. Imediat, dinspre clădirea Comitetului Județean, au apărut scutierii, care au făcut un cordon, obturând str. Republicii, în dreptul Modarom. Noi am reușit să fugim spre Liceul Unirea. În dreptul cantinei PCR, lângă liceu, am fost blocați de un alt cordon de scutieri care ne loveau cu bastoanele. Unii au reușit să fugă pe strada Postăvarului, iar alții, printre care și eu, am fugit în panică spre Magazinul Universal, oprindu-mă la colțul Străzii Dobrogeanu Gherea cu Bălcescu. Cordonul de scutieri din acea parte a blocat strada la nivelul străzii Nicolae Bălcescu. Eu mă aflam într-un grup de tineri și am început să scandăm pentru susținerea Timișoarei. Nimic mai mult. Din fața cantinei a apărut o autospecială de pompieri care, trecând printre scutieri ne-a udat cu tunul de apă. Noi am fugit spre Tâmpa unde ne-am regrupat. În grup mai mare am coborât spre cordonul de scutieri, apropiindu-ne la câțiva metri de aceștia. Din cauza numărului mare de manifestanți din fața intrării elevilor, pe Nicolae Bălcescu a fost oprit un troleu și cei ce s-au urcat pe acesta au început să strige „Vrem pâine și mălai și pe regele Mihai!”. Niciunul din stradă nu a susținut această lozincă și chiar am fost mirați. Ne-am apropiat de scutieri la câțiva metri în ideea de a discuta cu ei, de a-i liniști pentru a nu se ajunge ca la Timișoara. În acest context l-am văzut pe un demonstrant pe nume Neagu, care ulterior a fost șef la Frontul Tineretului Liber Brașov, care își făcea semne cu ofițerul din spatele scutierilor, acesta din urmă fiind un bărbat roșcat cu cască albă.

În aceeași zi am realizat că la demonstrație au participat numai tineri, cei mai în vârstă oprindu-se câteva minute pe margini și privind. Aceștia se delimitau clar de mase și nici măcar nu scandau.

Tot în aceste momente, din spatele nostru, pe strada Dobrogeanu Gheorghe, unii demonstrați au început să arunce cu pietre pe deasupra noastră în scutieri, împingându-ne din spate spre aceștia. În acest moment am văzut că ofițerul roșcat a trecut personal cu pistolul în mână prin spatele fiecărui scutier și le-a spus ceva la ureche. Imediat scutierii au orientat armele la 45 de grade și au deschis foc în plan vertical.

La orele 11:30 un grup a intrat pe ușa din spate dinspre cantină în sediul Comitetului Județean al PCR. Am așteptat și am cerut ce e cu petiționarii. Un ofițer a spus să se formeze alt grup de patru demonstrați, care să intre după ei în clădire. Am făcut parte din acest al doilea grup și am fost conduși într-o încăpere de la parter, de lângă acea ușă. În momentul intrării am surprins o discuție la care Dăogaru, de la prezidiu, îi reproșa din picioare lui Dinu Costică: „Cine sunteți voi să cereți abdicarea președintelui? Vă dați seama că de aici nu

mai ieșiți?!” La acel prezidiu se mai aflau generalul Florea, îmbrăcat în civil, cu scurtă neagră și căciulă brumărie, Pană și alții pe care nu-i cunosc.

Imediat am văzut niște persoane pe care nu-i văzuserăm în rândurile noastre în stradă și care au venit cu propuneri de organizare. Aceste persoane mi s-au părut suspecte prin modul clar în care propuneau să ne organizăm. Printre acestea menționez pe: Cărăușu Victor, Vâlcu, Stoica Emil, Gridănașu George care a pus în funcțiune stația de amplificare la fereastră și a ieșit în fața maselor în primul moment, Habat Paul care afirma că a participat la demonstrațiile de la Timișoara, Stoicescu care a vorbit în permanență la stația de emisie recepție din biroul Primului secretar.

(În echipă cu mr. Mircea Dorin – generalul Florea le spuse că la Aro și Capitol erau teroriști de la Timișoara).

La colțul străzii care taie Parcul Central prin fața primăriei spre Capitol, era un baraj de Gărzi patriotice și acestea opriseră o mașina Dacia albă. În acea Dacie erau doi bărbați, unul fiind chiar securistul care mai devreme cu câteva ore fusese trimis de la Florea la unitatea sa de Securitate, Vlădău Ionel, iar celălalt, am aflat mai târziu, se numea George Maior. În mașină sau găsit mai multe numere de înmatriculare, un pistol și două stații de emisie-recepție. Am discutat cu Vlădeanu și le-am spus tuturor că este securist, așa că am hotărât să-l ducem la generalul Florea. În acest moment, George Maior a luat-o la fugă prin parc spre Casa Armatei. Dorin mi-a spus să-l somez și am tras trei cartușe în plan vertical. Acestea cred că au fost primele focuri trase în acea seară în zona centrală a municipiului Brașov. Maior nu s-a oprit.

Am văzut două ABI-uri venind încet spre Consiliul Județean și în fașă au fost întâmpinate cu foc puternic din toate părțile. Acestea nu au răspuns cu foc. În acest context, din curtea prin care se făcea aprovizionarea la Hotel Capitol au ieșit șase bărbați înarmați, echipați în combinezoane verzi cu căști metalice, care s-au poziționat între coloanele Hotelului Capitol și au început să tragă în mulțimea din spațiul verde din fața Consiliului Județean. Dorian mi-a spus să trag în ei fiindcă trag spre militarii lui. Am tras o rafală spre ei și imediat s-au retras în acea curte.

Am stat acasă și am revenit la Consiliul Județean în 24.12.1989 la ora prânzului. În aceste momente majoritatea revoluționarilor erau înarmați în sediu. La un moment dat a început iarăși să se tragă. Un glonț a intrat în televizorul din biroul Primului secretar. Mr. Folea m-a chemat să iau arme că suntem atacați. ... Acum apar trei bărbați tineri care au zis că sunt de la TIR de la Voința și li s-a dat și lor câte o armă cu lunetă și muniție. Aceștia au fost trimiși în camerele din colțul Consiliului Județean la etajele 1 și 2, cu ferestrele spre Poștă, să anihileze teroriștii din Parc și dinspre Poștă. Eu am fost trimis de Florea

în biroul de alături, probabil în 102, și mi s-a zis că se trage de la ultimele etaje de la Modarom și să-i anihilez pe cei de acolo. Am spart unul dintre geamuri și cu luneta am căutat cu privirea în clădirea Modarom. La ultimul etaj am văzut o umbră și am tras două focuri. Din acel loc am văzut cu ochii mei că se trage Folea (Florea m-a întrebat dacă l-am împușcat și i-am răspuns că nu știu dacă l-am nimerit. Când am ieșit din birou, pe hol m-am întâlnit cu unul din cei de la Voința, care m-a întrebat ce-i cu mine. Cred că toți militarii care au fost împușcați în cap în fața Primăriei, în fața Poștei, au fost împușcați de acești bărbați de la Voința.

Spre înserat a venit ofițerul Cernea la mine și mi-a dat o cutie de tablă cu muniție PLS și m-a trimis cu doi militari în podul Consiliului Județean. Mi-a spus să ocup poziție de tragere și la noapte să acopăr trupele din stradă, trăgând spre Modarom, pentru că sigur vom fi atacați. Am rămas în pod și pe acoperișul corpului N al Universității, la orele 01:00, am văzut prin lunetă un bărbat care se deplasa pe acoperiș. Acel bărbat a luat o cutie și a dispărut în pod. L-am trimis pe Scarlat să-l anunțe pe generalul Florea. La scurt timp, pe scările podului Consiliului Județean a venit Cărăușu și cu doi ofițeri care cu lanterna mi-a spus să cobor din pod. Am fost reținut de aceștia și introdus într-o cameră la ultimul etaj.

Aceștia i-au spus unui militar înarmat să mă împuște dacă mă mișc. După câteva ore a venit ofițerul Cernea care m-a eliberat și i-a spus militarului că a fost o confuzie. Cernea mi-a explicat că cei de la Voința i-au spus lui Florea că eu sunt terorist și am fost arestat la ordinele lui Florea.

Scafariu George

Erau un grup de fete și băieți din Predeal, care au venit cu noi la Postăvaru (fabrica de stofe) unde paza și cei din conducere ne-au apostrofat cu „golanilor”, „derbedeilor”. Unii am plecat spre Tractorul, Rulmentul, noi am mers spre Metrom, Steagul Roșu. Același scenariu, nu se dădea voie să se iasă din fabrică, vorbind cu unii colegi la poarta 1 și 2 printre gratii. Dimineața în 22.12.1989 devreme, ne-am organizat. În fața IABv (Steagu) s-au format 3-4 coloane mari și împreună cu cei de la Jenți + Oxigen (conduși de Luana Milea) am plecat spre centrul orașului ... strigând „Nu stați în balcoane că muriți de foame!”

La recepție am fost refuzați (mașină de scris înregistrată la poliție). La ghișeul valutar cu greu a acceptat (o persoană de lângă dânsa a insistat).

Laszlo Huba Elöd

21. În jurul orei 15 am fost scos de securitate cu autotunul pe care îl conduceam contra manifestanților de la ICA Ghimbav pe strada Castanilor. În primele rânduri l-am văzut pe tatăl meu.

Neghină Gheorghe

În jurul orei 21, probabil de către Dinu Costică, s-a redactat o petiție, cu mai multe revendicări. Această petiție a fost întocmită ca urmare a discuției purtate cu lt. col Vasilescu, care ne-a întrebat care erau doleanțele pentru care manifestam. În mijlocul manifestațiilor se crease un nucleu de aproximativ 15 persoane care au participat la crearea petiției și coordonarea manifestațiilor. Dinu Costică s-a oferit să meargă cu petiția la sediul Consiliului, aceasta nefiind, la acel moment, semnată de nimeni.

Am continuat manifestația până în jurul orei 03:00, când, persoane necunoscute au spart geamurile unui chioșc din apropiere. Temându-ne că forțele de ordine ar profita de acest lucru pentru a interveni în forță, în condițiile în care numărul manifestațiilor scăzuse, împreună cu Demi Ioan am hotărât să plecăm cu ceilalți manifestați prin cartierele muncitorești, pentru a îndemna populația să ni se alătore. Am plecat pe traseul Bulevardul Lenin, strada Castanilor, Bulevardul Griviței, cartier Tractorul, Gara Brașov, IABv, unde am ajuns în jurul orei 06:00. Am constatat că porțile întreprinderii erau legate și blocate pe interior cu autocamioane. Eu, împreună cu încă unul dintre manifestați, am pătruns în clubul întreprinderii și am pornit stația de radio și ne-am adresat lucrătorilor din secții. Timp de aproximativ 10 minute le-am vorbit, îndemnându-i să ni se alătore, după care am constatat că firele de la difuzoare au fost tăiate. S-au adunat lucrătorii din schimbul 3.

Un cadru de USLA a intervenit și a cerut ca un reprezentant dintre noi să meargă în stradă și să spună ceva mulțimii, ceva despre discuțiile ce aveau loc, pentru că deveniseră agitați. M-am hotărât să ies și rețin că, până în acel moment, nu trecuseră de primul punct al petiției, în sensul că revendicările nu se puteau soluționa la nivelul județului, că trebuie trimise la București, că ar fi bine să convingem oamenii să plece acasă, într-un cuvânt, negocierile stagnau. Am ieșit în stradă și m-am apropiat de autospeciala de pompieri care staționa în fața Consiliului Județean al PCR unde am vorbit la megafonul acesteia mulțimii, spunându-le că se desfășoară negocieri. Am mers apoi la cealaltă autospecială, dinspre cantina PCR, și am transmis același mesaj pentru a auzi toți cei dinspre Magazinul Universal. Am revenit în acea încăpere și am continuat discuțiile cam un sfert de oră. În încăperea a pătruns un civil care m-a chemat afară (eu fiind lângă ușa de acces) și am văzut că trupele USLA dispăruseră de pe hol. Acel civil m-a condus la etajul 1 în aceeași aripă și am văzut la televizor anunțul despre fuga soților Ceaușescu. Am revenit în camera de negocieri și am anunțat pe cei ce desfășurau negocieri, după care am fugit la mașina de pompieri de lângă cantină și am anunțat mulțimea. Am impresia că în acel moment nici un demonstrant din stradă nu știa de fuga dictatorilor, ci doar unii militari din

cordon. Am revenit imediat în clădire. Am mers la etajul 1, am luat televizorul la care văzusem anunțul și l-am scos la o fereastră a centralei telefonice pentru ca emisiunea să fie văzută de mulțime.

Am încercat să ne organizăm în interior, nu am reușit să găsim o formulă de conducere.

În aceste momente am sesizat că au sosit în sediu doi sau trei milițieni, ofițeri superiori care erau echipați în uniformă de miliție și au făcut apel celor din interior să ne întâlnim în sala mare de ședințe pentru a încerca o organizare. În acea sală, milițienii s-au instalat la prezidiu, împreună cu doi civili care nu intraseră sub nicio formă printre primii și pe care nu i-am recunoscut. În acea sală milițienii au propus trimiterea unei delegații la București. L-am observat în spatele meu pe Lazăr Dorin Maior și pe Crina Albert, care credeau că ei vor fi cei desemnați să meargă la București. La acel moment nu a fost desemnat nimeni să facă deplasarea.

În cursul nopții de 23/24, dinspre zona împădurită a muntelui Tâmpa am văzut foc la gura țevii. În dreapta clădirii Panoramic, pe Tâmpa am văzut un incendiu, iar după un timp am văzut că au urcat pompierii în acea zonă și au stins focul.

Gîțu Luca

Se alătură celor de la ICA pe traseul str. Lungă baricadată apoi str. Scolii, Mijloc, Avram iancu, Timpuri Noi, nu se alătură nimeni, Hidromecanica, la fel, doresc să meargă la Steagu Roșu sunt anunțați de studenți sunt înconjurați la prefectură apoi centru prefectură, teatrul dramatic, 7 noiembrie, piața 23, înapoi pe Bălcescu în fața prefecturii în partea laterală spre Universal.

Ajungând acolo cu grupul a venit primarul spunând să vină un reprezentant al revoluționarilor. Desigur eu care am mers tot timpul în fața acestui grup am mers în fața primarului și împreună cu mine un tânăr de la ICA pe nume Demi Ioan. Desigur, ajungând în fața primarului ne-am recomandat, numele și locul de muncă, apoi întrebându-ne ce dorim. În acest timp, când noi discutăm cu primarul a mai apărut un tânăr pe nume Dinu Costică, așadar fiind trei reprezentanți. În acel moment am vrut să se încheie o petiție în care cuprindea: „Azi 21 decembrie 1989, grupul de revoluționari ai Brașovului care cere următoarele: Demiterea lui Ceaușescu din toate funcțiile; alegeri libere; neraționalizarea alimentelor și a tuturor bunurilor de consum; dreptul mass-media”.

După încheierea acestei petiții, semnată de subsemnații, a citit-o în fața grupului de revoluționari, după care am scandat: „Noi de aicea nu plecăm, nu plecăm acasă, până nu ne câștigăm libertatea noastră!”

După ce am redactat acea petiție, am semnat acea petiție de către noi, adică cei 22 de petiționari. Am dus petiția, când prefectura spunându-ne că ne vor chema ei.

Desigur, după 45 de minute m-a chemat și astfel grupul nostru de 22 petiționari, cu un steag în frunte, am intrat în Prefectură unde am început să dezbaterem punctele prevăzute în petiție. Bineînțeles cei de la conducerea prefecturii, făcându-se că nu înțeleg, spunând că nu am avea dreptate, că nouă nu ne lipsește nimic. În timp ce noi duceam muncă de lămurire, a sosit de afară un tânăr spunând că nu mai este nevoie să-i lămurim deoarece Ceaușescu a fugit.

Apoi eu și alți colegi din cei 22 de petiționari am intrat în prefectură unde mai târziu a venit generalul Florea, cu col. Dîrlău, col. Staicu, aducând pe Dăogaru într-o sală, încercând de a-l pune pe Dăogaru ca primar, spunând generalul Florea că Dăogaru a fost și înainte și că e un om bun. Desigur eu nu am fost de acord, văzând la televizor ce se întâmplă, spunând în fața celor din sală cu nu avem nevoie de primar și dacă chiar trebuie, să fie generalul Florea, pentru că acesta, fiind ofițer de armată, pentru a putea organiza apărarea consiliului. Toți din sală au fost de acord cu mine, după care s-a anunțat la stație aceasta.

Alungei Gheorghită

S-au purtat discuții cu primul secretar și eu cu Demi și cu costică Dinu am format primul grup de dialog cu Primul secretar. În biroul acestuia se afla generalul Florea, comandantul garnizoanei, îmbrăcat în uniformă, generalul Zagoneanu, col. Bucur, de la Securitate, col. Lupu de la trupele de Securitate, Pană de la CC, Cebuc (secretar cu propaganda la județ), domnul Șuster(cu cultura), Furcoi ș.a. Noi am prezentat celor de mai sus o hârtie scrisă de mână de Dinu Costică în mijlocul manifestațiilor și în care precizam niște revendicări (grevă generală, schimbarea lui Ceaușescu, încetarea crimelor de la Timișoara, căldură, benzină ș.a.). Noi am lăsat acolo la Primul secretar documentul nostru. Noaptea am rămas aproximativ 400-500 de manifestați în fața Consiliului Județean. Dispozitivul trupelor de Securitate era comandat de cpt. Vasilescu, care ne-a zis să manifestăm prin oraș, că el dacă primește ordin să tragă ne lichidează pe toți acolo.

În jurul orei nouă, manifestații au mai scris o proclamație ce cuprindea aproximativ aceleași revendicări ca cea din 21.12.1989. Mai târziu, în jurul prânzului, s-a mai făcut o petiție la Hotel Capitol, bătută la mașină de către Tâmpa Gabriela (soția doctorului militar stomatolog Tâmpa Vasile) și Violeta Bran.

Din nou am mers în clădirea Consiliului Județean cu petiția sus amintită, pe care le-am dus la cabinetul Primului secretar, Preoteasa și le-am spus că nu

mai plecăm din clădire fără răspuns. Eu eram împreună cu Demi, Neghină Gheorghe, Pospai, Paiu, Costică Dinu, Ilie Gheorghe, Scafariu. Am fost lăsați să așteptăm în birou și conducerea județului s-a retras în altă cameră, unde vorbeau la telefon cu cei din București. Într-un timp s-a anunța fuga lui Ceaușescu și am văzut și noi acest lucru la televizorul din biroul Primului secretar.

Între timp au mai intrat manifestați în clădire, iar noi, fără să mai așteptăm, ne-am dus după conducerea județului, pe care nu i-am mai găsit.

De la o stație instalată de Paiu și Pospai, manifestați erau sfătuiți să plece acasă... Și eu am luat cuvântul, m-am adresat manifestaților de la fereastra consiliului cerându-le să nu mai intre în clădire și să nu mai distrugă bunurile. La televizor s-a anunțat că cei care au pătruns în clădirile Consiliilor Județene să formeze Frontul Salvării Naționale. Ne-am strâns cu toții în sala 120 ca să fondăm FSN. Nu știam nimic despre acest organism. Nu ne cunoșteam între noi și la propuneri ne-am certat. La un moment dat domnul col. Toma, l-a propus președinte pe domnul general Florea, aducând diverse argumente. Am fost de acord cu propunerea.

Am fost împărțiți pe comisii și eu am făcut parte din comisia drepturilor omului și cercetarea abuzurilor. Eram în comisie 6-7 inși, respectiv eu, Irimia Rusu Cornel (colonel de armată), Mariana Tihărau (juristă), acum secretara Consiliului Județean Brașov.

Doru Pospai

A venit noaptea de 22 spre 23, când, în jurul orei 2:40, a început să se tragă și în acele momente am intrat în actuala prefectură unde soldații erau panicați deoarece nu știau ce se întâmplă în acele momente. Am ieșit cu un soldat, voluntar, afară, și am adus de două ori câte o ladă de muniție înăuntru, întrucât în clădire nu era suficientă pentru a se putea respinge un eventual atac din afară. La un moment dat a apărut generalul Florea pe care l-am abordat cu rugămintea de a ne înarma și pe noi civilii, în caz că vom fi atacați, să putem riposta. La care dumnealui mi-a spus că erau ceva arme la parter, dar nu avea cheia, așa că mi-a dat aprobare verbală să iau un automat de la un militar și să trag în ușa metalică pentru a o deschide. Nu am reușit, dar cu ajutorul civililor am scos-o cu toc cu tot, apoi toți civilii s-au înarmat.

Buna Monica

În data de 21 decembrie 1989, fiind schimbul trei, lucrând la IABv, secția 550, s-a zvonit în secție că vine un grup mare de manifestați din centrul orașului, care cereau schimbarea fostului guvern și a lui Ceaușescu și, șeful secției, secretarul de partid, toți inginerii care au fost chemați de acasă, au

spus să stăm liniștiți. Să nu ieșim din secție că vom suporta consecințele, și să stingem luminile din secție, producția fiind oprită. S-au încuiat toate intrările în secție, vestiarele, să nu poată nimeni să se schimbe. Eu m-am strecurat între timp în vestiar, unde mi-am luat hainele de lucru peste ele. În timpul învâlmășelii din secție, am ieșit cu câțiva colegi mai curajoși afară și am văzut grupul de manifestanți în fața porții, care era închisă, baricadată și cu cei de la garzi, pompieri în față să nu iasă nimeni pe poartă. Motivând că am fost schimbul doi și am întârziat din cauza evenimentelor, în secție, am ieșit pe poartă cu colegii mei.

Tiron Vasile

Lucram la Hidromecanica Brașov, având discuții cu niște șoferi de la Timișoara care au venit în delegație, am aflat ce se întâmplă acolo în 16-19 decembrie 1989.

În data de 21 decembrie 1989 mă aflam la Modarom împreună cu Bălănică Alexandru, discutând despre evenimentele de la Timișoara. În jurul orei 14, Bălănică mi-a spus că are la el un cearșaf cu o inscripție „Jos comunismul!” În acel moment a apărut și mașinile militare cu scutieri, care s-au desfășurat și au făcut cordon în jurul Consiliului Județean. Tot atunci am plecat cu Bălănică și cu câțiva cetățeni, cu cearșeful desfășurat, iar când am ajuns la intrarea Liceului Unirea am fost bruscați și bătuți de scutieri. Scăpând din mâinile lor ne-am refugiat la Magazinul Universal.

Sau format vreo patru comisii pentru București, care au fost dizolvate de cei din sală. S-a propus o nouă comisie cu reprezentanți din întreprinderile mari. Din ultima comisie făceau parte: subsemnatul, Tiron Vasile, Milea Ionel, Sergiu Vâlcu, Popa Dumitru, Demi Ioan și o asistentă.

În jurul orei cinci dimineața, în 23 decembrie, generalul Florea a dat ordin ca toți civili care n-au legitimații să părăsească clădirea.

Când am plecat către pozițiile noastre ne-am întâlnit cu Frigător, i-am spus de cele întâmplate, nu a spus nimic, a scos o pastilă mică pe care a înghițit-o, am observat că are alt comportament.

În dimineața zilei de 24 decembrie 1989, lt. maj. Șimon, împreună cu câțiva soldați, ne-a strâns pe toți civilii de pe palier, ne-a dezarmat și ne-a închis în fostul birou al tovarăsei Shuster. Am rămas în acel birou, fiind păziți de soldați, cam 27-30 de persoane. Fiind amenințați toți de col. Diaconescu că la orice mișcare bruscă sau greșită vom fi împușcați. Spunând că mai are gloanțe până la a cincea generație. Până și la WC, mergeam însoțiți de soldați.

Tofănică Victor

Am rămas în fața Consiliului Județean până în jurul orelor 3-4, în noaptea de 21/22.12.1989. când, alături de alți colegi, am plecat spre uzină pentru a-i

mobiliza și pe ceilalți salariați din schimburile trei și unu să ni se alătore. În fața cinematografului Tineretului, am întâlnit un grup de 4-5 manifestanți, venind dinspre gară, având asupra lor o cruce. Aceștia ne-au spus că sunt de la Timișoara și că vor să meargă la Steagul Roșu pentru a mobiliza muncitorii. Le-am spus că suntem salariații acelei uzine și mergem la întreprindere cu aceeași intenție. Grupul de timișoreni ni s-a alăturat. Ne-am deplasat la uzină unde am ajuns în jurul orelor 5-5:30, constatând că porțile erau închise și soldați se aflau în incinta întreprinderii. Am început să scandăm lozinci de mobilizare și muncitorii care soseau pentru a intra în schimbul 1, ni s-au alăturat pe platou, în fața uzinei.

Revin și arăt că, apropiindu-ne de gardul uzinei, am constatat că cei pe care îi consideram soldați, erau de fapt colegi de-ai noștri, îmbrăcați în haine de gărzi patriotice, înarmați cu ZB-uri.

Vasile Gogea

În luna ianuarie, în data de 24, în urma unei întâlniri pe care am avut-o la domiciliul scriitorului Leonard Oprea, în Brașov, cu un ziarist francez, Gilles Schiller, de la cotidianul Liberation, am fost arestat împreună cu acesta și gazda noastră de către Securitate... Am fost reținut 24 de ore, după care am fost anchetat de către lucrătorii Securității în fiecare zi, o perioadă de aproximativ trei luni.

În luna decembrie am început tipărirea unor manifeste la domiciliu. Matrița era confecționată dintr-o bucată de linoleum pe care am decupat-o și prin presare cu un mlau? Din lemn am tipărit aproximativ 40-50 de manifeste... Am răspândit o parte dintre aceste manifeste cu mesaje anticeaușiste, anticomuniste la poarta uzinei Tractorul, în cutiile poștale din blocurile de locuințe din cartierele muncitorești și în Gara Brașov.

Răspândirea manifestelor a început în data de 17.12.1989, datorită izbucnirii revoltei populare de la Timișoara, însă acestea erau tipărite în cursul lunii decembrie și urmau să le distribui în luna ianuarie 1990, în preajma zilei de 26.01.1990. În noaptea de 18.12.1989, am fost contactat telefonic de Michel Zabro, jurnalist francez la săptămânalul „L'eveniment”, cu care mă întâlnisem pentru un interviu în luna decembrie, în urma evenimentelor de la 15 noiembrie din Brașov, m-a întrebat în legătură cu ceea ce se întâmpla în Timișoara. În timpul convorbirii am redactat o declarație de solidaritate cu evenimentele de la Timișoara și i-am cerut lui Michel Zabro să publice articolul sub numele meu real. M-a surprins faptul că, deși am discutat la telefon o oră, nefiind întrerupți și în condiții de recepție foarte bune, nu mi s-a întâmplat nimic în zilele următoare.

Eu am considerat că trebuie să merg la Poligrafie pentru a scoate un ziar liber și în jurul orei 13, după ce am trecut pe la redacțiile ziarelor locale, am ajuns la poligrafie împreună cu Maria Petrașcu, Marius Petrașcu, Aurel Ion Brumaru, Sergiu Vâlcu, Mihai Arsene, Vasile Șelaru. Am forțat lacătele care asigurau porțile de la intrare și l-am chemat pe directorul Bretin. Pentru a preda biroul său și cheile aferente, dar și listele operative cu angajații, după care l-am eliberat din funcție. Am telefonat la angajați la domiciliu și i-am convocat la locul de muncă pentru a începe tipărirea unor publicații.

Am aflat că generalul Florea era președintele Comitetului Județean Provizoriu, care se afla în sediul Consiliului Județean. I-am telefonat și i-am spus că eu mă voi ocupa de tipărirea ziarelor, după ce m-am recomandat, generalul mi-a spus că sunt membru, din acea clipă, în Comitetul Județean Provizoriu și că voi răspunde de presă. Totodată mi-a cerut să tipăresc manifeste cu apeluri la ordine publică pe care să le răspândesc în mulțimea adunată în fața Consiliului. Am conceput un manifest după ce generalul Florea mi-a dictat la telefon câteva idei pe care să le cuprindă aceasta, printre care: îndemn la calm, populația să se întoarcă la întâlnirile și întreprinderile în care lucrau pentru a le apăra; îndemn la acțiuni fără violență. La sugestia lui Ioan Popa, am dat dispoziție să se schimbe denumirea ziarului „Drum Nou” în „Gazeta de Transilvania”. În jurul orei 17:30, împreună cu Sergiu Vâlcu, am plecat la sediul Consiliului pentru a-i prezenta generalului Florea manifestele tipărite la cererea lui. Ne-am prezentat în biroul lui și i-am arătat manifestele, acesta fiind de acord cu conținutul lor

Mi-a spus că voi rămâne la dispoziția sa și mi-a cerut să tipăresc până a doua zi primul ziar și legitimații diferențiate pentru membrii din Comitetul Provizoriu și pentru alți manifestanți din clădire, care aveau de îndeplinit anumite sarcini.

ASCUNDE IMEDIAT! CITEȘTE, COPIAZĂ, MULTIPLICĂ, DIFUZEAZĂ PRIN ORICE MIJLOACE, COMUNICĂ LA CÂT MAI MULȚI.

- JOS BANDA CEAUȘESCU!

- ACUM! CÂND TOATE POPOARELE NE ARATĂ CĂ SE POATE. ESTE MOMENTUL!

- NUMAI NOI. NU MAI PUTEM ȘI TREBUIE SĂ-I STÂRPIM ODATĂ PE TICĂLOȘII CARE PRIN TEROARE NE MENȚIN ÎN SCLAVIE.

- ÎNCEPÂND CU ? ACUM, CU TOȚI, ÎN STRADĂ! ZILNIC! UNIȚI! FĂRĂ VIOLENȚĂ, DAR FERMI! PÂNĂ LA VICTORIE.

- VREM LIBERTATE, UMANITATE, DEMOCRAȚIE, REFORME, LEGI ȘI ALEGERI CINSTITE, HRANĂ ȘI CĂLDURĂ PENTRU TOȚI. SĂ NU-I MAI LĂSĂM SĂ NE FURE DREPTUL DE A ȘTII ȘI A NE EXPRIMA,

DE A NE ASOCIA, DE A PRODUCI, CREA ȘI CONSUMA, DE A AVEA ȘI A CONTA PE CE AVEM, DE A NE BUCURA ȘI DISTRA, DE A CREDE, DE A CĂLĂTORI, DE A AVEA SAU NU COPII, DE A-I CREȘTE ȘI EDUCA DECENT!

- DEMASCAȚI MINCIUNA SFRUNTATĂ ȘI IPOCRIZIA!

- IAR VOI, UNELTELE LOR INTERESATE SAU DOAR INCONȘTIENȚI ORI PASIVI, REVENIȚI LA REALITATE CÂT MAI E POSIBIL, PAȘNIC! ORA SOCOTELILOR SE APROPIE ȘI NIMENI NU-ȘI VA PUTEA JUSTIFICA FAPTELE INVOCÂND PORUNCILE UNOR SMINTIȚI. FRN.

Vasile Mardare

În data de 21.12.1989. pe la ora 18:30, fiind cu câțiva prieteni, chiar și colegi, ne-am alăturat de grupul care venise de la IAR Ghimbav în fața Consiliului Județean Brașov, organizându-ne pe diferite grupuri și am mers să scoatem muncitorii de la întreprinderile Brașovene, eu am mers spre întreprinderea de Autocamioane unde am fost blocați la capătul liniilor de troleibuze 3, 57, 15 și Săcele. Apoi ne-am întors spre centru pe la orele 24.

Sarmași Ioan Dezideriu

În scurt timp s-a făcut apel la o parte din manifestați să se deplaseze la sediul Securității pentru a imobiliza cadrele acestei instituții să se organizeze împotriva revoluționarilor. Ne-am urcat într-un camion militar mai mulți manifestați și ne-am deplasat la sediul Securității. Am intrat în imobil și le-am solicitat cadrelor Securității să ne arate arestul pentru a ne asigura că nu există persoane reținute din rândul manifestaților. În celule nu se aflau persoane reținute din rândul manifestaților. S-a luat decizia pentru a întâmpina distrugerea altor bunuri decât cele de propagandă, de a constitui un comitet revoluționar care să funcționeze în incinta Securității și a îndepărta numărul mare de oameni din imobil care se dădeau la acte de violență. Inițial am rămas în imobil aproximativ 100 de persoane, iar în urma verificărilor efectuate a identificat în clădirea popotei un număr de 12-15 persoane, bărbați, îmbrăcați în haine kaki, înarmați cu pistoale mitralieră și pistoale Carpați care afirmau că sunt cadre al Miliției. Aceștia au fost dezarmați și li s-a dat ... să părăsească imobilul în haine civile. După aceasta am hotărât ca toți revoluționarii să ne adunăm în sala de ședințe, unde am decis de comun acord ca persoanele cu antecedente penale, tinerii ce nu aveau satisfăcut stagiul militar și persoanele în vârstă să părăsească sediul clădirii pentru o mai bună organizare și pentru asigurarea pazei imobilului precum și a cadrelor securității. În incinta clădirii se

aflau un număr de aproximativ 60-70 de cadre de Securitate. Care, însă, nu erau înarmați. Doar comandantul Securității, colonelul Bucur, având asupra sa un pistol Makarov. Comitetul revoluționarilor era alcătuit din șase membrii și s-au constituit un număr de 8 grupe a câte (5-6) persoane fiecare care au procedat la asigurarea pazei și protecția diferitelor obiective din incinta securității și zonele imediat apropiate.

Încercând să discut cu Florea, am constatat faptul că acesta se afla sub influența băuturilor alcoolice.

Onișor Sorin Ion vol. 1.

Pe data de 21.12.1989, aflând că la Sibiu erau mișcări de protest anticomuniste, mi-am luat aparatul de fotografiat și am plecat în oraș cu speranța că și la noi se va întâmpla ceva.

Apoi militarii au blocat și arterele de acces în zona centrală, după ce a apărut un grup de manifestați conduși de Bălănică Alexandru. Manifestanții aveau o pânză pe care scria: „Jos cu criminalii!”, „Suntem pașnici”, „Să ne solidarizăm cu frații timișoreni”, „Până când să mai răbdăm”. Eu am discutat cu Bălănică ulterior și acesta mi-a spus că a scris pânza de 5m/1m acasă la el cu o zi înainte, pe 20.12.1989. El a avut-o în geantă și când a ajuns în zona Modarom, unde era un grup de studenți, le-a zis acestora despre pânză. În grup era și un cetățean în vârstă care i-a zis: „Scoate, dom'le, pânza cu lozinci!”. Și în acel moment s-a format acolo un grup de manifestați cărora m-am alăturat și eu. Nu era nimic organizat și nu era un lider, iar noi nu ne cunoșteam. Noi ne-am deplasat spre clădirea Consiliului Județean Brașov pe latura dinspre facultate și când am ajuns în dreptul scutierilor, aceștia au tras un foc de avertisment în sus. Atunci noi am intrat în panică și am fugit spre Magazinul Universal, fiind urmăriți de scutierii care ne-au lovit cu bastoanele. Grupul nostru era mic, de 20-30 de persoane. Am fugit pe strada Dobrogeanu Ghenea, unde ne-am reorganizat, în sensul că ne-am regrupat, și, în fața noastră, am întins pânza cu lozinci și am început să strigăm lozinci: „Fără violență!”, „Jos Ceaușescu!” și „Lașilor, lașilor!”, pentru cetățenii de pe stradă care nu se alăturau grupului nostru ... apoi a venit o cisternă de apă care ne-a udat.

În jurul orei 10:30 am ajuns la Hotelul Capitol, un coleg de la grupul de speologie Styx, ospătar, este rugat să îl ducă la ultimul etaj pentru a face fotografii. Îl duce pe scara de serviciu.

Când am coborât cu Cosmin, ne-am întâlnit cu un civil îmbrăcat cu o haină de piele și care ținea în mână un pistol. El ieșise dintr-o cameră și a fost surprins de prezența noastră și a intrat în altă cameră, imediat, pentru a se feri de noi.

Dimineața a intrat o salvare în parc și a încărcat morți și răniți. Parcul arăta ca după război. Ceasul din fața Consiliului Județean Brașov era ciuruit, firele de troleu erau căzute. Am văzut o pată mare de sânge lângă trecerea de pietoni de la restaurantul Cina, la baza copacului unde stătuse soldatul rănit era iarăși o pată mare de sânge, iar pe lângă bordura trotuarului, pe unde au fost soldații, era covor de tuburi de cartușe.

Pe 24, când am ajuns la Magazinul Universal am fotografiat soldații și atunci, trei militari m-au reținut și m-au bătut. Am fost dus la etajul 1 al magazinului Universal unde am fost predat unui ofițer și unde iarăși am fost lovit de soldații din magazin. Aceștia mi-au smuls aparatul de fotografiat și m-au anchetat un ofițer și 2-3 soldați. Aceștia m-au legitimat și apoi m-au acuzat că sunt securist, terorist, și că fac poze pentru cineva. Eu aveam în picioare bocanci militari, de la fratele meu care era maistru militar la București, și o geacă gri cu epoleți și cu fermoar. Ofițerul mi-a voalat filmul și mi-a confiscat alte două filme (un film nerulat). Apoi am fost dus la subsolul Magazinului Universal. Când coboram scările am auzit o împușcătură și când am intrat în antecameră am simțit mirosul de praf de pușcă de la împușcătură și un ofițer cu doi soldați erau agitați, iar pe pardoseală era corpul unui bărbat împușcat. Soldații mi-au spus că dacă mă mișc mă împușcă ca pe acel cetățean. Soldații m-au obligat să stau cu mâinile pe perete și picioarele despărțite. Am stat astfel mult timp, până când a venit un ofițer care m-a anchetat. Ofițerul era de la armată și avea grad de ofițer inferior. Apoi ofițerul le-a ordonat la doi soldați să mă ducă la sediul FSN în clădirea Consiliului Județean Brașov. Acolo m-au luat în primire militari și civili care m-au ținut izolat într-o cameră până seara, când am fost eliberat.

Onișor Sorin Ion vol. II.

În ziua de 21 decembrie 1989, înainte de orele prânzului, o cunoștință a venit la noi și mi-a spus mie și părinților mei că „Sibiul e în flăcări!”. Am rugat pe cineva să-și contacteze rudele de la Sibiu să auzim dacă este adevărat. La scurt timp aceasta ne-a confirmat vestea și ne-a spus că la Sibiu au început mișcările de protest anticomuniste.

Am mobilizat cu cinci prieteni, colegi la clubul studentesc de speologie Styx Brașov, și am condus grupul spre centrul Brașovului. Înainte să ies din casă am luat aparatul de fotografiat. Când am ajuns cu grupul meu în centru, în jurul Consiliului Județean, militarii și scutierii se desfășurau în dispozitiv de apărare. Nu veniseră în zonă manifestații, erau numai trecători care priveau desfășurarea forțelor de represiune.

La un moment dat, în zona Modarom a apărut un domn înalt, pe nume Bălănică Alexandru, care a scos din plasă o pânză cu lozinci. Pânza era de 4/1

metru și pe ea scria cu vopsea: „Jos cu criminalii”, „Suntem pașnici”, „Să ne solidarizăm cu frații timișoreni”, „Până când să mai răbdăm”. Lui Bălănică i s-a alăturat un domn mai în vârstă și câțiva tineri. În timp ce ne deplasam pe lângă Consiliul Județean spre Liceul Unirea, mi-am condus grupul și l-am alipit de grupul lor, eu prinzând de pânză. În dreptul liceului Unirea ne-am confruntat cu scutierii și soldații. În acest moment aceștia au tras un foc de avertisment în sus, iar scutierii au tăbărât cu bastoanele pe noi. În panica creată eu am căzut, primind o mulțime de bastoane pe spate, reușind în cele din urmă să mă ridic și să fug spre Magazinul Universal.

Profitând de acest moment de panică. Scutierii și-au extins dispozitivul până în dreptul străzii Nicolae Bălcescu, pentru a împiedica revenirea noastră spre Consiliul Județean.

Între timp, dispozitivul de scutieri a cuprins intersecția magazinului Universal, unde noi ne-am oprit și am format front. Forțele de represiune ripostau aducând dinspre Consiliul Județean un camion cisternă cu tun de apă. Când s-a apropiat de intersecție a dat drumul la apă pentru a ne împrăștia, moment în care m-am deplasat lateral spre strada Nicolae Bălcescu.

Jetul de apă a udat manifestații, apoi cisterna a virat spre piață. Nu au scăpat de jetul de apă nici trecătorii și nici cei „gură cască”, aceștia transformându-se din spectatori în manifestați.

M-am deplasat pe mijlocul străzii Nicolae Bălcescu pentru a mai surprinde un cadru foto. În acel moment a coborât un troleibuz dinspre Poarta Scenei și, la inițiativa mea, am luat doi tineri și am tras sforile în timpul mersului, blocând troleibuzul între demonstrații și scutieri, folosindu-l drept baricadă.

În jurul orei două și jumătate s-a declanșat focul. Prima dată am auzit focuri răzlețe de armă dinspre Parc și imediat armata a ripostat. Eu mă aflam în lateralul clădirii Consiliului Județean, dinspre Parc, în fața militarilor. Armata a tras fără să țină cont că în Parc erau mulți civili. M-am culcat imediat la pământ și fiecare dintre noi am încercat să ne adăpostim... eu am traversat târâș bulevardul, iar când m-am uitat în spate am văzut că au rămas civili răniți, loviți de gloanțe.

Onișor Sorin Ion vol. III.

În perioada 23 septembrie-10 octombrie am călătorit în scop turistic în Republica Democrată Germană (vizită la prieteni). În luna octombrie am participat la demonstrațiile de stradă în orașul Leipzig, împotriva regimului comunist. În următoarele zile m-am retras în orașul Halle, unde am urmărit la televizor desfășurarea evenimentelor.

Entuziasmat de evenimentele care au dus la răsturnarea regimului comunist din Germania, am povestit multor cunoștințe cât de ușor și rapid au putut înlătura de la putere fostul regim comunist din Germania.

Am fost foarte dezamăgit când m-am întors și am văzut că la noi nu se întâmpla nimic și totul decurgea normal.

În perioada următoare ascultam periodic „Radio Europa Liberă”, cu speranța că vor ajunge și la noi evenimentele din restul țărilor comuniste. Așteptarea mea a luat sfârșit când am auzit la „Radio Europa Liberă” înregistrarea audio a focurilor de armă împotriva demonstranților de la Timișoara.

Sandu Ion

În sala de consiliu din sediu a avut loc o ședință care a durat inexplicabil de mult. În aceste momente de confuzie am luat legătura cu lt. Col. Toma și l-am întrebat cum se poate asigura apărarea sediului, sistemul informațional și trecerea de urgență la aprovizionarea activităților de alimentație, lumină și căldură a municipiului, fiind numit de către acesta ofițer de serviciu cu centrala telefonică, funcție pe care am predat-o în 28.12.1989 domnului maior Silien de la transmisiuni. În această perioadă s-au întâmplat următoarele evenimente:

În ziua de 24 decembrie 1989, în jurul orei 12 noaptea, au fost trimiși doi civili înarmați, spunând că ei vor conduce și asigura securitatea centralei, fiind trimiși de general-maior Florea.

La verificarea celor spuse de cei doi mi-a răspuns la telefon domnul Stoicescu, care a confirmat cele spuse de cei doi civili, dar am insistat să vorbesc cu generalul Florea care mi-a spus că nu cunoaște nimic din această situație. În aceste condiții am încercat să mă debarasez de cei doi pe nume Tibescu și Frigător, dar au fost foarte brutali la încercarea de a-i evacua din centrala telefonică.

În data de 25, în jurul orei 20, a venit lt. Șimon, împreună cu garda militară, spunând și somând ca civilul din centrala telefonică (Sandu Ion) să fie predat pe motiv că este terorist. Situația a fost rezolvată prin venirea și confirmarea activității și numirea mea în centrala telefonică de dl. Col. Toma de la Gărzile patriotice.

Vlad Vasile

În jurul orei 3.20 noaptea 22.12.1989, spre dimineață, au început să tragă asupra mulțimii nevinovate. Ne-am culcat la pământ și ne-am îndreptat spre colțul Poștei, târâș, pe burtă și coate, văzând cum în jurul meu erau foarte mulți răniți și morți.

În 21, cf. f. 64, sau în 22, conf. f. 36, decuplează curentul electric în secția bile și îndeamnă la manifestații.

Am participat la prinderea și dezarmarea a cinci teroriști din clădirea Modarom, alături de o unitate de Vânători de munte, pe care i-am predat generalului Florea.

Gavril Iuliana Nicoleta

În jurul orei 2 a fost deschis focul asupra clădirii, coloana de civili s-a culcat la pământ. Nu știu exact cât timp a trecut până când, privind spre județeană de partid, am văzut că ușa era întredeschisă. I-am atenționat pe cei din jurul meu și, târâș, am intrat în clădire. Odată intrată am întrebat de punctul de prim ajutor și s-a răspuns că nu există. În acest timp începuseră să fie aduși primi răniți. Întâmplător am găsit niște cearșafuri din care, cu ajutorul unei baionete, am confecționat fașe. Împreună cu încă trei femei intrate în clădire, din care îmi amintesc numele uneia, Nae Dumitra, am continuat această muncă, în timp ce am început să pansez la lumina brichetei. Primii răniți i-am pansat la parter, în dreapta scării centrale.

Pentru că eram trimisă cu răniții dintr-un loc în altul, am cerut o cameră pentru primul ajutor acordat răniților. Un soldat mi-a arătat camera în care era telescopul, care prin amplasamentul ei permitea aprinderea luminii. Camera se afla la etajul 1. Până când am dus toți răniții la punctul sanitar, sa prezentat un medic civil, cu care am continuat să acord primul ajutor sanitar. Spre dimineață, aproximativ la ora 4, a venit și cpt. Medic Petruț Trofin, care a reușit să aducă și o ladă cu ceva medicamente și pansamente.

Bejgu Adrian

Am dezarmat trupele USLA, am inventariat depozitul de alimente, trimițând câteva camioane cu mâncare către spitale.

Danciu Rodica

În jurul orelor 20 am fost somați la ușa principală a centralei de către mr. Șimon, însoțit de garda militară, să-l predăm pe civilul Sandu Ion (care îndeplinea funcția de ofițer de serviciu pe centrala telefonică) pe motiv că acesta ar fi terorist. În interiorul centralei se aflau, în afară de cel solicitat, H. Stan, sg. mj, Băhnărean Ștefan, soldat Brăuverde, care au reacționat negativ la somație, solicitând intervenția col. Toma.

Comănici Ioan

Am sigilat arhiva, am sigilat depozitul de muniție, am transportat o parte din alimentele găsite în depozitul de alimente la maternitate și la Spitalul Județean.

Am organizat un consiliu de preluarea și am sigilat arhiva scrisă și arhiva audio, i-am strâns pe toți ofițerii care erau în sediu în sala de ședințe și am întocmit o listă cu cei care lipseau.

Seara am plecat cu Nica Ștefan la secția de radiodifuziune Brașov pentru a da un anunț că sediul Securității se află în mâinile manifestanților.

În noaptea de 22 spre 23.12.1989, când în centrul Brașovului a început să se tragă, am trecut la înarmarea manifestanților care erau în sediul Securității și organizarea de puncte de apărare în exteriorul sediului (Liceul Șaguna, Liceul pedagogic, cojocăria din spatele sediului).

În dimineața zilei de 23.12.1989, am trecut la trierea oamenilor care erau în sediu.

Anunțați de Minea Luana că se trage dintr-o casă de pe strada Cerbului – nu se confirmă.

Pe str. Bicazului „locuitorii se comportă ciudat” casa unui fost ofițer de securitate – predat lui Florea.

Seara am fost anunțați telefonic de ofițerul de securitate Iordache, că se află la schi împreună cu alți 3 ofițeri și că vor să se predea. Am plecat împreună cu Nica Ștefan și i-am adus la sediu.

Seara am fot anunțați că încă cinci ofițeri de securitate vor să se predea, de la alte adrese decât cele ale lor.

Iosif Florica

Fiind în tura de serviciu cu colega mea Avram Lizica, au intrat peste noi doi civili înarmați, ignorând somația făcută de domnul Sandu Ion, care a fost mereu cu noi, fiind ofițer de serviciu permanent. Cei doi n-au voit să mai plece motivând că au fost trimiși de dl. general Florea, fapt neconfirmat apoi de acesta. Cei doi erau tot timpul agitați, stăteau cu puștile în mână mereu, erau atenți la legăturile pe care le dădeam.

La 24.12.1989, ora 8, este chemat Sandu la cabinetul lui Florea, generalul, după ce pleacă, vin în camera centralei doi civili înarmați cu puști ZB. Au zis că au fost trimiși de un anume Stoicescu de la cabinetul lui Florea, pentru a asigura paza centralei. Nu s-au prezentat cum îi cheamă.

Avram Lizica

În ziua de 24 decembrie 1989, în jurul orelor 12, au venit doi civili înarmați care au intrat mai mult cu forța, ignorând somația făcută anterior de către Sandu Ion (care avea funcția de ofițer de serviciu permanent pe centrala telefonică) de a părăsi centrala telefonică, ei motivând că au fost trimiși de general maior Florea, pentru a asigura securitatea centralei telefonice. La verificarea făcută de către Sandu Ion, s-a primit confirmarea pentru cei doi (Tibescu și Frigător) de la dl. Stoicescu, dar nefiind mulțumit de răspuns, acesta a insistat să vorbească cu dl. gen. mr. Florea, care a răspuns că nu cunoaște nimic din această situație – după incident – profitând de situație, împreună cu Sandu Ion, am blocat ușa principală a centralei, făcând imposibilă revenirea celor doi în centrală.

În jurul orei 8-9 la centrală au venit doi civili. Aceștia au stat aproximativ 3-4 ore, timp în care ne-au supravegheat îndeaproape și ne întrebau cu cine dădeam legăturile.

Neagu Laurențiu

În jurul orei 19:30, la o stație de amplificare s-a auzit vocea unui bărbat care se adresa manifestanților, prezentându-se drept primarul orașului Brașov și solicitându-le acestora constituirea unei delegații care să prezinte revendicările demonstranților. Persoana care s-a adresat manifestanților am recunoscut-o după voce ca fiind Dăogaru Ion, secretar cu probleme organizatorice la comitetul județean de partid.

În jurul orelor 21:30-22, militarii din dispozitiv au executat foc demonstrativ în plan vertical pentru a determina demonstranții să păstreze distanța de 3m, așa cum solicitase comandantul dispozitivului.

În noaptea de 22/23.12.1989, în jurul orelor 2-2:30, în fața magazinului Modarom, în apropierea trecerii pentru pietoni, a oprit un autoturism Dacia 1300, alb, din care au coborât un număr de patru tineri, în vârstă de aproximativ 30-35 de ani, atletici, îmbrăcați în haine lejere, de culoare închisă, ce păreau asemănătoare și care transportau fiecare pe umăr un mic bagaj cu care au pătruns în clădirea Modaromului pe ușa de acces din spate.

Mihai Arsene, vol. I.

„Ce mai stăm, haidеți la tipografie!” Ș-am plecat următorii: subsemnatul, Sergiu Vilcu, A. Brumaru, Vasile Gogea și soții Petrașcu, mai târziu au apărut în tipografie Vasile Șelaru, Al. Tion, Dumitru Borțun, Doru Munteanu și câțiva studenții și, ce m-a bucurat mai mult, au apărut mai mulți tipografi, printre care Mihai Curcan, Mihai Dumitru, Pitiș, Bunia?, Sfetea, Zöldi, Câmpeanu și alții, în jur de 30-40, nu i-am numărat, erau însă ceea ce ne trebuia: linotipiști,

zețari, paginatori, zincografi, tipar înalt de la rotativă, complex de meseriași ce ne facilita editarea și tipărirea ziarului. Primul care s-a opus a fost directorul Obretin, dar am trecut peste el.

Am avut sarcina să concep „Libertatea”, supliment al revistei ASTRA, atât în conținut, cât și ca formă. Adică am avut de lucru până peste cap, dar, în timp ce scriam fondul, așteptându-l pe Marius Petrașcu cu spalții la corectură, au intrat peste mine doi indivizi – maiorul de securitate Bolat și unul Oprîță, cerându-mi să-i adun pe cei prezenți. Am intuit primejdia, deoarece pe maiorul Bolat îl cunoșteam de la revista ASTRA. Am strigat câtorva să se adune în biroul redacției ASTRA, apoi am fugit prin tipar înalt, prin expediție și de acolo am ieșit în curte. Acolo, Iancu Obeadă, fostul secretar general de redacție de la fostul „Drum nou”, mi-a spus că la magazie sunt teroriști și că Bolat ar fi declarat lui Oprîță că nu am fi toți decât vreo 30, care pot fi ușor lichidați. Mi-a strigat „Fugi!”, apoi el a fugit spre hala de gravare și de acolo peste gard.

Mihai Arsene, vol. II.

La tipografie se duc cu Mașina lui Sergiu Vlăcu.

Subsemnatul a fost cel care a dat dispoziție la zincografie ca portretul lui Ceaușescu să fie barat cu gratii, cerând direct astfel, prin acest proces grafiulo-tehologic, arestarea și judecarea dictatorilor.

Subsemnatul a scris și editorialul din „Libertatea” ca și, mai apoi, mult evocatul articol de fond „În numele cui guvernați?”

La apariția maiorului de securitate Bolat, care declarase telefonic într-o convorbire că nu sunt mai mulți de 30-40 și îi putem lichida ușor, securistul a venit cu un anume Oprîță, de la ICA Ghimbav.

Anunțat fiind de Marius Petrașcu că în curtea din spate a tipografiei se aflau teroriști, m-am deplasat acolo, dar, amenințat cu pistolul mitralieră de doi indivizi înarmați, am făcut infarct.

După tipărirea suplimentului „Libertatea”, întrucât cei de la *difuzarea presei* au refuzat distribuirea ziarului, deoarece se trăgea intens, subsemnatul și soții Petrașcu, am luat baloturi din „Libertatea” și „Gazeta de Transilvania”, după care am plecat pe străzi pentru a le difuza.

Petrașcu Marius Octavian

În jurul orelor 16 am primit un telefon de la nou înființatul FSN, prin care eram rugați să tipărim un fluturaș cu îndemnuri la calm și ordine. De tipărire s-a ocupat echipa de la *tipar înalt*, conduși de maestrul Pitiș. Fluturașii au fost preluați de mr. Traian Dârlău de la poliție, care i-a luat de la poartă, de la subsemnatul, pe la ora 18.

Între timp și-a făcut apariția și o echipă de la fostul ziar „Drum nou”, din care făcea parte, Iancu Obeală, Emil Rădulescu și Adrian Teacă. Ulterior a venit și Liviu Munteanu și un grup de colegi de la Brassói Lapok și Karpatenrundschau.

Pe la 17:30 a sunat la telefon redactorul șef al revistei ASTRA, Daniel Drăgan, aflat de mai multe zile în concediu medical, și a întrebat dacă ne poate ajuta. Am acceptat și a venit în tipografie cu mașina sa personală, Oltcit, cred că împreună cu colegul Ion I. Daniel Drăgan a stat foarte puțin în întreprindere deoarece s-a deplasat aproape imediat, împreună cu Sergiu Vilcu și cu Vasile Gogea, la noul nucleu județean al FSN, la generalul Florea.

După plecarea lor, m-am deplasat la zețarie pentru a urmări procesul de paginație și pentru a verifica șpalțurile la corectură. Când am revenit în redacție colegii erau adunați toți într-o încăpere, unde își făcuse apariția un domn numit Opriță, care spune că vine de la ICA Ghimbav, ca delegat al FSN, pentru a ne sprijini. Era însoțit de căpitanul Bolat de la Securitate, pe care îl cunoșteam din vedere, deoarece îl vizita periodic pe Daniel Drăgan. Am întrebat-o pe Maria Petrașcu cum de au putut pătrunde în tipografie cei doi și mi-a răspuns că i-a preluat personal de la poartă. Am încercat să stau de vorbă separat cu ei, pentru a afla ce căută în tipografie, însă mi-a fost imposibil întrucât amândoi au plecat precipitat din încăpere și s-au încuiat în magazia de materiale, care are ușă metalică, împreună cu directorul Obretin, care apăruse între timp.

Am alertat muncitorii tipografi, care s-au mobilizat imediat, și am luat măsuri de siguranță a sediului.

Mai mult, la solicitarea mea, Maria Petrașcu, a luat în direct legătura cu Televiziunea Română și a anunțat că elemente de securiști s-au infiltrat în tipografia Brașov. Știrea a fost difuzată pe post și a avut consecințele scontate.

În ceea ce mă privește, văzând că nu sunt în măsură să discut cu Opriță și Bolat, m-am deplasat la poarta poligrafiei și am sunat la generalul Florea la FSN. I-am spus că elemente ale Securității s-au infiltrat în poligrafie și i-am cerut ajutorul. A răspuns că nu are nici-un fel de trupe disponibile și mi-a închis telefonul.

L-am sunat imediat pe Ioan Popa, redactorul șef la ziarul «Drum nou», și l-am rugat să ia, la rândul său, legătura cu generalul Florea, având în vedere că el putea să o facă, uzând de firul scurt(al partidului). L-am auzit vorbind cu generalul Florea, care s-a arătat intrigat de prezența lui Bolat la tipografie. Mai mult, când a auzit că Opriță ne indicase să purtăm banderole roșii pe brațe, a declarat că exista consemn ca toți participanții la acțiuni revoluționare să poarte banderole tricolore.

Între timp, Maria Petrașcu a luat legătura cu o prietenă, care a telefonat la Televiziunea din București și a anunțat că tipografia din Brașov a fost ocupată

de teroriști. Anunțul a fost dat pe post. Aproximativ în acest moment, l-am văzut pe Iancu Obeadă părăsind în goană secretariatul ziarului „Drum nou”. A lipsit din tipografie aproximativ trei ore și a relatat, câteva zile mai târziu, că fugise de frică, pentru că-i auzise pe Bolat și Opriță spunând că în tipografie sunt numai vreo 30 de oameni, care pot fi lichidați ușor.

După câteva minute după ce Televiziunea a anunțat că tipografia a fost ocupată de teroriști, aproximativ pe la ora 19-19:30, în timp ce îi prinsesem la poartă pe Opriță și pe Bolat, pe care i-am plasat sub paza unei grupe de tipografi, au venit două camioane de militari, un detașament de elevi de la Școala Militară din Brașov și unul de Vânători de munte. Am numărat 72 de soldați și subofițeri, conduși de un căpitan și un sublocotenent. Trupa a luat poziție de apărare în incinta tipografiei și a montat șase paturi de mitralieră pe platforma de pe secția ziar.

În timp ce trupa se desfășura în perimetrul întreprinderii tipografice, iar eu începusem să-l interoghez pe Opriță, împreună cu căpitanul de Vânători și un grup de tipografi, s-au întors Vasile Gogea și Daniel Drăgan. Gogea avea un bilet din partea generalului Florea prin care era numit director al tipografiei. Deși am spus ca Opriță și Bolat să fie reținuți pentru cercetări, militarii i-au eliberat, iar ei au plecat, separat, pe sub viaduct.

Atmosfera de tensiune a continuat până la răsăritul soarelui, timp în care, muncitorii de la rotativă au tras jumătate din tiparul „Gazetei de Transilvania” „Gazetei de Transilvania”, operațiune îngreunată de faptul că se lucra la trei cicluri, și tot tirajul de la „Libertatea”.

Între timp, o parte dintre ziariști a plecat acasă. Am rămas în tipografie cu Mihai Arsene, Maria Petrașcu, Alexandru Țion, Emil Rădulescu, Liviu Munteanu și mai mulți tipografi.

În jurul prânzului zilei de 23 decembrie, am luat legătura cu difuzarea presei, solicitând să vină pentru a prelua tiparul. Mi s-a răspuns că mașinile nu pot veni, pentru că în zona Gemenii se trage și șoferii nu au curajul să treacă spre noi.

Atunci, maestrul Pitiș ne-a chemat ... și ne-a arătat pe unul din blocurile Gemenii, șase persoane care se vedeau foarte bine și care trăgeau spre noi. Nu cred că aveau intenția să ne omoare, pentru că, în poziția în care se aflau puteau să ne împuște foarte ușor, între timp, împreună cu soldații, am amenajat câteva baraje din autobasculante, iar la Uzina 2, am văzut că gărzile patriotice scosese un tun în mijlocul șoselei. În noaptea următoare au deschis focul asupra unei dubițe care transporta medicamente, omorând atât șoferul, cât și pe milițianul care îl însoțea.

Indivizii de pe blocul Gemenii au fost reperați de soldați de trupă și după ce s-a deschis foc asupra lor, s-au refugiat într-un balcon de la etajul 10.

Cum ne terminasem misiunea, am luat în brațe mai multe ziare (atât „Libertatea” cât și „Gazeta de Transilvania”) și ne-am deplasat, Maria Petrașcu, Mihai Arsene și subsemnatul, către strada Zizin. Având în vedere că în toată zona se trăgea, am fost obligați să mergem pe sub viaduct și să ne refugiem, de mai multe ori, în intrările blocurilor de la capătul dinspre oraș al viaductului. La intersecția Zizin-Vlahuță-Saturn se adunaseră mai multe persoane cărora le-am dat toate ziarele pe care le aveam asupra noastră. Din fericire, la intersecția Zizin-Creangă, ne-am întâlnit cu Damian Brudașcă, lector la fosta școală interjudețeană de partid, pe care l-am rugat să difuzăm ziarele aflate în tipografie.

Am plecat înapoi, cu mașina acestuia, iar la tipografie, cu ajutorul maestrului Pitiș, a lui Aurel Sfetea și a lui Paul?, și a altor tipografi, am încărcat mașina cu ziare. Am luat de la colțul roșu un drapel tricolor, pe care l-am decupat, pentru a scăpa de stema socialistă, și am pornit spre oraș. Ne-am oprit în zona Gemenii, unde se trăgea intens de pe blocul GTTR și dinspre alimentara 200. După care am distribuit ziare, până noaptea târziu, pe traseele Vlahuță, Gară, 13 Decembrie, Tractorul, bulevardul Karl Marx, Prefectură (soldații ne-au interzis să mergem spre Aro Palace, unde se trăgea violent), 15 Noiembrie, Spitalul Județean. Brașov 13 mai 1996.

Maria Petrașcu, vol. II

Între timp soțul meu se dusesse la zețarie să urmărească și să îndrume paginația, iar pe mine m-au sunat de la poarta tipografiei că a venit un individ, Opriță, împuternicit al FSN, însoțit de maiorul Bolat, prieten cu Daniel Drăgan, și responsabil al Securității de presa brașoveană din partea Securității. Opriță mi-a arătat o legitimație de FSN, specială, prinsă la gât cu un lăntșor și eu, încrezătoare, i-am dus la tipografie.

Aici însă, Bolat și Opriță, au început să dea ordine și să-i ia la rost pe redactori privind textele din „Libertatea”.

Eu personal am încercat de mai multe ori să prind la telefon Televiziunea Română și, nereușind, am sunat-o pe soția lui Adrian Teacă de la „Drum nou”, Lena Teacă, rugându-o pe ea să sune în continuare la București, la televiziune și să anunțe că la tipografia din Brașov, în care sunt ziaristi și tipografi, sunt și teroriști și că armata n-a venit să intervină aici.

(reținerea a patru persoane, 3 bărbați și o femeie, aflați într-o mașină Dacia cu numere de Ag peste cele de Bv, au fost eliberați de către armată)

La morga spitalului erau înregistrați 72 de morți la acea oră.

Curcan Mihai, vol. 1

Bolat – vorbind la telefon, dând relații referitoare la numărul celor ce eram în tipografie și a activității noastre.)

Pitiș Ioan

Dinu Costică s-a recomandat a urcat pe o tanchetă să se adreseze din partea manifestanților și să ceară primului secretar de partid să solicite la București demisia cuplului Ceaușescu.

Pitiș Ioan

În urma vizitei făcute de fratele meu de la Timișoara, în data de 19 decembrie 1989, am putut afla mai concret ceea ce se știa deja: că tiranul a dat ordin să se tragă în populație, că securitatea și armata e pregătită să-i omoare pe toți, am aflat că pe străzile Timișoarei patrulau tancuri și tanchete, că este stare de război. Am aflat că oamenii vor libertate și strigă: „Jos Ceaușescu!”

„Frați brașoveni

Ne stă în putere să oprim măcelul de la Timișoara, ordonat de un regim care ne-a condamnat pe toți la moarte prin: înfometare – frig – lipsă de medicamente – lipsă de informație, anularea drepturilor elementare ale omului.

Pentru toate acestea și multe altele, români să ne unim pentru totdeauna
Veniți alături de noi!

Deșteaptă-te române!”

Aici tot grupul de tipografi ne-am postat lângă magazinul Star, chiar la începutul străzii Dobrogeanu Gherea. Din clădirea de vis-a-vis, în jurul orei 10:00, la un radio care mergea destul de tare am auzit cu toții știrea că generalul Milea s-a sinucis

La ora 16 se primește telefon pentru tipărirea fluturașilor, se apucă de tipărit fără viza obligatorie, cu riscul de rigoare.

Am tipărit cca. 8.000-10.000 de fluturași. S-au format trei echipe, una de cules (linotip), una de paginatori și una de tipografi .

Spre seară, mai târziu, am mai tipărit alți fluturași în care populația să fie informată că apa potabilă nu este contaminată sau otrăvită.

După venirea lui Bolat și Oprea, Iancu Obeadă îi cere să numere „toți tipografii, inclusiv redactorii, de la revista ASTRA și Drum nou, deci absolut toți... eram 42 de persoane”.

Vânătorii de munte conduși de lt.mj. Boca Ioan 2 camioane, apoi 2 camioane școala de subofițeri conduși de Constantinescu. Dar în jurul orei 22, tot în data de 22.12.1989, militarii de la Vânători de munte sau retras, primind ordin de deplasare la alte obiective.

Securistul Bolat a venit în secția de imprimare, tipar înalt, chiar la mașina la care se tipăreau fluturașii și l-a întrebat pe Ghivrean? Laurențiu dacă are aprobare pentru ce tipărește, pentru că este ilegal ce facem.

Miriuț Nicolae

La sediul Comitetului, Râșnoveanu a luat legătura cu un ofițer de armată care părea informat de venirea noastră și care i-a distribuit lui Râșnoveanu aproximativ 15 pistoale mitralieră și muniție. Am transportat armele la sediul Securității și aici le-am distribuit câte una pentru o echipă, echipele fiind formate din câțiva cetățeni care locuiau pe străzi diferite din cartierul Schei. Această distribuție a făcut-o acel căpitan de armată, însă nu a fost consemnată într-un registru sau într-un proces verbal. Pentru fiecare armă s-a distribuit și o cutie cu muniție cu 60 sau 100 de cartușe.

Eu am luat un pistol mitralieră și două cutii cu muniție și le-am încredințat rudelor mele care locuiau pe str. Pionerilor, nr. 15, după care am revenit la sediul securității.

În data de 24.12.1989, în timpul serii, civilii de la un filtru aflat în fața barajului unde mă aflam, au oprit un autoturism Dacia condus de un ofițer MApN, iar la controlul efectuat asupra acestuia am observat că sub uniformă militară, mai era îmbrăcat cu două rânduri de haine, unul fiind un combinezon de culoare neagră. A fost condus la sediul Comitetului Militar Teritorial, situat pe strada Lungă. Nu cunosc ce s-a întâmplat ulterior cu acesta dar, îmi amintesc că avea asupra sa un pistol, nu cunosc modelul, și două încărcătoare, unul plin, din cel de-al doilea lipsind câteva cartușe.

George Maier

Între timp, dat fiind faptul că magazia de alimente a Securității era supraalimentată, am căzut de acord cu alți colegi să transportăm o parte din alimentele existente în anumite puncte – unde credeam că ar fi nevoie. Maternitate, creșe de copii și azilul de bătrâni de pe strada C-tin. Lacea, unde am distribuit alimente, apă și pături.

În cursul zilei de 23 decembrie 1989 se zvonise faptul că Securitatea este ocupată de teroriști. La inițiativa mea am organizat împreună cu cpt. Toader o grupă de civili și soldații; ieșind neînarmați în față pentru a demonstra că sediul Securității nu e ocupat de teroriști.

Rab Arpad

Am rămas în acel loc până în jurul orei 2:00. După care am decis, împreună cu ceilalți manifestanți să plecăm prin oraș pentru a mobiliza populația să ne sprijine.

Aici am fost întâmpinați la intrare de un grup de ofițeri (col. Bucur, col. Nițu și alții) cărora le-am cerut să ne predea incintele sediului, necondiționat.

Am organizat un consiliu de preluare și am sigilat arhiva scrisă și arhiva audio, i-am strâns pe toți ofițerii care erau în sediu în sala de ședințe și am întocmit o listă cu cei care lipseau.

Seara am plecat cu Nica Ștefan la stația de radiodifuziune al Brașovului pentru a da un anunț că sediul Securității se află în mâinile manifestanților.

În dimineața zilei de 23.12.1989 am trecut la trierea oamenilor care erau în sediu.

După amiază am plecat spre sediul Garnizoanei Brașov pentru a preda un număr de 3 puști, marca ZB, care fuseseră eliberate unor puștani, de la Comisariatul Brașov, pe bază de buletin.

În acest timp am găsit, de asemenea, un grup de tineri în intersecția de la Ceasu Rău, care erau înarmați cu pistoale mitralieră marca AKM. Le-am confiscat armamentul și l-am predat la Garnizoana Brașov.

Seara am fost contactați telefonic de ofițerul de securitate Iordache, că se află în Schei împreună cu alți trei ofițeri și că vor să se predea. Am plecat împreună cu Nica Ștefan și i-am adus în sediu.

În ziua de 24.12.1989, împreună cu Drelciuc Radu, Petre Daniel, Popa Constantin și Nica Ștefan am controlat zona de după ziduri până la punctul de apărare civilă, zona arhivelor statului, zona Facultății de Silvicultură, Biserica Neagră, Palatul de Cultură și zona străzilor, poarta Schei, Cerbului, Nicolae Bălcescu, liceul Sportiv și complexul Agreement de sub Tâmpa.

Seara am fost anunțați că încă un număr de cinci ofițeri de Securitate vor să se predea, de la alte adrese decât cele ale lor. Am plecat cu o mașină TV pe traseul bd. Griviței, Aurel Vlaicu, Rafinărie (unde era col. Coceanu, de la trupe), Valea Cetății (unde Petre Florian organizase un baraj) împreună cu Huba Iaszlo, Petre Daniel, Ciprian și Robertino.

În data de 26.12.1989 am fost anunțați că la aceeași adresă de pe str. Cerbului se aud zgomote suspecte în casă. Am plecat cu Comănici Ioan, un subofițer de armată și doi soldați și împreună cu doi vecini (Mineia Luana și un pictor care locuia în același imobil) am spart ușa și, deși nu am găsit pe nimeni, ni s-a părut suspect (pentru acea vreme) că în imobil era o mare cantitate de alimente (zahăr, carne, miere) precum și țigări, băuturi și cafea, toate de import.

Ne-am deplasat în fața magazinului Universal unde am rămas până în jur de ora 22:15/22:30 când, la îndemnul unora (am aflat mai târziu că erau Demi Ioan și Dinu Costică), ne-am grupat și am plecat strigând înspre Uzina Astra (fosta Steagu Roșu) unde speram să prindem schimbul II, care ieșea de la lucru.

La intersecția Calea București cu Berzei ne-am întâlnit cu un mic grup de muncitori care ne-au relatat că cei din schimbul II nu pot părăsi uzina deoarece organele de conducere au blocat căile de ieșire.

Ne-am reîntors în fața la Universal unde am stat până în jur de ora 2 noaptea după care, deoarece începuseră să cam plece mulți acasă, am plecat grupați prin oraș pe traseul bd. Lenin, Castanilor, 13 Decembrie, Grivița, Tractorul, Gară, Alexandru Vlahuță, Saturn pentru a ajunge în jur de ora 6:30 în fața porților I și II din Steagul Roșu.

Aici, unii dintre noi (Demi Ioan și alții) au început să le vorbească oamenilor că „cuțitul a ajuns la os”, dar se vedea că frica era mai mare, mai ales că unii „activi” nu ezitau să ne amenințe.

Am plecat din fața de la Steagu Roșu pe la ora 7 scandând. „Timișoara, Timișoara” și se pare că această chemare a rupt zăgazurile oamenilor, între care nu puțini plâneau, și fricii i-a luat locul voința de LIBERTATE.

În fața la Spitalul Județean ne-am oprit din nou pentru a-i aștepta pe cei de la METROM. Apoi ne-am unit cu cei de la Uzina 2, Hidromecanica, Tractorul și mulții alții.

În fața Consiliului Județean un grup mare de oameni merg în piața 23 August unde este chemat preotul de la catedrala și acesta oficiază o slujbă în memoria celor morți la Timișoara.

Atunci a picat bomba „Ceașescu a fugit!”, „Suntem liberi!” (câtă naivitate), lumea a început să țipe, să urle, să plângă și să-i îmbrățișeze pe militari, era un delir de nedescris.

Așa s-au mai scurs una, două ore până când cineva de la un geam al Consiliului a strigat „La Securitate, La Securitate!”

Atunci împreună cu doi vecini de ai mei, Stancu Sorin și Benea Marian, am fugit pe strada N. Bălcescu înspre Schei. La Poarta Schei m-am oprit și i-am lăsat pe cei doi să dirijeze lumea care venea în fugă înspre cele două intrări ale Securității.

Între timp am fost ajuns de un tânăr (Nica Ștefan), care mi-a spus că a fost trimis de Comitetul de Salvare Națională Brașov (care se formase din petiționarii intrați în Consiliu) pentru a sigila arhiva Securității.

Am ajuns la poarta securității, ne-am prezentat și l-am chemat pe comandantul Securității, col. Bucur să ne predea cheile de la arhivă. Acesta, inițial, a refuzat, după o încercare infructuoasă de a vorbi oamenilor, apoi ne-

am retras, împreună cu toți ofițerii și încă un grup de manifestanți în corpul „B” al Securității.

În ciuda tuturor insistențelor noastre de a nu se sustrage nimic, se pare că lumea odată dezlănțuită nu mai poate fi oprită așa ușor, lumea a spart corpul „A” și se pare că „au dispărut” cam multe.

Treptat, treptat lumea din curte a început să plece. O aparentă liniște s-a lăsat în Securitate.

Seara, pe la ora 19-19:30, s-a propus ca cineva să meargă la sediul Radiodifuziunii Brașov și la Comitetul de Salvare Națională (instalat la Consiliu) și să anunțe că arhiva Securității a fost sigilată și la Securitate e liniște.

M-am oferit eu împreună cu Nica Ștefan și am plecat pe traseul Poarta Schei, Piața 23 August, Piața Enescu, unde am vorbit cu o femeie de la Radiodifuziune care ne-a spus că nu poate introduce nimic pe post fără semnătura directorului de la telecomunicații.

Ne-am deplasat la sediul Telefoanelor unde am fost asigurați că apelul nostru va intra pe post – după care ne-am deplasat la Consiliu.

Acolo am stat de vorbă cu „Tov” general Florea, care ne-a primit foarte rece (deh, noi civili prea puneam piedici) și ne-a convocat pentru a doua zi de dimineață la ora 7:00.

În acel moment s-a emis ideea de a se elibera legitimații și un tânăr (Victor Cărăușu) a început să le completeze.

Am primit și eu o legitimație cu sigla „Comitetul Județean de Salvare Națională Brașov”, nr. 14 și urmează semnătura indescifrabilă a lui Victor Cărăușu.

După aceasta am plecat cu Nica Ștefan înapoi la Securitate, unde i-am explicat colonelului de armată pe care îl lăsase generalul Florea acolo că a doua zi trebuie să fim la ora 7:00 la Consiliu...

Am ajuns acasă pe la ora 22-22.30 și am adormit aproape imediat. Dimineața am plecat la ora 6:00 de acasă și pe măsură ce mă apropiam de centru am realizat că în Brașov se trăgea.

23 dec. 1991 (sic)

Am ajuns în fața Teatrului Dramatic (nu fără peripeții, după ce a trebuit să stau vreo 10 minute cu mâinile în sus în fața unor copii de 15-16 ani înarmați cu ZB-uri; oare cine le-o fi dat?).

Ajuns la poarta Securității m-am întâlnit cu Nica Ștefan cu care am intrat și am văzut că toți civili și militarii din sediu erau înarmați.

Ni s-au dat și nouă câte un pistol mitralieră (tip AKM) și câte 3 încărcătoare pline. Tot atunci am remarcat vreo 2-3 tineri care, cum am aflat,

nici nu-și satisfăcuseră stagiul militar, se jucau cu armele, le-am luat armele și i-am trimis acasă.

Am luat apoi legătura cu câțiva civili aflați în sediu, printre care Dan Petre, Dan Sarmasy, Sorin Firoiu, Adi Bejgu, Nica Ștefan etc. și am ajuns la concluzia că este neapărată nevoie să ne organizăm posturi de pază pe timp de noapte atât în incinta sediului, cât și în afara lui, în locurile de unde s-ar putea ataca sediul.

Pe tot timpul zilei am stat în punctul de control de la poartă, iar odată cu căderea serii am primit și un radio telefon cu care țineam legătura cu Dan Petre, care era în centrala telefonică. Același lucru îl făceau și cei care erau amplasați în celelalte puncte de pază din afara sediului.

În timpul nopții, de la unul din posturile din exterior, s-a transmis că se văd mișcări într-unul dintre podurile de vis-a-vis de sediu. Cineva a tras și un foc de armă și în acel moment mai mulți au început să tragă în lungul străzii înspre piața Unirii. Am strigat să nu se mai tragă și atunci ne-am dat seama unde erau cei care produsese ră această panică. De fapt erau doi inși care imediat au strigat că se predau. Iam preluat și i-am dus în corpul «A» unde am aflat că ei de fapt, fără ca să știe că noi amplasasem posturi în afara sediului, o făcuseră ei din proprie inițiativă, fără să anunțe pe nimeni.

Iacob Vasile

Ora 13 când trebuia să mergem la schimbul II și așteptam mașina care trebuia să ne ducă la uzină, în stație la căminele de nefamiliști ICA, când am văzut trei camioane militare ce se îndreptau spre uzină.

Eu am convins mai mulți colegi să mergem înaintea celor care veneau de la uzină. Cele spuse de mine pot fi confirmate de colegul meu Lungu Constantin. Când am ajuns în fața „Centrului pentru protecția Plantelor”, am văzut că camioanele erau oprite în curba de dinaintea podului peste Ghimbășel. După ce am mai mers circa 100 m am auzit rafale de arme automate, după circa 10 minute camioanele s-au întors și au plecat spre Brașov.

Curechiu Ioan

În jurul orei 16:00, Prefectura a fost încercuită de soldații de la MApN (acei soldați aveau 12 zile de armată). La Modarom și pe strada Republicii în sus, milițienii formau baraje. În zonă și-au făcut prezența și pompierii. Nervozitatea s-a întetit și au apărut replici între noi și soldați, plus ofițerii lor. Se striga „Armata e cu noi!” Numărul oamenilor din zonă a crescut între timp semnificativ și s-a încercat ruperea cordoanelor de soldați. Dar ofițerii, când au

observat acest lucru, au dat ordin să se tragă foc de avertisment în sus, la care cei prezenți au amuțit cu toții și incontrollabil, au început, de frică combinat cu spaimă să strige „Fără violență!”, „Armata e cu noi!”.

În jurul orei 20:00 am aprins torțe pe care le-am executat din ziare. La orele 20:30 un grup foarte mare de oameni ne-am deplasat spre uzina Steagul Roșu, pe Calea București la ferestre erau ieșite multe persoane, iar noi „Veniți cu noi!”

Când am ajuns la porțile uzinei un camion din interiorul uzinei a ieșit în trombă, cu farurile stinse și a intrat în mulțime, noroc că am reușit în ultimul moment să ne ferim pentru a nu fi accidentați.

Din fabrică ieșeau numai câte două persoane la intervale de timp diferite și fugeau de noi. Le era frică. Ziceau că ei au ieșit în 1987 și s-a văzut ce-au pățit. Când am văzut că nimeni nu ni se alătură, ne-am întors înapoi la prefectură. Când am ajuns mai erau în jur de 100-150 de persoane.

Barajele de la Universal făcute de către milițieni au început să avanseze spre noi și au început să bage în dubă dintre noi. Cineva ne-a anunțat ce se întâmplă acolo și ne-am deplasat un grup de bărbați și atunci milițienii s-au suit în mașină și au plecat în viteză.

În jurul orei 21 majoritatea manifestanților care ne aflam în față la Universal ne-am deplasat la IABv pentru a-i lua pe muncitorii care ieșeau de la schimbul doi, dar majoritatea dintre cei care ieșeau de la serviciu spuneau că ei au ieșit în 1987, acum să ieșim noi, erau foarte speriați.

La un moment dat, puțini descumpăniți de cele ce se întâmplau, a apărut un camion Roman care s-a năpustit asupra noastră (eram în fața porții numărul 2), din fericire nu a pățit nimeni nimic. După care ne-am întors înapoi în fața Clădirii județenei de partid.

În jurul orei 4:30, în piață mai rămăseseră puține persoane și eu am văzut cum milițienii băgau tineri în dubițe, cei care erau mai izolați.

În zorii zilei de 23, în jurul orei 4:00, a venit un camion de armată și ne-a lăsat două mitraliere și patru benzi de cartușe. Pistoale mitralieră nu a vrut să ne lase pentru că nu aveam la noi BI și nu am înțeles de ce pistoale mitralieră nu se dă fără buletin și cele două mitraliere au fost lăsate...

Și ne-a spus că ar putea să vină niște arabi din zona dealului Lempes.

Stinge Ioan Marius

Treptat tot grupul de oameni din fața cordonului de soldați s-a mărit. Toată lumea, într-un consemn unanim strigă cu toată forța lozincile: „Pentru Timișoara, luptă toată țara!”, „Pentru sângele vărsat, Ceaușescu judecat!”, „Azi în Timișoara, mâine în toată țara!”.

Petre Daniel

După căderea regimului am pornit împreună cu un grup mare la Securitate. Ajunși acolo, mulțimea s-a apucat de spart și de furat. Am împiedicat accesul mulțimii în centrala telefonică și am scos temporal centrala telefonică din funcțiune. Am rămas în continuare în centrala telefonică pentru a supraveghea activitatea și a împiedica orice activitate care ar fi putut să pună în pericol frageda libertate obținută.

Am blocat ușa exterioară de acces spre arhivă și s-a pus pază la arhivă.

Din dimineața de 24 decembrie am împărțit paza cu G. Eugen.

La ora 3.00, după ce a început tirul de arme ușoare în centru, s-a desigilat magazia de armament și muniție și am fost înarmați.

La ora 18:00 s-a trecut la apărarea circulară cu posturi exterioare.

Dispozitivul realizat a fost următorul:

1. Un post în podul Liceului Pedagogic, șef Bejgu Adrian (șase oameni);
2. Un post la poarta principală, Rab Arpad (patru oameni);
3. Un post în casa de la colțul dinspre Piața Unirii, șef Lungu Gheorghe (2 oameni);
4. Un post în foișor, șef Lungu Ștefan (patru oameni).

În afară de aceștia se mai găseau în clădire încă 16 oameni cu activități bine definite.

Legăturile între posturi și interior s-au făcut cu radio-telefoane, pe care le-am luat de la tehnică și coordonarea s-a realizat cu mine pentru cei din biroul comandantului. Am asigurat toată perioada acumulatori pentru radio-telefoane.

În noaptea de 24 decembrie s-a încercat pătrunderea în Liceul Pedagogic. Această încercare a fost repede dejucată de către cei din interiorul Liceului la sesizarea mea.

În perioada 23-25.XII.1989 a fost înregistrat un singur eveniment în aceste perimetre și anume în data de 24.XII.1989 ... dar îmi amintesc că era noapte. Mă aflu în camera centralei telefonice (mare), când am fost înștiințat prin radio-telefon de către cei din podul Liceului Pedagogic că există mișcare pe strada care duce spre sediul Securității.

Uitându-mă pe fereastră am observat două siluete care se deplasau cu fereală către sediul Securității. I-am înștiințat pe cei din conducerea grupului, respectiv pe Sarmași și Marcel B., iar aceștia au luat hotărârea să se tragă asupra acestora cu armamentul din dotare fără somație. S-a deschis focul de armă atât din podul Liceului Pedagogic, cât și din clădirea Securității. Am tras și eu cu pistolul mitralieră aproximativ 10 focuri de armă în direcția celor două siluete.

Nu rețin alte date legate de acestea. În urma focurilor de armă cele două siluete au fugit în direcția contrară.

Împreună cu Rab Arpad și Laszlo Huba, am transportat în seara zilei de 24.XII.1989, mai precis între orele 17-22, la sediul Securității pe cei 11 lucrători de Securitate.

Se primeau telefoane (contacte telefonice) de la diferiți lucrători de Securitate care solicitau să fie ridicați de la diferite adrese, fiindu-le frică că vor fi agresați de către populație.

Nu erau înarmați și nu se aflau în grupuri, i-am ridicat individual.

Petre Florian

În data de 21 decembrie 1989, prezentându-mă la serviciu la SC IMAR SA, am constatat că membrii de partid PCR erau convocați la o ședință pentru blamarea mișcării anticomuniste de la Timișoara.

Încercă, prin întreruperea curentului în hală și prin luarea cuvântului să îi determine să meargă în centru.

În acel moment s-au întors în hală secretarul de partid și liderul de sindicat și ne-au spus să ne astâmpărăm că la ședința de blamare a mișcării de la Timișoara tovarășul Dăogaru, omul lui Ceaușescu la Brașov după 15 noiembrie 1987, i-a amenințat cu pistolul dacă nu semnează.

„Brașov, Timișoara și mâine'n toată țara!”

Când s-au văzut înconjurați de manifestanții, care vroiau să spargă barajul lor, forțele de ordine au început să tragă foc de avertisment în aer și ne-au cerut să ne retragem altfel vor deschide foc în plin pentru că așa aveau ordin. Atunci am început să scandăm „Soldați nu uitați, aveți copii și frați!”; „Fără violență!”

Am intrat în clădirea Consiliului Județean unde tovarășul Dăogaru ne-a întâmpinat zicând: „Bă, voi știți în ce ați intrat? Am gloanțe să vă împușc pe toți”. Scafariu i-a replicat „Bă, tu știi în ce ... ești tu dacă nu ieșim în 15 minute de aici întregi? Că nu rămâne piatră pe piatră din clădirea asta la câți sunt afară.”

În timpul negocierilor am ținut legătura cu grupul de petiționari și cei de afară cu care convenisem ca în cazul unor măsuri de represalii împotriva petiționarilor să atacăm clădirea Consiliului Județean, indiferent de riscuri.

Faptul că nimeni nu ne făcea nimic a convins și mai tare manifestanți că Ceaușescu nu mai poate conduce țara și au început să scandeze „Jos Comunismul!”; „Judecare la Brașov”; „15 noiembrie, 22 decembrie” și alte lozinci.

După ce forțele de ordine au părăsit zona, cineva din clădirea Consiliului Județean de Partid a anunțat la megafon că la sediul Securității se arde arhiva.

Atunci am început să scandăm „La Securitate, la Securitate!” și, în fruntea coloanei de manifestați, ținând în mână un steag tricolor de pe care rupsesem stema și pe care l-am luat din clădirea Consiliului Județean de Partid, am plecat înspre sediul Securității, situat în spatele Liceului Șaguna.

Ajunși aici, deși nu ni s-a permis intrarea, am sărit gardul unității de Securitate împreună cu Cătălin Doroftei, Bejgu Adrian, Bejgu Cristian, Sarmași Dezideriu, Popovici Pompiliu, etc. și am deschis toate porțile unității ca să intre coloanele de manifestați.

Cu greu am reușit să îi potolim, anunțându-i că la Brașov generalul Florea a fost numit comandant al forțelor revoluționare și că va veni în unitate.

Generalul Florea a venit și a anunțat manifestații că s-a stabilit ordinea și să se întoarcă acasă.

Întrucât în magazia unității se găsea foarte multă mâncare am cerut generalului Florea să ne permită să o ducem orfanilor și bătrânilor de la azil. Acesta a fost de acord și m-a însărcinat să duc și un comunicat de presă la sediul ziarului „Drum Nou” către populația orașului Brașov și, pentru că se anunța că apa este otrăvită, să verific situația la OGA (Oficiul de Gospodărirea Apelor n.n.) și să comunic dacă informațiile sunt reale.

Am încărcat mâncarea într-un camion pe care l-a condus Petre Daniel și ne-am deplasat la leagănul de copii, lângă cinematograful patria. Aici, cadrele sanitare care erau în sediu ne-au comunicat că nu pot primi mâncarea fără avizul Direcției sanitare și nu au primit decât lămâi pentru copii și ne-au anunțat că nu are rost să mai mergem la azilul de bătrâni pentru că nici acolo cadrele sanitare nu vor accepta mâncarea fără avizul Direcției sanitare. Așa că ne-am deplasat la sediul aflat în curtea Spitalului Județean. Aici i-am predat mâncarea doctoriței Molene?, care era atunci șefa Direcției Sanitare Brașov. După aceasta am mers la redacția ziarului „Drum Nou” și am înmănat comunicatul de presă unui ofițer de armată, așa cum promisem dispoziție.

După aceea m-am deplasat la sediul OGA unde angajații întreprinderii mi-au demonstrat că zvonurile cu otrăvirea apei potabile, întrucât apa care intra în oraș alimenta și niște acvarii cu pești, care ar fi fost afectați înaintea oamenilor, iar angajații OGA ar fi sistat imediat livrarea apei potabile. Am mers la Consiliul Județean și am comunicat rezultatele.

Toma Gheorghe

Țin să precizez că am fost determinat să fiu un opozant al regimului lui Ceaușescu încă din anul 1982 când mi s-a făcut dosar să fiu trimis la mina de cărbune de la Rovinari, dar care s-a terminat altfel, luând cuvântul în ședințe

de sindicat am criticat guvernul de atunci și mi s-a pus poza cu numele meu la panoul de rușine – „Cu ei nu ne mândrim” – cap de afiș și am fost izgonit și internat la spitalul de boli nervoase de pe strada Eminescu pentru modul meu de gândire, justific aceasta cu acte doveditoare.

În anul 1987, din ordinul lui Dincă, ministrul de atunci, am fost dat afară cu preaviz. La acest ordin s-a alăturat „doamna” tov. Cebuc (Maria n.n.), Șuster (Shuster Elena n.n.), Marcu care au susținut din nou ideea să merg la mină.

Domnul Sfințeș a intrat în clădire și, împreună cu el, am intrat și am aruncat niște alimente și cărți cu operele lui Hitler traduse în limba română, și anume: „Național Socialismul”, „Mein Kampf” și operele scrise de Nicolae Ceaușescu și două pistoale vechi, care cred că erau ornamentale, și am strigat către mulțime să nu se atingă de alimente că sunt otrăvite. Niște parizer, pui de găină, brânză.

Lungu Gheorghe

La ora 11 se auzise de moartea lui Milea – Piața Sfatului unde preotul Coman ține un cuvânt și face rugăciuni pentru cei omorâți la Timișoara.

Cu grupul meu am plecat spre sediul Securității, intrarea din spate – garajul. Am intrat în curte, am forțat ușile, am intrat în sediu. Unii aruncau steaguri și tablouri.

Se provocase distrugerii și furturi.

Pe la 20:30 a venit o Dacie papuc cu un porc tăiat proaspăt pentru Zagoneanu – șeful Securității. Eu am primit indicația să-l duc la un spital ca aliment. Am urcat la etaj, am lăsat arma și am plecat cu Dacia papuc albă pe traseul Spitalul neuropsihic, maternitate, spitalul Tractorul, Spitalul Județean, unde am reușit să las porcul.

Mi-au dat un bon stampilat că am predat porcul și am fost trimis la Consiliul Județean să las bonul, unde am ajuns pe la ora 23:00. Am auzit focuri de armă în zona centrală, când eu deja plecasem de la Consiliul Județean înapoi la Securitate. Aici nu se trăgea când am ajuns. Am luat armă – pistol mitralieră cu 4 încărcătoare pline. Mulțimea a zis că se trage dinspre Tâmpa, au sărit cu toți să își ia arme dintr-un birou aflat la parter, lângă scări, clădirea nouă. De aici toți își luau ce arme voiau, la întâmplare. Am ocupat poziții de tragere la ferestre. Am (văzut n.n.) câțiva manifestați tineri, care de frig, s-au îmbrăcat cu combinezoane verzi de Securitate USLA.

Cu acel Dan am stat în podul casei familiei Ispas, de lângă Securitate, până spre seară, ora 18:00, când, din casa de vis-a-vis de noi, s-au tras 7-8 cartușe, o rafală, spre noi, era casa în al cărei pod erau cei doi colegi de-ai noștri

trimiși acolo. Noi am fugit jos, apoi în sediul Securității. Alți colegi au fugit în acea casă și i-au adus pe cei doi în sediul Securității, în sala de mese. Au fost întrebați de ce au tras, dar ambii erau deja într-o stare avansată de ebrietate, am auzit că au consumat o damigeană de vișinată. Nu-i cunoșteam pe cei doi după nume, doar din vedere, de când am fost organizați pe grupe. Au fost și loviți și amenințați. Le-au fost luate armele și au fost trimiși acasă.

Ne-am organizat grupuri de pază în sediu, Liceul pedagogic, în casa de lângă liceu și în casa de lângă sediul Securității, aici unde am fost trimis eu cu un anume Dan de la ICA Ghimbav. Eu aveam stație emisie-recepție. Mai aveau stații Adi Bejgu – Liceul pedagogic, Dan Petre – în sediul securității, cei din casa de lângă noi nu aveau stație și nu-i cunoșteam.

În data de 23, ziua, ne-am adunat în sala de ședințe unde ne-am împărțit pe grupe. Conducerea a rămas colectivă, formată din cinci persoane, Enache, Sarmași, Doroftei, Marcel Secui, Gavrilă, am hotărât ca toți sub 25 de ani să iasă afară și să plece acasă.

Eu am fost propus ca șef într-o grupă cu trei persoane, cu următorii oameni: Diaconu, Arnăuși Ciprian și încă un tip Gabi...

S-a tras asupra noastră, dar nu am reușit să prindem trăgătorii.

Popa Ioan, vol. I

Ajunge. La ora 7:30. La scurt timp centralista m-a informat că sunt probleme la poarta principală. M-am deplasat acolo constatând cu surprindere că porțile erau închise prin interior, cu lanțuri și lacăte.

Portarul mi-a spus că porțile au fost închise din dispoziția directoarei Constantin Elena. Revin și arăt că acest lucru mi l-a comunicat nu portarul, ci șeful pazei, Șonfălean Nicolae. La poartă se adunaseră mulți dintre salariații rafinării care doreau să iasă.

În fața unității noastre, s-a oprit un grup de manifestanți care ne-au reproșat că suntem lași solicitându-ne să deschidem porțile. Am dat dispoziție lui Șonfălean să deschidă porțile, ceea ce a și făcut.

În jurul orelor 18:00 au fost trimiși trei militari în termen.

1 la poarta principală, unul la depozitul de amoniac, unul a rămas în perimetru.

După orele 3:00 vin 3 ofițeri și 15 militari – ofițerii pleacă.

În ziua de 23.XII.1989, militari schimbați cu 2 plutoane de militari conduși de col. Cocianu. La orele 18 un pluton de la gărzile patriotice, circa 20 înarmați cu Zb-uri plus 10 ZB-uri pentru angajați.

În seara zilei de 23 se deschide foc asupra rafinării din blocurile de vis-a-vis, str. Hărmanului, Toamnei, Zizinului și Brândușelor.

Personal am văzut guri de foc la mai multe ferestre ale apartamentelor de pe strada Hărmanului, zona despre care știam că este locuită de securiști.

În jurul orelor 22 am sunat la directorul general Săpunaru, de la Autocamioane, solicitându-i să-mi trimită niște TAB-uri în sprijin. După circa 30 de minute a sosit la rafinărie un TAB care a rămas toată noaptea, patrulând în jurul rafinăriei, până în jurul orelor 4:00.

Focurile au durat toată noaptea, încetând odată cu apariția TAB-lui în zonă.

În rafinărie au fost aduși circa 20 de suspecți care au fost interogați de col. Cocianu, o parte eliberați, iar restul predați la Consiliul Județean, generalului Florea.

În data de 25-12-1989, în jurul orei 7:00, la rafinărie a venit Tocan Viorel, de la Gărzile patriotice al Consiliului Județean, care mi-a spus că trebuie să ajungă urgent la București într-o misiune de interes Național. I-am pus la dispoziție un autoturism Olcit, aparținând rafinăriei, și pe conducătorul auto Mogyoroși Andrei. Au plecat în jurul orei 8-8:30, spunându-mi să nu comunic nimănui despre deplasarea sa.

În jurul orei 14 am fost contactat telefonic de către M. Andrei care mi-a comunicat că s-a deplasat cu col. Toma la două adrese, ultima fiind o unitate militară. Îi spune să revină.

De la doamna Roșca Ana, telefonistă la rafinărie, am aflat că înainte de plecare col. Toma a discutat la telefon cu Petre Mihai Băcanu.

Popa Ioan, vol. II

În jurul orelor 22, ajutorul a 3 soldați înarmați cu pistoale mitralieră și o ladă de muniție care au venit însoțiți de dl. cpt. Spurcaci. Constantin. Domnul căpitan mi-a spus că aceștia au fost singurii disponibili.

Un ostaș înarmat a fost repartizat la secția compresoare, pentru a păzi depozitul de amoniac (punctul cel mai vulnerabil din rafinărie).

Un ostaș înarmat a fost repartizat la poarta nr. 1.

Un ostaș înarmat a rămas la dispoziția mea în punctul de comandă (biroul directorului general. 18 martie 1993.

Achiriloaie Petru-Valeriu

În ziua de 21.12.1989, în jurul orelor 13, mă aflu în fața fostului sediu al Comitetului Județean unde participasem la manifestație. Când s-a anunțat că dictatorul Ceaușescu a fost înlăturat am fost printre primii oare am pătruns în sediul Comitetului Județean, prin intrarea dinspre liceul Unirea, și, ajungând

la etajul 1, am căutat birouri descuiate cu ferestre spre Modarom. Am găsit un birou descuiat pe care îmi amintesc că scria "protocol" și de acolo am luat un portret al lui Ceaușescu pe care l-am aruncat jos la mulțime și a fost distrus. Mulțimea cerea și tablou al lui Elena Ceaușescu dar de al ei nu am găsit.

Am strigat din geam către mulțime „la Securitate” îndemnând-o să mergem acolo, eu intenționând să punem în siguranță arhivele acestui organ, precum și orice documente compromițătoare pentru ei ca să nu le distrugă.

La îndemnul meu mulțimea a plecat spre Securitate în număr destul de mare și până ce eu am coborât din sediul fostului Comitet Județean de Partid n-am putut să mai ajung în capul coloanei. Când eu am ajuns la sediul Securității mulțimea se afla la poarta de intrarea principală și discuta ou col. Nițu și Bucur, care spuneau că ei nu sunt înarmați și să se formeze o delegație, să spună ce doresc și să nu pătrundă toată mulțimea ca să distrugă.

În aceste condiții eu ara sărit gardul în curte la Securitate ducându-mă unde era col. Nițu și Bucur și am spus către mulțime că și eu sunt de al lor, că trebuie să formăm un comitet pentru a controla ce există în clădire, a pune la adăpost arhivele și a ține sub supraveghere pe aceste organe.

Mulțimea a fost de acord. S-au deschis porțile, dar că atunci au pătruns mai mulți decât 10-15 inși cât intenționam să fie compus comitetul. După ce mulțimea a pătruns în curte, voia să intre și în localuri, zicând că un număr restrâns de oameni n-ar fi în siguranță. Eu le-am spus că mergem 10-12 inși în local și dacă timp de 20 de minute nu ne întoarcem, atunci să intre și ei. Lumea a fost de acord și am pătruns, conduși de col. Bucur, în localul administrativ și, după aceea, în celălalt. Fac precizarea că în localul administrativ, la ultimul etaj, era o cameră amenajată cu pat, unde era un grup de cadre, dintre care am recunoscut pe ofițerul Neaga, ce era și comandantul grupului, care erau și înarmați și care nu au opus nici rezistență și a zis că ei depun și armele. Din cei care erau cu mine au rămas 2 de pază.

După aceasta ne-am continuat controlul în cealaltă clădire, dar deja pătrunsese mulțimea în popotă și le-am spus că ce au venit acolo, pentru o bucată de carne, reușind să-i conving să iasă.

Pătrunzând în cea de a doua clădire am blocat ușa după ce pătrunsese vreo 15 inși din popor, ca să nu mai intre și alți, și ,împreună cu col. Bucur am mers direct la arhive pe care ni le-a deschis și am constatat că documentele sunt așezate în rafturi și sunt în siguranță. Am sigilat camera arhivelor și încă 2 birouri ale serv. Cadre, ce erau tot lângă arhive, cu sigilul lor care a rămas la mine, rămânând și 2 oameni de pază.

Între timp, mulțimea a forțat intrarea și pătrunsese în local cca. 100 inși care mișunau pe toate culoarele, iar cadre de securitate ce erau în local erau foarte speriate și fără nici o intenție agresivă.

Oamenii luase în supraveghere fiecare birou, iar eu cu col. Bucur și Mladin și alți cetățeni din popor am intrat în birou la col. Bucur. Mulțimea a distrus doar portretele lui Ceaușescu lozincile cu citate din el afișate și operele lui care erau prin niște vitrine, precum și steagurile roșii alt partidului.

Eu am ieșit la un balcon ce se face din. biroul col. Bucur și am spus către mulțime să stea liniștit că totul este în regulă, Securitatea fiind sub supravegherea noastră. Mulțimea a început să strige că vrea să vină armata și să preia controlul situației. Col. Bucur a vorbit la telefon ou gl. Florea și i-a spus că este acolo mulțime oare vrea să vină armata și pentru a nu se agrava situația să vină cât mai repede. Am vorbit și eu ou gl. Florea, ca reprezentant al ponorului și i-ara spus că este necesar să vină armata pentru liniștea poporului că din alt punct de vedere nu se pune problema.

Gl. Florea a promis că vine personal și după cca. 30 de minute a venit împreună cu cpt. Toader și vreo 15 soldați.

Până a venit gl. Florea, noi cei din popor, am format un comitet din 12 persoane care a fost supus votului mulțimii și mulțimea nu a fost de acord cu 3 dintre ei, pe care i-am înlocuit. Cei din comitet m-au ales pe mine președinte și când a venit gl. Florea i s-a dat lista.

Din comitet eu cunosc pe: Secui, un inginer, Doroftei, de la cooperativa Tehnica și Enache, care este șef de sală la Uranus, precum și pe Hortopan.

Gl. Florea a spus că Armata preia paza clădirii și a sediului în exterior și cu locurile unde se află armament și muniție în interior, iar noi, reprezentanții poporului, să exercităm supravegherea în interiorul clădirii.

După cca. 20 de minute, gl. Florea a plecat și a rămas acolo lt. col. Puran, cu care dânsul venise și cpt. Toader, ca șef al gărzii. după câteva ore a plecat și col. Puran.

Oamenii care făceau supravegherea birourilor au strâns de prin ele armament și muniție, vre-o 2-3 pistolete și niște încărcătoare de pistol pe care mi le-au adus mie și eu le-am predat cpt. Toader. Nu știu în ce birouri și la cine s-a găsit acest armament și muniție.

Fac precizarea că cadrele care erau în interior le era frică să plece fiindcă cei care s-au aflat afară au reușit să ajungă la sediu erau bătute și înspăimântate. Col. Nițu a plecat până acasă să-și vadă familia însoțit de 2 oameni de la noi și s-a întors după cca. o oră, eu fiind de acord cu această plecare a lor, precum și cpt. Toader.

Noaptea, pe la orele 1.30, s-au auzit primele focuri de armă dinspre exteriorul clădirii Securității. Susținându-se de către ei, care erau mai specialiști, din zona 7 Noiembrie, 23 August.

Col. Bucur și mr. Popescu au dat niște telefoane pe firul special, cei ziceau „T”, ap la Timișoara, Sibiu, București și spuneau că situația este foarte încurcată.

În urma acestui fapt, col. Bucur și Nițu au spus că ei sunt instruiți, știu să tragă și dacă li se distribuie armament, ei sunt în măsură ca împreună cu noi și cu armata să apărăm sediul securității și viața lor, fiind în panică că se urmărește distrugerea lor ca persoane.

Într-o asemenea situație ne-am dat seama că am fi în pericol atât oamenii din popor care erau acolo, cât și garda militară și , ca urmare, de comun acord cu cpt. Toader și cu mine, s-a distribuit la toată lumea armament și muniție din magazinele lor. S-a distribuit dintr-o magazie aflată lângă garaje, în care s-a pătruns prin forțarea ușii de către cineva de la Securitate, la ordinul col. Bucur, întrucât spuneau că nu au pe omul cu cheia acolo. De acolo s-a luat de către cadrele de Securitate și oamenii din popor pistoale mitralieră, puști mitralieră, mitraliere și pistoale cu muniția respectivă. După ce și-a luat fiecare armament și muniție, fără nici o evidență, ușile de la magazine, nu cunosc în ce măsură s-au asigurat, dar erau în zona de pază a armatei, împreună cu garajul.

După această alarmare nu s-au tras focuri asupra sediului Securității și n-a fost nevoie ca să acționăm.

Dimineața s-a adunat întreg armamentul distribuit cadrelor lor și oamenilor din popor în biroul col. Bucur și de acolo au fost luate de armată și, probabil, depozitate din nou.

În seara zilei de 23/24.12.1989, iarăși se auzeau focuri de armă prin oraș, fiind localizat și pe Tâmpa. Iarăși s-au distribuit arme de către plut. Nagy, fără forme, dintr-un alt depozit situat în clădirea principală. Arme au primit și cadrelor lor și luptătorii din popor, cu excepția la vreo trei, care nu prezentau încredere sub aspectul stării mintale. Chiar eu am spus ca lor să nu li se dea arme și nu li s-a dat. Și un ofițer de-al lor, pe nume Matei, de la care s-a retras armamentul, s-a dezaxat mintal.

Iarăși nu au fost atacuri asupra Sediului Securității și dimineața s-a restituit armamentul și muniția primită atât de către luptătorii din popor, cât și de cadrele Securității.

În continuare eu mai cunosc faptul că dintre luptătorii din popor s-au constituit grupe de câte 3-4 inși care au luat niște salopete și căști din depozitul de la Securitate , cărora li s-a dat armament și muniție și care asigurau paza în exterior alături de soldați , sau patrulau cu soldații și chiar singuri, făcând diverse investigații de descoperirea unor teroriști la sesizarea populației.

Luptătorii din popor nu au descoperit nic-un terorist.

În dimineața zilei de 25.12.1989, împreună cu cpt. Toader, am fost la Consiliul Județean al Salvării Naționale și i-am propus gl. Mr. Florea să i-a măsura ca toate cadrele de Securitate să fie ridicate din sediul lor și duse într-o cazarmă, să rămână o gardă militară care să păzească sediul Securității, iar noi, luptătorii din popor, să ne retragem.

Gl. Mr. Florea a spus că nu are unde să-i țină și să mai rămână acolo garda militară pe care o va întări cu vre-o 10 12 militari, iar dintre luptătorii civili, care aveau salopetă, cască și armă, să rămână numai vreo 10. Să rămână neînarmați și fără salopetă și cască, ceea ce sa și înfăptuit cu această dată.

Eu de acolo m-am dus acasă și, după masă, pe la orele 17, când m-am deplasat din nou la sediul Securității, erau numai vreo 10 luptători în civil, despre ei existând și un tabel la gl. Florea. Am rămas acolo până pe la orele 2 noaptea, după care am plecat acasă și nu m-am mai dus acolo.

Pe data de 29.12.1989, la orele 13, am dat telefon la Consiliul Salvării Naționale de unde dl. Stoicescu mi-a spus să mă prezint cu toți luptătorii civili la consiliu, eu m-am dus la Securitate să iau luptătorii pe la orele 15, ei cunoșteau această situație și urma să se ducă, iar eu ara fost chemat la procuratura militară ca să dau relații.

Eu încă din data de 22.12.1989 de când m-am instalat la Securitate am cerut col. Bucur, Mladin și Nițu un tabel cu cei care sunt prezenți acolo, iar cu cei care sunt absenți să specifice unde pot fi găsiți. Nu mi-au dat acest tabel decât pe data de 24.12.1989, dar nu sub forma pe care-l cerusem, ci un tabel nominal cu toți angajații lor, civili și militari, fără a specifica cei prezinți și cei absenți, așteptând ca eu să fac apelul probabil, lucru pe care nu l-ara făcut, spunându-le să-mi dea tabelul așa cum l-am cerut și pe care nu mi l-au dat.

Eu nu pot preciza, deci, care dintre ei au fost prezenți din sediu sau au lipsit din sediu și unde au fost. Pe Gl. Zagoneanu o singură dată l-am văzut stând vreo 3 ore, dar nu pot preciza în ce dată anume.

Comunicațiile (telefonice și radio) au fost în mâinile lor și erau deservite de Mr. Popescu până s-a luat măsura întreruperii, aceasta fiind în noaptea de 24/25.12.1989 ora 23.

De obicei, acestea se făceau în prezența mea, a lui Doroftei, Enache și Secui.

În perioada cât au funcționat comunicațiile se primeau sesizări că în diverse părți din municipiu se acționează de către teroriști și mr. Popescu verifica seriozitatea acestor sesizări prin canalele lor de informare și, de regulă, ele nu se confirmau. În ceea ce privește legăturile radio, acestea erau codificate și nu am înțeles codificarea lor.

De obicei, acestea se făceau în prezența mea, a lui Doroffei, Enache și Secui.

Chis Gheorghe

Evenimentele din Timișoara mi-au adus o „reacție sufletească”, o reacție de bucurie, deși întâmplările din acel oraș erau triste. Fiind certat cu Regimul Comunist, de ce? Exemplu: am părăsit o muncă calificată pentru o muncă necalificată, plus o trecere frauduloasă. Nu știu cât de relevant este, dar în data de 19.12.1989, am găsit în „cutia de poștă” a casei părintești, unde locuiam, un manifest. Uluit de această constatare, mi-am îndreptat pașii în locuința părintească unde, pe ascuns, l-am citit. Simțeam un fior în mine. M-am închis în camera mea și nu-mi venea să cred ce citesc.

Într-un târziu am luat hotărârea de a face ceva, dar ce.... am luat hârtii format A4, le-am tăiat în două și pe ele am lipit cuvintele „Libertate”, „Jos dictatorul!” tot din litere din ziar, sau din ziar, am făcut câțiva, că prea multe ziare nu aveam la dispoziție (7 bucăți), folosind mânuși pentru a nu-mi lăsa amprente. Acestea le-am distribuit în cartierul de vis-a-vis (Micșunica), eu locuind în Steagu Roșu. Un prieten devotat îmi ținea „tira”, iar eu, căutând un nume fictiv, intram în scara blocului și, făcându-mă că nu văd prea bine, mă apropiam de lista de locatari, cu un deget căutând pe listă, iar cu cealaltă mână băgam manifestul într-o cutie poștală. La fel de relaxat plecam, indignat pentru că nu găsisem persoana pe care o căutam, adresându-mă prietenului meu că persoana nu locuiește în scara aceasta. După aceea mergeam la alt bloc. Inima zvâcnea în piept. Simțeam pureci sub piele. Aș fi fugit, dar îmi era frică. Și așa, cu pași domoli, ne-am îndreptat, pe ocolite, spre casă. Când am ajuns acasă am căutat Europa liberă și am început să plâng de bucurie, era noaptea și nu aveam somn. A doua zi (pe data de 20.12.1989), mi-am contactat prietenii și ne plimbam prin oraș cu troleibuzele (autobuzele) și, în autobuze, vorbeam despre cele petrecute la Timișoara. Vorbeam încet, dar destul de tare să audă și cetățenii prezenți, spunând să ne întâlnim pe 21.12.1989, adică mâine, la orele 15 – aproximativ. Cică se adună multă lume studentească la C.J. Brașov să susținem Timișoara și să ne întâlnim la Modarom, la Magazinul Universal.

Aveam și prieteni studenți care intraseră la facultate (T.C.M.Bv.), eu am picat. În data de 21.12.1989, la ora 15, pașii mei băteau trotuarele de la Mag. Universal. Indignat că nu se adună prea multă lume am intrat la mag. Universal de unde mi-am cumpărat ceva de mâncare, printre care și două franzele. Am ieșit afară în așteptarea mulțimii. Trotuarele se umpleau. „Boscorodeam” din ce în ce mai tare „Pentru Timișoara plânge toată țara!”. Cu pași mici, căzut în mine, încet, încet, până când m-am găsit în stradă. Aveam în spate Tâmpa și

scandam gălăgios. La un moment dat, de sub Tâmpa au venit (4-5) persoane cu o „fâșie albă”, pe care era scris indignarea noastră. Venind în față, m-am alăturat lor și ne îndreptam cu pași înceți spre CJBv. Trotuarele erau pline, dar nu toți se încumetau. Probabil... La un moment dat s-a făcut scutul de soldați(militari) pentru a ne peria. Ne-am oprit un pic dar, știind că am fost fotografiat (filmat) , nu aveam ce să mai pierd. Ne retrăsesem câțiva metri, dar am explodat și atunci, am aruncat cu cele două franzele spre cordonul de militari, strigând: „Dacă ne-ați luat tot, luați-ne și pâinea!” Înainte de acțiunea mea s-au tras și focuri în aer.

Lumea stătea pe trotuare cu lumânările aprinse (brichete), în genunchi și, probabil, se rugau. Era un haos. De pe Mag. Universal zburau hârtiuțe (manifeste). Ne-am regrupat și ne-am continuat protestul. La un moment dat s-a spart (rupt) coloana militară (scutul acela apărând CJBv) și au apărut „Blindatele cu jeturi de apă.” Ne-au stropit, ne-au fugărit. Am reușit să mă ascund, după fuga pe care am făcut-o, în spatele unei mașini care era parcată pe stradă. M-am ascuns(pitit) în spatele, am respirat înfricoșat și, după un timp, m-am îndreptat spre parc. Acolo ne-am adunat mai mulți. De acolo ne-am îndreptat spre Hotel Capitol, protestând mai departe. De acolo am plecat spre Piața 23 August. Acolo, la Catedrală, a cântat (rugat) un preot și noi spuneam „Tatăl nostru”. De acolo, grupați, mergem scandând mai departe pe Republicii. Oamenii ne dădeau apă, cornuri. Lângă restaurantul Postăvarul am fost invitat de către un domn în restaurant pentru a bea ceva fierbinte. Am băut, am plătit și am plecat înapoi la Universal, de unde începusem. Eram mulți. Eram o putere. La un moment dat, fiind împins de lume din spate, ajunseseam față în față cu militarii. Ei, mai speriați ca mine, îmi spuneau să nu mai fac un pas spre ei că mă împușcă. Eu mă făcusem mai mic decât sunt. Am avut un șoc. Spre norocul meu, căci s-a făcut un culoar între demonstranți și militari, deoarece niște persoane dubioase doreau să smulgă armele soldaților. Am păstrat ordine și, dacă pot să spun așa, disciplina. Îmi revenisem cât de cât.

S-a făcut o petiție din 4 puncte. Dinu și Luca Gânțu au fost să o predea, dar răspunsul fiind negativ rămas pe locuri, nemulțumiți, deși domnul Preoteasa spunea să ne retragem și să ne întâlnim a doua zi în fabrici. Nu am plecat. Am ținut „bariera” libertății” mai departe. S-a făcut , într-un târziu, altă petiție, cu 7 puncte. I-am recunoscut pe Demi, Dinu, Cântu, Tiron; Milea. Așa spuneau că îi cheamă, dar noi ne cunoșteam din vedere, nu ne-am prezentat. Răspunsul a fost la fel. Atunci am hotărât Grevă generală pentru a doua zi. Înainte de petiție se auzea că fratele lui Demi a murit la Timișoara. Nici nu-l cunoșteam pe Demi, dar reacția aceea ne-a dat mai multă putere. Spre dimineața m-am îndreptat către o întreprindere unde am lucrat în urmă cu câțiva ani: „Uzina Nr. 2”. Acolo, intrând în interiorul întreprinderii, stupefiat că la prima poartă

lipsea portarul, am intrat și am strigat ca un nebun: „Grevă generală!” Lumea din Secția Turnătorie îmi spunea să fug că se filmează (îmi făceau semne de după ferestrele care ne despărțeau). Într-un târziu am plecat de acolo urmat de o coloană de muncitori (Uzina NR 2 având secție de gradul „0”). Eu lucrasem cu câțva timp în urmă acolo. Cu coloana respectivă ne-am îndreptat spre Mag Universal (CJBv). Se alipea lumea de pe stradă. Veniseră și cei de la ICSM BV. Toți scandând, am ajuns la CJBv. Mi-am reluat poziția în față, de unde plecasem. Și am stat acolo până când s-a anunțat moartea lui Milea și fuga lui Ceaușescu.

De la un etaj, cineva cu un megafon, a cerut, după plecarea soldaților (militarilor), ca două persoane din fiecare întreprindere să intre în CJBv. Am intrat cei din față, din primul rând. Ne cunoșteam și evitam persoanele necunoscute. Acolo am ajuns la camera 120. După un timp am deschis. O fereastră și, somând demonstranții de jos, am aruncat tabloul lui Ceaușescu. În perete era un dulap. În dulap era un televizor. Ne uitam la televizor la știri. Dintr-o dată a intrat pe fereastră un proiectil. S-a înfipt în perete.. ne-am speriat, ne-am aruncat pe burtă. Cineva zicea că în beci este un rastel de arme. Hai să ne apărăm! Ne-am înarmat, ne-am regrupat. Eu am fost repartizat împreună cu Gabor ludovic, la controlul etajului I. Pentru a nu se deplasa persoane dubioase, aveam parole. A venit cândva generalul Florea. Am fost aprovizionat de către Gărzile patriotice cu armament.

Activitatea acolo, am depus-o până pe data de 24.12.1989, atunci când, după pierderea unui ofițer de la Unitatea Predeal, am fost preluați pentru apărarea etajelor superioare. Alergând, la ordinul soldaților, când înspre Parc, că de acolo se trage, când în construcția cea nouă legată de CJBv. Într-un târziu am văzut că pe sub Tâmpa se trage cu trasoare. Atunci m-am întors cu spatele la zid și m-am întrebat: Cum este posibil???

Aveam ordin să trag, dar în cine? Doar dacă trage cineva înspre noi. Dar cine trage cu trasoare??? „Securiștii?”, „Teroriștii?” Eram nedumerit.

În ziua de 25.12.1989, eu și cu Gabor Ludovic, am fost găsiți de către organele militare în construcția de lângă CJBv. Am fost duși la lt. col. Toma. După ce am predat armamentul, am primit adeverință. Am fost bandajat de Crucea Roșie. La o mână îmi curgea un pic de sânge. Nu știu unde m-am „zgâriat”. Am fost conduși într-o cameră, jos, la parter. Acolo mai erau și alți revoluționari. Ne-am schimbat adresele între noi.

La formarea Comitetului de Salvare națională am fost trimiși acasă pentru a aduce o fotografie. Mi s-a eliberat acea legitimație. Am primit Adeverință pentru motivarea absențelor. Eu am părăsit noua formațiune, fiind obligat să ajung la Spital. De acolo am fost trimis la „Boli de piele”. Având o reacție psihică pe spate.